

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

PAY SAHİPLERİNİN MENFAATLERİ BAĞLAMINDA
GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİNDE
ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Alara AÇILMIŞ

Ankara-2025

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

PAY SAHİPLERİNİN MENFAATLERİ
BAĞLAMINDA GENEL KURUL KARARLARININ
İPTALİNDE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM
YÖNTEMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Alara AÇILMIŞ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER

Ankara-2025

KABUL VE ONAY

Alara AÇILMIŞ tarafından hazırlanan “Pay Sahiplerinin Menfaatleri Bağlamında Genel Kurul Kararlarının İptalinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri” başlıklı bu çalışma, 13/01/2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Özel Hukuk Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KULAKSIZ (Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER (Danışman)

Doç. Dr. Doç. Fatih Buğra ERDEM (Üye)

Prof. Dr. Şule TUZLUKAYA

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

13.01.2025

Alara AÇILMIŞ

ÖZ

AÇILMIŞ, Alara. Pay Sahiplerinin Menfaatleri Bağlamında Genel Kurul Kararlarının İptalinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2025.

Anonim şirketler hukukuna ilişkin en sık karşılaşılan ihtilaflardan biri olan genel kurul kararının iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamaya konu edilebileceği hususu ilgili mevzuat hükümlerinde düzenlenmiş olup, ilgililerin iptal davası açma hakkının vazgeçilemez nitelikte bir hak olduğu hususunda tereddüt yoktur. Fakat, devlet eliyle yapılan yargılamada anonim şirket menfaat gruplarından biri olan pay sahiplerinin menfaatlerinin beklenen seviyede korunamaması riski söz konusudur. Bu bağlamda, çalışmamız kapsamında pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması amacıyla genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilip edilemeyeceği hususu incelenmiştir. Çalışmamız kapsamında incelenen alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, niteliği itibari ile konuya daha uygun düşmesi sebebiyle: sulh, arabuluculuk, tahkim ve arabuluculuk-tahkimdir (med-arb). Genel kurul kararlarının iptaline ilişkin ilgili alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin uygulanabilirliği konusunda öğretide var olan görüş ayrılıklarına, karşılaştırmalı hukukta konuya ilişkin yer alan tartışmalara ve yargı kararlarına detaylı olarak yer verilmiştir. Sonuç olarak, pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması ve taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması adına genel kurul kararının iptaline ilişkin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuruya ilişkin anlaşma yapılabileceği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Anonim Şirket, Genel Kurul Kararının İptali, Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi, Pay Sahiplerinin Menfaatleri, Genel Kurul Kararı

ABSTRACT

AÇILMIŞ, Alara. Alternative Dispute Resolution Methods in the Cancellation of General Assembly Decisions in the Context of Shareholders' Interests, Master's Thesis, Ankara, 2025.

One of the most common disputes in the law of joint-stock companies is the annulment of general assembly resolutions, which can be subject to judicial review by the state. The relevant legal provisions state that the right to file an annulment lawsuit is an inalienable right, and there is no doubt about this. However, there is a risk that the interests of shareholders, one of the stakeholder groups of a joint-stock company, may not be adequately protected in state-led judicial processes. In this context, our study examines whether the annulment of general assembly resolutions can be subject to alternative dispute resolution methods in order to protect shareholders' interests. The alternative dispute resolution methods analyzed in our study, due to their nature, are: settlement, mediation, arbitration, and mediation-arbitration (med-arb). The applicability of these alternative dispute resolution methods in the annulment of general assembly resolutions is discussed in detail, considering doctrinal differences, comparative law discussions, and judicial decisions. As a result, it is concluded that an agreement can be made to refer to alternative dispute resolution methods for the annulment of general assembly resolutions in order to protect shareholders' interests and ensure a balance of interests between the parties.

Keywords: Joint Stock Company, Cancellation of the General Assembly Decision, Alternative Dispute Resolution Method, Shareholders' Interests, General Assembly Decision

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında bana her zaman destek olan ve süreç içerisinde tecrübesi, yönlendirmeleri ve bilgi paylaşımı ile beni motive eden Tez Danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER'e,

Engin bilgilerini benimle paylaşan ve hukuk biliminde kendimi geliştirmeme yardımcı olan tüm hocalarıma,

Yüksek lisans süresince her zaman yanımda olan ve bu konuda en büyük destekçilerim olan başta kıymetli annem Bahar AÇILMIŞ ve babam Bülent AÇILMIŞ olmak üzere tüm aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1:ANONİM ŞİRKETLERDE GENEL KURUL KARARLARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ.....	4
1.1 Anonim Şirketlerde Genel Kurul ve Genel Kurul Kararı.....	4
1.1.1.Genel olarak	4
1.1.2. “Genel kurul” kavramı.....	8
1.1.3. “Genel kurul kararı” kavramı.....	13
1.2 Genel Olarak Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü.....	15
1.2.1 Genel olarak.....	15
1.2.2 Yokluk.....	15
1.2.3 Butlan.....	16
1.2.4. İptal edilebilirlik.....	18
BÖLÜM 2: GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ VE PAY SAHİPLERİNİN KORUNMASI.....	21
2.1 Genel Kurul Kararlarının İptaline İlişkin Usul ve Esaslar.....	21
2.1.1 İptal sebepleri.....	21
2.1.1.1 Kanuna aykırılık.....	21
2.1.1.2. Esas sözleşmeye aykırılık.....	24

2.1.1.3. Dürüstlük kuralına aykırılık.....	25
2.1.2 İptal davası.....	30
2.1.2.1 İptal davası açma süresi.....	30
2.1.2.2 Yetkili ve görevli mahkeme.....	31
2.1.2.3 İptal davalarında davacı taraf.....	34
2.1.2.3.1 Pay sahipleri.....	35
2.1.2.3.1.1 Karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten pay sahipleri.....	36
2.1.2.3.1.2 Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın kararın hukuka aykırı olduğunu iddia eden pay sahipleri.....	36
2.1.2.3.1.2.1 Toplantıya çağrının usulünce yapılmaması.....	37
2.1.2.3.1.2.2 Gündemin gereği gibi ilan edilmemesi.....	38
2.1.2.3.1.2.3 Genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullanmaları.....	38
2.1.2.3.1.2.4 Pay veya intifa hakkı sahiplerinin genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmemesi.....	39
2.1.2.3.2 Yönetim kurulu.....	39
2.1.2.3.3 Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri	40
2.1.2.4 İptal davalarında davalı taraf.....	42
2.1.2.5 İptal davalarında uygulanacak usul.....	42
2.1.3 İptal edilen genel kurul kararının hukuki etkileri.....	44

2.2 Pay Sahiplerinin Korunması İlkesi Bağlamında İptal Edilebilir Genel Kurul Kararları.....	45
2.2.1 Genel kurul kararlarının iptali ve menfaat grupları.....	46
2.2.2 Pay sahiplerinin menfaatlerinin niteliği.....	47
2.2.3 Genel olarak pay sahiplerinin korunması.....	48
2.2.3.1 Anonim şirketleri açıklayan teoriler.....	48
2.2.3.2 Pay sahiplerinin korunması ilkesi.....	49
2.2.3.3 Pay sahiplerinin menfaatlerinin korunmasına ilişkin TTK yaklaşımı.....	51
2.2.4 Genel kurul kararının iptalinin uygulamasına ilişkin değerlendirme	52
BÖLÜM 3: Pay Sahiplerinin Menfaatleri Bağlamında Genel Kurul Kararlarının İptalinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri.....	56
3.1 Genel Olarak Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri.....	56
3.2 İptal Edilebilir Genel Kurul Kararları İçin Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları.....	61
3.2.1 Sulh ve genel kurul kararı iptali.....	61
3.2.1.1 Genel olarak sulh.....	61
3.2.1.2 Genel kurul kararı iptalinin sulha konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler.....	64
3.2.2 Tahkim ve genel kurul kararı iptali.....	67
3.2.2.1 Genel olarak tahkim.....	67
3.2.2.2 “Tahkime elverişlilik” hususu	72

3.2.2.3 Emredici hükümler ilkesi.....	75
3.2.2.4 Karşılaştırmalı hukuk bakımından genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi.....	79
3.2.2.4.1 Alman hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi	79
3.2.2.4.2 İsviçre hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi	87
3.2.2.5 Türk hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler.....	89
3.2.2.5.1 Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğunu savunan görüş.....	90
3.2.2.5.2 Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan görüş.....	94
3.2.2.5.3 İptale konu edilen genel kurul kararının içeriğine ilişkin ayırım yapan görüş.....	104
3.2.2.5.4 Genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine ilişkin pozitif hukuk ve olması gereken hukuk ayırımı yapan görüş.....	105
3.2.3 Arabuluculuk ve genel kurul kararı iptali.....	107
3.2.3.1 Genel olarak arabuluculuk.....	107
3.2.3.2 Genel kurul kararı iptalinin arabuluculuğa konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler	111
3.2.4 Med-Arb ve genel kurul kararı iptali.....	117
3.2.4.1 Genel olarak med-arb(arbuluculuk-tahkim).....	117
3.2.4.2 Genel kurul kararı iptalinin med-arb (arbuluculuk tahkim’e)’a konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler.....	122

3.3 Esas Sözleşme ile Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerine Başvuru Hakkının Düzenlenmesi	123
3.3.1 Esas sözleşme.....	123
3.3.2 Esas sözleşmeye “ADR yöntemlerine başvuru hakkının” eklenmesi.....	126
3.3.3 Esas sözleşmeye “tahkim şartının” eklenmesi.....	128
3.3.4 Esas sözleşmeye “arabuluculuk” maddesi eklenmesi.....	133
3.3.5 Esas sözleşmeye “med-arb” maddesi eklenmesi.....	135
SONUÇ.....	138
KAYNAKÇA.....	141
TURNİTİN RAPORU.....	154
ÖZGEÇMİŞ.....	155

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ADR	: Alternative Dispute Resolution (Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları)
AdY-İDM ve BAM	: 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun
Alman Tahkim Enstitüsü	: Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit
AlmPOK	: Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu
Arb. K. Y.	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği
AŞGKY	: Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik
AY	: 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
A-ZPO	: Alman Medeni Usul Kanunu
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Bası
C.	: Cilt
E.	: Esas
ETTK	: 6762 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu
GmbHG	: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
ISTAC	: İstanbul Tahkim Merkezi
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
İTOTAM	: İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi
İ-ZPO	: 19.12.2008 tarihli İsviçre Federal Medeni Usul Kanunu
K.	: Karar
m.	: madde
Med-Arb	: Mediation-Arbitration(Arabuluculuk-Tahkim)
MTK	: 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu
N./No.	: numara
New York Sözleşmesi	: 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında Sözleşme
RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TOBBUYUM : TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık
Çözüm Merkezi

TTK : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

UNCITRAL Model Kanun : UNCITRAL Model Law on International
Arbitration

vd. : ve devamı

Y. : Yıl

Yargıtay HD : Yargıtay Hukuk Dairesi

Yargıtay HGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

KONUNUN SUNULMASI VE AMACI

Ekonomik hayatın temel aktörlerinden biri olan anonim şirketlerde, şirket içi yönetim süreçleri pay sahiplerinin hakları ve menfaatleri üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu bağlamda, anonim şirketlerin genel kurul kararları şirketin işleyişini belirleyen en önemli mekanizmalardan biri olmakla birlikte, söz konusu kararların hukuki geçerliliği ve içeriği şirket iç ilişkisindeki menfaat dengelerini doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyebilmektedir. Anonim şirketlerde, genel kurul kararlarının iptali, pay sahiplerinin haklarını korumak amacıyla devlet eliyle yapılan yargılamalarda konu edilebilen bir uyuşmazlık türüdür. Türk hukukunun ilgili mevzuat hükümlerinde pay sahiplerinin iptal davası açma hakkı, vazgeçilemez nitelikte bir hak olarak tanımlanmış olup, ilgili hak ile pay sahiplerinin diğer menfaat grupları ile olan menfaat çatışmasında pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması amaçlanmıştır. Ancak, devlet eliyle gerçekleştirilen yargılamalarda anonim şirketlerin pay sahiplerinin menfaatlerinin beklenen seviyede korunamaması riski ve çeşitli uygulama problemleri söz konusu olabilmektedir.

“Pay Sahiplerinin Menfaatleri Bağlamında Genel Kurul Kararlarının İptalinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri” başlıklı bu çalışmamız ile pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması amacıyla anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali ve iptal sürecinde ortaya çıkabilecek olan sorunlar bağlamında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin uygulanabilirliğini incelenecektir. Nitekim genel kurul kararlarının iptali, pay sahiplerini, pay sahiplerinin kendi arasındaki menfaat çatışmalarına karşı koruyan mekanizmalardan birisidir. Bununla birlikte her zaman yeterli değildir. Oysa alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, bir yandan devlet eliyle yürütülen dava sürecindeki zaman, maliyet ve adil yargılanma hakkı gibi problemleri aşma potansiyeli taşıırken, aynı zamanda pay sahiplerinin menfaatlerinin daha etkin bir şekilde korunmasına olanak tanıyabilir. Bu bağlamda, çalışmamızda iptal edilebilir genel kurul kararları bakımından sulh, arabuluculuk, tahkim ve med-arb (arabuluculuk-tahkim) alternatif çözüm yollarının uygulanabilirliği de tartışılmaktadır.

Öyle ki, anonim şirketlerin genel kurul kararlarının iptali hususunda yargı yoluyla başvuru çözümler, çoğunluğun gücünü sınırlayan, azınlık pay sahiplerinin ve bireysel hakların korunmasına hizmet eden bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Ancak, uygulamada iptal davaları sırasında hâkimlerin yalnızca iptal sebeplerini inceleyebilmesi, kararların yerindelik yönünde bir denetim yapamaması, pay sahiplerinin koruma amacının tam olarak gerçekleştirilememesine sebep olmaktadır. Özellikle "*dürüstlük kuralına aykırı*" kararlar ile ilgili durumlarda, hâkimin yerindelik denetimi yapmaksızın karar vermesi, azınlık pay sahiplerinin korunmasında yetersiz kalmaktadır.

Bu noktada, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin devreye girmesi hem pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması hem de taraflar arasında daha barışçıl ve çözüm odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi adına önemli bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Sulh, arabuluculuk, tahkim ve med-arb alternatif çözüm yöntemleri, anonim şirketlerin genel kurul kararlarının iptali konusunda yaşanan zorlukları aşmada etkili alternatifler olup olamayacağı incelenmeye çalışılacaktır.

Bu bağlamda, çalışmamız ile anonim şirketlerin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin uygulanabilirliğini, öğretilerdeki görüş ayrılıklarını, karşılaştırmalı hukuk örneklerini ve Türk Hukuku'ndaki yeri üzerinden değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

KONUNUN ELE ALINIŞ YÖNTEMİ VE İNCELEME PLANI

Hukuka aykırı olduğu iddia edilen genel kurul kararlarının iptalinin pay sahipleri gibi farklı menfaat grupları tarafından talep edilmesi hakkı, her ne kadar pay sahiplerinin menfaatinin korunması amacı ile düzenlenmiş olsa da uygulamada beklenen menfaat koruması sağlanamamaktadır. Zira genel kurul kararlarının iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamaya konu edilmesi durumunda yargılama faaliyetleri usulü inceleme ile sınırlı kalmakta olup, yargılama faaliyetleri çok uzun sürebilmektedir.

Çalışmamızda, pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmesine ilişkin potansiyel risklerin bertaraf edilebilmesi adına genel kurul kararı iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamadan ziyade alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilerek, pay sahiplerinin menfaatlerinin daha fazla korunup korunamayacağı hususu

incelenecektir. Bu bağlamda, genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden nitelikleri itibari ile en çok uygun düşükleri değerdendirilen; arabuluculuğa, tahkime, arabuluculuk-tahkime (med-arb) ve sulha konu edilip edilemeyeceğı tartışılacaktır.

Çalışma, Giriş kısmında genel kurul kararı iptalinin bazı alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi ile pay sahiplerinin menfaatlerinin daha fazla korunması amacının ortaya konulmasının ardından; anonim şirketlerde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü, genel kurul kararlarının iptali ve pay sahiplerinin korunması ve pay sahiplerinin menfaatleri bağlamında genel kurul kararlarının iptalinde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, anonim şirketlerde genel kurula ve genel kurul kararlarına ve anonim şirketlerde genel kurul kararlarının hükümsüzlük hallerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Bu bağlamda, pay sahiplerinin genel kurulda temsil edilmesi ve genel kurulda oy kullanarak iradelerini açıklamalarının önemine yer verilmiştir. Daha sonrasında genel kurul kararlarının hükümsüzlük halleri ile hangi hükümsüzlük yaptırımının hangi koşullarda uygulanabilir olduğu ele alınmıştır.

İkinci bölümde, genel kurul kararlarının iptali davası, pay sahiplerinin korunması ilkesi, genel kurul kararlarının iptali ile pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması arasındaki ilişki ve genel kurul kararı iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamaya konu edilmesi durumunda pay sahiplerinin çıkarlarının korunması bakımından yaşanan problemler incelenmiştir. Bu bağlamda, genel kurul iptaline ilişkin mevcut uygulamada yer alan problemler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, pay sahiplerinin menfaatleri bağlamında genel kurul kararlarının iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi hususu incelenmiş olup, sulh, tahkim, med-arb ve arabuluculuk bakımından Türk hukukundaki ilgili mevzuat düzenlemeleri, yargı kararları, uluslararası hukukta konuya ilişkin yer alan görüşler ve güncel gelişmeler değerdendirilmiş olup, konu “esas sözleşmeye” hüküm konulması bakımından ayrıca ele alınmıştır. Bu bağlamda, esas sözleşmede yer alan veya yer alması planlanan “genel kurul kararı iptaline ilişkin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuru hakkı” farklı tahkim merkezlerinin örnek düzenlemeleri de göz önünde bulundurularak incelemeye konu edilmiştir.

BÖLÜM 1: ANONİM ŞİRKETLERDE GENEL KURUL KARARLARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

1.1 Anonim Şirketlerde Genel Kurul ve Genel Kurul Kararı

1.1.1 Genel olarak

Anonim şirketler tipik bir sermaye şirketi olup¹, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş bir şirket türüdür. Şirket bakımından kritik önemi haiz olan sermayenin temin edilebilmesi için çok ortaklılığa elverişli bir yapıya ihtiyaç duyulmuştur². Bahse konu çok ortaklı yapıda, şirketin faaliyetlerinin sürdürülebilmesi adına pay sahiplerinden ayrı kurul organ yönetimi vardır. Anonim şirketlerde, şirket tüzel kişisinin iradelerinin açıklanması ve fiil ehliyetinin kullanılması organlar tarafından gerçekleştirilmektedir³. Anonim şirketin ekonomik malikleri olan pay sahiplerinin söz hakkına sahip olabilmesi ve genel kurul ve yönetimde yetkili kişilerin belirlenmesi adına iki adet zorunlu organ mevcut olup, bahse konu zorunlu organları: genel kurul ve yönetim kuruludur⁴. Anonim şirketlerde şirketin faaliyetleri tüzel kişinin organları aracılığı ile yürütülmekte olup, “genel kurul” karar organı olarak⁵, “yönetim kurulu” ise geniş anlamda yönetim ve temsil organı olarak faaliyette bulunmaktadır⁶. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun⁷ (“TTK”) “Organların eksikliği” başlıklı 530.

¹ Şehirali Çelik Feyzan Hayal, İsmail Kırca ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 2 Cilt (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2013), 1: 59.

² Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2 Cilt. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022) 1:519.

³ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 387.

⁴ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 388; Ersin Oğuz, *Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2019), 20; Esra Kaşak, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar* (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2019), 8; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2 Cilt. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022) 2: 829; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar, Mehmet Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 256; Selim Yalçın, *Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımının Dürüstlük Kuralına Aykırılık Nedeniyle İptali* (Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 35.

⁵ Mehmet Helvacı, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Tahkim Yargılaması Üzerine Düşünceler,” *II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu* içinde, der. Erol Ulusoy ve Aslı Yıldırım (İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019), 191; Hasan Pulaşlı, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi,” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S.1-2, C. 17 (2013): 885-898; Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 20; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 865; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 256.

⁶ Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 2 Cilt (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019), 1: 361; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:711; Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 20; Hediye Bahar Sayın, *Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 9; Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 36.

⁷ RG, 13.01.2011, S. 27846.

maddesinde düzenlenmiş olan hüküm uyarınca anonim şirketler bakımından genel kurulun veya yönetim kurulun bulunmaması şirket için bir infisah sebebidir⁸. Bahse konu iki organ arasında yapılanma ve işlevlerine uygun bir görev ve yetki paylaşımı söz konusudur⁹.

Buna göre, şirket pay sahiplerinden oluşan genel kuruldan ayrı, kural olarak bir kurul organ olan ve çoğunlukla profesyonel bir kadrodan oluşan yönetim kurulu tarafından yönetilip, temsil edilmektedir¹⁰. TTK'nın yönetim ve temsilin düzenlendiği 365. maddesinde kanundaki istisnai düzenlemeler saklı tutulmak kaydıyla yönetim kurulunun genel kurulda alınmış olan kararların icrasını gerçekleştirme görevi de dâhil olmak üzere anonim şirketin yönetim ve temsilinden sorumlu olacağı düzenlenmiştir.

Genel kurul ise, yönetim kurulundan farklı olarak tüm pay sahiplerinden oluşmakta olup, pay sahipleri anonim şirketlere ilişkin irade beyanlarını genel kurulda oy kullanarak açıklamaktadır¹¹. Bu bağlamda, pay sahipleri pay sahipliğinden kaynaklanan haklarının önemli bölümünü (katılma, görüş açıklama, oy hakkı, baz azınlık hakları vb.) genel kurulda kullanmaktadır¹².

TTK'nın 407. maddesinin 1. fıkrası ile “*genel kurulun*” pay sahiplerinin şirket işlerine ilişkin haklarını kullandığı organ olduğu ve 408. maddesinin 1. fıkrasıyla da genel kurulun karar alma yetkisi düzenlenmiştir. Genel kurul kararları anonim şirketler bakımından ortakların iradelerinin aynı öneri üzerinde birleşmesi ile oluşan kararlar olup, ortakların müşterek iradeleri ile oluşturmuş oldukları hukuki işlemlerdir¹³. TTK'nın 418. maddesinin 2. fıkrası, Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının

⁸ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 361.

⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 529.

¹⁰ Şehirali Çelik, Kırcı, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 112; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 711; Mevci Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 101; Elanur Tamer ve Semih Sırrı Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Anonim Şirketlerde Genel Kurula İlişkin İlkelerin Değerlendirilmesi,” *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* S.14 (2019): 329-373.

¹¹ Ebru Tüzemen Atık, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde “Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi” Koşulu ve Özellikle “Peşinen Muhalefet’in” Geçerliliği Sorunu,” *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.1, C.12 (Haziran 2022): 1006 – 1046.

¹² Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 533; Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 336; Fazıl Aydın, *En Son Değişiklikler ile Yeni Türk Ticaret Kanunda Anonim Şirketler* (Ankara: Bilge Yayınevi, 2013), 211; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 876; Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 37.

¹³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 588; Helvacı, “Tahkim Yargılaması”, 191; Pulaşlı, “Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı”, 335; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 855; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 861; Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 39.

Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik¹⁴’in (“AŞGKY”) 22. maddesi ve sair yasal mevzuat hükümleri uyarınca, açıkça ağırlaştırılmış yetersayıların öngörüldüğü haller dışında kural olarak kararlar genel kurul toplantısında hazır bulunanların oy çoğunluğu ile verilmektedir¹⁵. Bahse konu karar nisabı “çoğunluk ilkesi” olarak anılmaktadır.

TTK’nın 329. maddesinde yer alan düzenleme uyarınca, anonim şirket sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket olarak tanımlanmış olup, bu husus anonim şirketlerin temel özelliklerinden biridir¹⁶. İlgili tanımdan da açıkça görüldüğü üzere, bir sermaye şirketi türü olan anonim şirketler bakımından “sermaye” ve dolayısıyla “sermaye payı” kavramları kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, kural olarak bahse konu sermaye payını taahhüt eden herkes “pay sahibi” olabilecektir¹⁷. TTK m. 339/2-b uyarınca; “sermaye miktarı” ile kastedilen husus esas sözleşmede (önceden) tespit edilmiş belirli/sabit bir miktardır. Fakat “sermayenin sabit olması” ile kastedilen husus sermayenin hiçbir şekilde değiştirilemeyeceği olmayıp, esas sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle sermaye miktarı artırılıp azaltılabileceğidir¹⁸.

“Tek borç ilkesi” uyarınca pay sahipleri sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile şirkete karşı sorumludur¹⁹. Nitekim şirket esas sözleşmesinde belirlenen sermaye pay sahipleri tarafından taahhüt edilip, yerine getirilmek zorunda olduğundan bu miktar şirketin malvarlığına dâhildir²⁰. Bu anlamda, pay sahiplerinin “sınırlı sorumluluğunun” mevcut olduğu söylenebilecektir. Pay sahipleri, anonim şirketlere sermaye getirerek ve şirkete süresiz olarak sermaye tahsis ederek anonim şirketlerin “ekonomik malikleri” konumundadır²¹. Ancak, pay sahipleri ekonomik maliki oldukları anonim şirkette sınırlı sorumluluğa sahip olsa da anonim şirketeler hukukuna

¹⁴ RG, 28.11.2012, S. 28481.

¹⁵ TTK’da genel kurul toplantısında hazır bulunanların “oy çoğunluğunun” yeterli görülmeyp, açıkça ağırlaştırılmış yeter sayının öngörülmüş olduğu hallere örnek olarak bkz. TTK. m. 421/2. Ayrıca, ağırlaştırılmış yetersayılar 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (Bundan böyle “SPK” olarak anılacaktır.) ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu gibi özel mevzuat hükümlerinde de düzenlenmiştir.

¹⁶ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 96.

¹⁷ Tamer Bozkurt, *Şirketler Hukuku* (İstanbul: Yetkin Yayınları, 2012), 183.

¹⁸ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 96.

¹⁹ Muhammed Sulu, “Pay Sahipleri Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabuluculuk ve Tahkim,” *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* S. 2, C. 8 (Aralık 2022): 511-28.

²⁰ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 96.

²¹ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 255.

hâkim olan genel ilkeler ve farklı menfaat gruplarının menfaat çatışmaları sebebiyle sermaye payları ve şirketteki konumları bakımından birtakım riskler ile karşılaşabilir ve menfaatleri zedelenabilir. Zira anonim şirketlerde pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, şirket alacaklıları gibi farklı menfaat grupları ve ilgili menfaat gruplarının birbiri ile çatışan menfaatleri söz konusudur²². Bu bağlamda pay sahiplerinin kendi arasındaki menfaat çatışmaları göz önünde bulundurularak pay sahiplerinin korunması gerekebilmektedir

Anonim şirket genel kurulunda geçerli olan “çoğunluk ilkesinin” bir sonucu olarak, pay sahiplerinden biri genel kurulda oylanan karara ilişkin olumsuz oy kullanmış olsa dahi, karar alınırken çoğunluğun sağlanması halinde ilgili karar tüm pay sahipleri bakımından geçerli ve bağlayıcı hale gelmektedir²³. Bu bağlamda, pay sahiplerinin kişisel özellikleri geri planda kalmaktadır²⁴. Bundan dolayı, anonim şirketlerin genel olarak oy çokluğunu elinde bulunduran pay sahiplerince yönetildiği ve azınlık pay sahiplerinin kural olarak yönetimde ve kontrolde hakları olmadığı kabul edilmektedir²⁵. Genel kurulda alınmış olan hukuka aykırı kararlar ile çoğunluk pay sahiplerinin ve/veya pay sahibi şirket yönetim kurulu üyelerinin bir takım kişisel menfaatler elde etmeyi hedeflemesi söz konusu olabilmektedir. Bu bakımından, “çoğunluk pay sahipleri” ve/veya “pay sahibi yönetim kurulu üyeleri” genel kurulda “dürüstlük kuralına, esas sözleşmeye ve kanuna aykırı” kararlar almak suretiyle “azınlık pay sahiplerinin” ve/veya “münferit pay sahiplerinin” menfaatlerini zedeleyebilmektedir.

Pay sahipleri mevcut potansiyel riskleri bertaraf etmek adına genel kurulda oy kullanarak kendi haklarını koruyabilecektir. Ancak pay sahipleri genel kurulda oy kullanmak suretiyle iradelerini ortaya koymalarına karşın, kararın yönüne etki edemeyebilir. Bu durumda farklı menfaat grupları arasındaki menfaat çatışmaları sebebiyle genel kurulda hukuka aykırı bir karar alınmışsa, hukuki bir çözüm olarak “genel kurul kararının iptali” yoluna başvurma olanağı getirilmiştir. Anonim şirketin karar ve idare organı olan “genel kurul” ve “genel kurul kararlarının iptali” başta pay

²² Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 246.

²³ Cafer Eminoglu ve Ersin Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 307; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 294.

²⁴ Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 336.

²⁵ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:1383.

sahipleri olmak üzere anonim şirketler hukukundaki farklı menfaat gruplarının menfaatlerinin korunabilmesi bakımından da kritik önemi haizdir.

Genel kurul kararı iptalinin pay sahiplerinin menfaatlerini koruma fonksiyonuna ek olarak, iptal şirketin devamlılığı ve şirket faaliyetlerinin yürütülmesi bakımından da belirleyici niteliğe sahiptir. Bu bağlamda, anonim şirket genel kurul kararı iptalinin, şirket bakımından belirleyici etkisi de göz önünde bulundurularak iptalin dava açılması suretiyle gerçekleştirilmesine bir alternatif olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile de gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğinin ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Anonim şirketler genel kurul kararlarının alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilip edilemeyeceği hususunun detaylı şekilde incelenebilmesi ve konuya ilişkin değerlendirme yapılabilmesi adına “*genel kurul*” ve “*genel kurul kararlarının*” niteliği önem arz etmektedir. Bu bağlamda, öncelikle ilgili kavramlar aşağıda detaylı olarak incelemeye konu edilecektir.

1.1.2 “Genel kurul” kavramı

Anonim şirketlerde, “*genel kurul*” pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun çağrı üzerine belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak için bir araya gelmesinden oluşan şirketin karar ve idare organı olarak tanımlanmaktadır²⁶. TTK’nın 407/1. maddesinde genel kurulun “*pay sahipliğinden doğan hakların kullanıldığı bir içe etkili bir organ*” olduğu ve TTK’nın 408. maddesinde “*kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülen hallede karar alacağı*” hususları düzenlenmiştir. Genel kurul her ne kadar devamlı bir organ olmasa da şirkete ait önemli işlerde²⁷ münhasıran karar alma yetkisine sahiptir²⁸. Genel kurul kararları anonim şirketlerin irade beyanı olarak pay sahiplerinin tamamı ve diğer organlar bakımından bağlayıcıdır²⁹. Nitekim, genel kurul kararının pay sahiplerinin tamamı bakımından

²⁶ Ümit Yayla, *Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklık Genel Kuralları ve Elektronik Genel Kurul* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013), 59; Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 9; Pulaşlı, “Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı”, 335.

²⁷ “Önemli iş” kavramı için bkz. Gülseren Damla Songur, *Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler* (Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 75 vd.

²⁸ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 316; Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 335.

²⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 10; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 190; Mehmet Bahtiyar, “Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yeter Sayısının “Toplantı Süresince Korunması” Şartına İlişkin TTK. 418/1 Hükmünün Değerlendirilmesi,” Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan içinde, der. Burcu Göçet (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 61; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 317.

bağlayıcı olduğu hususu TTK'nın "*Kararların Etkisi*" başlıklı 423. maddesinde genel kurul kararlarının toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerli olacağına dair düzenlemesi ile açıkça belirtilmiştir³⁰. Bu sebeple, genel kurul kararları şirket iç ilişkileri bakımından doğrudan etkilidir³¹. Genel kurul kararlarının bahse konu etkisi göz önünde bulundurulduğunda, hukuka aykırı olarak meydana gelen kararların sakat olacağı ve bahse konu kararlardan olumsuz şekilde etkilenmiş olan ilgili kişilerin korunması gerektiği kabul edilmektedir³².

Genel kurul, bütün ortakları bünyesinde toplaması sebebiyle şirketin en yetkili organı olmakla birlikte, yapısı gereği ağır işlemektedir³³. Öte yandan, yönetim kurulu ise sürekli bir organ olup, anonim şirketin temsilcisi ve yöneticisi konumundadır³⁴. Fakat anonim şirketler bakımından yönetim haklarının münhasır sahibi *yönetim kurulu* olmayıp, ilgili hakların kullanım yetkisini "*yönetim kurulu*" ve "*genel kurul*" ortaklaşa paylaşmaktadır³⁵. Bu bağlamda, "*genel kurul*" ve "*yönetim kurulu*" arasındaki görev bölümü yetki bölümünü de zorunlu kılmaktadır³⁶. Bu bağlamda, TTK'da işlevler ayrılığına dayalı eşitlikçi modelin benimsenmiş olduğu kabul edilmektedir³⁷. Genel kurulda alınan kararlar yönetim kurulu tarafından icra edilmektedir³⁸. Belirtmek gerekir ki, yönetim kurulu ve genel kurulun farklı işlev ve görevleri olmasına karşın birbirlerini tamamlar niteliktedirler. Bu bağlamda, anonim şirketler bakımından her iki organ da şirketin temel işleyişini ve faaliyetlerini desteklemesini sağlayan temel yapı taşlarıdır.

Genel kurul ve yönetim kurulu arasındaki ilişkinin ve anonim şirketlerdeki organizasyonun daha net anlaşılabilmesi adına yönetim kurulu ile genel kurul

³⁰ Aydın, *Anonim Şirketler*, 230; Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 307; Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 39.

³¹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 10; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:710; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 529; Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 19.

³² Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 855.

³³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 361.

³⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 361; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 101; Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 20; Bahar Sayın, *Butlan*, 9.

³⁵ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 371.

³⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 371.

³⁷ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 395; Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 36.

³⁸ Burak Polat, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarına Karşı Açılan İptal Davası Sırasında Pay Devrinin Davacılık Sifatına Etkisi," *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* S. 45 (Ocak 2021): 399-416; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 317.

arasındaki ilişkiler hakkındaki teorilerin de kısaca incelenmesi gerekmektedir. Yönetim kurulu ve genel kurul arasındaki ilişkiler hakkında üç adet teori mevcut olup, bunlar; *Hakimiyet/Üstünlük Teorisi*, *Liderlik/Yönetim Teorisi* ve *Eşitlik Teorisidir*³⁹. *Hakimiyet/Üstünlük Teorisi*; “*Mutlak Üstünlük Teorisi*” ve “*Sınırlandırılmış Üstünlük Teorisi*” olmak üzere iki ayrı başlıkta incelenmektedir⁴⁰. “*Mutlak Üstünlük Teorisi*” uyarınca, genel kurul diğer organların yetki alanına giren konularda “*keyfi bir müdahale hakkına*” sahip olup, organların yetkilerini belirleyen kanuni düzenlemelere tabi olmak zorunda değildir⁴¹. Bu bağlamda genel kurul ilke olarak bütün kararları alabilmeye yetkilidir⁴². Öte yandan, “*Sınırlandırılmış Üstünlük Teorisi*” uyarınca genel kurul “*müdahaleyi haklı gösteren belirli koşulların mevcut olması*” durumunda yönetim kurulunun görev alanına ona bağlayıcı talimatlar vererek veya onun yerine bizzat karar alarak müdahale edebilmektedir⁴³. “*Liderlik/ Yönetim Teorisi*” uyarınca, esas olarak bütün yetkileri yönetim kurulu kullanmakta⁴⁴ olup, yönetim kurulunun genel kurul karşısında bir üstünlüğü olduğu kabul edilmektedir⁴⁵. Son olarak TTK’da de benimsenmiş olan, “*Eşitlik Teorisi*” uyarınca kanunda her organa kural olarak tek başına kullanabileceği belirli yetkiler tanınmış olup, bu bağlamda her organ “*eşittir*”⁴⁶. Bu bağlamda, her organ diğerinden bağımsız olarak karar alabilecek olup, diğer organının görev alanına müdahale edemeyecektir⁴⁷. Genel kurul ve yönetim kurulu arasındaki ilişkiye ilişkin teorilerin de temel olarak organların işlevlerine ilişkin tanım ve sınıflandırma içerdiği görülmektedir. Bahse konu teorilerden de açıkça görüldüğü üzere, genel kurul ve yönetim kurulu anonim şirkete ilişkin karar alma yetkisini haiz olmakla birlikte şirketin bir bütün olarak eksiksiz şekilde faaliyette bulunmasına hizmet etmektedir.

TTK’da de kabul görmüş olan “*eşitlik ilkesi*” gözetilerek, genel kurulun münhasır yetkisine girmeyen her görev ve yetki kural olarak yönetim kurulunun görev

³⁹Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 805; Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 73; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2:831; Bahar Sayın, *Butlan*, 10.

⁴⁰ Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 76.

⁴¹ Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 77; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2:831.

⁴²Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 805.

⁴³ Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 80.

⁴⁴Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 805; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2:831

⁴⁵ Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 74.

⁴⁶Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 805; Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 83; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 831.

⁴⁷Kaşak, *Yetki Dağılımı*, 83.

ve yetkisine girmektedir⁴⁸. Bu bağlamda, anonim şirketin dış ilişkilerine ilişkin yetkili organı “*genel kuruldan*” ziyade “*yönetim kuruludur*”⁴⁹. Ancak, yönetim kurulunun genel kurulun görev ve yetkisine giren konularda genel kurulun kararları ile bağlı olması, yönetim kurulu üye seçimlerinin, azillerinin ve ibralarının genel kurulun yetki alanında olması sebepleriyle genel kurulda alınan kararalar dolaylı olarak şirketin dış ilişkilerini de etkilemektedir⁵⁰. Bu bağlamda, anonim şirketler bakımından genel kurul kararları birinci derecede önem taşıyan hukuki işlemler olarak nitelendirilmektedir⁵¹.

TTK m. 407/1 uyarınca, pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar⁵². Her bir pay sahibi genel kurula katılma ile birlikte kanunun kendisine tanıdığı soru sorma, bilgi alma, görüş bildirme gibi yönetsel haklarını kullanma hakkına sahiptir. Genel kurulda oy kullanma hakkı, pay sahibinin kanun yollarına başvurmaksızın yatırımcısı olduğu şirkette statüsünü koruyabilmesi, menfaatlerinin korunması ve yönetime katılabilmesi için öngörülmüş olan yegâne yöntemdir⁵³. Bu bağlamda, genel kurulun toplanması, toplantının yürütülmesi, pay sahiplerinin genel kurula ilişkin hakları ve yükümlülükleri gibi konularda yasal düzenlemeler detaylı olarak ilgili kanunlarda düzenlenmiştir.

Genel kurul, kural olarak kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş olan hallerde karar almaktadır⁵⁴. TTK m. 408’de sınırlı sayıda olmamak ve çeşitli hükümlerde düzenlenmiş olan devredilemez görev ve yetkiler saklı kalmak kaydıyla, genel kurulun devredilemez yetkileri düzenlenmiştir. “*Yetkilerin devredilemezliği*” ile kastedilen husus, “*devredilemez*” olarak nitelendirilen konularda genel kurul dışındaki organlara yetki devri yapılamayacağı ve bu konularda sadece genel kurulun karar verebilmesidir⁵⁵. İlgili kanun hükmünde yer alan devredilemez yetkiler, genel kurul kararlarına konu edilmeleri bakımından önem arz etmektedir. Bu sebeple, genel

⁴⁸ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 251; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 265.

⁴⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 10.

⁵⁰ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 10.

⁵¹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 10.

⁵² Aydın, *Anonim Şirketler*, 210.

⁵³ Yayla, *Elektronik Genel Kurul*, 19.

⁵⁴ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 517, Aksi yöndeki durumlar için bkz. Harun Keskin, “Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış,” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* S.3, C.34 (Eylül 2018): 241-274.

⁵⁵ Yayla, *Elektronik Genel Kurul*, 60; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 295; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 865.

kurulun devredilemez yetkilerinden kısaca bahsedilecektir. Genel kurulun devredilemez nitelikteki yetkileri TTK'nın 408. maddesinin 2. fıkrasında⁵⁶ düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere anonim şirketlerin ekonomik devamlılığını, idari devamlılığını ve dolayısıyla şirketin genel anlamda devamlılığını ve gelişimini etkileyebilecek olan hususlar genel kurulun devredilemez yetkileri olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, bütün pay sahiplerini ilgilendiren hususlarda karara varılabilmesi ve ilgili kararların icra edilebilmesi için genel kurulda karar alınması gerekmektedir.

TTK ile gelen yeni düzenleme ile tek ortaklı anonim şirketlerin kurulması mümkün hale gelmiştir. Bu durumda TTK m. 408/3 uyarınca, şirketin tek ortağının genel kurulda karar alabilmesi için ilgili kararın yazılı olması gerekmektedir.

Kural olarak genel kurul çağrı üzerine toplanan bir organ olup, TTK'daki ilgili düzenlemeler buna göre kaleme alınmıştır. Ancak, istisnai koşulların mevcut olması durumunda çağrısız genel kurul da mümkündür.

Ayrıca, 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'ndan⁵⁷ ("ETTK"), farklı olarak 6102 sayılı TTK'daki düzenlemeler ile "*elektronik genel kurul*" kavramı Türk Şirketler hukuku bakımından uygulama alanı bulmuş olup, esas sözleşmede düzenlenmiş olmak şartıyla genel kurulunun tamamen elektronik ortamda toplanabileceği hususu düzenlenmiştir. Elektronik genel kurul; genel kurulda alınmış olan kararların doğuracağı hüküm ve sonuçlar, toplantının zamanı ve genel kurula katılmış pay sahiplerine tanınmış olan haklar bakımından fiziken katılım sağlanan genel kurul ile aynı olup, herhangi bir farklılık içermemektedir⁵⁸. Bu kapsamda, çalışmamız kapsamında incelenen "*genel kurul kararları*" ifadesi, aksi açıkça belirtilmediği sürece elektronik genel kurullar için de uygulanacaktır.

⁵⁶ TTK m. 408'de düzenlenmiş olan genel kurulun devredilemez nitelikteki yetkileri şunlardır; *esas sözleşmenin değiştirilmesi, yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması, kanunda öngörülen istisnalar dışında şirketin feshi, önemli miktarda şirket varlığının toptan satışıdır.*

⁵⁷ RG.09.07.1956, S.9353.

⁵⁸ Tamer ve Özdemir, "Kurumsal Yönetim İlkeleri," 340.

1.1.3 “Genel kurul kararı” kavramı

Genel kurul kararı gündemde yer alan hususlara ilişkin olarak pay sahipleri, intifa hakkı sahipleri veya bunların temsilcilerinin bir araya gelmek suretiyle toplanıp oy vererek oluşturdukları şirket irade beyanıdır. Kural olarak, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının alınmasında “çoğunluk ilkesi” hâkimdir⁵⁹. Bu bağlamda, pay sahipleri anonim şirketlerin yönetimine ilişkin irade beyanlarını genel kurula katılarak ve genel kurulda oy kullanarak açıklamaktadır. Genel kurul kararları alındıktan sonra hemen yerine getirilmesi gereken kararlardandır⁶⁰. Genel kurul kararlarının yerine getirilmesinin durdurulması, ilgili pay sahipleri tarafından genel kurul kararı iptali davası veya butlan davası açılması ve mahkemeden tedbir kararı alınması durumunda söz konusu olabilecektir⁶¹.

TTK m. 423 uyarınca genel kurul kararı toplantıda bulunmayan veya bulunup da olumsuz oy kullanan pay sahipleri açısından da bağlayıcı olup, bu durum, “*erga omnes etki*” olarak isimlendirilmektedir⁶². “*Erga omnes etkisi*” uyarınca, bazı uyuşmazlıkların nihai olarak çözümlenmesi neticesinde ortaya çıkan hüküm ve kararların, ilgili uyuşmazlığa taraf olmayanlar bakımından da sonuç doğurması söz konusudur⁶³. Nitekim genel kurulda alınmış olan kararlar “*erga omnes etkisi*” sebebiyle genel kurul toplantısına katılmamış, bahse konu karara ilişkin karar hakkında oy kullanmamış olan pay sahipleri bakımından da bağlayıcıdır⁶⁴. Öyle ki, esas sözleşmede değişiklik yapılmasını öngören genel kurul kararları müstakbel pay sahipleri bakımından dahi etki doğurmaktadır. Bu bağlamda, iptal davasına konu edilmiş olan bir genel kurul kararının, mahkeme tarafından gerçekleştirilen yargılama neticesinde iptal edilmesi durumunda da bu durumdan davaya taraf olmayan pay sahipleri de etkilenmektedir. Pay sahiplerinin şirket içerisindeki riskli pozisyonu

⁵⁹Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2022), 172; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 519; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 235.

⁶⁰Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 643.

⁶¹Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 643.

⁶²Cafer Eminoğlu, “Anonim Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Arabuluculuğa Elverişliliği ve Elverişliliğin Tespitinde Ölçüt Önerileri,” *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi* S.2, C.7 (2021): 271-291.

⁶³Eminoğlu, “Elverişlilik,” 283; İsmail Kırca, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 255.

⁶⁴Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 336; Mustafa Yavuz, “Anonim ve Limited Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde Etki Kuralı,” *Gümrük Ticaret Dergisi* S.26, C.8 (Aralık 2021): 52-63; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 294.

sebebiyle genel kurulda iradelerini açıklamaları ve bu bağlamda kendilerini güvence altına almaları önem arz etmektedir. Nitekim genel kurulun şirketin iç ilişkilerine etkili bir organ olması sebebiyle genel kurul kararları da şirket iç ilişkilerine ilişkin hukuki sonuç sağlama amacına yöneliktir⁶⁵. Ancak, istisnai hallerde genel kurul kararlarının dış ilişkide de etkili olması söz konusudur⁶⁶.

Anonim şirketlerin organlarından biri olan genel kurulun karar alması, hukuki bir işlem olup, hukuki işlemlerin sakatlıklarına ilişkin düzenlenmiş olan hükümler genel kurul kararları bakımından da uygulama alanı bulmaktadır⁶⁷. Çok taraflı bir hukuki işlem niteliğini haiz olan⁶⁸ genel kurul kararının sakat olması durumunda, yaptırım olarak üç ayrı ihtimalden söz edilmektedir⁶⁹. Bu anlamda; hukuki işlemlerin sakatlık halleri esas olarak: *yokluk*, *butlan* ve *iptal edilebilirlik*dir.

Çalışmamız kapsamında genel kurul kararlarının geçersizlik hallerinden biri olan “*iptal edilebilirlik*” müessesesi incelenecek olup, bu sebeple diğer geçersizlik hallerine ilişkin detaylar çalışmamız kapsamında detaylı incelemeye konu edilmeyecektir.

Türk Hukukunda genel kurul kararları çok çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır. Çalışmamız ile doğrudan ilişkili olması sebebiyle “*iptal edilebilir*” nitelikteki genel kurul kararlarının neler olduğu hususundan kısaca bahsedilmesi gerekmektedir. Öncelikle, iptal davası açılabilmesi için “*şeklen geçerli bir genel kurul kararının*” mevcut olması gerekmektedir⁷⁰. Nitekim takdirde genel kurul kararının yokluğunun tespit edilmesi gerekecek olup, yokluk bunda hukuki yararı bulunan herkes tarafından, aksi öngörülmedikçe bir süreye tabi olmaksızın itiraz şeklinde veya dava yoluyla ileri sürülebilecektir⁷¹.

TTK m. 445 vd. hükümleri uyarınca iptali talep edilebilir olan genel kurul kararı kapsamında; “*imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu kararları*” ve “*olumsuz genel*

⁶⁵ Yayla, *Elektronik Genel Kurul*, 153; Aydın, *Anonim Şirketler*, 211; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 294; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 862; Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 19.

⁶⁶ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 6.

⁶⁷ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 360.

⁶⁸ Pulaşlı, “Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı”, 335; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1027.

⁶⁹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 1; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 594.

⁷⁰ Rauf Karasu, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2015), 90.

⁷¹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 148.

kurul kararları” da yer almaktadır⁷². Bu hususa örnek olarak, kötü yönetim gösteren bir yönetim kurulu üyesinin azli teklifinin reddine ilişkin genel kurul kararı örnek verilebilecektir⁷³.

Öte yandan, “*azlık kararlarının*”, salt “*genel kurulda usule ilişkin alınan kararlar*”, “*genel kurul toplantı başkanlığının konuşma ve oylama sırasına, söz hakkı süresine, oy kullanma şekline vs. ilişkin kararlarına*” karşı iptal davası açılamayacaktır⁷⁴.

1.2 Genel Olarak Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü

1.2.1 Genel olarak

Anonim şirketlerin organlarından biri olan genel kurulun karar alması, hukuki bir işlem olup, hukuki işlemlerin sakatlıklarına ilişkin düzenlenmiş olan hükümler genel kurul kararları bakımından da uygulama alanı bulmaktadır⁷⁵. Çok taraflı bir hukuki işlem niteliğini haiz olan genel kurul kararının sakat olması durumunda, yaptırım olarak üç ayrı ihtimalden söz edilmektedir⁷⁶. Bu anlamda, hukuki işlemlerin sakatlık halleri esas olarak *yokluk*, *butlan* ve *iptal edilebilirliktir*. Bununla birlikte, bazı hallerde askıda geçersizlik ve askıda geçerlilik de söz konusu olabilecektir. Genel kurul kararı iptalinin uygulamasının daha net anlaşılabilmesi adına bahse konu geçersizlik yaptırım türlerinin kısaca incelenmesi gerekmektedir.

1.2.2 Yokluk

Yokluk yaptırımı, kanunlarda özel bir hukuki düzenleme bulunmamasına karşın Türk öğretisi ve yargı kararlarında kabul gören bir yaptırım türüdür⁷⁷. Yokluk yaptırımının söz konusu olduğu hallerde, bir hukuki işlemin kurucu unsuru eksik olup, ilgili hukuki işlem esasen hiç varlık kazanmamıştır⁷⁸. Bir başka ifadeyle, yok hükmünde bir hukuki işlemde, işlem şeklen dahi meydana gelmemiştir⁷⁹. Zira

⁷²Karasu, *Emredici Hükümler*, 90-91; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 633.

⁷³Karasu, *Emredici Hükümler*, 90.

⁷⁴Karasu, *Emredici Hükümler*, 91.

⁷⁵Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 360.

⁷⁶Kırca, *Hükümsüzlük*, 1; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 594.

⁷⁷Kırca, *Hükümsüzlük*, 1.

⁷⁸Kırca, *Hükümsüzlük*, 3; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 594; Polat, “Davacılık Sıfatı”, 3; Bahar Sayın, *Butlan*, 63.

⁷⁹Kırca, *Hükümsüzlük*, 4; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 856.

yokluktan, şekil ve usul açısından emredici hükümlere aykırılığın mevcut olduğu durumlarda söz edilmektedir⁸⁰.

Bir genel kurul kararının yokluğu ile kastedilen de başlangıçtan itibaren bir genel kurul kararının mevcut olmamasıdır⁸¹. Nitekim yok hükmündeki bir genel kurul kararı, geçerli bir kararın meydana gelişini düzenleyen usuli kuralların eksikliği durumunda söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda genel kurulun yetkili organ veya kişilerce toplantıya çağırılması ile genel kurul toplantı tutanağının imzalanması arasındaki süreçteki eksikliklerden söz edilmektedir⁸². Genel kurul kararlarının yokluğuna ilişkin sonuçlar bakımından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun⁸³ ("TBK") 27. maddesi uygulama alanı bulmaktadır⁸⁴. Yokluk davasının söz konusu olması halinde, "*tespit davası*" açılmakta olup, ilgili dava herhangi bir zaman aşımı veya hak düşürücü süreye tâbi olmadığı gibi, herkes tarafından ileri sürülebilir ve hâkim tarafından da re'sen dikkate alınabilir⁸⁵.

1.2.3 Butlan

Bir diğer genel kurul kararı sakatlık hali olan butlan, TTK'nın "Butlan" başlıklı 447. maddesinde düzenlenmiş olup, ilgili kanun hükmünde "*Genel kurulun, özellikle; a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran, b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran, c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.*" şeklinde yer alan düzenleme ile genel kurul kararlarının batıl olduğu hallere ilişkin birtakım örnekler de verilmiştir. İlgili kanun maddesine ilişkin gerekçede de açıkça belirtilmiş olduğu üzere kanun lafzında yer alan "*özellikle*" sözcüğü sebebiyle belirtilmiş olan butlan hallerinin sınırlayıcı nitelikte (*numerus clausus*) olmadığını, örnek niteliğinde olduğunu ortaya

⁸⁰ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 318.

⁸¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1028.

⁸² Kırca, *Hükümsüzlük*, 4.

⁸³ RG, 04.02.2011, S. 27836.

⁸⁴ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 855.

⁸⁵ Pulaşlı, "Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı", 341; Bahar Sayın, *Butlan*, 63; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1030.

koymaktadır⁸⁶. Genel kurul kararının butlanına ilişkin sonuçlar bakımından yokluk yaptırımı ile aynı şekilde TBK m. 27 hükmü uygulama bulacaktır⁸⁷.

Türk hukukunda TTK'dan önce de öğretide ve yargı kararlarında genel kurul kararlarının butlanı kabul edilmiş olup, genel kurul kararlarının iptali ve butlanı arasında ayırım yapılmıştır⁸⁸. TTK m. 447'nin gerekçesinde de belirtilmiş olduğu üzere, batıl olan genel kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmadığı gibi, sonradan da sağlığa kavuşturulamaz ve mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır⁸⁹. Nitekim genel kurul kararının batıl olduğuna ilişkin iddialar def'i olarak ileri sürülebilir veya süreye bağlı olmaksızın tespit davasına da konu edilebilir⁹⁰.

Birçok yönden benzer olan genel kurul kararlarının yokluğu ve butlanı arasındaki fark sakat olan genel kurul kararının “*emredici kanun hükümlerine*” aykırı olup olmadığına göre belirlenmektedir⁹¹. Batıl bir genel kurul kararında, kurucu unsurlar yer almasına karşın, geçerlilik unsurlarından kamu düzenini ilgilendirecek derecede önemli olanların eksikliği söz konusudur⁹². Bununla birlikte önemle belirtmek gerekir ki, yok sayılan bir genel kurul kararı ile batıl bir genel kurul kararı arasında hukuki sonuç bakımından hiçbir fark bulunmamaktadır; her iki sakatlık halinde de ilgili kararların baştan itibaren hiçbir hukuki etkisi ve hükmü yoktur⁹³. Oysa aşağıda çalışmamızın “*İptal Edilebilirlik*”⁹⁴ başlığında detaylı olarak belirtileceği üzere, iptal edilebilirlikte işlem başlangıçta geçerlidir⁹⁵. Bu bakımından yokluk ve butlan sakatlık halleri iptal edilebilirlikten farklılık göstermektedir. Yokluk ve geçersizlik halleri dışında kalan hallerde genel kurul kararları iptal edilebilirlik müeyyidesine tabidir⁹⁶.

⁸⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 595; Aydın, *Anonim Şirketler*, 233; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 319.

⁸⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 596; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1033.

⁸⁸ Kırca, *Hükümsüzlük*, 2.

⁸⁹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 9, Aydın, *Anonim Şirketler*, 232; Bahar Sayın, *Butlan*, 64.

⁹⁰ Kırca, *Hükümsüzlük*, 9.

⁹¹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 4; Aydın, *Anonim Şirketler*, 232.

⁹² Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 859.

⁹³ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 859; Pulaşlı, “Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı”, 342; Polat, “Davacılık Sıfatı”, 4; Tüzemen Atik, “Genel Kurul Kararlarının İptali,” 1010; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 319.

⁹⁴ Bkz.s.18.

⁹⁵ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 364-365.

⁹⁶ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 874; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1074.

1.2.4 İptal edilebilirlik

“Yokluk” durumunda, hukuki işlem görünüşte dahi olmayıp, “butlan” durumunda görünüşte bir genel kurul kararı alınmakla birlikte ilgili karara hukuk düzeni sonuç bağlamamaktadır. Öte yandan, “iptal edilebilirlikte” bozucu yenilik doğurucu bir haktan söz edilmektedir⁹⁷. Bu doğrultuda, iptal davasında “inşai dava” olma özelliği ön plana çıkmakta olup, davacı taraf yenilik doğuran hakkını kullanarak bir hukuki durumun değiştirilmesine veya kaldırılmasına karar verilmesini talep etmektedir⁹⁸.

TTK m. 445’de “446 ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.” demek suretiyle genel kurul kararının iptali davasının genel esasları düzenlenmiştir. İlgili madde hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere, genel kurul kararının iptali davası, genel kurul kararının *kanuna aykırı olması, esas sözleşmeye aykırı olması veya dürüstlük kurallarına aykırı olması* durumunda açılabilir.

İptal edilebilir kararlar, pay sahiplerinin menfaatlerini koruyan düzenlemelere aykırı ve emredici kurallar dışında kalan yorumlayıcı ve şekle ilişkin kuralların ihlal edilmiş olduğu kararlardır⁹⁹. Bu nedenle bu kararlar yok hükmünde veya batıl kararlardan farklı olarak baştan itibaren geçersiz değildir; iptal edilinceye kadar geçerli bir genel kurul kararının doğuracağı sonuçların aynısını doğurmaktadır¹⁰⁰. Öyle ki, davanın açılmış olması kararın icrasını etkilemeyecektir¹⁰¹. Bununla birlikte, mahkeme tarafından iptal kararı verilmesi ile iptal kararları tüm pay sahipleri için

⁹⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 612; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 643; Kırca, *Hükümsüzlük*, 254; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 324; Murat Can Pehlivanoglu, “Karşılaştırmalı Hukukta Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarında Gösterilecek Teminat Kapsamında “Şirketin Muhtemel Zararları” Kavramı,” *Türk Barolar Birliği Dergisi*, S.146 (2019):219-246.

⁹⁸ Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (Ankara: Yetkin Yayınları,2013), s. 265.

⁹⁹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 875.

¹⁰⁰ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 875; Polat, “Davacılık Sıfatı”, 3; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1074.

¹⁰¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 875.

geçerli ve geçmişe etkili olacaktır¹⁰². Bu durum, genel kurul kararının iptali davasının “geçmişe etkili inşai dava” olma özelliğinden kaynaklanmakta olup, mahkeme tarafından verilen inşai karar geçmişe yönelik de etki doğurmaktadır¹⁰³. Her ne kadar kural olarak, inşai hak sahibinin ilgili hakkını tek taraflı olarak kullanması sonucu hukuki sonuç meydana gelse de genel kurul kararın iptaline yönelik davalarda inşai hakka ilişkin hukuki sonuç ancak mahkeme kararı ile meydana gelebilmektedir¹⁰⁴. Bu bağlamda, genel kurul kararının iptali, kararın mahkeme tarafından geriye dönük olarak ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir¹⁰⁵. “Yokluk” ve “butlan” dışında kalan hallerde genel kurul kararının iptali istenebilmektedir¹⁰⁶. Bu bağlamda, TTK m.447’deki kesin hükümsüzlük halleri dışında kalan hallerden birinin mevcut olması durumunda, ilgili genel kurul kararı iptal edilebilecektir¹⁰⁷. Nitekim, hukuki işlem güvenliği ve istikrar ilkesi bakımından yokluk ve butlan hallerinin olabildiğince sınırlı tutulması ve tereddüt yaratan hallerde iptal edilebilirliğin kabul edilmesi gerekmektedir¹⁰⁸. Yokluk ve butlan yaptırımlarının hukuki güvenliği sarsacak nitelikte olması sebebiyle duraksama olan hallerde iptal edilebilirlik müeyyidesinin uygulanması tercih edilmektedir¹⁰⁹. Zira butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımları kıyaslandığında, batıl genel kurul kararlarının tespitinde “butlanın ikincilliği ilkesinin” uygulanması gerektiği, TTK m. 445’te sayılmış olan iptal nedenlerinin daha genel olduğu, bu sebeple butlan yaptırımının istisnai bir yaptırım olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır¹¹⁰. Yargıtay’ın konuya ilişkin vermiş olduğu kararlarda da “butlan” ve “yokluk” uygulamasının dar yorumlandığı ve “iptal edilebilirlik” yaptırımının daha çok tercih edildiği görülmektedir¹¹¹. Öte yandan, kanunda bazı

¹⁰² Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 222; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 617; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 319; Pehlivanoglu, “Muhtemel Zarar,” 223.

¹⁰³ Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku*, s. 267.

¹⁰⁴ Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku*, s. 265.

¹⁰⁵ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 598.

¹⁰⁶ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 874.

¹⁰⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 598.

¹⁰⁸ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 320; Pulaşlı, “Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı”, 343; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1074.

¹⁰⁹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 874; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 598

¹¹⁰ Rauf Karası, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* S.2, C.18 (2012):311- 331.

¹¹¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Bundan böyle “HD” olarak anılacaktır.) HD 2016/11627E., 2018/6294K., 15.10.2018T.

hallerde genel kurul kararının sakatlık derecesinin açıkça iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olacağı düzenlemiş olup, bu durumda iptal davasının açılacağı tartışmasızdır¹¹².

¹¹² Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 599.

BÖLÜM 2: GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ ve PAY SAHİPLERİNİN KORUNMASI

2.1 Genel Kurul Kararlarının İptaline İlişkin Usul ve Esaslar

2.1.1 İptal sebepleri

Anonim şirket genel kurul kararının iptali davasının açılabilmesi için üç koşulun kümülatif olarak mevcut olması gerekmektedir¹¹³. Bu koşullar şunlardır; *bir genel kurul kararının mevcut olması, ilgili kararın kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına aykırı olması ve karar ile aykırılık arasında illiyet bağı olması*. Genel kurul kararının mevcudiyeti ve hukuka aykırılık ile karar arasında illiyet bağı olması koşulları her bir iptal iddiasında mevcut olması gereken koşullar olup, diğer hukuka aykırılıklar somut olayın koşullarına göre uygulama alanı bulabilmektedir. Bu sebeple, çalışmamız kapsamında genel kurul kararlarının iptaline sebebiyet veren hukuka aykırılıklar incelenecektir.

2.1.1.1 Kanuna aykırılık

TTK m. 445’de düzenlenmiş olan ilk iptal sebebi, genel kurul kararının “*kanuna aykırı*” olmasıdır. “*Kanuna aykırılık*” ile kastedilen, TTK’nın ne sadece anonim şirketlere ilişkin hükümleri ne de genel hükümleridir¹¹⁴. Nitekim genel kurul kararlarının bir hukuk süjesi olarak anonim şirketin tabi olduğu tüm mevzuata uygun olması; bir diğer ifadeyle objektif hukuk kurallarına aykırı olmaması gerekir¹¹⁵. Bu bağlamda, genel kurul kararı iptali TTK hükümlerine aykırılık hallerine ek olarak, özel hukuk veya kamu hukukuna aykırı olan hallerin tamamında ileri sürülebilecektir¹¹⁶. Genel kurul kararı iptalinin ileri sürülebildiği diğer durumlar SPK, Bankacılık Kanunu, Vergi Mevzuatı özel mevzuat hükümleri ile de düzenlenmiştir. Öte yandan kanuna aykırılık hali hem usule aykırılık durumunu hem de esasa aykırılık durumunu kapsamaktadır¹¹⁷. Ancak, şirket ana sözleşmesi, kural olarak tüzük, yönetmelik, kararname, tebliğ vs. hükümleri bunun dışındadır.

¹¹³ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 172.

¹¹⁴ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876.

¹¹⁵ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 222; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 320.

¹¹⁶ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 222.

¹¹⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 320; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 601.

Hukukumuzda kanuna aykırılık hem butlan hem de iptal yaptırımını bağlamında düzenlenmektedir (TBK m. 27, TTK m. 445 ve TTK m.447). Bu bağlamda kanuna aykırılık halinde ortaya çıkabilecek butlan ve iptal yaptırımlarının ayırt edilmesi gerekir.

Nitekim TTK m. 447’de “*Genel kurulun, özellikle; a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran, b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran, c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan, kararları batıldır.*” şeklinde düzenlenmiş olan hüküm uyarınca, bir genel kurul kararının kanunun kurucu/şekli nitelikteki mutlak emredici kurallarına aykırı olması durumunda bahse konu karar batıl olacaktır. Ancak, ilgili kanun maddesi lafzında yer alan “*özellikle*” kelimesinden de anlaşıldığı üzere “*butlan*” yaptırımı sadece bahse konu haller ile sınırlı değildir. Zira genel düzenleme olan TBK’nin “*Kesin Hükümsüzlük*” başlıklı 27. maddesine göre kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler “*kesin hükümsüz*” olup, sözleşmenin bir kısmının hükümsüz olması durumunda, sözleşmenin diğer kısımlarının geçerliliği bundan etkilenmeyecektir. Fakat ilgili hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağının açıkça anlaşılması durumunda sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olacaktır.

Bu bağlamda, genel kurul kararının hangi hallerde TTK m. 447 ve TBK m. 27 hükümleri uyarınca batıl olduğunun hangi hallerde iptal yaptırımına tabi olduğu hususunun kısaca incelenmesi gerekmektedir.

TTK m. 445’de yer alan iptal edilebilir nitelikteki kanuna aykırı genel kurul kararları, yokluk veya butlan halleri dışındaki hükümlere aykırı nitelikteki kararlardır¹¹⁸. Nitekim iptal davası hukuken mevcut ve geçerli, ancak sakat doğmuş olan bir genel kurul kararına karşı açılabilir¹¹⁹. Bu bağlamda, “*yokluk*” ve “*butlana*” tabi kararların ve bunlar dışında kalan kararların neler olduğunun incelenmesi gerekmektedir. Konuya ilişkin olarak doktrinde “*emredici hükümler*”

¹¹⁸ Karasu, *Emredici Hükümler*, 91; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 601; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 320.

¹¹⁹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876.

arasında ikili bir ayırım yapılmakta ve üçüncü kişileri ve şirket alacaklılarını korumaya yönelik (mutlak) emredici hükümlere aykırılığın yokluk veya butlana, bunlar dışında kalan ve pay sahiplerini korumaya yönelik (nispi) emredici hükümlere aykırılığın iptal davasına tabi olduğu savunulmaktadır¹²⁰. Hükümsüz sayılan bir genel kurul kararının iptalinden ziyade, hükümsüzlüğünün tespiti söz konusu olabilecektir¹²¹. Öte yandan, iptale konu genel kurul kararında kanunda öngörülen şekil ve usullere aykırı bir karar alınmış olması veya kanunda açıkça yazılı olmayan ancak anonim şirketlerin temel ilkelerinden birine aykırı olması gerekmektedir¹²². İlgili görüş uyarınca, nispi emredici nitelikte olan hükümlerin net bir şekilde tespit edilememesi durumunda hâkimin somut olaya ilişkin yorumuna başvurulması gerekecektir¹²³.

İptal edilebilirlik yaptırımına tabi kararlara örnek olarak: toplantı gündeminin kanunda öngörülen şekle uygun bildirilmemesi, davetin TTK'nın 414/1. maddesindeki şekil şartına aykırı olması, toplantı yerinin ve zamanının davet mektubunda, ilanda yer almamış olması, rüçhan hakkının kullanılmasında pay sahipleri arasında eşitsizlik olması veya kanunda öngörülen denetçi seçilme yasağına aykırı olarak denetçi seçimlerine ilişkin karar alınmış olması verilebilecektir¹²⁴.

Öte yandan, batıl olan genel kurul kararları, sınırlı sayıda olmamak kaydıyla TTK'nın 447. maddesinde sayılmış olup, ilgili haklar genel kurula katılma, asgari oy ve dava hakları ile kanunda öngörülen diğer vazgeçilemez haklardır¹²⁵. Bahse konu haklardan biri de oy hakkından yoksun olan pay sahibinin genel kurula katılması ve oy kullanması halinde genel kurul kararının batıl sayılmasına ilişkindir¹²⁶.

Son olarak, yokluk yaptırımına tabi bir genel kurul kararlarına örnek olarak, fiziki veya elektronik ortamda genel kurul toplantısı yapılmaksızın veya toplantı dışında kullanılmış olan oylarla alınmış olan genel kurul kararları¹²⁷ veya gerekli nisabı taşımayan genel kurul kararları¹²⁸ verilebilecektir.

¹²⁰ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 174; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876.

¹²¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876.

¹²² Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876.

¹²³ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 174.

¹²⁴ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 876-877.

¹²⁵ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 605.

¹²⁶ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 605.

¹²⁷ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 78.

¹²⁸ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 610.

Bu bağlamda, “*kanuna aykırılık*” sebebiyle iptal davasına konu edilecek olan genel kurul kararlarının değerlendirilmesinde “*kanuna aykırılık*” durumunun “*nispi emredici hükümlere aykırılık*” kapsamında mı yoksa “*mutlak emredici hükümlere aykırılık*” kapsamında mı yer aldığının tespit edilmesi gerekmektedir.

2.1.1.2 Esas sözleşmeye aykırılık

TTK m. 445 uyarınca, esas sözleşmeye aykırılık da iptal nedenidir. Bu bağlamda, bir genel kurul kararı kanuna aykırı olmasa dahi, pay sahipleri için “*şirketin yasası*” niteliğinde olan esas sözleşmeye aykırı olması sebebiyle iptal edilebilecektir¹²⁹. Ancak, emredici bir hükmün esas sözleşmede yer alması ve bu hükme aykırılığın söz konusu olması durumunda “*esas sözleşmeye aykırılık sebebiyle iptal davası*” değil, “*kanuna aykırılık sebebiyle iptal davası*” ikame edilmesi veya yokluk veya butlana başvurulması gerekmektedir¹³⁰.

Bu bağlamda, herhangi bir şekilde esas sözleşmede düzenlenmiş olan bir hükmün emredici hükümlerden birine aykırı olması durumunda ilgili hüküm batıl olacağından, ilgili hükme karşı iptal davası açılmayacaktır¹³¹.

Şöyle ki, TTK m. 447/1-a ve 447/1-b’de listelenmiş olan durumların¹³² batıl olacağı hususu kanunda açıkça düzenlenmiştir. İlgili hükmün karşıt anlamı (muhalif mefhumu) uyarınca TTK m. 447/1-a ve 447/1-b’de sayılmış olan hakları kaldırmayan veya sınırlandırmayan ve somut bir olayda bir defalık ihlal eden genel kurul kararları iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olacaktır¹³³. TTK m. 447/1-a’da düzenlenmiş olan “*kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklar*”ın neler olduğu TTK’nın Gerekçesinde düzenlenmemiş olup, Gerekçede ilgili hakların “*müktesep hakların bir türü olduğu*” hususu düzenlenmiştir. Bu bağlamda, pay sahibinin vazgeçilemez haklarını sınırlandırmayan veya ortadan kaldırmayan, bir defalık somut bir olayda ihlal

¹²⁹ Karasu, *Emredici Hükümler*, 92.

¹³⁰ Karasu, *Emredici Hükümler*, 93; Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 175; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 367; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 321.

¹³¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 602; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 321.

¹³² TTK m. 447/1-a hükmü: “*a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran... kararları batıldır.*” ve 447/1-b hükmü: “*Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran*” şeklindedir.

¹³³ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 154.

eden genel kurul kararları iptal edilebilir niteliktedir¹³⁴. Örneğin, TTK m. 414’de düzenlenmiş olan emredici nitelikteki hükümde¹³⁵ düzenlenmiş olan sürenin kısaltılmasını öngören ana sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin bir genel kurul kararı batıl olup, ilgili süreye gereği gibi uyulmaksızın yapılan bir çağrıya istinaden toplanan genel kurulda alınmış olan karar iptal edilebilir niteliktedir¹³⁶. Yine aynı şekilde, TTK m. 436/1¹³⁷ ve TTK m. 436/2¹³⁸’de düzenlenmiş olan emredici nitelikteki hükümlerde düzenlenmiş olan kişilerin oy kullanmasına dair yasağın ilerisi için daraltılmasını, genişletilmesini veya kaldırılmasını öngören genel kurul kararı batıl iken, ilgili hükümlere aykırı olarak alınmış olan kararlar iptal edilebilir niteliktedir¹³⁹.

2.1.1.3 Dürüstlük kuralına aykırılık

TTK m. 445 uyarınca iptal davası açılması nedenlerinden bir tanesi, hükümdeki ifadeyle “*özellikle*” dürüstlük kuralına aykırılıktır. Bu bağlamda, genel kurul kararlarının sağlıklı olabilmesi için kanuna veya esas sözleşmeye uygun olması yeterli değildir¹⁴⁰. Alınan kararların hem içerik hem de usul bakımından ilkesel olarak da hukuka uygun olması gerekmektedir¹⁴¹. Bu bağlamda, dürüstlük kuralına aykırı genel kurul kararlarının iptalinin talep edilebilmesinin sebebi “*hukuk kurallarının genel, soyut ve donmuş kurallar olmasından doğan sertliğin yumuşatılması*” gayesidir¹⁴². İlgili madde hükmünde lafzı geçen “*dürüstlük kuralı*” kavramı, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu¹⁴³ (“*TMK*”) m.2’de “*Herkes, haklarını kullanırken ve*

¹³⁴ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 155.

¹³⁵ TTK m. 414: “Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.” hükmü şeklindedir.

¹³⁶ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 155.

¹³⁷ TTK m. 436/1 hükmü: “Pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz.” şeklindedir.

¹³⁸ TTK m. 436/2 hükmü: “Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz.” şeklindedir.

¹³⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 156.

¹⁴⁰ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 602.

¹⁴¹ Tüzemen Atik, “Genel Kurul Kararlarının İptali,” 1011.

¹⁴² Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 59.

¹⁴³ RG, 08.12.2001, S. 24607.

borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.” şeklinde düzenlenmiştir. Buradaki düzenleme ile TMK m. 2 anlamında dürüstlük kuralına aykırılık ve hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılık ifade edilmektedir¹⁴⁴.

Bu kapsamda, bir genel kurul kararı kanun ve esas sözleşme hükümlerine uygun olsa dahi, TMK m. 2 uyarınca “*dürüstlük kurallarına aykırı*” ise ilgili kararın iptali gerekmektedir.

“*Dürüstlük kuralına aykırılık*” ile kastedilen husus “*objektif iyi niyet kurallarına aykırılıktır*”¹⁴⁵. Doktrinde “*dürüstlük kuralına aykırı kararlar*”, çoğunluğun menfaati gerektirmediği halde yetkilerini kötüye kullanarak azınlık veya münferit pay sahiplerinin menfaatlerini zedeleyen kararlar olarak değerlendirilmektedir¹⁴⁶. Aynı şekilde, şirket için faydalı ve uygun olmasına karşın azınlığın menfaatini açıkça ihlal eden kararların da dürüstlük kuralına aykırı olduğu kabul edilmektedir¹⁴⁷. Bu bağlamda, anonim şirketlere hâkim olan ilkelerden biri olan “*eşit işlem ilkesine aykırılık*”, “*dürüstlük kuralına aykırılığın*” tespitinde faydalanılan kriterlerden biridir. Nitekim “*eşit işlem ilkesi*” kaynağını bağımsız bir üst norm olan “*dürüstlük kuralından*” almaktadır¹⁴⁸. Öğretide yer alan bir görüş uyarınca, butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımları arasındaki sınır açısından, eşit işlem ilkesine sürekli aykırılık sonucu doğuran genel kurul kararlarına butlan yaptırımının, ilgili ilkeye belli pay sahipleri bakımından ve geçici aykırılık teşkil eden durumlarda ise iptal yaptırımının uygulanması savunulmaktadır¹⁴⁹. Bu bağlamda, butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımı arasındaki farkın daha net tespit edilebilmesi adına kısaca “*eşit işlem ilkesinin*” incelenmesi gerekmektedir.

“*Eşit işlem ilkesi*”, eşit durumdaki pay sahiplerine aksi uygulamayı gerektirecek haklı bir neden olmadığı sürece, eşit muamele yapılmasını ifade etmektedir¹⁵⁰. İlgili düzenleme ile anonim şirketlerde karar verme iradesine sahip

¹⁴⁴ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 175.

¹⁴⁵ Yayla, *Elektronik Genel Kurul*, 156.

¹⁴⁶ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 321.

¹⁴⁷ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 878.

¹⁴⁸ Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 345.

¹⁴⁹ Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 351.

¹⁵⁰ Şehirli Çelik, Kırcı, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 132; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 755.

kişilerin diğer pay sahiplerinin menfaatlerini keyfi olarak zedelenmesinin önlenmesi hedeflenmiştir¹⁵¹. TTK 357¹⁵²,de düzenlenmiş olan “eşit işlem ilkesi” kurumsal yönetim ilkelerinden biri olan “adillik ilkesi” ile yakın bir ilişkiye sahip olup, şeffaflık temelinde iyi yönetim ve denetimle farklı menfaat gruplarının menfaatlerinin ideal noktada buluşturulması ve menfaat dengesinin sağlanması gerekliliğine hizmet etmektedir¹⁵³. İlgili tanım göz önünde bulundurulduğunda, eşit durumdaki pay sahiplerine eşit muamele yapılamaması “eşit işlem ilkesine aykırılık” teşkil edecek olup, bu durumda dürüstlük kuralına aykırılığın mevcudiyetinden söz edilebilecektir. Kurumsal yönetim ilkelerinden adillik ilkesinin bir sonucu olan “eşit işlem ilkesi”, kural olarak mutlak olmayıp, “eşit şartlarda eşit işlem” kriteri uyarınca nispi şekilde uygulanmaktadır¹⁵⁴. Yargıtay da konuya ilişkin vermiş olduğu kararlarda “dürüstlük kuralına aykırılık” ile “eşit işlem ilkesine aykırılığı” paralel şekilde değerlendirmektedir¹⁵⁵.

Öğretide “Dürüstlük kuralına aykırılığın” değerlendirilmesinde, çoğunluğun şirket menfaati gerektirmediği halde, yetkilerini kötüye kullanarak aldığı karar ile azınlığın ve münferit pay sahiplerinin meşru menfaatinin zedelenip zedelenmediği hususunun inceleneceği belirtilmektedir¹⁵⁶.

Hakların dürüstlük kuralına uygun kullanılmasının bir başka görünümü ise “hakların sakınılarak kullanılması kuralıdır¹⁵⁷”. “Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi” doktrinde “ölçülülük ilkesi” olarak da adlandırılmaktadır¹⁵⁸. “Hakların sakınılarak kullanılması kuralı” uyarınca, hak sahibini aynı sonuca ulaştıracak birden çok seçenek varken, bunlardan üçüncü kişilere en az zarar verecek olanı seçmesi gerekmektedir¹⁵⁹. Bu bağlamda, ulaşmak istenilen amaç şirketin lehine olsa da bu amaca genel kurulun çoğunluğa zarar vermeden ve azınlığa da en az zarar verecek yol ile ulaşması beklenmektedir¹⁶⁰. Bahse konu ilke ile çoğunluğun azınlığı ezmesinin

¹⁵¹Şehirali Çelik, Kırcı, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 133.

¹⁵² TTK m. 357: “Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur.” şeklindedir.

¹⁵³ Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 345.

¹⁵⁴ Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 345.

¹⁵⁵ Yargıtay 11. HD 2014/16396E., 2015/1282K., 04.02.20015T.

¹⁵⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*,1: 603.

¹⁵⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*,1: 603.

¹⁵⁸ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 759.

¹⁵⁹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*,1: 603; Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 353.

¹⁶⁰ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 759.

engellenmesi hedeflenmektedir¹⁶¹. İptal davasına konu edilmiş olan genel kurul kararının dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığı hususu değerlendirilirken ilgili kuralın gözetilip gözetilmediği de göz önünde bulundurulmalıdır. Önemle belirtmek gerekir ki, “*hakların sakınılarak kullanılması ilkesi*” gözetilmeksizin alınmış olan kararların iptali gerekmektedir¹⁶².

Dürüstlük kuralına aykırı nitelikteki genel kurul kararları ile pay sahiplerinin zedelenen menfaatleri genellikle pay sahiplerinin ekonomik menfaatleridir. Örneğin, yönetim kurulu üyelerine ödenen ücretlerin genel kurul kararı ile fahiş şekilde artırılması bahse konu dürüstlük kuralına aykırılık hallerinden biridir. Yargıtay konuya ilişkin kararlarında¹⁶³ yönetim kurulu üyelerine yapılan fahiş ücret ödemelerini bu kapsamda değerlendirmektedir.

Ayrıca, ihtiyaç olduğu belgelendirilmemesine karşın esas sermayenin arttırılması ve dolayısıyla azınlık ya da küçük pay sahiplerinin haklarının kısıtlanması buna örnek olarak gösterilebilecektir¹⁶⁴. Sermaye arttırımı işleminin dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığı hususunun değerlendirmesinde yol gösterici olan değerlendirme kriterlerinden bazıları şunlardır: sermaye arttırımının şirketin amaç ve gereksinimiyle paralel olup olmadığı, çoğunluk pay sahiplerinin sermaye arttırımına gitmelerindeki amacın salt kişisel yarar sağlamak olup olmadığı, münferit ve azınlık pay sahiplerinin sermaye arttırımı kararı nedeniyle zarara uğrayıp uğramadığı ve sermaye arttırımında münferit ve azınlık pay sahiplerinin zarara uğraması kaçınılmaz ise, en az zarar verecek yolun seçilip seçilmediğidir¹⁶⁵. Bahse konu kriterlerin mevcut olması durumunda genel kurul kararına konu edilmiş olan sermaye arttırımı işleminin dürüstlük kuralına aykırılığı sebebiyle iptali talep edilebilecektir. Yargıtay’ın konu ilişkin kararlarında da esas sermaye arttırımının “*dürüstlük kuralına aykırı*” olarak değerlendirildiği görülmektedir¹⁶⁶. Yargı kararlarında, bu durumda şirketin içinde bulunduğu mali koşulların, şirketin borçlanması önlemek, şirketin kâr amacı elde etmesi, şirketin borcunun bulunması durumunda takas ve mahsup gibi alternatif

¹⁶¹ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 759; Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 353.

¹⁶² Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 355.

¹⁶³ Yargıtay 11. HD 2017/4118E., 2019/2883K., 11.04.2019T.

¹⁶⁴ Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 57.

¹⁶⁵ Yalçın, *Dürüstlük Kuralına Aykırılık*, 65.

¹⁶⁶ Yargıtay 11.HD 2019/242E.,2019/7371K. 20.11.2019 T.

arelerin bulunup bulunmadığı hususlarının göz önünde bulundurulması gerektiğı deęerlendirilmektedir¹⁶⁷.

Nitekim şirkete ait malların düşük fiyatla üçüncü kişilere satılması hususu da dürüstlük kuralına aykırı olarak değerlendirilmektedir. Zira bahse konu satışın şirketi zarar uğratması sebebiyle azınlık pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmesi söz konusudur. Yargıtay'ın konuya ilişkin emsal nitelikteki kararları ile taşınır/taşınmaz mallarının rayicinin altında satılmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceği hususu belirtilmiştir¹⁶⁸.

Son olarak, önemle belirtmek gerekir ki uygulamada sıkça karşılaşılan diğer “*dürüstlük kuralına aykırılık*” halleri ise, pay senetlerinin bağlam kuralına tabi kılınması, şirketin süresiz hale getirilmesi, kâr dağıtılmamasına karar verilmesi gibi hallerdir¹⁶⁹. Örneğin, şirketin süresiz hale getirilmesine karar verilmesi durumunda, pay sahiplerinin sorumluluklarının süre sınırı aşılabilecek ve pay sahiplerinin şirkete karşı herhangi bir süre sınırına tabi olmaksızın sorumlu olması söz konusu olabilecektir. Nitekim, böyle bir durumda da pay sahiplerinin menfaatlerinin dürüstlük kuralına aykırı bir genel kurul kararı ile zedelenmesi söz konusu olabilecektir. Dürüstlük kuralına aykırı şekilde alınmış olan genel kurul kararı sebebiyle pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmesine örnek olarak, “kâr payı dağıtılmamasına karar verilmesi” durumu da gösterilebilecektir. Zira, halka kapalı bir anonim şirkette yönetici olmayan pay sahibinin; şirketin tasfiye edilmemiş olması durumunda şirketten tasfiye payı alması mümkün olmayacaktır. Buna ek olarak dürüstlük kuralına aykırı şekilde genel kurulda kâr payı dağıtılmamasına dair karar alınması durumunda, ilgili pay sahibinin şirketten kâr payı da alması mümkün olmayacaktır. Bu durumda, şirketten hem kâr payı hem de tasfiye payı alamayan pay sahibinin ekonomik menfaatlerinin zedelenmesi ve pay sahipliğı sıfatı ile elde edilmesi beklenen menfaatin elde edilememesi söz konusu olacaktır.

Dürüstlük kuralına aykırılık, pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmalarının en yoğun olarak ortaya çıktığı ve iptal yaptırımının da farklı menfaat grupları arasında gerçek bir çözümden ziyade intikam amacıyla gündeme geldiğı hallerdendir. Bu

¹⁶⁷ Acem Süleyman Alhan, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali” (yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2018) 76.

¹⁶⁸ Yargıtay 11.HD 2016/11187E.,2018/4500K. 18.06.2018T.

¹⁶⁹ Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku* (Bursa: Dora Yayıncılık, 2013), 352.

hallerde ise, sadece kararın iptaline veya davanın reddine karar verebilen hâkim menfaat çatışmasını ortadan kaldıran gerçek bir çözümü yaratamaz ve dava süreci, çatışan menfaat grupları arasında kalan şirket, yönetim ve diğer pay sahipleri için bir engele dönüşür. Olması gereken bakımından, hâkim genel kurul kararının iptaline ilişkin her somut olayda değerlendirme yaparken şirket menfaatleri ile çoğunluğun menfaatleri arasında paralellik olup olmadığı konusunda araştırma yapmalıdır¹⁷⁰. Bu bağlamda, somut olayın koşullarına göre hâkim vakıanın esasına yönelik değerlendirme yapmalı ve farklı grupların menfaatleri arasındaki dengeyi gözetmelidir. Kanaatimizce farklı çıkar grupları arasındaki menfaat çatışmasının etkili şekilde dengelenmesi adına genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi söz konusu olmalıdır. Nitekim alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinde devlet eliyle yapılan yargılamadan farklı olarak menfaat çatışmalarının minimize edilmesi olasılığı mevcuttur.

Yukarıda detaylı olarak yer alan açıklamalarımız uyarınca, salt belirli pay sahiplerinin lehine fakat azınlık pay sahiplerinin aleyhine olacak şekilde alınmış olan kararların “*dürüstlük kurallarına aykırılık*” sebebiyle iptal davasına konu edildiği görülmektedir. “*Dürüstlük kuralına aykırılık*” sebebiyle meydana gelen ihlal, genel kurul kararının içeriğinde, işlemin gerçekleşmesiyle ortaya çıkacak sonuçta, kararla hedeflenen amaçta ya da genel kurul toplantısının yapılış biçiminde meydana gelebilecektir¹⁷¹.

2.1.2 İptal davası

2.1.2.1 İptal davası açma süresi

İptal davasının açılması hak düşürücü süreye tabidir¹⁷². Hak düşürücü süre, hak sahibinin süresinde hakkını kullanmadığında veya yapması gereken bir işlemi yapmadığında ilgili hakkın sona ermesidir¹⁷³. TTK m. 455’de düzenlenmiş olan hak düşürücü süreye ilişkin düzenleme “*emredici hüküm*” mahiyetinde olup, esas sözleşme

¹⁷⁰ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 175.

¹⁷¹ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 219.

¹⁷² Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 323; Abdurrahman Kayıklık, “Şirketler Hukuku İhtilaflarında Tahkim: Rüzgâr Tersine Dönerken,” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* S.2, C.30 (2024): 1-18.

¹⁷³ Vildan Peksöz, “Hak Düşürücü Sürelerin Dava Şartı Olarak Nitelendirilme (Me)Si,” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S.1, C.28 1 (Şubat 2024): 101-26.

ile değiştirilemez niteliktedir¹⁷⁴. Bahse konu husus, hâkim tarafından re'sen dikkate alınmaktadır.

İptal davasının hak düşürücü süreye bağlanması ile pay sahiplerinin haklarını kötüye kullanılması engellenmek istenmiştir. Aksi takdirde, genel kurulda alınmış olan kararların tamamının her an “*iptal yaptırımı*” ile karşılaşması riski söz konusu olacaktır.

“Üç aylık” hak düşürücü süre, toplantıya katılan pay sahipleri bakımından ve genel kurul kararının alındığı tarihten itibaren işleyecek olup, toplantıya katılmamış olan pay sahipleri bakımından ilgili süre kararın tescil ve ilan edildiği tarihten itibaren başlaması gerektiği görüşü savunulmaktadır¹⁷⁵. İptal davasında, genel kurul kararı baştan itibaren hüküm ve sonuç doğurmaya başlar; “üç aylık” hak düşürücü süre içerisinde dava açılmamış olması durumunda ilgili kararın iptali daha sonra talep edilemeyecektir. Dava haklı nedene dayalı olsa bile kanunda öngörülen sürelerde dava açılmamış ise mahkeme iptal talebini reddedecektir¹⁷⁶. Bu bağlamda, belirli süreler içerisinde iptal yoluna başvurulmaması sürenin geçmesinden sonra işleme sıhhat kazandırmaktadır¹⁷⁷. Ancak, “üç aylık” hak düşürücü süre içerisinde iptal davasının açılmış olması halinde, genel kurul kararı baştan itibaren geçersiz olacaktır. Bu husus Yargıtay’ın konuya ilişkin vermiş olduğu kararlar ile de istikrar bulmuş olup, uygulamada da hak düşürücü süreler gözetilmektedir. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun (“HGK”) 2013/329E., 2014/147K. sayılı ve 26.02.2014 tarihli kararı¹⁷⁸ ile de ortaya konmuştur.

2.1.2.2 Yetkili ve görevli mahkeme

TTK m. 445’de düzenlenmiş olan hüküm uyarınca genel kurul kararının iptali davasında görevli mahkeme; “*asliye ticaret mahkemesi*” olup, yetkili mahkeme ise

¹⁷⁴ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 323.

¹⁷⁵ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 323.

¹⁷⁶ Bekir Atik, Örnek ve İçtihatlarla Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantısı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 58.

¹⁷⁷ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 365.

¹⁷⁸ Yargıtay HGK’nin 2013/329E., 2014/147K. sayılı ve 26.02.2014 tarihli kararında; “O halde, müteşebbis heyet tarafından alınan kararların iptali için hak düşürücü nitelikteki dava açma süresi yönetmelikte düzenlenen bir ay değil, mülga 6762 Sayılı TTK’nın 381. maddesi (6102 Sayılı TTK m.445) uyarınca üç aydır.” demek suretiyle bu husus açıkça ortaya konulmuştur.

“anonim şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi”dir. TTK m.5/2 uyarınca, asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde iptal davası “asliye hukuk mahkemesinde” görülecektir¹⁷⁹.

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunu’nun¹⁸⁰ (“AdY-İDM ve BAM”) 7. maddesinin 1. fıkrasında “Hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, bulundukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adli yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır. Ancak özel kanunlarla kurulanlar da dâhil olmak üzere, hukuk mahkemelerinin yargı çevresi, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenebilir.” şeklinde yer alan hüküm uyarınca şirket merkezinin bulunduğu ilçede adliye teşkilatı yoksa iptal davası o ilçenin adli bakımından bağlı bulunduğu yer mahkemesinde açılacaktır. TTK m. 445’de yer alan özel düzenleme uyarınca, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davalara bakmakla görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir. Genel kurul kararı iptali davasının “asliye ticaret mahkemesi” tarafından görülecek olması hususu, TTK m. 445’de yer alan özel hükme ek olarak genel kurul iptali davasının “mutlak ticari dava” olma niteliğinden de kaynaklanmaktadır. Zira TTK’nın “Ticari davalar, çekişmesiz yargı işleri ve delilleri” başlıklı 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi ve “Ticari davalar ve çekişmesiz yargı işlerinin görüleceği mahkemeler” başlıklı 5. maddesinin 1. fıkrası uyarınca iptal davası “ticari dava” niteliğini haizdir. Bu sebeple, dava olunan şeyin değeri fark etmeksizin iptal davasının anonim şirket hukukuna özgü dava olması sebebiyle davanın asliye ticaret mahkemesinde görülmesi gerekmektedir¹⁸¹.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun¹⁸² (“HMK”) “Dava Şartları” başlıklı 114. maddesinin 1. fıkrasının c bendi uyarınca, mahkemenin görevli bulunması dava şartlarından biri olarak düzenlenmiştir. Buna göre, mahkeme dava şartlarından biri olan “mahkemenin görevli olup olmadığı” hususunu davanın her aşamasında kendiliğinden araştırabilecek olup, taraflar da ilgili dava şartı noksanlığını her zaman iddia edebilecektir.

¹⁷⁹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 177; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 642.

¹⁸⁰ RG. 07.10. 2004, S. 25606.

¹⁸¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2:1134; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku*, s.148.

¹⁸² RG, 04.02.2011, S. 27836.

Çalışmamızın “*İptal Davası Açma Süresi*”¹⁸³ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere üç aylık hak düşürücü süre sona ermeden evvel genel kurul kararı iptali davasında duruşmaya başlanamaması ve çalışmamızın “*İptal Davalarında Uygulanacak Usul*”¹⁸⁴ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanacağı üzere birden fazla iptal davası açıldığı takdirde davaların birleştirilerek görülmesi zorunluluğundan dolayı “*şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin*” kesin yetkili olduğu kabul edilmektedir¹⁸⁵.

İptal davası açılması için kanunda öngörülmüş olan üç aylık süre içerisinde iptal davasına konu olan genel kurul kararını vermiş olan şirketin merkezinin değişmiş olması mümkündür. Bu durumda, iptal davasının açılacağı yer mahkemesinin tespit edilmesi gerekmektedir. Şöyle ki, merkez değişikliğinden önce eski merkezde, merkez değişikliğinden sonra ise yeni merkezde davanın açılması gerekmektedir¹⁸⁶.

HMK’nin “*Yetki sözleşmesinin geçerlilik şartları*” başlıklı 18. maddesinin 1. fıkrasında yer alan hüküm uyarınca, kesin yetki kuralına aykırı bir esas sözleşme hükmü, genel kurul kararı veya herhangi bir sözleşme hükmü kesin hükümsüzdür¹⁸⁷. HMK’nin “*Dava Şartları*” başlıklı 114. maddesinin 1. fıkrasının 4. bendi uyarınca, yetkinin kesin olduğu hallerde mahkemenin yetkili bulunması dava şartlarından biri olarak düzenlenmiştir. Buna göre, mahkeme dava şartlarının mevcudiyetini davanın her aşamasında kendiliğinden araştırabilecek olup, taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman iddia edebilecektir. Görevsizlik kararının verilmesinin ardından davaya görevli mahkemede devam edilebilmektedir¹⁸⁸. HMK m.20 uyarınca, mahkeme tarafından görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi, ilgili kararın kesin olması veya tebliğ tarihinden itibaren süresi içerisinde kanun yoluna başvurulmaması sebebiyle kararın kesinleşmiş olması durumunda taraflardan birinin kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekmektedir.

¹⁸³ Bkz. s.30.

¹⁸⁴ Bkz. s. 42.

¹⁸⁵ Kırca, *Hükümsüzlük*, 177; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 611.

¹⁸⁶ Kırca, *Hükümsüzlük*, 177.

¹⁸⁷ Kırca, *Hükümsüzlük*, 177.

¹⁸⁸ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes. *Medeni Usul Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), s.156; Kuru, Arslan ve Yılmaz, *Medeni Usul Hukuku*, s.125.

İlgili kanun hükümlerinde yer alan görevli ve yetkili mahkemeye ilişkin düzenlemeler, genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık yöntemlerine konu edilemeyeceğini savunanların temel argümanlarından bir tanesidir. Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında detaylı olarak açıklanacağı üzere, ilgili görüşü savunanlar TTK'nın iptal davasında görevli ve yetkili mahkemeye ilişkin hükmünü “lafzi yorum” yöntemi ile yorumlamakta ve genel kurul kararı iptali hukuki müessesesinin “dava” yolu ile çözüleceğinin kanunda “emredici hüküm” olarak düzenlenmiş olduğunu değerlendirmektedir. Konuya ilişkin görüşler ve ilgili görüşlerin hukuki dayanakları çalışmamızın ilerleyen kısımlarında detaylı olarak yer alacaktır¹⁸⁹.

2.1.2.3 İptal davalarında davacı taraf

Genel kurul kararlarının hukuka aykırı olması durumunda, karardan etkilenecek değişik menfaat gruplarına genel kurul kararının iptaline ilişkin dava açma hakkı tanınmıştır. İptal davası açma hakkı, kazanılmış (müktesep) bir hak olarak sayılmış olup, çoğunluğun egemenliğinin sınırlandırılması amaçlanmıştır¹⁹⁰. Ancak, iptal davası açma hakkının müktesep hak olarak düzenlenmiş olması doktrinde eleştirilmektedir. Nitekim, müktesep hak kavramı çoğunluk tarafından bertaraf edilemeyen ve ancak hak sahibi konumundaki pay sahibinin rızası ile tasarruf edilebilen hakkı ifade etmektedir¹⁹¹.

İptal davası açma hakkı TTK'da emredici hüküm olarak düzenlenmiş olması sebebiyle, esas sözleşme ile veya şirket içindeki bir yönerge ile pay sahiplerinin bahse konu haktan feragat edebilmesi mümkün değildir¹⁹².

TTK m. 446'da; “toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirtenler”, “toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay

¹⁸⁹ Bkz. s.91.

¹⁹⁰ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 111.

¹⁹¹ Bahtiyar, *Ortaklıklar*, 111.

¹⁹² Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 875; Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 259.

sahipleri”, “*yönetim kurulu*” ve “*kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri*” şeklinde belirtilmiş olan pay sahipleri de dâhil olmak üzere, iptal davası açma hakkına haiz olan bütün menfaat grupları düzenlenmiştir.

İptal davası açma hakkını haiz olan ilgililerin kötüniyetle iptal davası açmış olması durumunda ilgili davacılar şirketin bundan dolayı uğramış olduğu zararlardan müteselsilen sorumlu olacaktır¹⁹³. Şirket tarafından bahse konu zararın tazmini amacıyla iptal davasındaki davacılara karşı tazminat davası açılmış olması durumunda şirket zararın varlığını ispat etmekle yükümlüdür¹⁹⁴.

Genel kurul kararı iptali davası açma hakkını haiz olan ve TTK’da sayılan ilgililerin incelenmesi gerekmektedir. Bahse konu ilgililer dışındaki kişi veya organların dava açma hakkı bulunmamaktadır¹⁹⁵. Dava açabilecek olanlar belli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak pay sahipleri, yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyeleridir.

2.1.2.3.1 Pay sahipleri

Genel kurul kararlarının, “*genel kurul toplantısında bulunmayan pay sahipleri*” veya “*toplantıda bulunup da olumsuz oy veren pay sahipleri*” bakımından da bağlayıcı olması sebebiyle genel olarak “*pay sahiplerinin*” hukuka aykırı genel kurul kararından doğrudan etkilenmesi söz konusu olacaktır. Nitekim şirket içerisinde ekonomik olarak riskli konumda olan ve menfaatleri bu açıdan daha fazla korunması gereken pay sahipleri iptal davası açarak korunmaktadır. Bu bağlamda, pay sahiplerinin genel kurul kararının iptalini dava edebilmesi hak arama hürriyeti bakımından bir zorunluluktur.¹⁹⁶ İptal edilebilirlik ile pay sahibinin bireysel olarak şirket çoğunluğunun aldığı karara karşı hareket etme hakkı söz konusu olmaktadır¹⁹⁷. Ancak, burada ispat yükü iptal sebebinin mevcut olduğunu iddia eden pay sahibindedir¹⁹⁸. İptal davası açabilme hakkı pay sahibinin tüm sermaye borcunu

¹⁹³ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 644.

¹⁹⁴ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 644.

¹⁹⁵ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 613; Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 258.

¹⁹⁶ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 360; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 193.

¹⁹⁷ Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, 348.

¹⁹⁸ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 879.

ödemiş olmasına bağlı olmayıp, iptal davası açma hakkının ilgili koşula bağlı olacağına dair esas sözleşmeye hüküm de konulamayacaktır¹⁹⁹.

Esas olarak, dava açma hakkına sahip pay sahipleri iki farklı kategoride değerlendirilmektedir. Bunlar; *“toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten pay sahipleri”* ile *“toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın genel kurul kararının birtakım sebeplerden ötürü hukuka aykırı olduğunu iddia eden pay sahipleridir.”*

2.1.2.3.1.1 Karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten pay sahipleri

Öncelikle, TTK m. 446 uyarınca *“genel kurul toplantısında hazır bulunup, karara olumsuz oy veren ve işbu muhalefetini tutanağa geçirten pay sahiplerine”* iptal davası açma hakkı tanınmıştır. Görüldüğü üzere, *“toplantıda hazır olunması”*, *“karara olumsuz oy verilmesi”* ve *“muhalefetin tutanağa geçirilmiş olması”* koşullarının tamamı kümülatif olarak bir arada bulunmalıdır. Aksi takdirde, dava açma hakkından söz edilemeyecektir. Bu husus, Yargıtay’ın konuya ilişkin vermiş olduğu kararlar²⁰⁰ ile de istikrar bulmuş olup, Yargıtay kümülatif olarak bütün koşulların yerine getirilmesi koşulunu aramaktadır.

2.1.2.3.1.2 Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın kararın hukuka aykırı olduğunu iddia eden pay sahipleri

Toplantıda hazır bulunulması ve/veya olumsuz oy kullanılması hususları dikkate alınmaksızın bir takım hukuka aykırılık iddialarının mevcut olması durumunda pay sahiplerine yine iptal davası açılması hakkı tanınmıştır. Bu bağlamda, oy hakkından yoksun pay sahipleri de karara muhalif olmak ve bu hususu tutanağa geçirtmek suretiyle iptal davası açabilecektir²⁰¹. TTK m. 446 uyarınca toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, toplantıda olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; *çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin*

¹⁹⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 259.

²⁰⁰ Yargıtay 11. HD 2015/7223E., 2016/1132K., 08.02.2016 T.

²⁰¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 906; Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 260.

verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri iptal davası açma hakkına sahiptir. Bahse konu koşullardan en az birinin bulunması durumunda pay ve intifa hakkı sahipleri tarafından iptal davası açılabilecektir²⁰². Önemle belirtmek gerekir ki, salt bahse konu hukuka aykırılıkların mevcudiyeti genel kurul kararının iptali için yeterli değildir. Nitekim ilgili hukuka aykırılıkların mevcudiyetine ek olarak ilgili aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunun ayrıca ispatlanması gerekmekte olup, bu husus “etki kuralı” olarak ifade edilmektedir²⁰³.

TTK m. 446/1-a hükmünden farklı olarak, TTK m. 446/1-b hükmünde yer alan pay sahiplerinin ilgili kanun hükmünde listelenmiş olan iptal nedenlerinden birini kanıtlaması durumunda, ilgili pay sahibi davanın dinlenebilmesi koşulunu gerçekleştirmiş olduğu ve iptal nedenini ispatlamış olduğu kabul edilecektir²⁰⁴. Pay sahiplerinin karara olumsuz oy verme ve muhalefeti tutanağa geçirtme koşulu olmaksızın iptal davası açabilmesi için gerekli koşulların detaylı olarak incelenmesi gerekmektedir.

2.1.2.3.1.2.1 Toplantıya çağrının usulünce yapılmaması

Çağrının usulüne uygun yapılmamış olması ile kastedilen husus, çağrının varlığından söz edilemeyecek derecede ağır ayrılıkların mevcudiyetine bağlı olarak “yokluk” yaptırımına sebebiyet vermesi değil, çağrının iptal edilebilirliğe yol açabilecek derecede mevcut olmasıdır²⁰⁵.

TTK m. 414’de yer alan düzenleme²⁰⁶ uyarınca, genel kurul toplantısına ilişkin çağrının belirli usuli kurallara uygun şekilde yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, genel kurulun karar alabilmesi için kanunda ve ana sözleşmede gösterilen şekilde şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanan ilanla

²⁰² Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 278.

²⁰³ Yavuz, “Etki Kuralı,” 53.

²⁰⁴ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 279.

²⁰⁵ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 280.

²⁰⁶ TTK m. 414: “Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir” şeklindedir.

toplantıya çağrılması gerekmektedir. Bahse konu çağrı usulünün tek istisnası TTK m. 416²⁰⁷'da yer alan düzenlemedir²⁰⁸. İlgili usuli düzenlemelere aykırı şekilde gerçekleştirilmiş olan çağrı sebebiyle pay sahipleri iptal davası açabilecektir.

2.1.2.3.1.2.2 Gündemin gereği gibi ilan edilmemesi

Genel kurulu toplantıya çağrıya dair olan ilan ve çağrı mektuplarında toplantı gündeminin yer alması gerekmektedir²⁰⁹. TTK m. 413²¹⁰'de yer alan gündeme dair hukuki düzenleme uyarınca genel kurul gündem genel kurulu toplantıya çağırın tarafından belirlenecek olup, gündemde mevcut olmayan konular genel kurulda müzakere edilemeyecek ve karara bağlanamayacaktır.

Gündemin düzenlenip pay sahiplerine duyurulması aşamasında veya genel kurulda karar alınması aşamasında meydana gelen hukuka aykırılıklar iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir²¹¹.

2.1.2.3.1.2.3 Genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullanmaları

TTK m. 407/1, m. 415/1, m.425/1 ve m. 432/1²¹²'de yer alan ilgili düzenlemeler uyarınca genel kurula katılma ve oy kullanma yetkisi pay sahipleri veya temsilcileri ile pay üzerinde intifa hakkı bulunan kişilere ve temsilcilerine aittir.

²⁰⁷ TTK m. 416: “Bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın, genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı var olduğu sürece karar alabilirler.” şeklindedir.

²⁰⁸ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 79.

²⁰⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 104.

²¹⁰ TTK m. 413: “(1) Gündem, genel kurulu toplantıya çağırın tarafından belirlenir.

(2) Gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Kanuni istisnalar saklıdır.

(3) Yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır.” şeklindedir.

²¹¹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 105.

²¹² TTK m.407/1: “Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Kanuni istisnalar saklıdır.”, TTK m.415/1: “Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından düzenlenen “hazır bulunanlar listesi”nde adı bulunan pay sahipleri katılabilir.”, TTK m.425/1:” Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir...” ve TTK m. 432/1: “Bir pay, birden çok kişinin ortak mülkiyetindeyse, bunlar içlerinden birini veya üçüncü bir kişiyi, genel kurulda paydan doğan haklarını kullanması için temsilci olarak atayabilirler.” şeklindedir.

TTK m. 446/1-b uyarınca genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullanmış olmaları ve bu durumun kararın alınmasında etkili olması durumunda, pay ve intifa hakkı sahipleri alınmış olan kararların iptalini TTK m.446/1-a koşullarına uymaksızın doğrudan dava edebilecektir²¹³.

2.1.2.3.1.2.4 Pay veya intifa hakkı sahiplerinin genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmemesi

Çalışmamızın “*Genel Kurula Katılma Yetkisi Bulunmayan Kişilerin veya Temsilcilerinin Toplantıya Katılıp Oy Kullanmaları*²¹⁴” başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere pay ve intifa hakkı sahipleri genel kurula katılma ve genel kurulda oy kullanma hakkını haizdir. İlgili hakların kullanılmasına haksız olarak izin verilmemesi durumunda “genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ileri süren” pay sahipleri ve intifa hakkı sahipleri, alınmış olan kararların iptalini TTK m.446/1-a koşullarına uymaksızın doğrudan dava edebilecektir²¹⁵.

Görüldüğü üzere, ilgili düzenleme uyarınca pay sahiplerinin salt hukuka aykırılık iddialarının somut olayda mevcut olması yeterli olmayıp, “*ilgili hukuka aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olması*” şartının da gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Ayrıca, oy hakkından yoksun bulunan pay sahiplerinin de muhalefet şerhini tutanağa geçirmesi durumunda iptal davası açabileceklerinin kabulü gerekmektedir²¹⁶.

2.1.2.3.2 Yönetim kurulu

TTK m. 446/c uyarınca, “*yönetim kurulu*” da genel kurul kararının kanuna, esas sözleşmeye ve objektif iyiniyet kurallarına aykırı olduğu iddiası ile iptal davası açabilecek olup, bu husus hem bir hak hem de bir görev olarak düzenlenmiştir²¹⁷. Ancak, anonim şirketin idaresi ve temsili mahkeme tarafından bir kayyıma veya

²¹³ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 283.

²¹⁴ Bkz. s.38.

²¹⁵ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 286.

²¹⁶ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 322.

²¹⁷ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 615.

ihtiyati tedbir olarak bir yedime bırakılmış ise organ sıfatıyla dava açma hakkı ilgili kişilerde olacaktır²¹⁸.

TTK m. 390 uyarınca, yönetim kurulu, genel kurul kararının iptali davası açmak için öncelikle yönetim kurulu kararı almalı ve bu kararı almak için “oy çokluğu” ile karar vermelidir²¹⁹.

2.1.2.3.3 Kararların yerine getirilmesi kişisel sorumluluğuna sebep olacak yönetim kurulu üyelerinden her biri

TTK m. 446/d hükmü uyarınca, bir genel kurul kararının uygulanması yönetim kurulu üyelerinin kişisel sorumluluğuna sebebiyet veriyor ise, yönetim kurulu üyelerinden her biri de bizzat genel kurul kararı iptali davası açabilecektir. İlgili hükümde yer alan “*kişisel sorumluluk*”, ortaklığa, pay sahiplerine veya üçüncü kişilere karşı söz konusu olabilecektir²²⁰.

Yönetim kurulu üyelerinin bizzat genel kurul kararı iptali davası açabilmesi için öncelikli olarak yönetim kurulu üyesinin kişisel sorumluluğun mevcudiyeti koşulunun gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde, diğer dava koşulları somut olayda mevcut olsa da dahi hâkim davayı reddedecektir²²¹. Kişisel sorumlulukta, yönetim kurulu üyelerinin salt yönetim kurulu üyesi bulundukları için kusurlu olup olmamalarına bakılmaksızın sorumlu tutulmamaları, her bir üyenin kendi kusurlu davranışından sorumlu olması söz konusudur²²².

Yönetim kurulu üyelerinin kişisel sorumluluklarının düzenlenmiş olduğu kanun hükümlerinden biri TTK m. 553²²³ olup, ilgili kanun hükmü uyarınca yönetim kurulu üyelerinin şahsi sorumluluğuna gidilebilmesi için yönetim kurulu üyelerinin kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal etmesi, ilgili ihlalin kusurlu davranış sonucunda ortaya çıkması, zararın oluşması ve ilgili üyenin görevini ihlal eden kusurlu davranışı ile zarar arasında illiyet bağı bulunması

²¹⁸ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 291.

²¹⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 290; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 322.

²²⁰ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 293.

²²¹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 294.

²²² Ersin Çamoğlu, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 31.

²²³ TTK m. 553: “Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, (...)71 hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.” şeklindedir.

gerekmektedir²²⁴. İlgili kanun hükmünde yer alan sorumluluk kusur sorumluluğu olup²²⁵, yönetim kurulu üyelerinin görevini ifa ederken kasten, ağır ihmaliyle veya hafif ihmaliyle meydana gelen zararlardan sorumlu olacağı ve yönetim kurulu üyelerinin kusuru olmadığı sürece zarar meydana gelse dahi yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu söz konusu olmayacaktır²²⁶. Ayrıca, TTK m. 369²²⁷ uyarınca yönetim kurulu üyelerinin özen yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda, üyelerin meydana gelen zararları kusurları oranında tazmin etmesi gerektiği düzenlenmiştir²²⁸. Kararın icrasının kişisel sorumluluğa sebebiyet verip vermeyeceğine mahkeme karar verecektir²²⁹. Önemle belirtmek gerekir ki pay sahibinin aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olması durumunda, öncelikle TTK m. 446/1-d düzenlemesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bağlamda, kararın yerine getirilmesi yönetim kurulu üyesinin kişisel sorumluluğuna sebep olacak nitelikte değilse de aynı zamanda pay sahibi olan yönetim kurulu üyesinin, TTK m. 446/1-a kapsamında olumsuz oy ve muhalefet şartlarının sağlanması durumunda iptal davası açabileceğinin kabulü gerekmektedir²³⁰.

Bir başka ifadeyle, yönetim kurulu üyelerinin kişisel sorumluluğuna gidilebildiği durumlarda ilgili yönetim kurulu üyelerinden her biri iptal davası açabilecektir. Yönetim kurulu üyesinin aynı zamanda pay sahibi olması durumunda kendisinin kişisel sorumluluğuna gidilemediği durumda pay sahibinin iptal davası açabilmesi için gerekli olan koşulların gözetilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

²²⁴Şeyda Şanlı, “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu,” *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* S.24 (2022), s. 209-219.

²²⁵ Ali Bengi, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlemlerinin Hukuka Uygunluk Denetiminde Yeni Bir Kriter: “Business Judgment Rule”” (yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2009), 39; Ersin Çamoğlu, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 32.

²²⁶ Şanlı, “Hukuki Sorumluluk,” 213.

²²⁷ TTK m. 369: “Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler; görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.” şeklindedir.

²²⁸ Şanlı, “Hukuki Sorumluluk,” 211.

²²⁹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 209.

²³⁰ Tüzemen Atik, “Genel Kurul Kararlarının İptali,” 1012.

Son olarak, önemle belirtmek gerekir ki ilgili düzenleme ile hem şirketin menfaatlerinin gözetilmesi hem de yönetim kurulu üyelerini sorumluluktan kurtarmanın amaçlandığı görülmektedir²³¹.

2.1.2.4 İptal davalarında davalı taraf

İptal davalarında, davalı taraf şirket tüzel kişiliğidir²³². Pay sahiplerinin veya yönetim kurulu üyelerinin açmış oldukları davalarda şirketi yönetim kurulu temsil eder²³³. Ancak, genel kurul kararı iptali davasının yönetim kurulu tarafından açılmış olması durumunda TMK m. 426²³⁴ uyarınca şirketin kayyum tarafından temsil edilmesi gerekmektedir. Öte yandan, genel kurul kararlarının iptalinin şirketin tasfiyesi aşamasında dava edilmiş olması ve davanın yönetim kurulu tarafından açılmış olması durumunda şirketi tasfiye memurları-iflas idaresi, dava tasfiye memurları tarafından açılmış ise şirketin yönetim kurulu tarafından temsil edilmesi gerekmektedir²³⁵.

2.1.2.5 İptal davalarında uygulanacak usul

Öncelikle, TTK'nın “*Şirket davalarında yargılama usulü*” başlıklı 1521.maddesinde “*Ticaret şirketlerinde, ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır.*” şeklinde düzenlenmiş olan hüküm uyarınca iptal davalarında “*basit yargılama usulü*” uygulama alanı bulacaktır²³⁶. Basit yargılama usulüne dair düzenlemeler hakkında HMK m.316 vd. hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Öte yandan, genel kurul kararı iptaline ilişkin TTK ve sair yasal mevzuat hükümlerinde uygulanacak usulü kurallara ilişkin özel hükümlere de yer verilmiştir.

²³¹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 208.

²³² Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 194; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 617; Kırca, *Hükümsüzlük*, 211; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 925.

²³³ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 323; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 617; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 925.

²³⁴ TMK m. 426: “*Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar: 1. Ergin bir kişi, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri bir sebeple ivedi bir işini kendisi görebilecek veya bir temsilci atayabilecek durumda değilse, 2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışyorsa, 3. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesine bir engel varsa*” şeklindedir.

²³⁵ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 323.

²³⁶ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 611.

İlk olarak, TTK m. 448/1 uyarınca, pay sahipleri tarafından açılmış olan iptal davalarında, dava şirkete bildirildikten sonra iptal davasının açılmış olduğu ve duruşma günü yönetim kurulu tarafından usulüne uygun olarak ilan edilmekte ve şirketin internet sitesinde yayımlanmaktadır. Bu sayede, şeffaflığın sağlanması amacının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir²³⁷. Nitekim TTK m. 448/2 uyarınca, iptal davasında üç aylık hak düşürücü sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamayacaktır. İlan ve yayım sayesinde ise, aynı karara karşı farklı menfaat gruplarının iptal davası açması mümkündür. Birden fazla iptal davası açılması durumunda davalar birleştirilerek görülmektedir²³⁸. Bu sayede, iptal kararından etkilenen farklı menfaat gruplarının olası çelişkili kararlardan etkilenmemesi amaçlanmıştır²³⁹.

Son olarak, TTK m. 448/3 uyarınca, şirket muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesini talep edebilmektedir. Mahkeme şirketin talebini haklı görür ise, nitelik ve miktarına karar vermek kaydı ile belirli bir tutar teminata hükmedebilir²⁴⁰. Ancak, ilgili teminat pay sahibinin iptal davası açma hakkını kullanmasını engelleyecek tutarda olamaz²⁴¹.

Önemle belirtmek gerekir ki, bir genel kurul kararı aleyhine iptal davası açılmış olması ilgili kararın geçerliliğini etkilemeyecektir. Genel kurul tarafından alınmış olan karar, mahkeme tarafından iptal edilene kadar geçerli ve uygulanması zorunlu bir karardır²⁴². Ancak, genel kurul kararının derhal uygulanmasının telafisi imkânsız zararlara yol açabileceğinin davacı pay sahipleri tarafından ispat edilmesi halinde TTK m. 449 uyarınca mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilecektir. Şirket yönetim kurulunun görüşünün alınması ile, erteleme kararının şirket bakımından tehlike oluşturma ihtimali önlenmek istenmiştir²⁴³. Ayrıca, iptal edilebilir kararlar hakkında

²³⁷ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 639.

²³⁸ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 617.

²³⁹ Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, 378.

²⁴⁰ Pehlivanoglu, “Muhtemel Zarar,” 223.

²⁴¹ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 324.

²⁴² Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, 360; Pehlivanoglu, “Muhtemel Zarar,” 223.

²⁴³ Bilgili ve Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, 361.

henüz mahkeme tarafından iptal kararı verilmeden evvel genel kurul tarafından yeni bir karar ile düzeltilmesi mümkündür²⁴⁴.

2.1.3 İptal edilen genel kurul kararının hukuki etkileri

TTK m. 450 uyarınca, genel kurul kararının iptaline ilişkin mahkeme kararı, kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder²⁴⁵. İlgili karardan etkilenebilecek menfaat gruplarının menfaatlerinin zedelenmemesi adına, yönetim kurulu bu kararın bir suretini derhâl ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesine koymak zorundadır.

Çalışmamızın “*İptal Edilebilirlik*²⁴⁶” başlıklı kısmında da detaylı olarak anlatılmış olduğu üzere, bozucu yenilik doğurucu hak niteliğindeki iptal davası geçmişe etkilidir. Fakat, iptal kararı verilmeden önce iyiniyetli üçüncü kişilerin genel kurul kararına dayanarak kazandıkları hakları kural olarak saklı kalır²⁴⁷.

İptal davası neticesinde davaya konu genel kurul kararını ve/veya genel kurul kararlarını iptal eden mahkeme genel kurulun yerine geçerek yeni bir karar alamaz veya tavsiyede bulunamaz²⁴⁸. Bu durum iptal davasının amacını ve işlevini aşacak olup, ortaklığın ticari kararlarının mahkemede alınmasına yol açması bakımından da kabul edilemeyecektir²⁴⁹. Nitekim mahkemenin genel kurul yerine geçerek doğrudan karar alması durumunda genel kurulun yetkilerinin mahkemeye devri söz konusu olacaktır²⁵⁰. Bu bağlamda, devlet eliyle yapılan yargılama neticesinde verilmiş olan karar ile davaya konu karar kanunda belirtilmiş olan koşulların mevcut olması halinde sadece iptal edilebilmektedir²⁵¹. Oysa genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi durumunda tarafların anlaşmaya vararak yeni bir genel kurul kararı alma konusunda mutabık kalması söz konusu olabilecektir.

²⁴⁴ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 3.

²⁴⁵ Aydın, *Anonim Şirketler*, 235; Pehlivanoglu, “Muhtemel Zarar,” 223.

²⁴⁶ Bkz. s.18.

²⁴⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 324; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 643; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1075.

²⁴⁸ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 600; Selman Yavuz Gökçe, “Belirli Grupların Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsil Edilmesi İmtiyazı,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S. 1, C.14 (Haziran 2024): 667-97; Kırca, *Hükümsüzlük*, 258.

²⁴⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 338.

²⁵⁰ Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 158.

²⁵¹ Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 158; Kırca, *Hükümsüzlük*, 258.

2.2 Pay sahiplerinin korunması ilkesi bağlamında iptal edilebilir genel kurul kararları

Genel kurul kararı iptalinin, anonim şirketlerdeki pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması ile birebir bağlantılı bulunması ve bu hususun genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilip edilemeyeceğine ilişkin değerlendirmede dikkate alınan kriterlerinden biri olması sebebiyle “*pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması*” hususunun konu özelinde incelenmesi gerekmektedir. Nitekim genel kurul kararlarının iptal davasına konu edilmesi durumunda, uygulamada karşılaşılan birtakım problemler mevcuttur. Bu bakımından, genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi gerektiği savunulabilecektir.

Şirketler hukuku uyuşmazlıklarının temelinde çok yönlü menfaatler dengesi yatmakta olup, usul hukuku bakımından iki taraflı görünse de bir şirketler hukuku uyuşmazlığının arka planında çok yönlü ve çok unsurlu menfaat ağı bulunabilmektedir²⁵². Çalışmamızın “*Genel Olarak Anonim Şirketlerde Genel Kurul ve Genel Kurul Kararı*”²⁵³ başlıklı kısmında belirtilmiş olduğu üzere, anonim şirketlerde pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri, şirket alacaklıları gibi farklı menfaat grupları ve ilgili grupların birbiri ile çatışan menfaatleri söz konusudur²⁵⁴. Bahse konu menfaat gruplarından biri de “*pay sahipleri*” olup, “*pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması*” şirketlerin devamlılığı ve şirketlere duyulan ihtiyaç bakımından kritik öneme sahiptir. Her ne kadar TTK’nın 369. maddesinde yer alan mevzuat hükmü ile yönetim kurulu üyelerinin ve yönetimle görevli üçüncü kişilerin görevlerini ifa ederken şirketin menfaatlerini dürüstlük kuralına uyarak gözetme yükümlülüğü düzenlenmiş olsa dahi, pay sahiplerinin korunmasına ilişkin özel düzenleme ve uygulamaların gözetilmesi gerekebilmektedir. Zira, pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması ile farklı menfaat grupları arasındaki menfaat çatışmaları azaltılarak, uzun vadede şirketinin menfaatinin gözetilmesi ve maksimize edilmesi söz konusu olacaktır. Bu sebeple, anonim şirketlerdeki menfaat gruplarından biri olan “*pay sahiplerine*” başta TTK hükümleri olmak üzere kanunlarda bir takım yasal haklar tanınarak, pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması hedeflenmiştir. Nitekim TTK’da

²⁵² Eminoglu, “Elverişlilik,” 279.

²⁵³ Bkz. 5.

²⁵⁴ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 246.

yer alan pay sahiplerinin menfaatlerini korumaya yönelik hukuki müesseselerden bir tanesi de “*genel kurul kararlarının iptali*”dir.

2.2.1 Genel kurul kararlarının iptali ve menfaat grupları

“*Pay sahipliği*” sıfatının özünden kaynaklanan risklerin yanı sıra gerek diğer menfaat grupları ile pay sahipleri arasındaki gerek pay sahiplerinin kendi arasındaki menfaat çatışmaları sebepleriyle anonim şirketin işleyişinde pay sahiplerinin menfaatlerini koruyucu mekanizmaların düzenlenmesi gerekebilmektedir. Zira bir sermaye şirketi olan anonim şirkette, pay sahiplerinin konumu ve şirketin yapısı itibarıyla, pay sahiplerinden birbirlerinin menfaatlerini gözetmelerinin beklenemeyeceği kabul edilmektedir²⁵⁵. Anonim şirketlerde menfaat çatışmaları, şirket pay sahiplerinin düzeni ile yakından ilgilidir²⁵⁶. Bu durum, özellikle anonim şirketlerin karar ve idare organı olan genel kurulda alınan kararlar ve genel kurul kararının pay sahiplerine olan etkisi bakımından önem arz etmektedir. Çalışmamızın ““*Genel Kurul Kararı*” Kavramı²⁵⁷” başlıklı kısmında da detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının alınmasında “*sermayeye dayalı çoğunluk ilkesi*” geçerlidir²⁵⁸. “*Çoğunluk ilkesinin*” bir sonucu olarak, pay sahiplerinden biri genel kurulda oylanan karara ilişkin olumsuz oy kullanmış olsa dahi, karar alınırken sermaye çoğunluğunun sağlanması halinde ilgili karar tüm pay sahipleri bakımından geçerli ve bağlayıcı hale gelecektir²⁵⁹. Bundan dolayı anonim şirketlerin genel olarak sermaye çoğunluğunu elinde bulunduran pay sahiplerince yönetildiği ve azınlık pay sahiplerinin kural olarak yönetimde ve kontrolde etkileri olmadığı kabul edilmektedir²⁶⁰.

Genel kurulda alınmış olan “*hukuka aykırı*”, “*esas sözleşmeye aykırı*” ve/veya “*dürüstlük kuralına aykırı*” kararlar aracılığı ile çoğunluk pay sahiplerinin ve/veya pay sahibi olan yönetim kurulu üyelerinin bir takım kişisel menfaatler elde etmeyi hedeflemesi söz konusu olabilmektedir. Bu bakımından, “*çoğunluk pay sahipleri*” ve/veya “*pay sahibi yönetim kurulu üyeleri*” genel kurulda karar almak suretiyle

²⁵⁵ “*Hakların sakınılması ilkesi*” gibi ilkeler hariç olmak üzere pay sahipleri kendi menfaatlerini gözetmektedir. Bkz. Tamer ve Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri,” 352.

²⁵⁶ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 14.

²⁵⁷ Bkz.s.13.

²⁵⁸ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 519.

²⁵⁹ Aydın, *Anonim Şirketler*, 230.

²⁶⁰ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 1383.

“azınlık pay sahiplerinin” veya “münferit pay sahiplerinin” menfaatlerini zedeleyebilmektedir.

Kanuni koşulların sağlanması halinde genel kurul kararının iptaliyle pay sahipleri de başta olmak üzere farklı menfaat gruplarının kendi menfaatlerini koruyabilmesi olanaklı hale gelmektedir. Bununla birlikte iptal davası kapsamında da farklı şirket ilgililerinin menfaat çatışmasından söz edilebilmektedir. Nitekim genel kurul kararı iptalinin, dava açılmak suretiyle ve devlet eliyle gerçekleştirilen yargılama ile gerçekleştirilmesinde süreç veya sonuç bakımından birtakım dezavantajlı durumlar meydana gelebilmektedir. Bu sebeple genel kurul kararlarının dava açılması suretiyle iptal edilmesi durumunda hedeflenen menfaat korumasının gerçekleşememe riski vardır. Öte yandan, genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi durumunda zayıf konumdaki menfaat gruplarının da menfaatlerinin korunması söz konusu olabilecektir. Dolayısıyla genel kurul kararı iptalinin ve bu bağlamda pay sahiplerinin menfaatlerinin korunmasının alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri aracılığı ile de mümkün olup olmadığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

2.2.2 Pay sahiplerinin menfaatlerinin niteliği

Genel kurulda alınan bir kararın pay sahiplerinin hem “*malvarlıksal haklarının*” hem de “*yönetmel haklarının*” zedelemesi riski mevcuttur. Bu durumda menfaatleri zedelenen pay sahipleri için iptali talep edilebilir bir karar söz konusu olabilir.

Nitekim yukarıda bahsedilmiş olduğu üzere pay sahiplerinin genel kuruldaki oy hakkı “*yönetmel*” nitelikte bir haktır²⁶¹. Çoğunluk pay sahiplerinin genel kurulda hukuka aykırı, esas sözleşmeye aykırı veya dürüstlük kuralına aykırı nitelikte kararlar alarak, azınlık pay sahiplerinin oy hakkını kısıtlaması, oy hakkının kullanımı güçleştirmesi veya ortadan kaldırması söz konusu olabilecektir. Bu bağlamda, iptali talep edilebilir genel kurul kararları sebebiyle, azınlık pay sahiplerinin veya münferit pay sahiplerinin “*yönetmel hakları*” zedelenebilecektir.

Öte yandan, genel kurulda alınacak hukuka aykırı, esas sözleşmeye aykırı veya dürüstlük kuralına aykırı nitelikte genel kurul kararları sebebiyle pay sahiplerinin

²⁶¹ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 19.

“malvarlıksal hakları” da zedelenebilecektir. Zira genel kurulda çoğunluk pay sahiplerinin salt kendi menfaatlerini gözeterek ve/veya yönetim kurulu üyelerinin kendi menfaatlerini gözeterek, pay sahiplerini mali olarak zarara uğratma riski vardır. Bu durum, genel kurulda alınan bir karar ile “kâr payı” ve/veya “tasfiye payı” dağıtımında meydana gelebilecek olan değişiklikler ile söz konusu olabilecektir. Örneğin, azınlık pay sahiplerinin şirketten dışlanması niyetiyle, önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler yapılabilecektir²⁶². Pay sahiplerinin şirkete getirmiş oldukları sermayeyi geri alamamaları ve tasfiye aşamasında şirketin borçları ödendikten sonra geriye bir miktar kalırsa ancak ilgili miktardan “tasfiye payı” alabilecek olması sebebiyle pay sahipleri halihazırda dezavantajı konumdadır²⁶³. Buna karşın, pay sahiplerinin “tasfiye payının” dağıtımında meydana gelebilecek olan olası hukuka aykırılıklar, pay sahiplerinin durumunu daha da güçleştirecektir. İlgili işlemlerin pay sahiplerinin malvarlıksal haklarını ve dolayısıyla ekonomik konumunu olumsuz etkilememesi adına bahse konu genel kurul kararlarına karşı iptal yoluna başvurulabilir.

2.2.3 Genel olarak pay sahiplerinin korunması

2.2.3.1 Anonim şirketleri açıklayan teoriler

Pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması ve ilgili korumanın anonim şirket yönetiminde önceliklendirilmesi hususu “Anonim Şirketin Hukuki Niteliğine İlişkin Teoriler” ile doğrudan doğruya ilişkilidir. Zira hangi menfaat grubunun menfaatlerinin ne şekilde ve hangi öncelikte korunacağı ve gerçekleştirilecek işlemlerde hangi menfaat grubunun menfaatinin korunacağı konusundaki sorunların çözümünde anonim şirketin hukuki nitelendirilmesinin dayandığı teoriler etkili olmaktadır²⁶⁴. Konuya ilişkin geliştirilen başlıca teoriler “Varsayım (İmtiyaz) Teorisi”, “Sözleşme (Pay Sahipleri) Teorisi” ve “Kurum Teorisi”dir²⁶⁵. Pay sahiplerinin menfaatlerini korumaya yönelik kanunda düzenlenmiş olan genel kurul kararlarının iptaline ilişkin

²⁶² Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 218.

²⁶³ Feyzan Hayal Şehirli Çelik, *Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2008), 35.

²⁶⁴ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 13.

²⁶⁵ Şehirli Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 247.

dava açabilme hakkının düzenlenme amacı da ilgili teoriler uyarınca değerlendirilmelidir.

“Varsayım (İmtiyaz) Teorisi”nde anonim şirketler devlet tarafından yaratılan yapay bir tüzel kişilik olarak nitelendirilmektedir²⁶⁶. İlgili teori uyarınca pay sahiplerinden ziyade toplumsal menfaatlerin ön planda olması söz konusudur. Bu sebeple, çalışmamızın konusunu oluşturan pay sahiplerinin menfaatlerini korumaya yönelik düzenlenmiş olan “genel kurul kararlarının iptali davası açma hakkının” düzenleme amacı ile ilgili teorinin doğrudan etkili nitelikte olmadığını değerlendirmekteyiz.

Anglo-Sakson hukuk sisteminde benimsenen “Sözleşme (Pay Sahipleri) Teorisi”nde anonim şirket hukuki yapısı “sözleşme” temeline göre “ekonomik” temelli olarak açıklanmakta olup, şirketin temelinin sözleşmeler ağı olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda, şirketin pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve diğer çalışanlar gibi farklı taraflar arasındaki sözleşme ağı olduğu görüşü benimsenmektedir²⁶⁷. İlgili teoride özellikle şirketi kuran pay sahiplerinin iradelerine dayalı özel hukuk karakterli bir yapının mevcut olduğu kabul edilmektedir. Teorinin merkezinde pay sahipleri yer almakta olup, diğer menfaat gruplarını oluşturan yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler, pay sahiplerine karşı sorumludur²⁶⁸.

Kıta Avrupası hukuk sisteminde benimsenen “Kurum Teorisi” uyarınca ise, şirketin pay sahiplerinden ayrı ve gerçeklik teorisine göre yapay olmayan bir tüzel kişiliğinin bulunmasından hareketle şirket tüzel kişiliğinin ve buna bağlı olarak tüm ilgililerin menfaatleri esas alınmaktadır²⁶⁹.

2.2.3.2 Pay sahiplerinin korunması ilkesi

Öncelikle, pay sahiplerinin genel kurul kararı alınırken kendi aralarında menfaat çatışmasının mevcut olması riski vardır. “Çoğunluk pay sahibi” sahip olduğu güce dayanarak genel kurulda sadece kendi menfaatlerini gözeterek, kanuna aykırı, esas sözleşmeye aykırı ve/veya kötüniyetli kararlar alınmasına sebebiyet

²⁶⁶ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 247.

²⁶⁷ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 247.

²⁶⁸ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1:248; Şehirali Çelik, *Çıkar Çatışmaları*, 30.

²⁶⁹ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 14; Şehirali Çelik, *Çıkar Çatışmaları*, 31.

verebilecektir. Bu durumda, “*azınlık pay sahiplerinin*” menfaatlerinin korunması gerekecektir. Azınlık pay sahiplerinin menfaatlerinin çoğunluk pay sahiplerine karşı korunması, iptal sebeplerinin somut olayda mevcut olması durumunda azınlık pay sahiplerine iptal davası açabilme hakkı tanınması ile sağlanmaktadır²⁷⁰. Nitekim kanunda iptal edilebilirliğe ilişkin hükümler düzenlenmemiş ve azınlık pay sahiplerine iptal davası açabilme hakkı tanınmamış olsaydı, oy çokluğunu ellerinde bulunduran pay sahipleri istedikleri kararları alabilecek ve diğer pay sahipleri de alınan bu kararlar yokluk veya butlana sebebiyet vermediği sürece kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırı olsa bile uymak zorunda kalacaktı²⁷¹. Fakat azınlık pay sahiplerine tanınmış olan iptal davası açabilme hakkı sayesinde, çoğunluk pay sahiplerinin salt kendi menfaatlerini gözeterek almış oldukları genel kurul kararlarının iptal edilmesi sağlanabilmektedir. Çoğunluk pay sahipleri ile azınlık pay sahipleri arasında yaşanan menfaat çatışmalarında kanun koyucunun genel yaklaşımı azınlık pay sahibinin korunması yönündedir²⁷².

Öte yandan pay sahiplerinin anonim şirketin ekonomik maliki olmalarına rağmen şirkette yönetim ve temsil yetkisinin yönetim kuruluna ait olması, kontrolünü bizzat ellerinde bulunduramadıkları bir şirkette pay sahipliği konumuna sahip olmaları şeklinde özel bir durum yaratmaktadır²⁷³. Şirket yönetim kurulu üyelerinin mevcut pozisyonlarını koruma çabası sebebiyle kendi menfaatlerini pay sahiplerinin menfaatlerine üstün tutma riski mevcuttur²⁷⁴. Örneğin, şirketin yönetim ve temsile yetkili yönetim kurulu kendi menfaatleri doğrultusunda yetkisini kötüye kullanabilir, yetkisini özenle kullanmayabilir ve/ veya pay sahiplerinin menfaatleri aleyhine kararlar alabilir²⁷⁵. Bu durumda pay sahiplerinin menfaatlerinin bir diğer menfaat grubu olan yönetim kurulu üyelerine karşı da korunması gerekmektedir.

²⁷⁰ Okan Civelek, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptalinde Usul Hukuku Sorunları” (yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2024), 8; Abdurrahman Kayıklık, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü İhtilaflarında Tahkim,” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* S.4, C.16 (Aralık 2020): 133-176.

²⁷¹ Civelek, “Usul Hukuku Sorunları”, 8.

²⁷² Şehirali Çelik, Kırcı, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 258.

²⁷³ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 18.

²⁷⁴ Şehirali Çelik, Kırcı, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 267.

²⁷⁵ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 18.

TTK’da pay sahiplerine bir takım “*azlık hakları*” ve “*bireysel haklar*” tanınarak, pay sahiplerinin korunması hedeflenmiştir²⁷⁶. Çalışmamızın konusunu oluşturan genel kurul kararının iptali de pay sahiplerine tanınmış olan tipik “*bireysel haklardan*” biridir. Pay sahiplerine tanınmış olan ilgili hak ile salt çoğunluk pay sahiplerinin ve/veya yönetim kurulu üyelerinin menfaatine olan ve azınlık /münferit pay sahiplerinin menfaatlerini zedeleyen ve kanuna aykırı, esas sözleşmeye aykırı ve/veya dürüstlük kuralına aykırı nitelikteki kararların iptal edilebilmesi söz konusudur.

2.2.3.3 Pay sahiplerinin menfaatlerinin korunmasına ilişkin TTK yaklaşımı

Çalışmamızın “*İptal Davalarında Davacı Taraf*”²⁷⁷ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı pay sahipleri dışında, yönetim kurulu ve belli koşulları taşıyan yönetim kurulu üyeleri gibi diğer bazı menfaat gruplarına da tanınmış olan bir haktır. Bu bağlamda, pay sahiplerine ek olarak diğer bazı menfaat gruplarına da genel kurul kararlarının iptali davası açma hakkı tanınmış olması ve diğer menfaat gruplarının menfaatlerinin gözetiliyor olması sebepleriyle ilgili hakkın “*Kurum Teorisi*” ile bağdaşır nitelikte olduğu yorumu yapılabilecektir. Ancak, sadece dava hakkı tanınan kişiler değerlendirerek bu şekilde bir yorum yapılması hatalı olacaktır. Zira TTK’da başta şirketin kendisi olmak üzere belli ölçüde de olsa bütüncül bir yaklaşım benimseyen, tüm menfaat gruplarını koruyucu ve menfaat çatışmalarını dengeleyici düzenlemeler öngörülmüştür²⁷⁸. Bu bağlamda, TTK’daki genel “*bütüncül yaklaşımın*” etkileri, genel kurul kararının iptaline ilişkin özel düzenlemede de kendisini göstermiştir. Fakat ilgili düzenlemede “*genel kurul toplantısında hazır bulunmayan*” veya “*genel kurulda olumsuz oy kullanmamış olan*” pay sahiplerine dahi dava açma hakkının tanınmış olmasının yanı sıra genel kurul kararının iptalini dava etme hakkının “*kanuna ve esas sözleşmeye aykırılık*” halleri dışında, daha soyut nitelikteki bir ihlal durumu olan “*dürüstlük kuralına aykırılık*” için dahi öngörülmüş olması kanun koyucunun esasen pay sahiplerinin menfaatlerini korumayı hedeflediğini göstermektedir. Bir başka ifadeyle “*amaçsal yorum*” yapıldığında kanun koyucunun ilgili düzenleme ile öncelikle pay sahiplerinin menfaatlerini korumayı hedeflediği görülmektedir. Ayrıca,

²⁷⁶ Gökçe, “Belirli Gruplar,” 671.

²⁷⁷ Bkz. s.34.

²⁷⁸ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 14.

çalışmamızın “*Dürüstlük Kuralına Aykırılık*²⁷⁹” başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, yargı kararlarında da “*dürüstlük kuralına aykırılık*” değerlendirmesi esasen pay sahiplerinin menfaatlerinin objektif iyi niyet kurallarına aykırı şekilde zedelenip zedelenmediği kriterine göre yapılmaktadır. Bu bağlamda, iptali kabil kararlar daha çok pay sahiplerinin menfaatlerini koruyan düzenlemelere aykırı olan, emredici kurallar dışında yorumlayıcı ve şekle ilişkin kuralların ihlal edildiği kararlardır²⁸⁰. Neticeten, ilgili hakkın “pay sahiplerini” koruma amacı taşıması ve pay sahiplerinin menfaatlerinin önceliklendirmesi sebepleriyle ilgili teorilerden “*Sözleşme (Pay Sahipleri) Teorisi*” ile daha bağdaşır nitelikte olduğunu değerlendirmekteyiz.

2.2.4 Genel kurul kararının iptalinin uygulamasına ilişkin değerlendirme

Genel kurul kararlarının iptalinin dava edilebilmesi, azınlık pay sahiplerinin sadece bir payı olsa dahi, hukuka aykırı çoğunluk kararlarına karşı hukuki yola başvurabilmesi esasına dayanmakta olup, çoğunluğun gücünü sınırlayan, azınlığın ve bireysel hakların korunmasına hizmet eder bir niteliğe sahiptir²⁸¹. Fakat önemle belirtmek gerekir ki her ne kadar pay sahiplerine kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırı genel kurul kararlarının iptalini dava edebilme hakkı tanınması pay sahiplerini koruyucu bir hak gibi görülse de ilgili hükmün “*dava açılması*” suretiyle uygulanmasında birtakım problemler ile karşılaşmaktadır.

Önemle belirtmek gerekir ki genel kurul kararları bakımından hukuki koruma anonim şirketlere ilişkin iptal sebeplerinin düzenlenmesi ile sağlanmaktadır²⁸². Bu bağlamda, genel kurul kararlarının dava edilebilmesi ile hedeflenen menfaatin TTK’daki ilgili iptal düzenlemeleri ile sağlanıp sağlanamadığı hususunun incelenmesi gerekmektedir.

Öncelikle hükümsüzlük davalarının hızlı şekilde sonuca kavuşturulması taraflar arasında ihtilafın daha fazla büyümeden çözüme kavuşturulması bakımından önemlidir²⁸³. Ancak, devlet eliyle yapılan yargılamada genel kurul kararı iptaline

²⁷⁹ Bkz.s.26.

²⁸⁰ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 875.

²⁸¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1075.

²⁸² Abdurrahman Kayıklık, “Anonim Şirkette Azınlığın Korunması: Kim İçin, Neden ve Nasıl Bir Koruma?,” *İstanbul Hukuk Mecmuası* S.4, C.16 (Aralık 2020): 133-176.

²⁸³ Kayıklık, “Tahkim,” 134.

ilişkin basit bir dava dahi seneler içerisinde anca sonuca kavuşturulabilmektedir²⁸⁴. Bu bağlamda, genel kurul kararlarının iptali ile özellikle pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması bakımından beklenen fayda zamansal açıdan elde edilememektedir. Çalışmamızın “*İptal Edilebilirlik*”²⁸⁵ başlıklı kısmında belirtilmiş olduğu üzere iptali talep edilen genel kurul kararı, iptal edilinceye kadar geçerli bir genel kurul kararı ile aynı hükümleri doğurmaya devam edecektir. Bu sebeple, genel kurul kararı iptalinin davaya konu edilmesi durumunda dava sonuçlanıncaya kadar pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmeye devam etmesi riski söz konusudur. Çalışmamızın “*Genel Olarak Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri*”²⁸⁶ başlıklı kısmında detaylı olarak anlatılacağı üzere, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin en büyük avantajlarından birisi uyuşmazlıkları daha kısa sürede çözüme kavuşturmasıdır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ilgili niteliği göz önünde bulundurularak, genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi durumunda zamansal açıdan pay sahiplerinin menfaatlerinin daha fazla korunabileceği değerlendirilebilecektir.

Ayrıca, iptal davalarında hâkim “*çoğunluk ilkesinin*” bir sonucu olarak sadece iptal nedenlerinin varlığı yönünden inceleme yapmakta olup, genel kurul kararının içeriğine yönelik “*yerindelik denetimi*” yapamamaktadır²⁸⁷. Bu bağlamda, genel kurul tarafından alınan kararların ortaklığın irade beyanı olduğu hususu göz önünde bulundurularak, ilgili kararların amaca uygun olup olmadığını yahut elverişliliğini pay sahipleri takdir edecektir²⁸⁸. Dolayısıyla, yargısal denetim yöneticilerin “*takdir yetkisine*” müdahale edilmeksizin ve kendi sınırları içerisinde gerçekleştirilmektedir²⁸⁹.

Bu husus özellikle “*dürüstlük kuralına aykırı*” olduğu iddia edilen genel kurulu kararlarının iptal davasına konu edilmesi durumunda karşılaşılan bir problemdir. Nitekim hâkim “*yerindelik denetimi*” yapmaksızın, “*dürüstlük kuralına aykırılığa*” ilişkin değerlendirme yapması güçtür. Bunun için hâkimin yerindelik denetimine

²⁸⁴ Kayıklık, “Tahkim,” 134.

²⁸⁵ Bkz. 19.

²⁸⁶ Bkz.59.

²⁸⁷ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 218.

²⁸⁸ Kırca, *Hükümsüzlük*, 51; Zafer Saka, *Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul* (İstanbul: Vedat Kitapçılık,2004), 240.

²⁸⁹ Bengi, “Business Judgment Rule”, 4.

girmeden çoğunluğun azınlığı ezmesini önleme amacı güden dürüstlük kuralına aykırılığı tespiti titiz bir incelemeyi gerektirmektedir²⁹⁰. Fakat uygulamada genel kurul kararlarına ilişkin “*yerindelik denetimi*” yapılmamasına ilişkin yetki de dahil olmak üzere hakime geniş yetki tanınmak suretiyle azınlık pay sahiplerine ilkesel düzeyde bir koruma sağlandığı değerlendirilebilecektir²⁹¹. Bu bağlamda, “*genel kurul kararının iptali davası açma hakkı*” ile pay sahipleri korunuyor gibi gözükse de uygulamada pay sahipleri bakımından hedeflenen korumanın sağlanmadığını değerlendirmekteyiz.

Ayrıca, özellikle “*dürüstlük kuralına aykırı*” nitelikteki genel kurul kararlarının iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamaya konu edilmesi durumunda “*hakların sakınılarak kullanılması ilkesinin*” gözetilmesi gerekirken mahkemenin çoğunlukla ilgili ilkeyi gözetmeksizin karar verdiği görülmektedir²⁹². Bu bağlamda, ilgili ilkenin temel amacı olan²⁹³ çoğunluk pay sahiplerinin çoğunluğun gücüyle azınlık pay sahiplerini ezmesinin engellenmesi gerçekleşmemektedir. Azınlık pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması maksadıyla, genel kurul kararı iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi ve bu sayede “*hakların sakınılarak kullanılması ilkesinin*” gözetilmesi söz konusu olabilecektir.

Bu kapsamda, genel kurul kararı iptalinin dava yöntemiyle mahkemelerde görüldüğü hallerde uygulamada birtakım problemler ile karşılaşılması söz konusu olabilmektedir. Devlet eliyle yürütülen hukuk yargılamasındaki dava sürecinde yaşanan zaman, maliyet ve adil yargılanma hakkı konusunda karşılaşılan problemlere ek olarak, genel kurul kararı iptaline ilişkin uygulamadaki belirli problemler, tarafları alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuramaya itmiştir. Bu bağlamda, dava yoluna alternatif olarak görülen uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin uygulanabilirliğinin özellikle “*genel kurul kararı iptali*” müessesesi bakımından incelenmesi gerekmektedir.

İptal davası açılmasının ardından mahkeme tarafından davaya konu genel kurul kararının iptal edilebilir nitelikte olduğunu değerlendirmesi halinde, hükmü sadece kararın iptaline dair verebilecek olup, genel kurulun yerine geçerek doğru olan kararı

²⁹⁰ Songur, *Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler*, 218.

²⁹¹ Kayıklık, “Azınlığın Korunması,” 431-432.

²⁹² Yargıtay 23. HD 2016/7674E., 2020/21K., 13.01.2020 T., Yargıtay 11. HD 2018/1020E., 2019/2865K., 10.04.2019T., Yargıtay 11. HD 2012/15127E., 2013/13302K., 25.06.2013 T., Yargıtay 11. HD 2023/ 4182E., 2024/6429 K., 16.09.2024 T., Yargıtay 11. HD 2015/15020 E., 2017/2388K., 25.04.2017 T.

²⁹³ Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 759.

belirleyip, hüküm altına alamayacaktır²⁹⁴. Fakat bu durum halihazırda zayıf konumda bulunan pay sahiplerini kısmen koruyucu niteliktedir. Zira genel kurulun iptal davasına konu olan genel kurul kararı ile benzer şekilde genel kurulun çoğunluk kararıyla benzer yeni bir karar vermesi mümkündür. Aynı zamanda çoğunluk açısından da bazen azınlığa rağmen ve özellikle de şirket menfaati söz konusuysa bir işlemin yapılması bir sonucun elde edilmesi için iptal edilen karar ile aynı türde yeni bir karar alınması ihtiyacı olabilmektedir. Fakat kanunda düzenlenmiş olan iptal koşullarının somut olayda mevcut olması durumunda, mahkemenin tarafların kısmen fedakârlık yaptığı ama menfaatlerinin gerçekleştirildiği, tabiri caizse orta yolun bulunduğu türden bir karar verme yetkisini haiz olmaması sebebiyle mahkeme sadece ilgili kararın iptaline karar verecektir. Öte yandan, taraflar dava sürecinde konuya ilişkin yeni bir anlaşmazlık yaşayabilir ve ilgili uyuşmazlık çözümlendirilemeyebilir. Dolayısıyla pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması bakımından azınlık pay sahipleri de çoğunluk pay sahipleri de farklı çözüm yöntemlerine ihtiyaç duyabileceklerdir. Bu bağlamda, ADR yöntemlerine başvurulması durumunda farklı menfaat gruplarının, farklı nitelikteki ihtiyaçları karşılanabilir ve genel kurul karar iptaline dair barışçıl bir çözüme ulaşılması mümkün olacaktır.

Üstelik ADR yöntemleriyle uyuşmazlığın hızla etkili şekilde çözülmesi, bir yandan pay sahiplerini tatmin ederken bir yandan da şirketin faaliyeti bakımından da ortaya çıkabilecek belirsiz bekleme sürecini ortadan kaldıracak; bu sayede çalışanların, alacaklıların, müstakbel pay sahiplerinin ve şirketle hukuki işlemlere giren üçüncü kişilerin de mağduriyetlerini en aza indirecektir.

²⁹⁴ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 338.

BÖLÜM 3: PAY SAHİPLERİNİN MENFAATLERİ BAĞLAMINDA GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİNDE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

3.1 Genel Olarak Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri

Bir uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması adına taraflar uyuşmazlığı kendi aralarında çözebilir, uyuşmazlığın çözülmesi için tarafsız ve bağımsız üçüncü kişilere başvurabilir veya yargı yoluna tercih edilebilir. En genel tanımı ile “yargı” soyut hukuk kurallarının somut uyuşmazlığa uygulanmasıdır²⁹⁵. Yargılama ile uyuşmazlık çözümü; “devlet yargısı” veya “tahkim yargısı” ile mümkündür²⁹⁶. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın²⁹⁷ (“AY”) 9. maddesinde “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.” şeklinde yer alan hüküm uyarınca yargı yetkisi kural olarak “bağımsız ve tarafsız mahkemeler” dedir²⁹⁸. Ancak, taraflar arasındaki uyuşmazlıkların niteliği, devlet eliyle yapılan yargılama süreçlerinde yaşanan zaman maliyeti, yüksek yargılama giderleri ve ticari hayatın gereklilikleri gibi kriterler göz önünde bulundurularak, tarafların devlet eliyle yapılan yargılamaya alternatif olarak nitelendirilebilen farklı çözüm yollarına başvurması söz konusu olabilmektedir. Yargılama yapılmaksızın uyuşmazlıkların çözümü ise “devlet yargısı” ve “tahkim” dışında kalan diğer uyuşmazlık çözüm yöntemlerini içermektedir²⁹⁹.

Alternatif uyuşmazlık çözümü, uygulamada İngilizce karşılığı olan “Alternative Dispute Resolution” kavramının kısaltması olan “ADR” olarak da sıklıkla kullanılmaktadır³⁰⁰. Çalışmamızın devamında alternatif uyuşmazlık çözümü “ADR”, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ise “ADR yolları” olarak

²⁹⁵ Mustafa Göksu, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim* (Ankara: Seçkin Yayınları 2020), 117.

²⁹⁶ Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 771.

²⁹⁷ RG, 09.11.1982, S. 17863.

²⁹⁸ Yasin Ekmen, “İstac Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Uygulaması,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 57; Yusuf Taşkan, “Türk Hukukunda Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Olarak Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Usulünün Değerlendirilmesi” (yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2023), 5; Alim Taşkın, *Hakem Sözleşmesi* (Ankara: Turhan Kitapevi, 2005), 2.

²⁹⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 771.

³⁰⁰ Bkz. <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/alternatif%20uyu%C5%9Fmazl%C4%B1k%20%C3%A7%C3%B6z%C3%BCm%C3%BC> (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

kullanılacaktır. Alternatif uyuşmazlık çözümü, uyuşmazlıkların görev yapan devlet mahkemelerinde görülen dava yoluna alternatif bir yol olarak işleyen, genellikle tarafsız bir üçüncü kişinin, mevcut uyuşmazlığı çözümleyebilmek amacıyla taraflara yardımcı olmak ve katkıda bulunmak amacıyla katıldığı bir grup “*uyuşmazlık çözüm yöntemleri topluluğu*” olarak tanımlanabilmektedir³⁰¹. Ancak, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının çok çeşitli olması sebebiyle bahse konu tanım yeterli değildir. Bu sebeple, ADR yolları; “*tarafların resmi bir yargılama usulüne gereksinim duymaksızın, aralarındaki uyuşmazlığı çözmeleri için başvurdukları, kendilerine yardımcı olan bir dizi usuller topluluğu*” olarak da tanımlanabilecektir³⁰². ADR yöntemlerinde temel amaç, hukuki uyuşmazlığa düşmüş olan tarafların karşılıklı görüşmelerde bulunması ve bu sayede menfaat dengesi bakımından orta yolu bulmalarının sağlanmasıdır³⁰³. Önemle belirtmek gerekir ki, ADR’de yer alan “*alternatif*” sözcüğü, yargı yolu yerine ikame edilecek usulü ifade etmemekte, kural olarak mahkemelerde uygulanacak olan “*yargılama kurallarının*” alternatifi anlamına gelmektedir³⁰⁴.

ADR yolları ile uyuşmazlıkların çözülebilmesi için öncelikle “*tarafların karşılıklı rızalarının bulunması*” ön koşulu aranmakta olup, bu rıza; taraflar arasında yapılan sözleşmelerle ve sözleşme ilişkilerinin devamı sırasında “*ileride taraflar arasında doğabilecek olan uyuşmazlıkların ADR yollarından bir veya birkaçı ile çözümleneceğine*” ilişkin sözleşme maddesi koymalarıyla ortaya konulabilmektedir³⁰⁵. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri sayesinde taraflar ya geçmişteki olaylardan kaynaklanan uyuşmazlıkların sonlandırılmasına ya da gelecekte

³⁰¹ Mustafa Serdar Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 197; Göksu, *AUCY ve Tahkim*, 18; İlker Koçyiğit ve Alper Bulur, *Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk* (Ankara: Adalet Bakanlığı Yayını, 2019), 9.

³⁰² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 198.

³⁰³ Gizem Ersen Perçin, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinden Arabuluculuğun Hukuksal Düzenlemelerdeki Yeri,” *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* S.2, C.31 (Eylül 2012), 177-201; Süha Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 31.

³⁰⁴ İbrahim Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri,” *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S.3, C.10 (2006): 459-475; Süha Tanrıver, “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* S. 64, (2006): s.151-179; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 31.

³⁰⁵ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 203.

gerçekleşebilecek olan uyuşmazlıkların ADR yollarına konu edilmesine karar verebilecektir³⁰⁶.

ADR yolları ile devlet eliyle yapılan yargılama arasında birtakım farklılıklar mevcuttur. İlgili farklılıklar ADR yolları bakımından “*avantaj*” olarak nitelendirilmekte olup, uyuşmazlık halinde tarafları devlet yargılamasına başvurmadan ziyade, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurmaya teşvik etmektedir. Anayasa Mahkemesine göre, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, uyuşmazlıkların çözümünde yargısal yollarının yanında yer alan ve tarafların talepleri ile işlerlik kazanan, esas itibarıyla ilişkilerin koparılmadan sürdürülmesini ve adil bir karardan ziyade her iki tarafı da tatmin edici bir çözüme ulaşılmasını amaçlayan yöntemler bütünü olup, Devlet’in yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeksizin işlerlik kazanan ve uygulama alanı bulan ek yöntemler bütünü olarak nitelendirilmektedir³⁰⁷. Zira ADR yollarına başvurulması ile devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeksizin, uyuşmazlıkların daha basit ve kolay şekilde çözülmesi amaçlanmaktadır³⁰⁸.

Nitekim çalışmamızın konusunu oluşturan genel kurul kararı iptalinin ADR yollarına konu edilmesi talebi de ADR yollarının “*avantajlı*” niteliğinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, ADR yollarının devlet yargılamasına kıyasla “*avantajlı*” olmasını sağlayan özellikleri şunlardır³⁰⁹;

- ADR’de taraflar uyuşmazlık çözüm sürecine doğrudan katılabilmekte olup, sürece egemendir³¹⁰.

³⁰⁶ Ceylan Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma Alternatif Uyuşmazlık Çözümü* (İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2009), 170; Taşkın, Hakem Sözleşmesi, 6.

³⁰⁷ İlker Koçyiğit, “*Ticari Davalarda Arabuluculuk Uygulaması Tartışmaları*,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açıyla Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 397.

³⁰⁸ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 10; İzzet Karadaş, *6100 Sayılı HMK’da Düzenlenen Ulusal (İç) Tahkim* (Ankara: Adalet Yayınları, 2013), 24.

³⁰⁹ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 19-21; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 772.

³¹⁰ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 12; Ekmen, “*Istac Med-Arb*,” 58, Tanrıver, “*Çözüm Yolları*,” 158; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 32; Doğanhan Uygun, “*Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkimle Çözümü*,” *Tahkim Yargılaması Birinci Bölüm – Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt – 2* içinde, der. Mustafa Erkan ve Candan Yasan Tepetaş (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 29.

- Taraflar arasındaki uyuşmazlık daha fazla derinleşmeden barışçıl yollar ile çözülebilmektedir³¹¹.
- Uyuşmazlıklar “*haklı-haksız*” düzleminde çatışmacı ve mücadeleci bir yöntem yerine menfaatlerin dengelenmesi suretiyle sonuçlandırılabilir³¹².
- Tarafların beklemediği veya istemediği bir kararla karşılaşma tehlikesi önlenebilmektedir.
- Arabuluculuk veya uzlaştırma gibi çözüm yöntemlerinde taraflar uyuşmazlığın çözümünde söz hakkı sahibidir.
- ADR yollarında, tarafların uyuşmazlık konusunda bilgili ve hızlandırıcı üçüncü kişileri seçmesi özgürlük fikri ile uyumludur³¹³.
- Tahkim, şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların teknik ve özel uzmanlık getiren yapısına daha uygun olup, uyuşmazlık alanında uzman kişilerce çözümlenebilecektir³¹⁴.
- Tahkimde, taraflar uygulanacak usul kurallarını, yargılama dilini, yargılamanın yapılacağı ülkeyi ve hakemleri seçebilecektir³¹⁵.
- İstisnai olmakla birlikte taraflar arabulucuyu veya uzlaştırmacıyı kendileri seçebilmektedir.
- ADR yollarında, taraflar görüşmelerin nasıl olacağına ve görüşmelere kimlerin katılabileceğine kendileri karar verebilmektedir.
- ADR, geçmiş (uyuşmazlığa) değil, geleceğe (uyuşmazlığın çözümü ve ilişkilerin devamına) yöneliktir.
- ADR yolları taraflar arsında iyiniyeti beslemekte ve ilişkilerin devamını kolaylaştırmaktadır³¹⁶.

³¹¹ Tanrıver, “Çözüm Yolları,” 155.

³¹² Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 13; Tanrıver, “Çözüm Yolları,” 158.

³¹³ Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 177; Karadaş, Ulusal (İç) Tahkim, 28.

³¹⁴ Korkut Özkorkut, “*Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim*,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açıyla Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 173; Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 13; Tanrıver, “Çözüm Yolları,” 158; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 32; Ziya Akıncı, *Milletlerarası Tahkim* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020), 11; Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 2; Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 29; İsmail Altay, “Anonim Ortaklıklarda Ortaklıktan Çıkarma Hakkı Uyuşmazlıklarının Tahkim ile Çözümü,” *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, der. Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022), 30.

³¹⁵ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 11.

³¹⁶ Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 177

- ADR yollarında, daha esnek, ılımlı çözümler üretilmektedir³¹⁷.
- ADR yollarında, devlet eliyle yargılamanın aksine “*uyuşmazlığın gizlilik çerçevesinde çözülmesi*” esastır³¹⁸.
- ADR yolları, paradan ve zamandan tasarruf edilmesini sağlamaktadır³¹⁹.
- ADR, yargı mercilerinin iş yükünün azaltılmasına yardımcı olmaktadır³²⁰.
- ADR yollarında özel durumlara özel çözümler üretilmektedir³²¹.
- ADR yollarında, tarafların eşitliği ilkesi merkeze alınmaktadır³²².
- ADR yollarında, gönüllülük ve iradi olma esastır³²³.

Yukarıda kısaca listelenmiş olan özellikler ve avantajlar sebebiyle ADR yolları, uyuşmazlıkların çözümü için tarafların tercih ettiği usuli yöntemlerdir. Bu husus, çalışmamızın konusunu oluşturan genel kurul kararı iptali için dava açılmasından ziyade tarafların alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurmayı talep ettiği hallerde de kendisini göstermektedir. Bu sebeple, çalışmamız kapsamında öncelikle alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin bir kısmının tanımına yer verilecek, daha sonrasında genel kurul kararı iptalinin ilgili ADR yöntemlerine konu edilip edilemeyeceği hususu incelenecektir.

³¹⁷ Tanrıver, “Çözüm Yolları,” 158; Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 29.

³¹⁸ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 13; Bilgin Tiryakioğlu, “*Tahkim Türleri ve Tahkimin Dayandığı İlkeler*,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 5; Ekmen, “İstac Med-Arb,” 58; Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 177; Tanrıver, “Çözüm Yolları,” 158; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 32; Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 11; Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 2; Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 31.

³¹⁹ Özkorkut, “Tahkim,” 173; Tiryakioğlu, “*Tahkim Türleri*,” 5; Ekmen, “İstac Med-Arb,” 58; Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 177; Tanrıver, “Çözüm Yolları,” 158; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 32; Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 9; Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 2; Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 30; Altay, “Çıkarma Hakkı Uyuşmazlıkları,” 30; H. Ercüment Erdem, “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim: İsviçre Örneği, Alınacak Dersler ve Öneriler,” *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, der. Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022), 68; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1100.

³²⁰ Özkorkut, “Tahkim,” 173.

³²¹ Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 177.

³²² Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 177; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 32; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1100.

³²³ Tanrıver, *Arabuluculuk*, 32; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1100.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri çok çeşitli olmakla birlikte, bu türlerden birkaçı: müzakere, uzlaştırma, arabuluculuk, arabuluculuk-tahkim (karma)³²⁴, tarafsız ön değerlendirme, tarafsız vakıa-saptayıcısı, sulh müzakeresi³²⁵, tahkim³²⁶, kısa duruşma, kısa yargılama/ kısa jüri yargılamasıdır³²⁷. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin çok fazla türü olması sebebiyle, çalışmamız kapsamında niteliği itibari ile “*genel kurul kararı iptaline*” daha uygun düştüğü değerlendirilen ADR yolları incelenecektir. Bu bağlamda, çalışmamız kapsamında değerlendirilecek olan ADR yolları şunlardır: tahkim, arabuluculuk, med- arb (arabuluculuk-tahkim) ve sulh.

3.2 İptal Edilebilir Genel Kurul Kararları için Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları

3.2.1 Sulh ve genel kurul kararı iptali

3.2.1.1 Genel olarak sulh

ADR yöntemlerinden bir tanesi “*sulh*” olup, ilgili ADR yöntemi HMK’nin özel önem verdiği kurumlardan biridir³²⁸. Sulh sözleşmesinin kaynağı AY’nin 48. maddesinde “*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir.*” şeklinde yer alan hüküm oluşturmaktadır³²⁹. Sulh, görülmekte olan bir davanın taraflarının, karşılıklı anlaşma ile dava konusu uyuşmazlığa kısmen veya tamamen son vermeleridir³³⁰. Bu bağlamda, sulh davayı kabul ve davadan feragat gibi usulü prosedürlerden farklı olarak tek taraflı bir irade beyanı olmayıp, bir sözleşmedir³³¹. HMK m.313’/1 de “*Sulh, görülmekte olan bir davada, tarafların aralarındaki uyuşmazlığı kısmen veya tamamen sona erdirmek amacıyla, mahkeme huzurunda*

³²⁴ Tanrıver, *Arabuluculuk*, 35.

³²⁵ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 25.

³²⁶ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 118.

³²⁷ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 22; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 35.

³²⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 589.

³²⁹ Taşkan, “Med-arb”, 7.

³³⁰ Baki Kuru ve Burak Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı* (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021), 1093; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 586; Süha Tanrıver, “Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler,” *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, S. 1-2, C. 49 (1994): 333-348; Ergun Önen, *Medeni Yargılama Hukukunda Sulh* (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1972) s.23.

³³¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 587.

yapmış oldukları bir sözleşmedir.” demek suretiyle ilgili ADR yöntemi tanımlanmıştır. Bahse konu kanun hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere, tarafların sulha başvurabilmesi için öncelikle bir davanın açılmış olması ve davanın taraflarının görülmekte olan davaya konu uyuşmazlığı kısmen veya tamamen sona erdirme amacı ile mutabakata varmaları gerekmektedir.

Sulhun, “mahkeme huzurunda yapılan sulh” ve “mahkeme dışı sulh” olmak üzere iki türü vardır. Karar kesinleşinceye kadar yapılan her sulh anlaşması “mahkeme huzurunda yapılmış sulh” olarak kabul edilmekte olup, HMK’de mahkeme içi sulha ilişkin hükümler düzenlenmiştir³³². Öte yandan, sulh sözleşmesi taraflarca mahkeme dışında da yapılabilecek olup, sulh sözleşmesine ilişkin hükümler HMK’de düzenlenmemiştir. Mahkeme dışında akdedilen sulh sözleşmesi kuruluş ve etkileri bakımından kural olarak maddi hukuk işlemidir³³³.

Niteliği itibari ile sulh hem bir usul işlemi olup hem de maddi hukuk işlemidir³³⁴. Nitekim sulh ile davaya konu uyuşmazlık sona ermekte olup, bu bağlamda usuli bir işlem söz konusu iken, aynı zamanda sulhun “sözleşme” olması sebebiyle bir maddi hukuk işlemi niteliğini haizdir. Sulhun öncelikli olarak usul işlemi olması sebebiyle sulhun şekli, uyuşmazlığı sona erdirmesi, sulh üzerine verilen mahkeme kararlarının istinaf veya temyize konu edilmesi durumunda uygulanacak hususlar usul hukukuna tabidir³³⁵. Bu bağlamda, sulh sözleşmesinin şekline ilişkin olarak usul hukuku kurallarının uygulanması gerekmektedir³³⁶. Sulh sözleşmesine ilişkin usul hukuku kuralları HMK m.154/3-ç’de düzenlenmiştir. Bu bağlamda, taraflar sözlü olarak mahkemeye iletmış oldukları uzlaşmayı tutanağa geçirterek tutanağın altını imzalayabilecek veya dışarıda yazılı olarak hazırlanmış olan sulh sözleşmesini mahkemeye sunarak bu durumu tutanağa geçirebilecektir³³⁷. Öte yandan, sulh niteliği itibari ile bir sözleşme olması sebebiyle ancak davalı ve davacı tarafından birlikte yapılabilecektir³³⁸.

³³² Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1095; Tanrıver, “Sulh,” 334.

³³³ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1110.

³³⁴ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1095.

³³⁵ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1095.

³³⁶ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1095.

³³⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 587.

³³⁸ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1096.

Taraflar, ön inceleme aşamasından sonra hüküm kesinleşinceye kadar her zaman mahkeme huzurunda sulh sözleşmesi yapabilecektir³³⁹. HMK m.314/2 ve m. 314/3 uyarınca, sulhun hükmün kanun yollarında bulunduğu sırada veya kanun yolları sürelerinin işlediği ancak henüz dolmadığı bir sürede uygulanması da mümkün olup, bu durumda mahkeme sulh üzerine ek karar verecektir. HMK m. 313/2 uyarınca sulh ile kısmen veya tamamen sona erdirilebilecek olan uyuşmazlıklar “*tarafkların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri*” uyuşmazlıklardır³⁴⁰. Taraflar arasındaki uyuşmazlığın sulh ile sonuçlandırılması her zaman kısmi feragat ve kısmi kabul sonucunda meydana gelmemektedir. Zira feragat ve kabulden farklı olarak, sulhta taraflar karşılıklı olarak fedakârlıkta bulunmak suretiyle yani bir sözleşme uyarınca uyuşmazlığı sona erdirmektedir³⁴¹. Nitekim HMK m. 313/3 uyarınca dava konusu dışında kalan hususlar da sulh sözleşmesinde yer alabilecektir. Ayrıca, HMK m. 313/4 uyarınca şarta bağlı sulh sözleşmesinin akdedilmesi de mümkündür³⁴². Fakat şarta bağlı yapılan sulhun kesin hüküm gibi hukuki sonuç meydana getirmeyeceği kabul edilmektedir³⁴³.

HMK m. 315 uyarınca, sulh sulha konu davayı sona erdirmekte olup, şarta bağlı olmaması durumunda kesin hüküm gibi sonuç doğurmaktadır. Bu bağlamda, tarafların sulh olma yönünde iradelerini açıklamaları durumunda davaya konu uyuşmazlık kısmen veya tamamen sona ermekte ve kesin hüküm gibi sonuç meydana gelmektedir. Sulhun taraflar arasındaki uyuşmazlığı tarafların rızası ile çözmeye teşvik etmesi ve uyuşmazlığa daha hızlı, ucuz ve basit bir şekilde son vermesi nitelikleri göz önünde bulundurularak davanın mahkeme tarafından esasa bağlanmasına kıyasla daha iyi bir çözüm yöntemidir³⁴⁴.

³³⁹ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1095.

³⁴⁰ Cenk Akil, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Sulh ve Sulh Yoluyla Şarta Bağlı Hüküm Verilip Verilemeyeceği Meselesi,” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.4, C.16 (2012):1-18; Kırcı, *Hükümsüzlük*, 253.

³⁴¹ Tanrıver, “Sulh,” 333; Akil, “Sulh,” 2.

³⁴² Akil, “Sulh,” 2.

³⁴³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 588.

³⁴⁴ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1094.

3.2.1.2 Genel kurul kararı iptalinin sulha konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler

Genel kurul kararlarının mahkeme kararıyla iptal edilmesinin yanı sıra, genel kurul kararı iptalinin “*mahkeme içi sulha*” veya “*mahkeme dışı sulha*” konu edilip edilemeyeceği hususu tartışmalıdır. Bu bağlamda, genel kurul kararı iptaline ilişkin uyuşmazlıkların sulh sözleşmesine konu edilip edilemeyeceği hususunun incelenmesi gerekmektedir.

Doktrinde yer alan bir görüş uyarınca, genel kurul kararı iptalinin sulha konu edilmesi mümkün değildir³⁴⁵. İlgili görüşü savunanların şu gerekçelere dayanmaktadır:

Genel kurul kararı iptalinin sulha elverişsiz olduğunu savunan görüş uyarınca, davalı şirketin iptal davasını sulh ile sonuçlandırıp sonuçlandıramayacağı meselesinde teknik bir sorun söz konusudur³⁴⁶. Çalışmamızın “*Genel Olarak Sulh*”³⁴⁷ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, sulh tarafların karşılıklı rıza ve fedakârlıklarıyla, aralarında bulunan hukuki ilişkiden kaynaklanan uyuşmazlık ya da tereddütlü duruma son vermek için yaptıkları sözleşmeyi ifade etmektedir. Bu bağlamda, genel kurul kararı iptalinin sulha konu edilebilirliğinin değerlendirilmesi için öncelikli olarak uyuşmazlığın taraflarının belirtilmesi gerekmektedir. Çalışmamızın “*İptal Davalarında Davacı Taraf*”³⁴⁸ ve “*İptal Davalarında Davalı Taraf*”³⁴⁹ başlıklı kısımlarında belirtilmiş olduğu üzere, genel kurul kararı iptali talebi; pay sahipleri, yönetim kurulu veya yönetim kurulu üyeleri tarafından şirket tüzel kişiliğine karşı ileri sürülmektedir. TTK m. 317 hükmü uyarınca pay sahipleri veya yönetim kurulu üyeleri tarafından açılmış olan davalarda şirket yönetim kurulu tarafından temsil edilmektedir. Yönetim kurulu temsil yetkisini, ortaklığı temsile

³⁴⁵ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 300; Mehmet Bahtiyar, *Anonim Ortaklık Anasözleşmesi* (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2001), 211, Eminoglu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 308; Şehirli Çelik Feyzan Hayal, İsmail Kırca ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 2 Cilt (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2013), 2: 233- 234; Konuya ilişkin bir karar için bkz: Yargıtay, 11. HD, 2011/13485 E., 2012/19915 K., 05.12.2012T.

³⁴⁶ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁴⁷ Bkz. s.61.

³⁴⁸ Bkz.s.34.

³⁴⁹ Bkz.s.42.

yetkili üyeleri veya ticari mümessil aracılığı ile asaleten veya bir vekil aracılığı ile vekaleten kullanabilecektir³⁵⁰.

Dolayısıyla genel kurul kararı iptaline ilişkin uyuşmazlığın sulha konu edilmesi durumunda “*yetki sorunundan*” söz edilebilecektir³⁵¹. Şöyle ki;

Genel kurul kararlarının iptalinde sulhun mümkün olduğunun kabul edilmesi durumunda, yönetim kurulunun hukuken geçerli bir genel kurul kararını “sulh” olmak suretiyle kabul etmesi ve genel kurul kararının mahkeme için sulh ile ortadan kaldırılması söz konusu olabilir. Ancak, bu durumda TTK m. 408’de düzenlenmiş olan genel kurulun vazgeçilemez ve devredilemez nitelikteki yetkilerinin doğrudan doğruya ihlali söz konusu olacaktır. Zira genel kurul kararlarının ortadan kaldırılması (iptali) için tek yetkili organ genel kurul olup, şirketi temsil eden yönetimin böyle bir yetkisi bulunmamaktadır³⁵². Aksinin kabulü durumunda “*yetki çatışması*” söz konusu olacaktır. Bu sebeple, mahkemede şirketi temsil eden yönetim kurulu, sulh yoluyla bir genel kurul kararını ortadan kaldırıp, çoğunluk pay sahiplerinin iradesinin yerine bizzat kendi iradesini koyamayacaktır³⁵³. Genel kurul kararının sulh yoluyla ortadan kaldırılamayacağını savunan görüş uyarınca, ilgili kararın sulh yoluyla değil daha sonraki tarihli bir genel kurul kararıyla kaldırılmasının veya değiştirilmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir³⁵⁴. Nitekim bu husus genel kurul kararının iptalinde sulhun mümkün olmadığını savunan görüşün temel argümanlarından bir diğeri ile de doğrudan bağlantılıdır. Zira HMK m. 313/2’de düzenlenmiş olan hüküm uyarınca, sulh sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıklara konu davalar bakımından geçerlidir³⁵⁵. Bu sebeple, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri uyuşmazlıklar bakımından, yönetim kurulunun bizzat kendi iradesini diğer pay sahiplerine dayatması hukuka aykırı olacaktır. Bu bağlamda, tanıma veya sulh sadece bir genel kurul onayı ile mümkündür³⁵⁶. Dolayısıyla, genel kurul kararlarının ortadan kaldırılması için tek yetkili organ geneldur³⁵⁷. İptale konu genel kurul kararının sulh ile ortadan kaldırıp kaldırılamayacağı hususunda İsviçre

³⁵⁰ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 252.

³⁵¹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁵² Kırca, *Hükümsüzlük*, 253.

³⁵³ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁵⁴ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁵⁵ Kırca, *Hükümsüzlük*, 202; Tanrıver, “Sulh,” 334.

³⁵⁶ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁵⁷ Kırca, *Hükümsüzlük*, 253.

Federal Mahkemesi bir kararında “... bir genel kurul kararının iptal davasında, söz konusu kararın kaldırılmasının sulh yoluyla değil, ancak mahkeme kanalıyla mümkün olacağına ve bu arada mahkemede veya mahkeme dışında sulh anlaşması olup olmadığına da hiçbir rol oynamayacağına” hükmetmiştir³⁵⁸. Bu sebeple, kural olarak iptal davasının sulh ile kabul edilmesinin mümkün olmadığı, genel kurul kararının ortadan kaldırılmasının sadece mahkeme kararı ile mümkün olduğu savunulmaktadır³⁵⁹.

Genel kurul kararı iptalinin sulha konu edilemeyeceğini savunan görüşün, gerekçelerinden bir diğeri ise iptal edilen genel kurul kararlarının davaya taraf olmayan pay sahipleri bakımından da bağlayıcı olması olup, iptalin “*erga omnes etkisi*”dir³⁶⁰. Nitekim genel kurul kararı iptali davasına taraf olmayan pay sahiplerinin sulh yoluyla ilgili davada mutabakata varması ve/veya birtakım taleplerde bulunması ve/veya birtakım haklarından iradeleri neticesinde kısmen ve/veya tamamen feragat etmesi söz konusu olamayacaktır. Buna rağmen genel kurul kararı iptali davası ikame etmiş olan davacı ile davalı tarafın mutabakata vararak sulh olmaları durumunda, bahse konu pay sahipleri ilgili karardan etkilenecektir.

Öte yandan, doktrinde yer alan bir diğer görüş uyarınca genel kurul kararı iptali davasında hukuken sulh mümkündür³⁶¹. Her ne kadar doktrinde genel kurul kararı iptali davasında sulh olunması durumunda, “*yetki çatışmasının*” mevcut olacağı ileri sürülmüş ise de bu durum “*şirketin iç problemi*” olarak değerlendirilmekte olup, genel kurul tarafından bu yönde yetkilendirilen yönetim kurulu sulh olabilecektir³⁶². Genel kurul, alacağı bir karar ile daha önceden almış olduğu bir karara karşı açılan iptal davasını kabul etmesi veya bu konuda sulh sözleşmesi yapılması için yönetim kuruluna yetki verebilecektir³⁶³. Bu bağlamda, genel karar iptal davasında sulhun kabul olmadığına ilişkin kesin hükmün hatalı olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim ilgili görüş uyarınca davacı davadan feragat edebileceği gibi, şirket tüzel kişiliği de

³⁵⁸ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁵⁹ Pulaşlı, “Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı”, 336.

³⁶⁰ Eminoğlu, “Elverişlilik,” 283.

³⁶¹ Kayıklık, “Tahkim,” 147; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 200; Cem Veziroğlu, “Arbitration of Corporate Law Disputes in Joint Stock Companies under Turkish Law: A Comparative Analysis,” *Global Relations Forum Young Academic Program Policy Paper Series* S. 9, (2019): 1-39; Tolga Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), 108.

³⁶² Kırca, *Hükümsüzlük*, 253.

³⁶³ Kırca, *Hükümsüzlük*, 253.

dava konusu olan genel kurul kararını ikinci bir genel kurul kararı almak suretiyle uyuşmazlığı ortadan kaldıracak şekilde değiştirebilme veya tamamen ortadan kaldırabilme yetkisini haizdir³⁶⁴. Genel kurul kararlarının kamu düzeni veya emredici hükümlerle ilgili olması gibi gerekçelerle konularına göre bir ayrıma gitmek de mümkün değildir; şirket, tüm genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü davalarında sulh olabilir veya davayı kabul edebilir³⁶⁵.

Neticeten, bizim de katıldığımız genel kurul kararı iptalinde sulhun mümkün olduğuna dair görüş uyarınca, her ne kadar genel kurul tarafından alınmış olan bir kararın geçerliliğine ilişkin uyuşmazlığın yönetim kurulu tarafından sulh ile sonuçlandırılması sorunlu gözükse de bu durum şirketin davayı sulh ehliyetinden bağımsız olup, bu durum şirketin iç meselesi olarak değerlendirilmektedir³⁶⁶. İptal davasına konu edilmiş bir genel kurul kararının, sonraki tarihli bir genel kurul kararı ile değiştirilmesi veya kaldırılması durumunda dava konusuz kalacak olup, dava düşecektir³⁶⁷. Ancak, önemle belirtmek gerekir ki sonraki tarihli genel kurul kararı ile önceki tarihli genel kurul kararının kaldırılmasının veya değiştirilmesinin istisnası hukuken geçerli olan ve üçüncü kişiler lehine hak meydana getiren kararlar olup, bu durumda ilgililerin müktesep hakkı korunmaktadır³⁶⁸.

3.2.2 Tahkim ve genel kurul kararı iptali

3.2.2.1 Genel olarak tahkim

Tahkim; bir hak üzerinde uyuşmazlığa düşmüş olan iki tarafın anlaşarak, bu uyuşmazlığın çözümünü özel kişilere (hakemlere) bırakmalarına ve uyuşmazlığın bu özel kişiler (hakemler) tarafından incelenip karara bağlanmasıdır³⁶⁹. Tahkimde, taraflar “*kanunun tahkim yolu ile çözülmesine izin verdiği konularda*”, kendi aralarında doğmuş veya doğabilecek olan uyuşmazlıklar hakkında mahkeme yerine kesin ve bağlayıcı bir çözüme kavuşmak için hakem adı verilen kişilere

³⁶⁴ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 108-109.

³⁶⁵ Kayıklık, “Tahkim,” 147.

³⁶⁶ Kayıklık, “Tahkim,” 147.

³⁶⁷ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 938.

³⁶⁸ Kayıklık, “Tahkim,” 147.

³⁶⁹ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1861; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 729; Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 10; Tiyyarkioğlu, “*Tahkim Türleri*”, 3; Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 302; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 22; Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 7.

başvurmaktadır³⁷⁰. Tahkime konu uyuşmazlıklar niteliği itibari ile özel hukuka ilişkin uyuşmazlıklar olup, uyuşmazlığı çözmekle görevlendirilen hakem veya hakemler ise “bağımsız” ve “tarafsız” üçüncü kişilerdir³⁷¹. Devlet yargısından farklı olarak, tahkimde yargılamayı yürütecek olan hakemler taraflarca seçilebilecektir³⁷². Tahkim, serbestlik ve güven kavramlarına dayanmakta olup, hukuki uyuşmazlıkların hızlı ve etkili bir şekilde çözümlenmesine aracılık etmektedir³⁷³.

Hakemlerin, kendilerine verilen uyuşmazlığı çözmek hususunda hiçbir resmi sıfatları olmamasına karşın, uyuşmazlığın hakeme veya hakemlere tevdi ile hakemler ilgili uyuşmazlık bakımından “mahkeme” olmuşlardır³⁷⁴. Devlet yargısında, hâkimler yargı gücünü kanunlardan almakta iken, tahkimde hakemler uyuşmazlığı çözmeye yetkisini taraflar arasında akdedilmiş olan sözleşmeden almaktadır³⁷⁵. Bu bağlamda, tahkim yargılaması neticesinde tıpkı devlet eliyle yapılan yargılamadaki gibi, tarafları bağlayan ve taraflar arasındaki uyuşmazlığa ilişkin maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden bir hüküm ortaya çıkmaktadır³⁷⁶.

Türk hukukunda tahkim kavramı iki ayrı kanunda düzenlenmiş olup, ilgili kanunlar şunlardır: 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu³⁷⁷ (“MTK”) ve HMK. Tahkim kurumunun iki farklı mevzuatta düzenlenmesinin esas sebebi söz konusu uyuşmazlığın yabancılık unsuru içerip içermediği ile alakalıdır. “Yabancılık unsuru” haricindeki hususlar bakımından MTK ve HMK’de tahkime ilişkin yer alan mevzuat hükümleri paralellik göstermekte olup, tahkime başvuru konusunda HMK’de MTK’ye atıf yapılmaktadır. Şöyle ki;

³⁷⁰ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 5; Mehmet Rıfat Bacanlı, “Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (Istac) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi,” *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi* S. 8 (Ocak 2017): 75-113; Karadaş, Ulusal (İç) Tahkim, 21; Ekmen, “Istac Med-Arb,” 57; Bennar Aydoğdu, “Tahkim,” *Bursa Barosu Dergisi* S.100, C. 42 (2017):75-81; Taşkın, Hakem Sözleşmesi, 6.

³⁷¹ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 117; Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 30.

³⁷² Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 730; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1064.

³⁷³ Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 180.

³⁷⁴ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1861.

³⁷⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 730.

³⁷⁶ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 118; Taşkın, Hakem Sözleşmesi, 7; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1064.

³⁷⁷ RG, 05.07.2001, S. 24453.

MTK m. 1/2 uyarınca; “yabancılık unsuru taşıyan” ve “tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği” veya “bu MTK hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği” uyuşmazlıklar bakımından MTK uygulama alanı bulmaktadır.

Öte yandan, HMK m.407 uyarınca “21/6/2001 tarihli ve 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanununun tanımladığı anlamda yabancılık unsuru içermeyen” ve “tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar” bakımından HMK uygulanmaktadır.

MTK’nin de HMK’nin de tahkime ilişkin hükümleri UNCITRAL Model Law on International Arbitration (“UNCITRAL Model Kanun”) hükümlerine göre düzenlenmiştir³⁷⁸. Bu sayede, her iki tahkim usulü arasındaki farklılıklar giderilmiştir³⁷⁹.

Tahkime ilişkin farklı sınıflandırmalar³⁸⁰ mevcut olup³⁸¹, “tahkime elverişlilik” hususu ilgili sınıflandırmalar göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir. Tahkime ilişkin mevcut olan sınıflandırmalardan biri: “Mecburi (Zorunlu) Tahkim-İhtiyari Tahkim” ayrımıdır³⁸². Tahkim kural olarak “ihtiyari” olup, HMK’de ve MTK’de düzenlenmiş olan tahkim hükümleri “ihtiyari tahkime” ilişkindir³⁸³. Mecburi (zorunlu) tahkim, istisnai bir durum olmakla birlikte, kanunlarda mecburi tahkime başvuru usulünün düzenlenmiş olması durumunda tahkime başvurmak zorunludur. Çalışmamız kapsamında incelenecek olan iptali talep edilebilir genel kurul kararlarına ilişkin yasal mevzuat hükümlerinde “mecburi tahkim” şartının öngörülmemiş olması sebebiyle, “mecburi tahkim” konusu detaylandırılmayacaktır. Öte yandan, tahkimin ihtiyari olması kural olup, tarafların rızalarının bu doğrultuda olması durumunda ve uyuşmazlığın “tahkime elverişli” olması koşuluyla taraflar aralarındaki uyuşmazlıkların çözümü için tahkime başvurabilecektir. Bu durumda, taraflar devlet

³⁷⁸ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1872; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 732; Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 40.

³⁷⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 732.

³⁸⁰ Tahkime ilişkin mevcut sınıflandırmalar şöyledir: Kurumsal tahkim-ad-hoc tahkim, ticari tahkim-yatırım tahkimi, iç tahkim (yerli tahkim) ve dış tahkim (yabancı tahkim), millî tahkim-milletlerarası tahkim, ihtiyari tahkim-zorunlu tahkim.

³⁸¹ Tiyarkioğlu, “*Tahkim Türleri*”, 5.

³⁸² Bacanlı, “*Delillerin İbrazı*,” 78.

³⁸³ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1867; Bacanlı, “*Delillerin İbrazı*,” 77; Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 8.

eliyle yapılan yargılamaya başvurmakta, hakem seçerek tahkim yargılamasına başvurmaktadır.

İhtiyari tahkim sözleşmeye dayanmakta olup, tahkime ilişkin esaslara “*tahkim sözleşmesi*” veya “*hakem sözleşmesi*” ile düzenlenebilecektir³⁸⁴. HMK m. 412’de yer alan düzenleme uyarınca “*tahkim sözleşmesi*”, tarafların sözleşme veya sözleşme dışındaki bir hukuki ilişkiden doğmuş olan veya doğabilecek olan uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının hakem veya hakem kurulu tarafından çözülmesine ilişkin anlaşma olarak tanımlanmaktadır.

HMK ‘nin 412/2 maddesinde yer alan düzenleme uyarınca tahkim sözleşmesi, bir sözleşmede yer alan “*tahkim şartı*” veya ayrı bir “*sözleşme*” olarak düzenlenip imzalanabilecektir³⁸⁵. Tahkime ilişkin düzenlenen münhasır sözleşme “*dar anlamda tahkim sözleşmesi*” olarak nitelendirilmekte olup, “*tahkim maddesi*” başka bir sözleşmenin içerisinde ayrı bir hüküm olarak düzenlendiği hallerde ise “*tahkim şartı*” olarak isimlendirilmektedir³⁸⁶. Öte yandan, HMK m. 74’de ayrıca belirtilmiş olması sebebiyle tahkime başvuruya ilişkin taraflar “*hakem sözleşmesi*” de akdedebilir.

Tahkim anlaşması, tahkim yolunun “*olmazsa olmaz*” (*conditio sine qua non*) şartıdır³⁸⁷. Tahkim anlaşması, tarafların, sözleşmeye dayalı olup olmadığı fark etmeksizin, belirli bir hukuki ilişkiye ilişkin aralarında doğmuş veya doğabilecek bütün veya belirli uyuşmazlıkları tahkime sunmak için yapmış oldukları sözleşme olarak tanımlanmaktadır³⁸⁸. Tahkim sözleşmesinin geçerliliği birtakım şartlara bağlı olup, bu şartlar şunlardır: Sözleşmenin yazılı olması, konunun “*tahkime elverişli*” olması, uyuşmazlığı belli veya belirlenebilir olması, tarafların tahkime başvurma konusundaki iradesinin çok açık ve kesin olarak ifade edilmiş olması, vekilin tahkim sözleşmesi yapabilmesi için kendisine bu konuda özel yetki verilmiş olması ve TBK’nin sözleşmenin geçerliliğine ilişkin koşullarının somut olayda mevcut olmasıdır³⁸⁹. Genel kurul kararı iptalinin tahkim sözleşmesine konu edilebilmesi durumunda yukarıda listelenmiş olan koşulların tamamının tahkim sözleşmesinde

³⁸⁴ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1873.

³⁸⁵ Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 7.

³⁸⁶ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1875.

³⁸⁷ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 126; Aydoğdu, “Tahkim,” 77.

³⁸⁸ Tiyarkioğlu, “*Tahkim Türleri*”, 3.

³⁸⁹ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 124-125; Pekcanıtez, Atalay ve Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1072.

kümülatif olarak mevcut olması gerekmektedir. Aksi takdirde, genel kurul kararı iptalinde tahkime başvurulacağına ilişkin yapılmış olan herhangi bir sözleşme geçersizlik yaptırımını ile karşılaşılabilecektir.

Önemi dolayısıyla tahkim sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin koşulların kısaca incelenmesi yerinde olacaktır. HMK m. 412/3 uyarınca, tahkim sözleşmesi “*adi yazılı geçerlilik*” koşuluna tabi olup, kanun koyucu, tahkime ilişkin şekil şartını yumuşatmıştır³⁹⁰. İlgili mevzuat hükmü uyarınca “*yazılı şekil*” şartının gerçekleşmiş sayılması için, tahkim sözleşmesinin taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasında teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması gerekmektedir. Bununla birlikte, asıl sözleşmenin bir parçası hâline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması hâlinde ve/veya dava dilekçesinde yazılı bir tahkim sözleşmesinin varlığının iddia edilmesine davalının verdiği cevap dilekçesinde itiraz edilmemiş olması durumlarında da tahkim sözleşmesi yapılmış sayılmaktadır. HMK m. 412/4 uyarınca, tahkim sözleşmesine karşı, asıl sözleşmenin geçerli olmadığı veya tahkim sözleşmesinin henüz doğmamış olan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu itirazında bulunulması mümkün değildir. Esasen, “*ayrılabilirlik prensibi*” uyarınca, asıl sözleşme geçersiz olsa dahi tahkim şartının geçersizliği ileri sürülemeyecektir³⁹¹.

Tahkim sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklara ilişkin olarak HMK m. 412/1’de yer alan “*sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklar*” ile kastedilen husus “*uyuşmazlığın belli veya belirlenebilir olması*”dır³⁹². Tahkim sözleşmesinin geçerli olabilmesi için uyuşmazlığın belli veya belirlenebilir olması şartlarının mevcut olması gerekmektedir³⁹³. Bu bağlamda, tarafların ileride aralarında çıkabilecek olan bütün uyuşmazlıklar bakımından tahkime başvurulacağına dair yer alan bir tahkim şartı, “*belirli*” olmaması sebebiyle geçerli olmayacaktır³⁹⁴.

Tahkim sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin aranan kriterlerden bir diğeri ise, taraf iradelerinin “*çok açık ve kesin (kayıtsız şartsız) şekilde ifade edilmiş*

³⁹⁰ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 124; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 730.

³⁹¹ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1875.

³⁹² Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 124.

³⁹³ Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 184.

³⁹⁴ Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 184.

olmasıdır”³⁹⁵. Geçerli bir tahkim anlaşmasından bahsedilebilmesi için, tarafların tahkim iradeleri karışıklığa yer vermeyecek şekilde, açıkça ortaya konulmalıdır³⁹⁶. Taraf iradelerine ilişkin mevcut olan bu kriter Yargıtay kararlarında³⁹⁷ da açıkça yer almaktadır.

HMK’nin “*Davaya vekâlette özel yetki verilmesini gerektiren hâller*” başlıklı 74. maddesi uyarınca taraf vekillerinin “*tahkim sözleşmesi akdetme yetkisini haiz olması*”, tahkim sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin aranan kriterlerden bir diğeridir.

“*Tahkim sözleşmesinin*” bir sözleşme türü olması sebebiyle, TBK’de “*sözleşmelerin geçerliliğine*” ilişkin yer alan genel hükümlerin de tahkim sözleşmesinde mevcut olması gerekmektedir. Nitekim tahkim sözleşmesine ilişkin özel hükümlerin mevcut olmaması durumunda genel hüküm niteliğindeki TBK hükümleri uygulama alanı bulacaktır³⁹⁸.

“*Tahkime elverişlilik*” kriterinin niteliği itibarı ile daha detaylı incelemeye tabi tutulması gerekmektedir. Zira genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bu sebeple, tahkim sözleşmesinin geçerlilik koşullarından biri olan “*tahkime elverişlilik*” çalışmamızın “*” Tahkime elverişlilik” Hususu*”³⁹⁹ başlıklı kısmında detaylı olarak incelenecektir.

3.2.2.2 “Tahkime elverişlilik” hususu

Tahkim yargılamasının yapılabilmesi için gerekli olan kriterlerden biri “*tahkime elverişlilik*”tir⁴⁰⁰. “*Tahkime elverişlilik*” kavramı 1958 tarihli Yabancı Hakem

³⁹⁵ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 125; Adem Aslan, “*Yargıtay Uygulamaları Kapsamında Tahkim İradesi ve Tahkim Anlaşması*,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 32.

³⁹⁶ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 133.

³⁹⁷ Yargıtay 15. HD 2013/1574E., 2013/2445K., 09.04.2013T., Yargıtay 15. HD 2017/1523E., 2017/3532K., 23.10.2017T., Yargıtay 15. HD 2014/5260E., 2015/3519K., 18.06.2015T., Yargıtay 15. HD 2014/2153E., 2015/918K., 23.02.2015T., Yargıtay 15. HD 2015/2198 E., 2015/2758K., 22.05.2015T., Yargıtay 15. HD 2016/1133E., 2016/1495K., 08.03.2016T., Yargıtay 15. HD 2016/5313E., 2017/3922K., 13.11.2017T., Yargıtay 15. HD 2016/1522E., 2017/1522K., 04.04.2017T., Yargıtay 15. HD 2019/3450E., 2020/1932K., 29.06.2020T., Yargıtay 11. HD, 2016/3383 E., 2017/5688 K., 24.10.2017 T.

³⁹⁸ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 125.

³⁹⁹ Bkz. s.72.

⁴⁰⁰ Fatih Aydemir, *Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi* (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2017), 218; Kayıklık, “*Tahkim*,” 135.

Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkında Sözleşme (“1958 tarihli New York Sözleşmesi”) ve UNCITRAL Model Kanunu’nda tahkim aracılığıyla çözümlendirilecek olan uyuşmazlıklar olarak tanımlanmıştır⁴⁰¹. Türk hukukunda “tahkime elverişlilik” meselesi iki ana başlık altında incelenmekte olup, bunlar; “objektif tahkime elverişlilik” ve “sübjektif tahkime elverişliliği”⁴⁰². “Sübjektif tahkime elverişlilik” kavramı ile kastedilen husus gerçek veya tüzel bir kişinin tahkim anlaşması yapıp yapamayacağıdır⁴⁰³. Bu bağlamda, “sübjektif tahkime elverişlilik” daha çok devlet veya kamu kurumlarının tahkime taraf olup olamayacakları hususuna ilişkindir⁴⁰⁴. Öte yandan “objektif tahkime elverişlilik” kavramı ile kastedilen husus bir konunun tahkimde görülmesi objektif olarak mümkün olup olmadığı meselesidir⁴⁰⁵. Bu bağlamda, “objektif tahkime elverişlilik” tahkim yargılamasının konusunu oluşturan uyuşmazlığın tahkime konu edilip edilemeyeceğine ilişkindir⁴⁰⁶. Çalışmamız kapsamında incelenmekte olan genel kurul kararlarının iptali “objektif tahkime elverişlilik” bakımından değerlendirilecek olup, “sübjektif tahkime elverişlilik” meselesi inceleme dışında bırakılmıştır.

Tahkime elverişli olan uyuşmazlıklarda, taraflar devlet eliyle yapılan yargılamadan ziyade tahkim yoluna başvurarak uyuşmazlıkları çözümleyebilmektedir. Başka bir ifade ile tarafların tahkime konu edebileceği uyuşmazlıklar, tarafların sulh yoluyla çözebilecekleri uyuşmazlıklardır⁴⁰⁷. “Tahkime elverişli olmama” ile kastedilen husus ise, o uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenmesinin mümkün olmamasıdır⁴⁰⁸. Zira kanunun uyuşmazlığın çözümünü yargı organına bıraktığı işler sadece dava yoluyla görülebilecek olup, tahkime konu edilemeyecektir⁴⁰⁹. Taraflar, tahkime elverişsiz konularda tahkime başvurma yönünde irade beyanında bulunsalar dahi, söz

⁴⁰¹ Aydemir, *Tahkim Sözleşmesi*, 220.

⁴⁰² Gökçe Filiz Çavuşoğlu ve Süleyman Yılmaz, “Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi,” *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S.2, C.10 (Aralık 2019): 594 – 613; Nuray Ekşi, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Tahkim* (İstanbul: Beta Yayınları, 2013), 73; Mehtap Altıntaş Şahin, “Şirketler Hukukunda Tahkim,” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* S.48, C. 22 (2023): 1257-1284.

⁴⁰³ Çavuşoğlu ve Yılmaz, “Taşınmaz Aynı,” 601; Aydemir, *Tahkim Sözleşmesi*, 251; Burak Huysal, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 18.

⁴⁰⁴ Ekşi, *HMK’da Tahkim*, 73.

⁴⁰⁵ Çavuşoğlu ve Yılmaz, “Taşınmaz Aynı,” 601; Ekşi, *HMK’da Tahkim*, 73.

⁴⁰⁶ Ekşi, *HMK’da Tahkim*, 73.

⁴⁰⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 733.

⁴⁰⁸ Mehmet Taş, “Türk Hukukunda Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Milletlerarası Ticari Tahkimde Görülmesi” (yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, 2007), 19.

⁴⁰⁹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1012.

konusu uyuşmazlık nedeniyle tahkime başvurulması mümkün değildir⁴¹⁰. Tahkime elverişli olmayan bir konuda tahkim sözleşmesinin yapılması durumunda, tahkim sözleşmesi geçerli kabul edilmeyecek olup, tahkim yargılaması yapılamayacaktır⁴¹¹.

Türk hukukunda “*tahkime elverişlilik*” kavramı, MTK’nin 1/4’üncü ve HMK’nin 408. maddeleri uyarınca değerlendirilmekte olup, ilgili mevzuat hükümleri birbirleri ile paralel şekilde düzenlenmiştir⁴¹². Her iki mevzuat hükmü uyarınca; “*taşınmaz üzerindeki aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar*” ile “ *tarafların iradelerine tabi olmayan uyuşmazlıklar*” tahkime elverişli değildir.

Tahkime elverişlilik için aranan ölçütlerden biri “*uyuşmazlığın taşınmaz üzerindeki aynı haklara ilişkin olmaması*”dır.⁴¹³ Taşınmaz üzerindeki aynı haklara ilişkin hususlar her ne kadar tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği hususlar olsa da kanun koyucu açık şekilde bu hususlardaki uyuşmazlıkların dava açılmak suretiyle mahkeme kanalıyla çözülmesi gerektiğini düzenlemiştir⁴¹⁴. Öte yandan, HMK m.408 uyarınca taraflar aralarındaki uyuşmazlığı gidermek için serbestçe anlaşma yapabiliyor ve bu anlaşma mahkeme kararına gerek olmaksızın geçerli olabiliyor ise, o uyuşmazlık hakkında tahkim sözleşmesi akdedilebilecektir⁴¹⁵. İlgili HMK düzenlemesinin emredici nitelikte olduğu kabul edilmekle birlikte, ilgili kanun maddesinin tahkimin önünü tıkayacak şekilde dar yorumlanmaması gerekmektedir⁴¹⁶.

“*Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri davalar*”: dava konusunun kamu düzenini ilgilendirdiği haller, tarafların sulh olamayacakları veya davalının davayı kabul edemeyeceği, mahkemenin resen araştırma ilkesini uygulayacağı davalardır⁴¹⁷. Bu bağlamda, tarafların tahkime başvurabileceği uyuşmazlıklar bakımından değerlendirme kriteri tarafların uyuşmazlık konusuna dair

⁴¹⁰ Altıntaş Şahin, “Şirketler Hukukunda Tahkim,” 1261.

⁴¹¹ Aydemir, *Tahkim Sözleşmesi*, 219.

⁴¹² Özkorkut, “Tahkim”, 178.

⁴¹³ Ekşi, *HMK’da Tahkim*, 76; Ahmet Can Balak, “Şirket Sözleşmelerinde Tahkim Şartı,” *İTOTAM-Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, der. Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022), 10; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1070.

⁴¹⁴ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 126.

⁴¹⁵ Karasu, *Emredici Hükümler*, 171; Ekşi, *HMK’da Tahkim*, 77.

⁴¹⁶ Ekşi, *HMK’da Tahkim*, 75.

⁴¹⁷ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 126; Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 5; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1068.

sulh olabilmesidir⁴¹⁸. Zira tarafların üzerinde sulh olamayacakları uyuşmazlıklar tahkime de elverişsizdir. Çalışmamızın “*Genel Olarak Sulh*”⁴¹⁹ başlıklı kısmında uyuşmazlık konusunda tarafların sulh olup olmayacağına ilişkin detaylı açıklamalarımız, tarafların uyuşmazlık konusu üzerinde tasarrufta bulunup bulunamayacağına dair tartışmalar bakımından da geçerlidir. Tarafların uyuşmazlık konusu hakkında sulh olmasının mümkün olduğu durumlar bakımından, tarafların tasarruf serbestisi olduğu ve diğer özel koşulların da yerine getirilmiş olması şartıyla ilgili konuya dair tahkime başvurunun mümkün olduğu kabul edilmektedir. Görüldüğü üzere, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olup olmadığı hususunun temel çözüm noktasını iptal davasının taraf iradelerine tabi olup olmadığıdır.

Uyuşmazlığın tahkime elverişli olup olmadığı hususunun araştırılması hakemlerin ödevi olup, hakem veya hakem heyeti uyuşmazlığın tahkime elverişliliğini resen incelemelidir⁴²⁰. MTK’nin 15/A/2/a maddesinde düzenlenmiş olan hüküm uyarınca hakem veya hakem kurulu çözmekle görevlendirilmiş oldukları uyuşmazlığın Türk hukuku uyarınca tahkime elverişli olup olmadığını tespit etmekle yükümlüdür. HMK m. 439/2/g maddesi uyarınca hakem veya hakem kurulu tarafından verilmiş olan kararın Türk hukukuna göre tahkime elverişli olmadığı tespit edilmesi durumunda ilgili kararlar iptal edilebilecektir.

3.2.2.3 Emredici hükümler ilkesi

Genel kurul kararının iptalinin tahkime konu edilmesi meselesinde değerlendirmeye esas alınan kriterlerden bir diğeri ise “*emredici hükümler ilkesi*” olup, ilgili ilke karşılaştırmalı hukukta ve ulusal hukukta yer alan görüş ayrılıklarının temel dayanak noktalarından bir tanesidir. Kanun hükümleri; mutlak olarak uygulanıp uygulanmamalarına göre “*emredici*” veya “*yedek*” nitelikte olabilmektedir⁴²¹. Emredici hükümler, ilgililerin iradelerinden bağımsız olarak mutlak şekilde uygulanan ve aksine düzenleme yapılması mümkün olmayan kurallar olup, yedek hükümler uygulanması konusunda ilgililerin iradelerine hak tanınmış olan hükümlerdir⁴²². Anonim şirketler esas sözleşmesinde yer alması gereken hususlar TTK m. 339’da

⁴¹⁸ Pekcanıtez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1070.

⁴¹⁹ Bkz. s.62.

⁴²⁰ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 733.

⁴²¹ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 152.

⁴²² Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 152.

düzenlenmiş olup, ilgili hüküm uyarınca esas sözleşme içeriğine ilişkin çerçeve belirlenmiştir. Fakat, esas sözleşme içeriğine TTK m. 339’da sayılmış olan hususlara ek olarak eklenecek olan hükümlere dair TTK m. 340 hükmünün gözetilmesi gerekmektedir.

Özel hukuk alanında geçerli olan irade serbestisi ilkesi uyarınca kişiler kural olarak diledikleri kapsamda sözleşme yapmakta özgürlerdir⁴²³. Fakat, sözleşme serbestisi ilkesinin istisnalarından bir tanesi de “*emredici hükümler ilkesi*” olup, kişiler sözleşmesel ilişkilerini emredici hükümler ilkesini gözeterek kurmakla yükümlüdür⁴²⁴. İlgili düzenleme uyarınca, genel kurul kararının iptaline ilişkin ihtilaflarda tahkim yoluna gidileceğine dair esas sözleşmede yer alan bir hükmün emredici hükümler ilkesine aykırılık teşkil edip etmeyeceği hususunun incelenmesi gerekmektedir. Zira, çalışmamızın “*Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Elverişsiz Olduğunu Savunan Görüş*”⁴²⁵ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanacağı üzere genel kurul kararlarının iptalinin tahkime konu edilemeyeceğini savunan görüşün temel argümanları arasında; TTK m. 445 vd. hükümlerinde yer alan düzenlemelerin “emredici” nitelikte olduğu, iptale ilişkin uygulanacak olan usul kurallarının taraf iradelerine tabi olmadığı ve mahkeme huzurunda iptal davası açılmasının emredici hükümler ilkesi gereğince zorunlu olduğu yer almaktadır. Öte yandan, çalışmamızın “*Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Elverişli Olduğunu Savunan Görüş*”⁴²⁶ başlıklı kısmında detaylandırılacağı üzere, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan görüş uyarınca iptale ilişkin tahkim yoluna başvurulması “emredici hükümler ilkesine” aykırılık teşkil etmemektedir.

TTK’nın “*emredici hükümler*” başlıklı 340. maddesi ile “*esas sözleşmenin sadece kanunun buna açıkça izin verilmiş olması durumunda sapabileceği*” hususu düzenlenmiştir. İlgili düzenleme uyarınca esas sözleşme ile TTK’dan sapılması ancak “esas sözleşme ile kararlaştırılabilir veya öngörülebilir” veya “esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa ve aksi öngörülmemiş ise” mümkündür⁴²⁷. İlgili kanun hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere, sapmanın “esas sözleşme” ile mümkün olması sebebiyle,

⁴²³ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 152.

⁴²⁴ Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 152.

⁴²⁵ Bkz. s.91.

⁴²⁶ Bkz. s.95.

⁴²⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 281; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:606.

esas sözleşmeye “genel kurul kararı” ile veya yönetim kurulu tarafından m. 367/1 hükmü uyarınca çıkarılan “iç yönerge” ile istisna getirilmesi mümkün değildir⁴²⁸. Bu bağlamda, kural olarak anonim şirketlere ilişkin kanun hükümlerinden sapılması mümkün değildir⁴²⁹.

Kaynağını Alman hukukundan alan “emredici hükümler ilkesinin” düzenlenmiş olduğu TTK’nın 340. maddesinin gerekçesinde ilgili düzenleme ile “açıkça geçersiz olan, pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olunmasının, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapatmasının, hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasının ve esas sözleşme hükümlerinin geçerliliğine ilişkin davaların sayısını azaltılmasının” hedeflendiği belirtilmiştir⁴³⁰. Bu doğrultuda, ilgili hüküm ile geçersiz, pay sahipleri ve alacaklıların

⁴²⁸ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:606.

⁴²⁹ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 215.

⁴³⁰ TTK m. 340’ın gerekçesi: “Tasarının yeni olan bu maddesi, normatif sistemin zorunlu bir parçasıdır. Alm. POK 23 (5) paragrafından esinlenerek kaleme alınmış bulunan bu hükmün, Alman öğretisinde birçok karşıtı vardır; Türkiye’de de hükmün eleştirileceğinden şüphe edilmemiş, bu husus da hesaba katılarak hüküm öngörülmüştür. Maddeyi eleştirenler; hükmün, esas sözleşmenin düzenlenmesinde pay sahiplerinin iradelerine pek az yer bıraktığını, bütün esas sözleşmelerin bir örnek hâle gelmesine sebep olacağını; emredici olmayan hükümlerin belirlenmesi tartışmasını yaratacağını; ticaret sicili müdürüne geniş takdir yetkisi verilmiş olduğunu ileri sürerler. Ancak hükmün, açıkça geçersiz olan, paysahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olduğu, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapattığı, bu yararın da Ülkemiz açısından küçümsenmeyecek derecede önem taşıdığı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasında etkin bir rol oynayacağı; esas sözleşme hükümlerinin geçerliliğine ilişkin davaların sayısını azaltmak gibi bir yararı da beraberinde getirdiği dikkate alınması gereken noktalardan sadece bir kaçıdır. Anonim şirketler hukukunda bireysel paysahipliği hakları ile azlık hakları öğretisinin bugün gittikçe etkisini kaybeden sözleşme özgürlüğü ilkesini sınırlandırdığından şüphe edilemez. Diğer yandan bu hüküm dolaylı bir şekilde bir mutlak paysahipliği ve azlık hakkı da yaratmaktadır. Her iki hakkın da anılan haklardaki dava listesini zenginleştirdiği şüphesizdir. Ayrıca, kanunda emredici nitelik taşımayan birçok hüküm bulunduğu gerçeğinin de hükmün bir örnek esas sözleşmeler yaratacağı eleştirisinin haklılık temellerini sorgulanabilir hâle getirdiği de muhakkaktır. Madde, ikinci cümlesinde Alman hükmünden ayrılmaktadır. Cümlelerin amacı, Sermaye Piyasası Kanunu, Bankalar Kanunu, FKK gibi anonim şirketlere ilişkin çoğu kez yorum gücüne sahip kanunlara kendi konuları çerçevesinde serbesti tanımaktır. Hüküm uyarınca bu kanunlar kendi alanlarına özgülenecek, Türk Ticaret Kanunu’na müdahalede bulunamayacaktır. Yargı kararlarının da bu ilkeye özenle hayat vereceği düşünülmektedir. 340 ıncı madde, bu Kanunun herhangi bir hükmünden açıkça anlaşılmasa bile, esas sözleşme ile, yönetim kurulu üyeleri başta olmak üzere yöneticiler, denetçiler, işlem denetçileri ve benzeri kişiler için yaş, ek meslekî nitelikler ve kişisel şartlar konulmasına; komisyonlar ve kurullar oluşturulmasına; şeref başkanlıkları ve danışma konseyleri ihdas olunmasına, kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına engel değildir. Çünkü, her anonim şirket, yöneticilerinde Kanunda öngörülenlere ek olarak nitelikler aramak, yaş sınırları koymak ve danışma kurulları kurmak hakkına sahiptir. Hükümdeki “kanunda açıkça izin verilmişse” ibaresi, maddenin lafzından “sapabilme” imkânının açıkça anlaşılmadığı durumlarda, amaca uygun düşen, metodoloji öğretisine aykırı olmayan, tatmin edici gerekçelere dayanan, sonuçları adil olan ve menfaatler dengesini gözetken bir yorumla “sapabilme”nin haklılık kazandığı varsayımları da kapsamaktadır. Kanunun somut olay hakkında sustuğu hallerde kanunî boşluğun doldurulmasına ilişkin metodoloji kuralları uygulanır.” şeklindedir.

haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmede yer almasının engellenmesi sağlanmaktadır⁴³¹. Fakat, önemle belirtmek gerekir ki ilgili düzenlemeyi eleştirenler; bahse konu düzenlemenin esas sözleşmenin düzenlenmesinde pay sahiplerinin iradelerine az yer bıraktığını, bütün esas sözleşmelerin tek tip olacağını, emredici olmayan hükümlerin belirlenmesine ilişkin tartışma olacağını, ticaret sicil müdürüne geniş takdir yetki tanındığını iddia etmekte ve “emredici hükümler ilkesini” ilgili değerlendirmeler uyarınca eleştiriye tabi tutmaktadır⁴³².

TTK m. 340’da kanunda açıkça izin verilmiş olması durumunda esas sözleşmeden sapmanın mümkün olacağı kabul edilmiştir. İlgili mevzuat hükmünde yer alan “sapma” ibaresi ile kanuni düzenlemenin yerine başka bir düzenleme yapılması durumu kastedilmektedir⁴³³. İlgili hüküm lafzında yer alan “*kanunda açıkça izin verilmiş olması*” lafzı ile kastedilen istisnanın sınırlarının anlaşılabilmesi adına ilgili maddenin gerekçesinin incelenmesi gerekmektedir. TTK m.340’ın gerekçesinde “*hükümdeki “kanunda açıkça izin verilmişse” ibaresi, maddenin lafzından “sapabilme” imkânının açıkça anlaşılmadığı durumlarda, amaca uygun düşen, metodoloji öğretisine aykırı olmayan, tatmin edici gerekçelere dayanan, sonuçları adil olan ve menfaatler dengesini gözetten bir yorumla “sapabilme”nin haklılık kazandığı varsayımları da kapsamaktadır.*” demek suretiyle madde lafzından TTK’nın farklı bir hükmü ile esas sözleşmeden sapmaya izin verildiğinin açıkça anlaşılması veya somut olayda esas sözleşmeden sapmaya ilişkin amaca uygun düşen ve tatmin edici gerekçelere dayanan varsayımların mevcut olması gerektiği belirtilmiştir⁴³⁴.

Emredici hükümlere aykırılık durumunda; öncelikle esas sözleşmenin ticaret siciline tescili esnasında sicil müdürünün aykırılığı tespit etmesi durumunda tescil talebini reddetmesi gerekmektedir⁴³⁵. Ancak, emredici hükümlere aykırı bir hususun bir şekilde ticaret siciline tescil edilmiş olması durumunda uygulanacak olan yaptırım kanunda düzenlenmemiş olup, doktrinde yer alan görüş uyarınca emredici hükümlere

⁴³¹ Bozkurt, *Şirketler Hukuku*, 216; Aydın, *Anonim Şirketler*, 120.

⁴³² Aydın, *Anonim Şirketler*, 120.

⁴³³ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:606.

⁴³⁴ Aydın, *Anonim Şirketler*, 1201.

⁴³⁵ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:617.

aykırılık durumunda, ilgili hükme aykırılığa ilişkin yaptırımın uygulanması gerektiği savunulmaktadır⁴³⁶.

3.2.2.4 Karşılaştırmalı hukuk bakımından genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi

Tahkim, birçok ülkede ticari uyuşmazlıkların hızlı ve etkin şekilde çözülmesinde yaygın olarak kullanılan bir yöntem olup, diğer ülkelerde de tahkim yanlısı düzenlemelerin yapılması zorunluluk haline gelmiştir⁴³⁷. Fakat şirketler hukuku uyuşmazlıkların tahkime elverişliliği hususu sadece Türk hukukunda tartışmalı olmayıp, diğer ülkelerdeki hukuk uygulamalarında ve doktrinde de konuya ilişkin görüş ayrılıkları mevcuttur. Şirketler hukuku ve özellikle genel kurul kararlarının iptalinde tahkime ilişkin direncin Alman hukukunda içtihat vasıtasıyla, İsviçre hukukunda ise hukuki belirsizliği gidermek adına düzenlenen içtihat aracılığı ile kırılması önem arz etmektedir⁴³⁸. Özellikle ilgili ülkelerdeki hukuki gelişmelerin Türk hukukunu doğrudan ve/veya dolaylı şekilde etkilemesi, genel kurul kararı iptalinin tahkim lehine seyir göstermesi ve ilgili ülke hukuk sistemlerinin günümüz ticari koşullarına daha çok adapte olmuş olması sebepleri gözetilerek konuya ilişkin ilgili hukuk sistemlerinde yer alan gelişmelerin incelenmesi gerekmektedir⁴³⁹. Şöyle ki;

3.2.4.1.Alman hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi

Türk hukukunda genel kurul kararı iptali davasına ilişkin düzenlemelerin mehzazı Alman hukuku olup, Alman hukukunda da genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliği meselesi hem yargı kararlarında hem de öğretide detaylıca tartışılmıştır⁴⁴⁰. Bu bağlamda, Alman hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilip edilemeyeceğine ilişkin yer alan tartışmaların incelenmesi gerekmektedir.

⁴³⁶ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 281; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1:617.

⁴³⁷ Ekşi, *HMK'da Tahkim*, 12.

⁴³⁸ Kayıklık, "Tahkim," 137.

⁴³⁹ Kayıklık, "Tahkim," 137.

⁴⁴⁰ Kırca, *Hükümsüzlük*, 220.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi meselesi Alman hukukunda iki temel başlık altında tartışılmış olup, ilgili başlıklar şunlardır: “*tahkime elverişlilik*” ve “*emredici hükümler ilkesi*”⁴⁴¹. Bahse konu iki başlık, birbiri ile sıkı sıkıya bağlantılı olup, ilgili konular iç içe geçmişlerdir⁴⁴².

Alman hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin tartışmalar içtihatlar vasıtasıyla aşılmıştır⁴⁴³. Alman hukukunda yer alan tahkim lehine içtihatlar her ne kadar “*limited şirketlere*” ilişkin uyumsuzlukları kapsıyor olsa da ilgili kararlar kıyasen anonim şirketler bakımından da uygulanabilecektir⁴⁴⁴. Nitekim Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (“*AlmPOK*”) m. 241 vd. maddelerinde “*anonim şirket genel kurul kararı iptaline veya butlanına*” ilişkin hükümlerin kıyasen limited şirketler bakımından da uygulanabileceği düzenlenmiştir. Ancak, önemle belirtmek gerekir ki Alman limited şirketler hukukunu düzenleyen Kanun, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (“*GmbHG*”), uyarınca Türk hukukundan ve Alman hukukunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden farklı olarak Alman hukukunda limited şirketler bakımından emredici hükümler ilkesi düzenlenmemiş olup, Alman hukukunda limited şirketler bakımından “*emredici hükümler ilkesi*” uygulanmamaktadır⁴⁴⁵. Bu doğrultuda hem Alman anonim şirketler hukukunda hem de Türk hukukunda “*emredici hükümler ilkesinin*” geçerli olduğu hususu göz önünde bulundurularak Alman limited şirketler hukukuna ilişkin tahkim lehine verilmiş olan kararlar değerlendirilecektir.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi bakımından değerlendirme kriterlerinden biri olan ve Alman anonim şirketler hukuku bakımından geçerli olan “*emredici hükümler ilkesi*” AlmPOK’un 23. maddesinin 5. fıkrasında⁴⁴⁶ yer alan düzenleme ile açıkça düzenlenmiş olup, “*emredici hükümler ilkesinin*” çerçevesi kanunda belirlenmiştir.

⁴⁴¹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 220.

⁴⁴² Kırca, *Hükümsüzlük*, 220.

⁴⁴³ Kayıklık, “Tahkim,” 137.

⁴⁴⁴ Kayıklık, “Tahkim,” 138.

⁴⁴⁵ Kırca, *Hükümsüzlük*, 179.

⁴⁴⁶ A-ZPO m. 23/5’in Türkçe tercümesi “Yönetmelikler, ancak açıkça izin verildiği takdirde bu Kanun hükümlerinden farklı olabilir. Bu Kanunda bu husus kesin olarak öngörülmediği sürece, tüzüğün ek tespitlerle desteklenmesine izin verilir.” şeklindedir.

Öte yandan, “*tahkime elverişlilik*” hususu da Alman hukukunda birtakım mevzuat hükümleri ile düzenlenmiştir. Alman Medeni Usul Kanunu’nun (“A-ZPO”) 1030.maddesinde⁴⁴⁷ “*tahkime elverişlilik*” meselesi düzenlenmiştir. A-ZPO’nun 1030/1⁴⁴⁸ maddesinde yer alan düzenleme uyarınca “*malvarlığı haklarına ilişkin olan*” ve “*malvarlığı haklarına ilişkin olmamakla birlikte tarafların uzlaşma hakkına sahip olduğu konularda*” tahkime başvurulması mümkündür.

A-ZPO m.1030/1’de “*malvarlığı haklarına ilişkin olan uyuşmazlıklar*” ile kastedilen husus “*iktisadi menfaatlere ilişkin uyuşmazlıklardır*”. İlgili kanun hükmü uyarınca, “*iktisadi menfaatlere*” ilişkin uyuşmazlıklar tahkime elverişli olup, “*iktisadi menfaatlere ilişkin olmayan*” uyuşmazlıklar ise sulha elverişli oldukları ölçüde tahkime elverişlidir⁴⁴⁹. Alman hukukunda iptal davaları malvarlığına ve dolayısıyla iktisadi menfaatlere ilişkin davalar grubuna dahil edilmektedir⁴⁵⁰. 1998 yılındaki tahkim reformu öncesindeki uyuşmazlıkların tamamı bakımından “*sulha elverişlilik kriteri*” esas alınmaktaydı⁴⁵¹. Bu sebeple, konuya ilişkin eski tarihli kararlarda ve doktrinde devlet mahkemelerinin münhasır yetkisi ve şirketin genel kurul kararının hükümsüzlüğüne ilişkin davalarda sulhun mümkün olmadığı ve bu sebeple tahkimin elverişsiz olduğu görüşü hâkimdir⁴⁵². Fakat, Alman hukukundaki sonraki tarihli yargı içtihatları ile genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünde tahkim lehine evrilme olduğu görülmektedir. Nitekim, 1998 yılında Alman Tahkim Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ve yüksek profilli uyuşmazlıkların ulusal mahkemelerden ziyade tahkime konu edilmesi ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tahkim bilinci artmıştır⁴⁵³.

Alman hukukunda “*tahkime elverişliliğe*” ilişkin yaklaşımı değiştiren ve konuya yön veren dört adet Federal Mahkeme kararı mevcuttur. İlgili kararlar, Kıta

⁴⁴⁷ Bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html#p3554 (Erişim tarihi: 26.12.2024)

⁴⁴⁸ A-ZPO m. 1030/1’in Türkçe tercümesi “*Mülkiyet haklarına ilişkin herhangi bir iddia tahkim anlaşmasının konusu haline gelebilir. Mülkiyet haklarını içermeyen iddialara ilişkin bir tahkim anlaşması, tarafların uyuşmazlığın konusuna ilişkin uzlaşma hakkına sahip olduğu ölçüde hukuki etkiye sahiptir.*” şeklindedir.

⁴⁴⁹ Kayıklık, “Tahkim,” 138; Monti Antonio, “Three Essays on International Commercial Arbitration,” 23.

⁴⁵⁰ Kırca, *Hükümsüzlük*, 182.

⁴⁵¹ Kayıklık, “Tahkim,” 138.

⁴⁵² Kayıklık, “Tahkim,” 138.

⁴⁵³ Elif Selen Batıgün, “İman Hukukunda Milletlerarası Ticari Tahkimin Kanunlar İhtilafı Boyutu,” Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi S. 2, C.3 (2021): 384-457.

Avrupalı sistemleri açısından arz ettikleri önem sebebiyle incelemeye konu edilmektedir. Bahse konu kararlara ait detaylar şu şekildedir:

Alman Federal Mahkemesi'nin 04.07.1951 tarihli ve II ZR 117/50 sayılı kararında, bir anonim şirket esas sözleşmesine konulmuş olan pay sahipleriyle şirket arasındaki uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözüleceğine ilişkin hükmün geçerliliği Mahkeme tarafından incelenmiştir. Alman Federal Mahkemesi tarafından gerçekleştirilmiş olan yargılama neticesinde; esas sözleşmede yer alan tahkim şartının geçerli olmadığı, esas sözleşmede yer alan tahkim şartının iptal ve butlan davaları bakımından geçersiz olduğu, tarafların iptal ve butlan davalarında sulh olmalarının mümkün olmadığı, iptal ve butlan davaları bakımından görevli ve yetkili mahkemenin münhasıran şirket merkezinin bulunduğu yerin asliye ticaret mahkemesi olarak kanunda düzenlenmiş olduğu ve tarafların ilgili konularda serbestçe tasarrufta bulunamayacağı hususları değerlendirilmiştir⁴⁵⁴.

Alman Federal Mahkemesi tarafından verilmiş olan 1951 tarihli kararın 1998 yılındaki tahkim reformundan önceki dönemde verilmiş olması sebebiyle anonim şirket genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olmadığına ilişkin kararın günümüz koşullarına uygun olmadığını ve daha sonraki tarihli Federal Mahkeme kararları ile de konuya ilişkin tutumun değiştiğini değerlendirmekteyiz.

Konuya ilişkin Alman Federal Mahkemesi'nin sonraki tarihli bir kararı ise doktrinde “*Arbitrability I*” şeklinde anılan 29.03.1996 tarihli ve II ZR 124/95 sayılı karardır⁴⁵⁵. İlgili kararda, bir limited şirket genel kurul kararının iptali davasının tahkime elverişli olup olmadığı hususuna ilişkin yargılama yapılmıştır. İlgili kararda, özetle, kanunda münhasıran görevli ve yetkili mahkemenin düzenlenmiş olmasının iptal davalarının tahkime elverişsiz olduğu anlamına gelmediği, genel kurul kararlarının bağımsız mahkemeler tarafından denetiminin talep edilmesinin vazgeçilemez nitelikte bir hak olduğu, ortakların birlikte verecekleri bir kararla veya şirket sözleşmesine koyacakları bir hükümle bahse konu haktan vazgeçemeyeceği, limited şirketler bakımından “*emredici hükümler ilkesinin*” düzenlenmemiş olduğu bu sebeple kanunda düzenlenmiş olan dava süresince eşdeğer bir tahkim sürecinin öngörülmesinin mümkün olduğu, şirket sözleşmesinde iptal veya butlan davaları için

⁴⁵⁴ Karar için Bkz. <https://beck-online.beck.de/Home>

⁴⁵⁵ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 98.

tahkim kaydının öngörülebileceği, iptal davalarının salt devlet mahkemesi tekeline bırakılmamış olduğu, ortakların verecekleri yeni bir genel kurul kararıyla daha önce verilmiş bir genel kurul kararını ortadan kaldırılabilmesi sebebiyle genel kurul kararının üzerinde tasarruf edilebilecek bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu değerlendirilmiştir. Genel kurul kararlarının salt devlet mahkemeleri vasıtasıyla hukuka uygunluğunun sağlanmasında kamu menfaatinin olmadığı gözetilerek tahkim lehine yorumlara yer verilmiş olmasına karşın, ilgili kararda aşağıda detayları yer alan farklılıklara vurgu yapılarak genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu Alman Federal Mahkemesi kararında hakem mahkemesi kararının yalnız taraflar arasında hüküm ifade eden etkisi (*inter partes*) ile iptal kararının davaya taraf olmasa bile bütün ortaklar bakımından hüküm ifade eden etkisinin (*erga omnes*) çelişkili olduğu, iptal davasına ilişkin kanunda öngörülen usul kurallarının tahkim sürecinde herhangi bir karşılığı olmadığı ve bu sebeple genel kurul kararlarının tahkime elverişliliğine dair belirsizlik olduğu ve davanın devlet mahkemesinde görülmesi ile hakem mahkemesinde görülmesi arasında farklılıklar bulunduğu ve mahkeme kararına erga omnes etki tanıyan AlmPOK m. 248/1'in hakem mahkemesi kararına kıyasen uygulanması için şimdilik sağlam bir dayanak bulunmadığı belirtilmiştir.⁴⁵⁶ Mahkeme, mevzuatın karar tarihindeki halinin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davaların tahkim yoluyla çözülmesine elverişli olmadığına vurgu yapmış ve bu konuda yasal düzenleme ihtiyacına dikkat çekerek, o tarihlerde tahkime ilişkin mevzuat hükümlerinin revizyon çalışmalarını sürdüren yasama organına mesaj göndermiştir⁴⁵⁷.

Alman Federal Mahkemesi'nin 29.03.1996 tarih ve II ZR 124/95 sayılı kararı doktrinde tahkim hukuku ile şirketler hukukunun prensipleri arasındaki çatışmanın, Alman Federal Mahkemesi tarafından şirketler hukuku ilkeleri lehine yorum yapılarak aşıldığı şeklinde değerlendirilmiştir⁴⁵⁸ İlgili mahkeme kararı her ne kadar anonim şirket genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğuna dair bir değerlendirmeye

⁴⁵⁶ Kırca, *Hükümsüzlük*, 179-182'den nakleden, Monti Antonio, "Three Essays on International Commercial Arbitration," 24.

⁴⁵⁷ Lars Markert, "Arbitrating Corporate Disputes- German Approaches and International Solutions to Reconcile Conflicting Principles," *Contemporary Asia Arbitration Journal* Vol. 8, No. 1 (2015): 44'den nakleden Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 100.

⁴⁵⁸ Markert, "Conflicting Principles," 44'den nakleden Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 100.

yer vermese de ve limited şirket genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin olsa da niteliğinin uygun düştüğü ölçüde ilgili kararda yer alan birtakım değerlendirmelerin anonim şirketler bakımından da uygulanabilir olduğunu değerlendirmekteyiz. Bu bakımından, iptal ve butlan gibi şirket kararlarına ilişkin kararların “devletin özellikle korumaya layık gördüğü, özel hukuk kişilerinin üzerinde tasarruf etmelerine izin vermediği hukuki değerler yararına devlet mahkemelerinin tekelinde bırakılan hususlardan kaynaklanan uyuşmazlıklardan olmadığı” ve bu bakımından “tahkime konu edilebileceği” yönündeki tespitlerin anonim şirket genel kurul kararı iptali bakımından da kıyasen uygulanması gerektiğini ve bu bağlamda tahkim lehine bir yaklaşımda bulunulması gerektiğini değerlendirmekteyiz.

Alman Federal Mahkemesi konuya ilişkin emsal nitelikte başka bir karar daha vermiştir. Alman Federal Mahkemesi’nin önceki tarihli kararı olan 29.03.1996 tarih ve II ZR 124/95 sayılı kararının devamı niteliğindeki 06.04.1999 tarihli ve II ZR 255/08 sayılı kararında; limited şirket sözleşmesinde yer alan tahkim kaydı uyarınca, limited şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tahkime elverişliliği ve hakem kararına “*erga omnes etki*” tanınıp tanınmayacağı hususu değerlendirilmiştir. İlgili kararda özetle; mahkeme kararına “*erga omnes etki*” tanıyan AlmPOK m. 248/1’in hakem mahkemesi kararına kıyasen uygulanmasının mümkün olmadığı yönündeki 29.03.1996 tarih ve II ZR 124/95 sayılı kararın aradan geçen süre içerisinde ve doktrindeki tartışmalar neticesinde gözden geçirilmiş olduğu ve ilgili kararda ısrar edilmemesi sonucuna varılmış olduğu, ortaklara kanunda öngörülen asgari standartta bir koruma sağlanması gerekliliğinden ötürü şirket sözleşmesinde yer alan tahkim kaydı ile kanunda düzenlenen dava süresince eşdeğer bir tahkim süreci içermesi gerektiği, kanunda dava sürecine ilişkin öngörülmüş olan sürece eşdeğer bir sürecin öngörülmesi şartıyla bir genel kurul kararını hukuka uygunluk açısından denetlemek ve gerektiğinde “*erga omnes*” etkisi bulunan bir karar vermek üzere hakem mahkemesine yetki verilmesi gerektiği, mahkeme kararına “*erga omnes*” etki tanıyan AlmPOK m. 248/1’in hakem mahkemesi kararına kıyasen uygulanmasının tahkim sürecinin zorunlu bir sonucu olduğu ve genel kurul kararlarının iptaline ilişkin bir

tahkim kaydının geçerli olabilmesi için asgari şartların⁴⁵⁹ mevcut olması gerektiği belirtilmiştir.

Alman Federal Mahkemesi'nin 06.04.1999 tarihli ve II ZR 255/08 sayılı kararı her ne kadar limited şirket genel kurul kararlarının tahkime elverişliliğine ilişkin olsa da limited şirketlere ilişkin emsal nitelikteki bahse konu içtihatların anonim şirketlerdeki genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliği hususunda da yol gösterici olabileceğini değerlendirmekteyiz. Nitekim, ilgili kararda listelenmiş olan genel kurul kararı iptaline ilişkin tahkim şartının geçerlilik koşullarının mevcut olması durumunda, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Alman doktrinde “*Arbitrability II*” olarak anılan 2009 tarihli Alman Federal Mahkemesi Kararında⁴⁶⁰ özetle; yine bir limited şirketin esas sözleşmesinde tahkim şartının mevcut olmasına karşın pay sahiplerinden biri genel kurul kararının iptalini devlet mahkemeleri önünde dava açmak suretiyle talep etmiş olup, davalı şirketin tahkim itirazı üzerine mesele mahkeme tarafından yargılamaya konu edilmiştir. Mahkeme, ilk olarak kanun koyucunun tahkim mevzuatının revize edilmesi sürecinde korporatif uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesine dair düzenleme yapmaktan bilinçli olarak kaçındığını ve meseleyi her bir somut olay bazında değerlendirilmek üzere mahkemelere bıraktığını tespit etmiştir⁴⁶¹. Mahkeme, 1996 yılındaki kararına ilişkin olarak doktrinde yapılan değerlendirme ve eleştirileri dikkate alarak görüş değiştirmiştir⁴⁶². İlgili kararda, iptal kararının erga omnes etkisine ilişkin Alm. POK m. 248/1 hükmünün, limited şirket esas sözleşmesinde yer verilen tahkim şartına istinaden genel kurul kararlarına karşı hakem mahkemeleri önünde açılacak iptal

⁴⁵⁹ Alman Federal Mahkemesi'nin 06.04.1999 tarihli ve II ZR 255/08 sayılı kararında yer alan tahkim sözleşmesinde yer alması gereken asgari şartlar şunlardır: a) *Şirket sözleşmesine tahkim kaydı koymak için bütün ortakların, şirket sözleşmesi dışında ayrı bir tahkim sözleşmesi yapmak içinse bütün ortaklarla birlikte şirketin rızası alınmalıdır.* B) *Her ortak tahkim davası açıldığı hususunda ve tahkim süreci hakkında bilgilendirilmeli ve bu suretle ortaklara en azından tahkim davasına katılma imkanı sağlanmalıdır.* C) *Tarafsız bir makamca seçimi yapılamıyorsa hakemlerin seçimi ve tayininde bütün ortaklar söz sahibi olabilmelidir.* D) *Nihayet aynı karara karşı açılan iptal davalarının aynı hakem mahkemesinde görülmesidir.*

⁴⁶⁰ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 100.

⁴⁶¹ Markert, “Conflicting Principles,” 44'den nakleden Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 100.

⁴⁶² Jan Kraayvanger ve Mark C. Hilgard, “Arbitrability of Shareholders' Disputes Under German Law,” *International Litigation Quarterly* Vol. 26, No: 1(Fall 2009): 9.'den nakleden Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 100.

davalarında kıyasen uygulanabileceğine hükmetmiştir⁴⁶³. Fakat Mahkeme esas sözleşmedeki tahkim şartının geçerliliğinin, tahkim sürecinin devlet mahkemeleri önünde görülen dava sürecine eşdeğer koruma sağlaması koşuluna bağlı olduğunu belirtmiş ve bunun için tahkim şartının kümülatif olarak sağlaması gereken dört koşul belirlemiştir. Bu koşullar şu şekilde ifade edilebilir:

i) tahkim şartının esas sözleşmeye tüm ortakların oybirliği ile dâhil edilmesi, esas sözleşmeden bağımsız bir tahkim sözleşmesinin yapılması söz konusu ise, tüm pay sahiplerinin ve şirketin bu sözleşmeye taraf olmaları,

ii) tüm ortakların tahkim davasının açıldığından haberdar edilmeleri suretiyle davaya katılma veya müdahil olma imkânının tüm ortaklara sağlanması ve ortakların dava sürecindeki gelişmeler konusunda bilgilendirilmeleri,

iii) hakem atamaları tarafsız bir makam tarafından yapılmıyorsa, tüm ortakların hakemlerin atanmaları sürecinde söz sahibi olmaları

iv) aynı genel kurul kararına karşı açılacak iptal davalarının birleştirilerek aynı hakem mahkemesi önünde tek bir davada görülmesi

Bu dört koşulu kümülatif olarak sağlamayan bir tahkim şartı hükümsüz kabul edilecektir⁴⁶⁴.

Uygulamada bahse konu koşulların tamamının sağlanmış olduğu geçerli bir tahkim şartını kaleme almanın güçlük arz edebileceği düşünülebilecektir⁴⁶⁵. Bu sebeple, bahse konu zorluğa karşı bir reaksiyon olarak Alman Tahkim Enstitüsü (“*Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e.V.*”- “*DIS*”), matbu bir tahkim şartını ve “*Şirketler Hukuku Uyuşmazlıkları İçin Ek Kurallar*” olarak isimlendirilen korporatif uyuşmazlıklara özgü tahkim kurallarını yayımlamıştır⁴⁶⁶. İlgili matbu tahkim şartı ve korporatif uyuşmazlıklara özgü tahkim kurallarının Alman Federal Mahkemesi’nin aradığı kriterlerin tamamını karşılaması sebebiyle,

⁴⁶³ Markert, “Conflicting Principles,” 44’dan nakleden Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 100.

⁴⁶⁴ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 101-102.

⁴⁶⁵ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 103.

⁴⁶⁶ Kraayvanger/Hilgard, s. 11; Markert, “Conflicting Principles,” 46.’den nakleden Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 103.

uygulamada geçerli tahkim şartı kaleme alma konusundaki güçlük de aşılmış olarak yorumlanmaktadır⁴⁶⁷.

Alman Federal Mahkemesi tarafından verilmiş olan 2009 tarihli karar ile genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin tartışmaların tahkim lehine evrilerek neticelendirildiği görülmektedir. Mahkeme tahkim şartında kümülatif şekilde mevcut olması gereken koşulların sağlanması durumunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine izin verilmiştir. Bu bağlamda, Alman hukukunda yaşanan tahkim lehine gelişmelerin Türk hukuku bakımından da örnek teşkil etmesi gerektiğini değerlendirmekteyiz. Fakat önemle belirtmek gerekir ki GmbHG’de Alman limited şirketlerine ilişkin “*emredici hükümler ilkesinin*” düzenlenmemiş olması ve Alman hukukunda anonim şirketlere ilişkin olarak “*emredici hükümler ilkesinin*” düzenlenmiş olması sebebiyle Alman Federal Mahkemesi’nin tahkim lehine vermiş olduğu kararların anonim şirketler bakımından uygulanabilir olmadığı değerlendirilebilecektir. Nitekim Federal Mahkeme kararlarında belirtilen şartları taşıyan bir tahkim şartının anonim şirket esas sözleşmesine konulmasının emredici hükümler ilkesini ihlal edip etmeyeceği meselesi tartışmalıdır⁴⁶⁸.

3.2.2.4.1 İsviçre hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi

Türk Hukuk sisteminin İsviçre hukukundaki gelişmeleri takip etmesi sebebiyle “*genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliği*” hususunda İsviçre hukukundaki uygulamanın incelenmesi gerekmektedir.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin İsviçre hukukundaki özel düzenlemelerin incelemesine geçmeden evvel önemle belirtmek gerekir ki İsviçre Federal Medeni Usul Kanunu’nun (“*I-ZPO*”) 354. maddesi uyarınca tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği her talep tahkime konu edilebilecektir. Fakat, İsviçre hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilip edilemeyeceğine ilişkin tartışmalar ilgili kriter ile sınırlı şekilde değerlendirmeye esas alınmamıştır. İsviçre hukukunda; tüzel kişilerin statülerinde yer alan tahkim kayıtlarının üyelerinin, ortaklarının ve organlarının herhangi bir iradesi aranmaksızın ilgililer bakımından tahkim şartının bağlayıcı olup olmayacağı ve anonim şirketler

⁴⁶⁷ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 103.

⁴⁶⁸ Kırca, *Hükümsüzlük*, 183.

bakımından geçerli olan tek borç ilkesinin esas sözleşmede yer alan tahkim şartına engel teşkil edip etmeyeceği gibi konular tartışmaya konu edilmiştir⁴⁶⁹.

İsviçre hukukunda konuya ilişkin yer alan tartışmalar İsviçre Borçlar Kanunu'nda ("İsvBK") anonim şirketler hukukunda değişiklik yapmak üzere hazırlanan 23 Kasım 2016 tarihli Tasarı'nın İsviçre Parlamentosu tarafından 19 Haziran 2020 tarihinde kabul edilmesi ile sonuçlanmıştır⁴⁷⁰. Zaman içerisinde gelişmiş olan uygulama ile kanunu uyumlu hale getirmesi maksadıyla hazırlanan Tasarı, 1 Ocak 2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir⁴⁷¹. İsviçre hukukunda kural olarak ana sözleşmede genel kurul kararlarının iptali için hakem şartına yer verilebileceği hususu kabul edilmektedir⁴⁷².

İsvBK'nın "Tahkim" kenar başlıklı 697. maddesinde⁴⁷³ yer alan düzenleme uyarınca Şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar "*tahkime elverişli*" olarak değerlendirilmekte olup, esas sözleşmeye tahkim şartının eklenebileceği kabul edilmiştir⁴⁷⁴. Bahse konu İsvBK hükmünden açıkça görüldüğü üzere İsviçre hukukunda tahkim lehine yasal düzenlemeler ile şirketler hukuku uyuşmazlıklarında tahkimin uygulanabilir olduğu ve konuya ilişkin esas sözleşmeye hüküm eklenebileceği kabul edilmektedir. Bu bağlamda, ilgili yasal düzenleme ile anonim şirket esas sözleşmesinde korporatif uyuşmazlıklarının tahkimde görülmesine imkan

⁴⁶⁹ Kırca, *Hükümsüzlük*, 231.

⁴⁷⁰ Kırca, *Hükümsüzlük*, 184; Tülay Tamer Gökdemir, "İsviçre Hukuku'nda 01.01.2023 Tarihinde Yasalaşan Revizyonla Gelen Birtakım Yenilikler -Genel Kurul, Sermaye Yapısı, Üstün Oy, Esas Sözleşmesel Tahkim Kaydı," *İstanbul Ticaret Odası Regesta Ticaret Hukuku Dergisi* S. 3, C. 8 (2023):301-346.

⁴⁷¹ Tamer Gökdemir, "İsviçre Hukuku," 301.

⁴⁷² Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 302; Tamer Gökdemir, "İsviçre Hukuku," 331.

⁴⁷³ Bkz. İsvBK m. 697 hükmünün Türkçe tercümesi: "1. Esas sözleşmeler, şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tahkim yeri İsviçre'de olmak kaydıyla tahkim yoluyla çözümlenmesini öngörebilir. Esas sözleşmelerde başka türlü öngörülmedikçe tahkim kaydı şirketi, şirketin organlarını, organların üyelerini ve pay sahiplerini bağlar. 2. Tahkimde yargılama usulü hakkında Federal Medeni Usul Kanunu 3. Kısım hükümleri uygulanır; 18 Aralık 1987 tarihli Milletlerarası Özel Hukuka İlişkin Federal Kanun'un Onikinci Bölümü uygulanmaz. 3. Esas sözleşmelerde özellikle (kurumsal) tahkim kurallarına atıfta bulunulmak suretiyle ayrıntılar düzenlenebilir. Esas sözleşmeler hakem kararından doğrudan etkilenebilecek kişilerin tahkim yargılamasının başlatılması ve sona ermesi konusunda bilgilendirilmesini, hakem seçimine katılabilmelerini ve müdahil olarak davada yer alabilmelerini mutlaka sağlamalıdır." şeklindedir.

⁴⁷⁴ Tamer Gökdemir, "İsviçre Hukuku," 331.

verildiği ve esas sözleşmede yer alan tahkim şartının, şirketi, organlarını ve pay sahiplerini bağlayacağı hususu kabul edilmiştir⁴⁷⁵.

Türk hukukuna kaynak olan İsviçre hukukundaki tahkim lehine gelişmelerin Türk hukukuna örnek teşkil etmesi ve Türk hukukunda da genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilebilmesi gerektiğini değerlendirmekteyiz.

3.2.2.5 Türk hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler

TTK m. 446'daki ilgili mevzuat hükmü uyarınca pay sahiplerinin iptal davası açma hakkı bertaraf edilemez ve vazgeçilemez nitelikteki bir bireysel pay sahipliği hakkı olup⁴⁷⁶, ilgili davanın mahkeme önünde ikame edilebileceğine ilişkin tartışma yoktur⁴⁷⁷. Fakat genel kurul kararı iptali davasına ilişkin devlet eliyle yapılan yargılamada sürecin maliyeti, süresi, mahkemenin genel kurul kararının içeriğine yönelik yerindelik denetimi yapamaması, pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenme ihtimali gibi faktörler tarafları tahkime başvurmaya teşvik etmektedir. Karşılaştırmalı hukuk bakımından İsviçre ve Alman hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin tartışmalar çalışmamızın “*Alman Hukukunda Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Konu Edilmesi*”⁴⁷⁸ ve “*İsviçre Hukukunda Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Konu Edilmesi*”⁴⁷⁹ başlıklı kısımlarında detaylı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda, karşılaştırmalı hukukta yer alan tartışmalar da göz önünde bulundurularak Türk hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilip edilemeyeceği hususunun incelenmesi ve bu doğrultuda değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Belirtilmiş olduğu üzere, Türk hukukunda genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliği doktrinde tartışmalı bir konu olup, konuya ilişkin farklı görüşler mevcuttur⁴⁸⁰. Genel kurul kararı iptalinde tahkim yoluna başvurulabilmesi için, uyuşmazlığın öncelikli olarak “*tahkime elverişli olması*” gerekmektedir⁴⁸¹. “*Tahkime*

⁴⁷⁵ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 104.

⁴⁷⁶ Tüzemen Atik, “Genel Kurul Kararlarının İptali,” 1011; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1040.

⁴⁷⁷ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 934.

⁴⁷⁸ Bkz.s.79.

⁴⁷⁹ Bkz.s.87.

⁴⁸⁰ Tartışmalar için Bkz. Kırca, *Hükümsüzlük*, 217 vd.

⁴⁸¹ Kayıklık, “Tahkim,” 135.

elverişlilik” kavramının tanımına ve ilgili kavramın değerlendirme kriterlerine çalışmamızın ““*Tahkime Elverişlilik*” *Husus*⁴⁸²” başlıklı kısmında detaylı olarak yer verilmiştir. Bu sebeple, çalışmamızın bu kısmında esasen genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine ilişkin doktrinde yer alan farklı görüşler, konunun yargı kararlarındaki değerlendirme kriterleri ve yargı mercilerinin konuya ilişkin tutumu ve katıldığımız görüş yer alacaktır.

3.2.2.5.1. Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğunu savunan görüş

Doktrinde yer alan bir görüşe göre, genel kurul kararlarının iptali konusunda tahkim caiz değildir⁴⁸³. İlgili görüş uyarınca, esas sözleşmede yer alan bir hüküm veya yapılacak olan bir hakem sözleşmesi “*tahkime elverişsizlik*” konusundaki bir takım farklı hukuki gerekçeler uyarınca geçersizdir⁴⁸⁴.

Genel kurul kararı iptalinin “*tahkime elverişsiz*” olduğunu savunan görüş uyarınca, “*iptalin*” bütün pay sahipleri bakımından hüküm ifade edecek olması sebebiyle iptalin mahkeme kararına dayanması gerekmektedir⁴⁸⁵. Nitekim TTK m. 450’de düzenlenmiş olan hüküm uyarınca, genel kurul kararının iptaline ilişkin karar kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade edecek olup, tek bir paya sahip olan davacı ve davalı anonim şirket tarafından oluşturulan hakem kurulunun vereceği kararın tüm pay sahipleri için geçerli ve bağlayıcı olması “*hukuken kabul edilemez*” olarak değerlendirilmektedir⁴⁸⁶. Bu bağlamda, genel kurul kararı iptali davası neticesinde verilecek olan karar davada taraf olmayan pay sahiplerinin ve alacaklıların menfaatlerini de etkileyecek nitelikte olması sebebiyle, kanun koyucunun

⁴⁸² Bkz. s.72.

⁴⁸³ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 299; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 937; Karasu, *Emredici Hükümler*, 173; Bahtiyar, *Anasözleşme*, 211; Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) Şerhi*, 4 Cilt (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 4: 5406; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 202; Aydemir, *Tahkim Sözleşmesi*, 251; Nur Kaldırım, “Şirketler Hukukundan Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim” (yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2019), 94; Balak, “Tahkim Şartı,” 14; Fatmagül Kansoy Temel, “Sicil Uygulamaları Çerçevesinde Tahkim Şartı,” *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, der. Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022), 22.

⁴⁸⁴ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 300.

⁴⁸⁵ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1012; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1138.

⁴⁸⁶ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 300.

dava yolunu emredici hüküm olarak düzenlemiş olduğu ve bu sayede ilgili menfaat gruplarının menfaatlerini koruduğu kabul edilmektedir⁴⁸⁷.

Ayrıca, hakem mahkemesi tarafından verilen kararın devlet mahkemeleri tarafından verilmiş olan karar gibi “*erga omnes*” değil, “*inter partes*” etkisi göz önüne alınarak genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğu değerlendirilmektedir⁴⁸⁸. Çalışmamızın ““*Tahkime Elverişlilik*” *Husus*”⁴⁸⁹ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere bir uyuşmazlığın “*tahkime elverişli*” olabilmesi için, uyuşmazlık konusunda taraflar serbestçe tasarrufta bulunabilmelidir. İlgili görüş uyarınca, genel kurul kararının iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda davalı anonim şirket ile davacı pay sahipleri ve diğerlerinin aralarında anlaşma yaparak uyuşmazlığı sonlandırması mümkün olmadığı ve bu sebeple genel kurul kararı iptalinin “*tahkime elverişsiz*” olduğu değerlendirilmektedir⁴⁹⁰.

Her ne kadar TTK’da pay sahipleri ile şirket arasında çıkan uyuşmazlıkların tahkime elverişliliğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmasa da HMK’de “*tahkime elverişliliğe*” ilişkin yer alan hükümler kıyasen uygulama alanı bulabilecektir. Çalışmamızın ““*Tahkime Elverişlilik*” *Husus*”⁴⁹¹ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, HMK m.408 uyarınca tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri uyuşmazlıklarda tahkime başvurulması mümkün değildir. Bu bağlamda, genel kurul kararı iptalinin taraf iradelerinden ziyade emredici hükümlere tabi olduğu değerlendirilerek, esas sözleşmeye tahkim şartı eklenmek suretiyle tahkime başvurma mümkün olmadığı görüşü savunulmaktadır⁴⁹². Ayrıca, anonim şirketler hukukuna hâkim olan ve TTK m. 480/1’de yer alan hüküm uyarınca kanuni istisnalar haricinde esas sözleşmeyle pay sahiplerine pay bedelini veya payını, itibari değerini aşan primin ifası dışında borcun yükletilemeyeceği hususu düzenlenerek, “*tek borç ilkesi*” kanuni güvence altına alınmış olup, esas sözleşmeye tahkim şartının getirilmesi durumunda tek borç ilkesi ile çelişki olabileceği söylenebilecektir⁴⁹³.

⁴⁸⁷ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1013.

⁴⁸⁸ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1138.

⁴⁸⁹ Bkz. s. 73.

⁴⁹⁰ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 300.

⁴⁹¹ Bkz. s.74.

⁴⁹² Karasu, *Emredici Hükümler*, 173; Kansoy Temel, “Tahkim Şartı,” 22.

⁴⁹³ Kayıklık, “Tahkim,” 136, Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 2: 1138.

İlgili görüşü savunanlar özellikle *Yargıtay 11. HD'nin 05.12.2012 tarihli ve 2011/13485E. ve 2012/19915K. sayılı kararını*⁴⁹⁴ genel kurul kararı iptalinin “ *tarafların iradelerine tabi olmadığına*” ve bu sebeple de “*tahkime elverişsiz*” olduğuna ilişkin örnek olarak göstermektedir.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğu görüşünü savunanların bir diğer hukuki dayanağı ise; TTK m. 445’de düzenlenmiş olan genel kurul kararı iptalinin “*şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde*” görüleceğine ilişkin düzenlemenin “*emredici hüküm*” olarak değerlendirilmesi ve TTK m. 448/2’de düzenlenmiş olan davaların birleştirilmesini zorunlu kılan hükmün tahkim müessesesi ile bağdaşmamasıdır.

Çalışmamızın “*Genel Olarak Tahkim*”⁴⁹⁵ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, tahkim yoluna başvurulması ayrı bir tahkim sözleşmesi yapılması veya sözleşmede tahkim şartına yer verilmesi ile mümkündür. Anonim şirketler hukuku bakımından “*tahkim şartı*” esas sözleşmeye eklenecek olan bir madde ile mümkün kılınabilir. Ancak, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğunu savunan görüş, TTK m.340’da “*esas sözleşmenin sadece kanunun buna açıkça izin verilmiş olması durumunda sapabileceğine*” ilişkin yer alan hükmünün genel kurul kararı iptalinin tahkim şartına konu edilmesi bakımından “*uygulanabilir olmadığını*”, TTK m.5/1 hükmü uyarınca genel kurul kararı iptali bakımından salt “*Asliye Ticaret Mahkemelerinin*” yetkili olduğunu savunmaktadır⁴⁹⁶. Nitekim genel kurul kararlarının batıl olduğu durumları düzenleyen TTK m. 447/1’de “*Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararları batıldır.*” şeklinde yer alan hükmü uyarınca esas sözleşmeye “*tahkim şartının*” eklenmesi ile pay sahiplerinin

⁴⁹⁴ Yargıtay 11. HD’nin 05.12.2012 tarihli ve 2011/13485E. ve 2012/19915K. sayılı kararında “*...Dava, ortaklar kurulu kararının iptali istemine ilişkindir. Tahkimin, yalnız tarafların arzularına tabi olan, yani davalı ile davacının mahkeme kararına gerek olmaksızın aralarında anlaşarak sonuçlandırabilecekleri uyuşmazlıklar konusunda geçerli olduğu, bir genel kurul kararının iptaline dair uyuşmazlığın taraflar arasında yapılacak anlaşma ile sonuçlandırılmasının mümkün olmadığı gözetilmelidir...*” demek suretiyle genel kurul karar iptalinin tahkime elverişsiz olduğu hususu belirtilmiştir.

⁴⁹⁵ Bkz. s.70.

⁴⁹⁶ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 937.

vazgeçilemez nitelikteki dava açma hakkı ile çelişkili olduğu söylenebilecektir⁴⁹⁷. Bahse konu argümanı destekler nitelikte emsal Yargıtay kararları⁴⁹⁸ da mevcuttur.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğunu savunan görüş bakımından Yargıtay'ın emsal nitelikte sonraki tarihli farklı bir kararı daha mevcuttur. *Yargıtay 11. HD'nin 09.04.2014 tarihli, 2014/141 E. ve 2014/ 6951 K. sayılı kararında*⁴⁹⁹ şirketler hukuku uyuşmazlıklarının taraf iradelerine tabi olmadığı ve şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda kesin yetkinin kanunda düzenlenmiş olması durumunda “*tahkim şartına*” yer verilemeyeceği ve/veya “*tahkim anlaşmasının*” yapılamayacağı hususları açıkça belirtilmiştir. Bu bağlamda, ilgili Yargıtay kararının konusu her ne kadar anonim şirketin feshine ilişkin olsa dahi kıyasen anonim şirket genel kurul kararı iptali bakımından değerlendirme yapıldığı takdirde, kanunda kesin yetkinin düzenlenmiş olması ve her iki uyuşmazlığın da taraf iradelerine tabi olmadığı kabulü ile anonim şirket genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğu değerlendirilmektedir.

Neticeten, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğunu savunanlar; kanunun koyucunun iptal davası konusunda tahkime izin vermediğini, iptal davasının davacı ve davalı anonim şirket arasında yapılacak bir anlaşmayla sonuçlandırılmayacağını, davaya konu vakıanın iki tarafın iradesine tabi olmayan işlerden kaynaklandığını, şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin kesin yetkili olduğunu, kanunda iptal davasına ilişkin yer alan davaların birleştirilerek görülmesine ilişkin hükmün tahkim kurumu ile bağdaşmadığını ve iptal neticesinde verilen kararın

⁴⁹⁷ Kayıklık, “Tahkim,” 136.

⁴⁹⁸ Yargıtay 11. HD'nin 05.12.2012 tarihli ve 2011/13485E. ve 2012/19915K. sayılı kararında: “...Ayrıca TTK'nun 381 inci maddesinin 1. Fıkrasının münhasıran ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeyi yetkili kılan hükmü ile aynı maddenin 3üncü fıkrasının davaların birleştirilmesini zorunlu kılan hükmü de tahkim müessesesi ile bağdaşmamaktadır...” şeklinde “tahkime elverişsizlik” hususu belirtilmiştir.

⁴⁹⁹ Yargıtay 11. HD'nin 09.04.2014 tarihli, 2014/141 E. ve 2014/ 6951 K. sayılı kararında: “...Oysa, tahkim konusunda şirket ortakları arasındaki sözleşmede yer alan bir hüküm veya yapılacak hakem sözleşmesi geçersizdir. Tahkim, yalnız tarafların arzularına tabi olan, yani davalı ile davacının mahkeme kararına gerek olmaksızın aralarında anlaşarak sonuçlandırabilecekleri uyuşmazlıklar konusunda geçerlidir. Halbuki bir anonim şirketin feshine dair uyuşmazlığın ortaklar arasında yapılacak anlaşma ile sonuçlandırılması mümkün değildir. Ayrıca, 6102 sayılı TTK'nın 530 ve 531. maddelerinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesini yetkili kılan hükümleri de tahkim müessesesi ile bağdaşmamaktadır...” demek suretiyle “tahkime elverişsizlik” hususu belirtilmiştir.

bütün pay sahipleri bakımından geçerli ve bağlayıcı olması sebebiyle tahkimin hukuken kabul edilebilir olmadığını savunmaktadır⁵⁰⁰.

3.2.2.5.1 Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan görüş

Doktrinde yer alan bir diğer görüş uyarınca, genel kurul kararı iptali tahkime elverişlidir⁵⁰¹.

Genel kurul iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan görüş uyarınca, tahkim şartının usulü elastikiyet sağladığı ve bu açıdan tarafların menfaatlerinin korunması bakımından daha uygun olduğu kabul edilmektedir⁵⁰². Bu durumda, bütün pay sahipleri tarafından oy birliği ile kararlaştırılan tahkimin geçerli olması gerektiği savunulmaktadır⁵⁰³. Ayrıca, çalışmamızın “*“Tahkime Elverişlilik” Hususu*”⁵⁰⁴ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin tartışmalarda genel kurul kararı iptalinin “*taraf iradelerine tabi olup olmadığı*” hususu tartışmalıdır.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan görüş uyarınca; genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davalar HMK m. 408 ve MTK m. 1/4 hükümlerinde düzenlenmiş olan “*tahkime elverişlilik*” için aranan kriterlerden biri olan “*tarafların iradesine tabi olma*” kriterine uygun düşmektedir⁵⁰⁵. Dolayısıyla, genel kurul kararının iptaline ilişkin dava açıldıktan sonra davacı ile şirket anlaşmaya vararak, sulh olabileceği ve anlaşmazlığı sona erdirebileceği, davacı davadan feragat edebileceği, şirket dava konusu olan genel kurul kararını ikinci bir genel kurul kararı

⁵⁰⁰ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 299-300; Aydemir, *Tahkim Sözleşmesi*, 251.

⁵⁰¹ Erdem, “İsviçre Örneği,” 12; Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 108; Huysal, *Tahkime Elverişlilik*, 311; Veziroğlu, “Comparative Analysis,” 8; Altıntaş Şahin, “Şirketler Hukukunda Tahkim,” 1278; Erdem, “İsviçre Örneği,” 70; Mehmet Helvacı, “Sermaye Ortaklıklarına Özgü Davalarda “Tahkime Uygunluk” ile İlgili Değerlendirmeler,” *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, der. Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022), 114-115.

⁵⁰² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1013; Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 731.

⁵⁰³ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Kooperatif Hukuku*, 731.

⁵⁰⁴ Bkz. s.73.

⁵⁰⁵ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 108; Veziroğlu, “Comparative Analysis,” 8; Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Kooperatif Hukuku*, 731; Kayıklık, “Tahkim,” 147; H. Ercüment Erdem, “Şirketler Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği,” *Tahkim Anlaşması* içinde, der. Süheyla Balkar ve Hatice Özdemir Kocasakal (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 12.

almak suretiyle uyuşmazlığı ortadan kaldırabilecek şekilde değiştirebileceği ya da tamamen ortadan kaldırabileceği, şirket dava konusu olan genel kurul kararını yasal olarak uygulanması gereken süre içinde uygulamaktan kaçınma yoluna gidebileceği hususları göz önünde bulundurularak, genel kurul kararı iptalinin “*taraf iradelerine tabi olduğu*” sonucuna varılmaktadır⁵⁰⁶. Bu bağlamda, ilgili mevzuat hükümleri uyarınca genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğu ve tarafların iradeleri uyarınca iptalin tahkim yargılamasına konu edilebileceği savunulmaktadır⁵⁰⁷.

İlgili görüşü savunanlar, TTK’da genel kurul kararı iptaline ilişkin şirketin merkezin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesinde davanın görülecek olmasının düzenlenmiş olmasının, iptalin tahkime elverişsiz olduğu anlamına gelmediğini, aksine ilgili düzenlemenin sadece mahkeme önünde görülen iptal davaları bakımından münhasır yetkiyi düzenlemiş olduğunu ileri sürmektedir⁵⁰⁸.

Ayrıca, “*emredici hükümler ilkesinin*” mevcudiyetinin genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine engel teşkil etmeyeceği, ilgili usul kurallarının hakemler tarafından doğrudan uygulanabileceği, herhangi bir problem yaşanmaması adına tarafların TTK’da belirtilen usul kurallarının yanı sıra bir tahkim kurumu tarafından yayınlanan şirketler hukuku uyuşmazlıklarına ilişkin kurallara atıf yapabileceği veya tahkim şartında TTK’nın hükümlerine eş usul kurallarına yer verebileceği savunulmaktadır⁵⁰⁹. Bu bağlamda, esas sözleşmeye eklenecek bir tahkim şartının “*emredici hükümler ilkesine*” aykırılık teşkil etmeyeceği kabul edilmektedir⁵¹⁰.

Genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan yazarların bir kısmı, anonim şirketin kuruluşunda esas sözleşmeye tahkime ilişkin hüküm konulması halinde, bütün pay sahiplerinin tahkimi kabul ettiğinin söylenebileceği gibi sonradan oybirliği ile verilecek bir karar ile de tahkimin kabul edilebileceğini savunmaktadır⁵¹¹.

Ayrıca, ilgili görüş uyarınca şirket sözleşmesine “*tahkim*” kaydı konulması, pay sahiplerine ekstra bir yükümlülük getirmeyip, ilgili düzenleme ileride ortaya

⁵⁰⁶ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 109; Erdem, “Tahkime Elverişlilik,” 12.

⁵⁰⁷ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 109; Veziroğlu, “Comparative Analysis,” 8.

⁵⁰⁸ Veziroğlu, “Comparative Analysis,” 8.

⁵⁰⁹ Veziroğlu, “Comparative Analysis,” 8.

⁵¹⁰ Özkorkut, “Tahkim”, 181.

⁵¹¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku*, 1: 386.

çıkabilecek olan uyuşmazlıkların özel/alternatif bir yargı yoluyla çözülmesinin sağlanmasından ibaret olup, bu durum “*tek borç ilkesine*” aykırılık teşkil etmemektedir⁵¹².

Huysal⁵¹³, her ne kadar kesin yetki, kesin hüküm ve irade serbestisi gibi hususlar tahkim engeli oluşturmayacak olmasına karşın, genel kurul kararı iptaline ilişkin davanın hakemler tarafından değerlendirilebilmesi adına tahkim sözleşmesinde bazı unsurların yer alması gerektiğini savunmaktadır. Tahkim sözleşmesinde; davaların birleştirilmesini ve davaya müdahaleyi mümkün kılacak usul hükümlerine yer verilmesi, tüm pay sahiplerinin tahkime konu davadan haberdar edilmesi ve yargılamaya başlanmadan evvel hakemlerin seçimi konusunda eşit katılımın sağlanması adına gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Poroy⁵¹⁴, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişliliğine ilişkin, İsviçre Federal Mahkemesi’nin 1955 tarihli bir kararında, genel kurul kararının tüm pay sahipleri bakımından hüküm doğuracağını gözeterek tahkime elverişsiz olduğunu değerlendirdiğini, fakat Cenevre Kantonu Yüksek Mahkemesi’nin 1959 tarihinde vermiş olduğu bir kararında oybirliğine dayanan tahkim şartının kabul edilmiş olduğunu ve bu hususun öğretide *Patry* tarafından desteklenmiş olduğunu belirtmiş olup, tahkimin elastikiyet sağladığını ve tarafların menfaatlerine daha uygun olacağı görüşünü savunmuştur.

Çalışmamızın “*Alman Hukukunda Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Konu Edilmesi*”⁵¹⁵ ve “*İsviçre Hukukunda Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Konu Edilmesi*”⁵¹⁶ başlıklı kısımlarında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, özellikle İsviçre hukukunda ve Alman hukukunda tahkim lehine gelişmeler mevcut olup, ilgili ülkelerdeki güncel hukuki uygulama ve değerlendirmeler Türk hukuku bakımından genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğu görüşünü savunanlar bakımından

⁵¹² Özkorkut, “Tahkim”, 181.

⁵¹³ Huysal, *Tahkime Elverişlilik*, 320-321.

⁵¹⁴ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, *Kooperatif Hukuku*, 731.

⁵¹⁵ Bkz. s.80.

⁵¹⁶ Bkz. s. 88.

dayanak teşkil etmektedir.⁵¹⁷ Bu bağlamda, günümüzde karşılaştırmalı hukuka paralel olarak Türk hukukunda da *favor arbitri* yaklaşımı görülmektedir⁵¹⁸. Şöyle ki;

Çalışmamızın “*Esas Sözleşmeye Tahkim Şartının Eklenmesi*”⁵¹⁹ başlıklı kısmında detaylı olarak inceleneceği üzere Türk hukukunda uygulamada tahkim ile anonim şirketler hukuku uyuşmazlıklarının çözülmesine ilişkin olumlu gelişmeler mevcuttur. Örneğin, İstanbul Ticaret Sicil Müdürlüğü *nezdinde* 28 Ekim 2021 tarihinde tescil edilmiş olan ve 1 Kasım 2021 tarihli ve 10441 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde ilan edilmiş olan ilk esas sözleşmesel tahkim şartıdır. İlgili tahkim şartının tescil edilmiş olması sebebiyle, esas sözleşmeye tahkim şartı eklenebileceği ve genel kurul kararı iptaline ilişkin tahkim prosedürüne de başvurulabileceği söylenebilecektir.

İlgili görüşe ilişkin açıklamalar kapsamında önemle belirtmek gerekir ki, uygulamada da şirketler hukuku uyuşmazlıklarına ilişkin olarak tahkim lehine verilen mahkeme kararları mevcuttur. Konuya ilişkin Yargıtay 11. HD’nin 15.01.2013 tarihli, 2012/17087 E. ve 2013/749 K. sayılı kararı bu bağlamda emsal niteliktedir. Zira ilgili Yargıtay kararında yer alan değerlendirmeler uyarınca hissedarlar sözleşmesinde yer alan “*tahkim şartının*” geçerli olacağı kabul edilmiştir. Bahse konu mahkeme kararına konu uyuşmazlık her ne kadar limited şirkete ilişkin olsa dahi, Türk şirketler hukukunda “*tahkim lehine*” verilmiş olan bir karar olması bakımından önem arz etmekte olup, bu bağlamda kıyasen “*anonim şirketlere*” ilişkin uyuşmazlıklar bakımından da uygulama alanı bulabilecektir.

İlgili karar, “*genel kurul kararının iptalinin tahkime elverişsiz olduğunu savunan*” görüş bakımından örnek teşkil eden ve “*esas sözleşmede yer alan tahkim şartının geçersiz olacağı*” değerlendirmesini içeren Yargıtay 11. HD’nin 05.12.2012 tarihli, 2011/13485 E. ve 2012/19915 K. sayılı kararından⁵²⁰ tamamen farklı

⁵¹⁷ Kayıklık, “Tahkim,” 134.

⁵¹⁸ Kayıklık, “Tahkim,” 134.

⁵¹⁹ Bkz. s.128.

⁵²⁰ Yargıtay 11. HD’nin 05.12.2012 tarihli, 2011/13485 E. ve 2012/19915 K. sayılı kararında: “...Oysa, tahkim konusunda ana sözleşmede yer alan bir hüküm veya yapılacak hakem sözleşmesi geçersizdir. Tahkim, yalnız tarafların arzularına tabi olan, yani davalı ile davacının mahkeme kararına gerek olmaksızın aralarında anlaşarak sonuçlandırabilecekleri uyuşmazlıklar konusunda geçerlidir. Halbuki bir genel kurul kararının iptaline dair uyuşmazlığın davacı ve davalı arasında yapılacak anlaşma ile sonuçlandırılması mümkün değildir. Ayrıca, TTK’nun 381. maddesinin 1. fıkrasının münhasıran ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeyi yetkili kılan hükmü ile aynı maddenin 3. fıkrasının davaların

doğrultuda bir görüş ve değerlendirme içermesi bakımından da ayrıca önem arz etmektedir. Bu bağlamda, Yargıtay'ın aynı dairesinin dahi şirketler hukuku uyuşmazlıklarında tahkim uygulaması bakımından farklı tarihlerde farklı doğrultuda karar verdiği görülmektedir. Gerek ticaret hayatındaki gelişmelerin gerekse karşılaştırmalı hukuktaki “*tahkim lehine*” seyreden gelişmelerin, Türk şirketler hukukunda tahkime ilişkin kararlara da olumlu şekilde yansıdığı değerlendirilebilecektir.

Öte yandan, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi (“BAM”) 14. HD tarafından 2022 yılında davaya konu şirketler hukuku uyuşmazlığında “*tahkim lehine*” verilmiş olan bir karar, Türk şirketler hukukunun tahkim lehine evrilmekte olduğu görüşünü destekler niteliktedir. Her ne kadar bahse konu istinaf kararı “*limited şirket*” ortakları arasındaki uyuşmazlığı konu edinmiş olsa dahi, Türk şirketler hukuku uyuşmazlıklarında “*tahkim lehine*” evrilme bakımından emsal teşkil etmesi sebebiyle önem arz etmekte olup, yargı kararındaki değerlendirmeler kıyasen anonim şirketler genel kurul kararı iptaline ilişkin uyuşmazlıklar bakımından da örnek teşkil edebilecektir. İlgili kararın temyiz kanun yolu açık olmak üzere verilmiş olduğu, her ne kadar *İstanbul BAM 14. HD* ile gerçekleştirilen görüşmede şifahen ilgili kararın 15.12. 2022 tarihinde tarafların temyiz kanun yoluna başvurmamış olması neticesinde kesinleşerek ilk derece mahkemesine gönderilmiş olduğu bilgisi edinilmiş olsa dahi ilgili kararın kesinleşmiş olduğuna dair şerhin henüz internet veri kayıtlarına işlenmemiş olduğu⁵²¹ hususları da göz önünde bulundurulmakla birlikte, kararın Türk şirketler hukuku uyuşmazlıklarının “*tahkime elverişliliğine*” ilişkin detaylı inceleme ve değerlendirmeler içermesi sebebiyle ilgili istinaf kararının detaylı olarak incelenmesi gerektiğini değerlendirmekteyiz. Şöyle ki;

İstanbul BAM 14. HD'nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararına konu uyuşmazlık ilk derece mahkemesi sıfatıyla İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından 30.05.2022 tarihli, 2022/54 E. ve 2022/620 K. sayılı dosyası üzerinden görülmüştür. Dava konu uyuşmazlık, davacı ortağın, müdür olan davalı ortağın yetkilerinin kaldırılması talebine ilişkindir. Davalı

birleştirilmesini zorunlu kılan hükmü de tahkim müessesesi ile bağdaşmamaktadır...” demek suretiyle konuya ilişkin değerlendirme yapılmıştır.

⁵²¹ Emsal UYAP veri tabanında kararın durumu “kesinleşmedi” olarak gözükmektedir. Lexpera, Kazancı ve Yargıtay Karar Arama (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>) veri tabanlarında BAM kararının esas ve karar numaralarına dayanan arama da herhangi bir sonuç vermemiştir. (Erişim tarihi: 06.02.2025)

taraf, “*davanın tahkim yoluna başvurulmadan açılması*” nedeniyle tahkim şartına ilişkin usuli itirazda bulunmuş olup, davanın usulden reddini talep etmiştir. Buna istinaden ilk derece mahkemesi tarafından gerçekleştirilen inceleme neticesinde; davaya konu limited şirkete ilişkin taraflar arasında akdedilmiş olan “*ortaklık ve limited şirket kurma anlaşmasının*” ilgili maddesinde “*Bu şirketten ve bu sözleşmeden doğacak olan anlaşmazlıklarda arabuluculuğa başvurulur; her taraf bir kişi belirler ve o kişiler üçüncü kişi seçerek tahkim heyeti oluşturur ve bu heyetin kararlarına iki tarafta kabul edeceğini taahhüt eder*” şeklinde yer alan hüküm uyarınca davalı tarafın tahkim ilk itirazının kabulüne, mahkemenin görevsiz olması sebebiyle davanın usulden reddine karar vermiştir. İlgili ilk derece mahkemesi kararına karşı davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuş olup, istinaf incelemesi *İstanbul BAM 14. HD* tarafından gerçekleştirilmiştir. Davacı tarafın istinaf başvurusunda yer alan iddiaları tahkim şartının “*limited şirketin kuruluş senedi niteliğindeki şirket sözleşmesinde değil, hissedarlar arasındaki bir sözleşmede yer aldığı ve bu sebeple geçersiz olduğu*” argümanı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda, *İstanbul BAM 14. HD* tarafından gerçekleştirilmiş olan istinaf incelemesi neticesinde verilmiş olan 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı karar ile; “*tahkim şartının*” şirket sözleşmesinde yer almasının zorunlu olmadığı, “*tahkim şartının*” pay sahipleri sözleşmesinde (hissedarlar sözleşmesinde) yer almasının mümkün olduğu ve ilgili uyuşmazlığın tahkime elverişli olduğu gerekçesiyle davacının istinaf talebi reddedilmiştir. İlgili istinaf kararı, Türk şirketler hukuku uyuşmazlıklarında tahkim uygulamasına ilişkin detaylı açıklama ve incelemeler içermesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, bahse konu istinaf kararında yer alan bir takım inceleme ve değerlendirmelerin ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Şöyle ki;

Somut uyuşmazlığa ilişkin gerçekleştirilmiş olan istinaf incelemesi neticesinde verilmiş olan kararda; “*tahkim şartının*” “*şirketlerin esas sözleşmesinde*” veya “*şirketle ilgili olarak hissedarlar arasında akdedilecek herhangi bir sözleşmede*” yer alabileceği hususu belirtilmiştir. Bu bağlamda, somut uyuşmazlık bakımından istinaf mahkemesi tarafından “*tahkim şartına*” ve “*tahkim sözleşmesine*” ilişkin geniş şekil serbestisi tanındığı görülmektedir. İlgili değerlendirme, “*anonim şirket genel kurul kararının iptalinin tahkime elverişliliği*” konusuna kıyasen uygulandığı takdirde, “*tahkim şartının*” esas sözleşmede ve/veya anonim şirkete ilişkin başka bir sözleşmede yer alabileceği ve ilgili “*tahkim şartının*” geçerli olacağı sonucuna varılacaktır.

Yine aynı kararda, şirket kurulmadan önce hissedarlar arasında akdedilmiş olan bir sözleşmeye tahkim şartının eklenmiş olması durumunda, daha sonrasında tekrardan esas sözleşmeye tahkim şartının eklenmesine gerek olmadığı hususu⁵²² belirtilmiştir. Bu bağlamda, tahkim şartının esas sözleşmeye eklenebileceği hususu kabul edilmiş olmakla birlikte, tahkim şartının “*hissedarlar sözleşmesine*” eklenmiş olması durumunda daha sonradan tekrardan esas sözleşmeye eklenmesine gerek olmadığı kabul edilmiştir. İlgili değerlendirme, “*anonim şirket genel kurul kararlarının iptalinin tahkime elverişliliği*” konusuna kıyasen uygulandığı takdirde, anonim şirkete ilişkin olarak esas sözleşmede tahkim şartının yer alabileceği, tahkim şartı esas sözleşmede yer alaması dahi anonim şirket kuruluşuna ilişkin herhangi bir “*ön sözleşmede*” yer alabileceği, ön sözleşmede tahkim şartının yer alması durumunda tekrardan esas sözleşmeye tahkim şartının eklenmesine gerek olmadığı ve bu durumlarda ilgili tahkim şartının geçerli olacağı sonuçlarına varılacaktır.

Ayrıca, ilgili istinaf kararında “*şirket uyuşmazlıklarının kural olarak tahkime elverişli olduğu*” hususu⁵²³ vurgulanmış olup, uyuşmazlıklarda mümkün olduğunca tahkim anlaşmalarının “*geçerli*” olduğuna dair yorum yapılması gerektiği hususu⁵²⁴ kabul edilmiştir. İlgili değerlendirmeler “*anonim şirket genel kurul kararlarının iptalinin tahkime elverişliliği*” hususundaki tartışmalar bakımından da büyük önem arz etmektedir. Zira “*şirket uyuşmazlıklarının kural olarak tahkime elverişli olduğu*” hususu kabul edildiği ve tahkime elverişsizliğin istisna olarak “*dar yorumlanması*” gerektiği hususu kabul edildiği takdirde anonim şirket genel kurul kararlarının iptalinin tahkime konu edilebileceği sonucuna varılacak olup, genel kurul kararlarının

⁵²² İstanbul BAM 14. HD’nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararında; “...Bu hükmün geçerli olması için, sonradan düzenlenecek şirket esas sözleşmesine de aynı hükmün eklenmesi zorunluluğu bulunmamaktadır...” demek suretiyle hissedarlar arasında akdedilmiş olan bir sözleşmeye tahkim şartının eklenmiş olması durumunda, daha sonrasında tekrardan esas sözleşmeye tahkim şartının eklenmesine gerek olmadığı belirtilmiştir.

⁵²³ İstanbul BAM 14. HD’nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararında; “...Yani, asıl olan tahkime elverişlilik olup, tahkime elverişsizlik istisnaidir; tahkime başvurabilmek bir hak olduğuna göre, bu hakkı sınırlandıran istisnaların dar yorumlanması gerekir. Bu bağlamda, şirket uyuşmazlıklarının da kural olarak tahkime elverişli olduğu öğretide kabul edilmektedir...” demek suretiyle şirketler hukuku ihtilaflarının tahkime elverişli olduğu hususu bildirilmiştir.

⁵²⁴ İstanbul BAM 14. HD’nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararında; “...Bu bağlamda, bir konunun tahkime elverişli olup olmadığının belirlenmesinde, hukuk sisteminin izin verdiği ölçüde, tahkim anlaşmasına geçerlilik tanıyacak yorumun benimsenmesi gerekir...” demek suretiyle tahkim lehine yorum yapılması gerektiği belirtilmiştir.

iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda da mümkün olduğunca tahkim anlaşmalarının ve/veya tahkim şartlarının “geçerli” olduğunun kabulü gerekecektir.

Yine aynı istinaf kararında, çalışmamızın “*Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Elverişsiz Olduğunu Savunan Görüş*⁵²⁵” başlıklı kısmında detaylı olarak incelemeye konu edilmiş olan ve genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişsiz olduğu görüşünü savunanların temel gerekçelerinden biri olan *Yargıtay 11. HD’nin “genel kurul kararı iptaline ilişkin uyuşmazlığın tahkime elverişsiz olduğuna”* ilişkin değerlendirmesini içerir *2011/13485 E.- 2012/19915 K. sayılı, 05.12.2012 tarihli kararından* da bahsedilmiştir. İncelemeye konu istinaf kararında ilgili Yargıtay kararının ETTK uyarınca verilmiş olduğu, TTK’da “*şirket uyuşmazlıklarının tahkime elverişli olduğu*” iradesinin kabul edilmiş olduğu ve çağdaş hukuk sistemlerinin pek çoğunda da tahkimi destekleyen bir yorum tercih edilmiş olduğu hususu belirtilmiştir. Bu bağlamda Yargıtay’ın ilgili kararının mülga kanun döneminde verilmiş olması sebebiyle emsal teşkil etmediği kabul edilmiştir. İlgili istinaf mahkemesinde yer alan değerlendirmenin esas alınması durumunda, TTK’nın yürürlüğe girmesi ile birlikte anonim şirket genel kurul kararı iptaline ilişkin uyuşmazlıkların “*tahkime elverişli*” olarak değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir.

Ayrıca, ilgili istinaf kararında, Türk hukukunda kanun koyucunun şirket uyuşmazlıklarının “*tahkime elverişli*” olduğu yönünde bir tutum benimsediğine ilişkin önemli bir değerlendirme yer almaktadır. İlgili istinaf kararında “*...Nitekim, kanun koyucunun, şirket uyuşmazlıklarının tahkime elverişli olduğuna dair iradesini, 6102 sayılı TTK’nın 561. madde gerekçesinde açıkça dile getirdiği görülmektedir...*” demek suretiyle TTK ‘nın 561. maddesinin gerekçesine⁵²⁶ atıf yapılmıştır. TTK’nın 561. maddesinde yer alan düzenleme her ne kadar şirket kurucuları, yöneticileri, denetçileri ve tasfiye memurları aleyhine açılacak sorumluluk davalarında yetkiyi düzenleyen bir madde olmakla birlikte, ilgili madde şirket uyuşmazlıkları bakımından tahkim yolunun açık olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, kanunun koyucunun şirket uyuşmazlıklarının tahkime elverişli olduğunu kabul ettiği görüşü benimsendiği

⁵²⁵ Bkz. s. 91.

⁵²⁶ TTK’nın 561. maddesinin gerekçesi: “6762 sayılı Kanunun 309 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükmü bağımsız bir hüküm haline getirilmiştir. İsv. BK m. 761’in aksine hüküm somut olaya göre yetkili olan mahkemeler yanına bir diğer yetkili mahkeme daha eklemekte, yoksa inhisarî yetkiyi haiz bir mahkemeyi göstermemektedir. Tahkim ve yetki sözleşmesi yapmak yolu açıktır.” şeklindedir.

takdirde, anonim şirket genel kurul kararı iptaline ilişkin uyuşmazlıkların da tahkime elverişli olduğu sonucu varılacaktır.

Son olarak, bahse konu istinaf kararında yer alan değerlendirme⁵²⁷ uyarınca şirketler hukuku uyuşmazlıklarının “*tahkime elverişli*” kabul edilmesi durumunda, ticaret sicil kaydında değişiklik yapılması gerekliliği ilgili uyuşmazlığın “*tahkime elverişsiz*” olduğu sonucunu doğurmayacaktır. Bu değerlendirme, kıyasen anonim şirket genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi durumunda ticaret sicil kaydında değişiklik yapılması gereken haller bakımından da uygulanabilecektir. Nitekim MTK m. 15/B uyarınca mahkeme tarafından “*kararın icra edilebilir olduğuna ilişkin belge*” verilecek olup, bu durumda tahkime konu uyuşmazlık neticesinde meydana gelen değişiklik ticaret sicil kaydına işlenebilecektir.

Bahse konu istinaf mahkemesi kararının temyiz kanun yoluna başvuru hakkı açık olmak üzere verilmiş olması, her ne kadar İstanbul BAM 14. HD ile gerçekleştirilen görüşmede şifahen ilgili kararın 15.12. 2022 tarihinde tarafların temyiz kanun yoluna başvurmamış olması neticesinde kesinleşerek ilk derece mahkemesine gönderilmiş olduğu bilgisi edinilmiş olsa dahi ilgili kararın kesinleşmiş olduğuna dair şerhin henüz internet veri kayıtlarına işlenmemiş olduğu hususları da göz önünde bulundurularak, ilgili kararın Türk şirketler hukukunda tahkim lehine emsal teşkil etmesi bakımından önem arz ettiğini değerlendirmekteyiz. Nitekim ilgili istinaf mahkemesi kararının Türk hukukunun şirket hukukunda tahkim uygulaması bakımından karşılaştırmalı hukuktaki gelişmeleri takip ettiğini kanıtlar nitelikte olduğu *Kayıklık*⁵²⁸ tarafından da ifade edilmiştir.

Ayrıca, çalışmamızın “*Genel Olarak Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri*”⁵²⁹ başlıklı kısmında belirtilmiş olduğu üzere alternatif uyuşmazlık çözüm

⁵²⁷ İstanbul BAM 14. HD’nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararında; “...*Hakem heyetinin azil konusundaki kararının ticaret sicil kaydında değişiklik yapmayı gerektirecek nitelikte olması da tek başına o işlemin tahkime elverişli olmaması sonucunu doğurmaz. MTK hükümlerine tâbi hakem kararlarının icrası zaten anılan Kanun’un 15/B maddesi uyarınca mahkemece verilecek "kararın icra edilebilir olduğuna dair belge" üzerine yapılacağından, sicil değişikliğinin mahkemenin bu icra edilebilirlik kararıyla yapılacağı dikkate alındığında, kararın sicil değişikliği yapacak olmasının tahkime elverişliliği ortadan kaldırmayacağı tartışmasızdır...*” şeklinde yer alan açıklama ile “tahkime elverişlilik” hususu değerlendirilmiştir.

⁵²⁸ Abdurrahman Kayıklık, “**Bir BAM Kararı Vesilesiyle Şirketler Hukuku İhtilaflarında Tahkim Üzerine Notlar**” isimli blog yazısı (<https://nasamer.ku.edu.tr/bir-bam-karari-vesilesiyle-sirketler-hukuku-ihhtilaflarinda-tahkim-uzerine-notlar/>)(Erişim tarihi: 26.12.2024)

⁵²⁹ Bkz. s. 59.

yöntemlerinin avantajlı olarak değerlendirilen özelliklerinden bir tanesi de uyuşmazlıkları devlet eliyle yapılan yargılamaya kıyasla çok daha kısa sürede neticelendirmesidir. Genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi durumunda da uyuşmazlığın çok daha kısa sürede sonuçlandırılması ve bu sayede pay sahiplerinin menfaatlerinin daha kapsamlı şekilde korunabilmesi söz konusu olabilecektir. Çalışmamızın “*İptal Edilebilirlik*⁵³⁰” başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere, davaya konu edilen iptal kararları mahkeme tarafından iptal kararı verilinceye kadar geçerli olmaya devam etmektedir. Bu sebeple, hukuka aykırı şekilde alınmış olan bir genel kurul kararının iptalinin dava açılmak suretiyle talep edilmesi durumunda, halihazırda davaya konu hukuka aykırı karar ile menfaatleri zedelenmiş olan pay sahipleri yargılama süresince ilgili kararın yürürlükte kalması sebebiyle daha fazla zarara uğrayabilecektir. Fakat, genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesi durumunda pay sahiplerinin menfaatlerinin zamansal açıdan zedelenmesi riski çok daha düşüktür. Tarafların tahkime dair en önemli beklentilerinden birisi de uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözümlendirilmesi olup, uygulamada mevcut olan düzenlemeler ile de bu beklenti karşılanmaya çalışılmaktadır⁵³¹. Kural olarak taraflar tahkim usulüne ilişkin uyuşmazlığın hangi sürede çözümlendirileceğini seçme yetkisini haizdir⁵³². Bu bağlamda, taraflar iradelerini uyuşmazlığın tahkimde hızlı bir şekilde neticelendirilmesi yönünde kullanabilecektir. Öte yandan, taraflarca süreye ilişkin uygulanacak süreç belirlenmediği takdirde ise genel hükümler uygulama alanı bulmaktadır⁵³³. Bu durumda dahi uyuşmazlıklar hakemler tarafından görece çok daha hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulmaktadır. Örneğin, İstanbul Tahkim Merkezi (“ISTAC”) tarafından yayımlanan ISTAC Tahkim Kuralları’nın “*Tahkim Süresi*” başlıklı 33. maddesi⁵³⁴ uyarınca yapılacak olan tahkim yargılamasında altı aylık bir tahkim süresi öngörülmüştür. Devlet eliyle ve mahkemeler aracılığı ile yapılan yargılamanın genelde yıllarca sürdüğü hususu göz önünde bulundurulduğunda, altı aylık sürenin pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması bakımından çok daha etkili

⁵³⁰ Bkz. s. 19.

⁵³¹ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 607; Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 9.

⁵³² Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 9.

⁵³³ Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 9.

⁵³⁴ ISTAC Tahkim Kuralları m. 33: “Görev belgesindeki imzaların tamamlanmasından veya 26. maddenin 4. fıkrası uyarınca görev belgesinin onaylandığının Sekretarya tarafından Tek Hakem veya Hakem Kurulu’na bildirilmesinden itibaren 6 ay içinde Tek Hakem veya Hakem Kurulu, uyuşmazlığın esası hakkında karar verir. Tarafların görev belgesi düzenlenmemesi hakkında anlaşmaları halinde tahkim süresi, usuli zaman çizelgesinin Sekretarya’ya gönderildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Divan, usuli zaman çizelgesini esas alarak tahkim süresini re’sen uzatabilir.” şeklindedir.

olduğunu değerlendirmekteyiz. Her ne kadar bazı uyuşmazlıkların karmaşık niteliği gereği altı aylık tahkim süresinin yeterli olmaması sebebiyle tahkim yargılamasında süre uzatılabilecek ise de zamansal açıdan bir sınır konulması bakımından tahkim yargılaması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunun değerlendirilmesi durumunda yargılamanın çok daha hızlı şekilde sonuçlandırılabilceğini ve bu doğrultuda pay sahiplerinin menfaatlerinin çok daha fazla korunabileceğini değerlendirmekteyiz.

Fakat, doktrinde de ifade edilmiş olduğu üzere her ne kadar Türk hukukunda şirketler hukuki ihtilaflarının çözümünde tahkim lehine gelişmeler mevcut olsa da genel kurul kararı iptalinde tahkimin uygulanabilirliğine dair halen bir takım soru işaretleri mevcuttur⁵³⁵. Konuya ilişkin fikir ve uygulama birliği oluşturulabilmesi adına bizler de konuya ilişkin İsviçre hukukunda yaşanan hukuki gelişmeler örnek alınarak gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması ve yargı kararlarında konuya ilişkin içtihat değişikliğine gidilmesi gerektiğini⁵³⁶ değerlendirmekteyiz.

Neticeten, bizlerin de katıldığı genel kurul kararı iptalinin tahkime elverişli olduğunu savunan görüş uyarınca; tahkim şartı usulü esneklik sağlamakta olup, tarafların menfaatlerinin korunması bakımından daha uygun düşmektedir. Bu bağlamda, esas sözleşmeye tahkime ilişkin hüküm konularak veya pay sahipleri haberdar edildikten sonra ayrıca bir tahkim sözleşmesi akdedilerek genel kurul kararı iptaline ilişkin tahkime başvurunun mümkün olduğu savunulmaktadır.

3.2.2.5.2 İptale konu edilen genel kurul kararının içeriğine ilişkin ayırım yapan görüş

Doktrinde yer alan bir diğer görüş ise, iptale konu edilen genel kurul kararının içeriğine göre bir ayırım yapmakta olup, bu görüşe ilişkin ikili bir ayırım yapılabilmektedir⁵³⁷.

İptali talep edilen genel kurul kararlarının içeriğine dair ayırım yapan ilk görüş uyarınca, genel kurulda alınan kararın “*taraf iradelerine tabi*” bir konu olması durumunda ilgili kararın tahkime konu edilebileceğini, genel kurulda alınan kararın

⁵³⁵ Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 15.

⁵³⁶ Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 15; Erdem, “İsviçre Örneği,” 70; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 115.

⁵³⁷ Erdem, “Tahkime Elverişlilik,” 10.

“*taraf iradelerine tabi olmayan*” bir konu olması durumunda ilgili kararın tahkime konu edilemeyeceğini savunmaktadır⁵³⁸.

İptale konu bir uyuşmazlığın tarafların serbest tasarruflarına tabi işlerden olup olmadığı hususu belirlenirken, ilgili uyuşmazlığa ilişkin usule yönelik hükümlerden ziyade içeriğin esas alınması ve buna göre değerlendirme yapılması gerekmektedir⁵³⁹. Yargıtay’ın bahse konu görüşü destekler nitelikte emsal kararı⁵⁴⁰ mevcut olup, ilgili kararda, somut olayda şirket ana sözleşmesinde hakeme başvurulmayı gerektiren anlaşmazlıkların neler olduğunun somutlaştırılmadığı, kar payı isteme hakkının, ancak genel kurulun bu yönde karar vermesine bağlı olduğu, genel kurul kararının iptali hususunda tahkim yoluna başvurulamayacağı, hakem kararında davalının talebinin, genel kurul kararının iptalini gerektiren kar payı istemine ilişkin olup, şirketin ana sözleşmesinde yer alan tahkim şartının bu tür uyuşmazlık açısından geçersiz olduğu ve bu sebeple somut uyuşmazlığın HMK’nin 439/2-a maddesi uyarınca tahkime elverişli olmadığı belirtilmiştir.

Konuya ilişkin ikinci görüş uyarınca; genel kurul kararı için talep edilen yaptırıma göre bir ayırım yapılmaktadır. Taraf iradelerine tabi olmayan “*butlan*” ve “*hükümsüzlüğün tespiti*” gibi davaların tahkime elverişli olmadığı, öte yandan genel kurul kararı iptalinin taraf iradelerine bağlı ve tahkime elverişli olduğu kabul edilmektedir⁵⁴¹.

2.1.2.3.1. Genel kurul kararı iptalinin tahkime konu edilmesine ilişkin pozitif hukuk ve olması gereken hukuk ayrımı yapan görüşü

Özbek⁵⁴² ise, konuya ilişkin farklı bir değerlendirme yaparak pozitif hukuk bakımından (*de lelata*) ve olması gereken hukuk bakımından (*de le feranda*) bakımından ikili bir ayırım yapmıştır. İlgili değerlendirme uyarınca, TTK m. 445 uyarınca pozitif hukuk bakımından (*de lelata*) genel kurul kararı iptalinin ADR ile sağlanamayacağı, ancak olması gereken hukuk bakımından (*de le feranda*)

⁵³⁸ Taş, “Milletlerarası Ticari Tahkim”, 53-54; Burçin Yıldırım, “Anonim Ortaklıklarda Şirket İçi Uyuşmazlıkların Milletlerarası Tahkim Yoluyla Çözümlemesi” (yüksek lisans tezi, Galatasaray Üniversitesi, 2012), 60.

⁵³⁹ Yıldırım, “Şirket İçi Uyuşmazlıkları”, 60.

⁵⁴⁰ Yargıtay 11. HD’nin 01.07.2019 tarihli ve 2019/2226E. ve 2019/5000K. sayılı kararında: “tahkime elverişsizlik” hususu belirtilmiştir.

⁵⁴¹ Huysal, *Tahkime Elverişlilik*, 304.

⁵⁴² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1013.

bakımından genel kurul kararı iptalinin ADR'ye konu edilmesi gerektiği savunulmaktadır. Zira TBK m.620'de adi ortaklık sözleşmesinin iki veya daha fazla kişinin ortak bir amaca erişmek için emeklerini ve mallarını birleştirmiş oldukları sözleşme olduğu hususu düzenlenmek kaydıyla, şirketler hukukunun temel amaçlarından birinin birden çok kişinin bir sözleşme etrafında birleşerek ortak gayeye ulaşmak amacıyla bir araya geldiği ileri sürülmektedir.

Özbek'in konuya ilişkin yaklaşımına benzer şekilde *Karasu*⁵⁴³ da pozitif hukuk ve olması gereken hukuka ilişkin değerlendirme yapmaktadır. Karasu, HMK'de tahkime elverişlilik konusunda getirilmiş olan sınırlamaların yerinde olmadığını, İsviçre ve Alman hukukunda olduğu gibi malvarlıksal nitelikte olan (ekonomik menfaatlara ilişkin olan) her uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenmesine izin verilmesi gerektiğini, hatta malvarlıksal menfaatlara ilişkin olan düzenlemeler, emredici hükümlerle düzenlenmiş olsa dahi devlet mahkemelerinin münhasır yetkisine bırakılmadığı müddetçe tahkime konu edilebilmesi gerektiğini, malvarlığı ile ilgili olmayan konuların sulha elverişli olduğu müddetçe tahkime elverişli olduğunu, bir konunun emredici hükümlerle düzenlenen hususlara ilişkin olmasının o konunun tahkime elverişsiz olmaması gerektiğini ve bu sebeplerden ötürü genel kurul kararlarının iptalinin tahkim yoluna açılmasına dair düzenleme yapılması gerektiğini savunmaktadır⁵⁴⁴. Nitekim Karasu TTK m. 340'da düzenlenmiş olan “*emredici hükümler ilkesinin*” hakem tarafından re'sen gözetilecek olduğunu ve bu sebeple genel kurul kararı iptali bakımından tahkimin “*emredici hükümler ilkesine*” engel teşkil etmeyeceğini ve genel kurul karar iptaline ilişkin TTK'da görevli ve yetkili mahkemelerin belirlenmesinin tahkime elverişlilik bakımından da engel teşkil etmeyeceğini, bahse konu görev ve yetkinin genel kurul karar iptalinin davaya taşınması halinde uygulama alanı bulacağını, ilgili uyuşmazlığın tahkime taşınması durumunda ilgili düzenlemelerin uygulanmayacağını savunmaktadır⁵⁴⁵.

Son olarak, *Pekcanitez*⁵⁴⁶ de, tahkime elverişlilik hususunda açık kanuni düzenlemeler ve Yargıtay içtihatlarıyla belirli sınırlamalar konulabildiğini, sermaye

⁵⁴³ Karasu, *Emredici Hükümler*, 174.

⁵⁴⁴ Karasu, *Emredici Hükümler*, 174.

⁵⁴⁵ Karasu, *Emredici Hükümler*, 174.

⁵⁴⁶ Hakan Pekcanitez, “İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezinin Kısa Tanıtımı,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 18.

şirketleri genel kurul kararlarının iptalinin henüz tahkime elverişli olarak kabul edilmediğini, fakat bu hususta tahkimin daha makul sürede sonuçlanabilmesi, şirketlere ait bilgilerin herkese açık yargılamada tartışılması, hatta bazı sırların ifşası ve gizliliğe uyulmaması şirketlere ve dolayısıyla ülkeye ve rekabete zararlar getirdiğini, tahkime elverişlilik konusunda tahkime güvensizliğin hâkim olduğu dönemden kalma uygulama terkedilmesi gerektiğini, bu hususa ilişkin içtihat değişikliği de gerektiğinden yüksek mahkeme hakimleriyle de bu konularda uluslararası alandaki gelişmeleri dikkate alan ve aktaran uygulamalar toplantılar gerçekleştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

3.2.3 Arabuluculuk ve genel kurul karar iptali

3.2.3.1 Genel olarak arabuluculuk

ADR yöntemlerinden bir diğeri olan “arabuluculuk”; 07.06.2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun⁵⁴⁷ (“HUAK”) “Tanımlar” başlıklı 2. maddesinin b bendinde ve Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği’nin⁵⁴⁸ (“Arb. K. Y.”) “Tanımlar” başlıklı 4. maddesinin c bendinde sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tanımlanmıştır. Doktrinde arabuluculuğa ilişkin çeşitli tanımlar ileri sürülmüş olup, farklı tanımlamalar yapılmaya çalışılmıştır⁵⁴⁹. Ancak, arabuluculuk genel olarak uyuşmazlığa düşmüş tarafların karşılıklı olarak üzerinde anlaşma sağlayacakları bir çözüme ulaşmalarında tarafsız üçüncü kişi konumundaki arabulucunun taraflara yardımcı olma süreci olarak nitelendirilmektedir⁵⁵⁰. Arabuluculuk sürecini yürüten

⁵⁴⁷ RG,22.06.2012, S.28331.

⁵⁴⁸ RG, 02.06.2018, S.30439.

⁵⁴⁹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 658.

⁵⁵⁰ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 659; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 773; Şebnem Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk,” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları,2023), 338; Ekmen, “İstac Med-Arb,” 57; Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 298; Ersen Perçin, “Hukuksal Düzenlemeler,” 185; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 43; Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 12; Pekcanitez, Atalay ve Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s.1094.

arabulucu taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözmekten ziyade tarafların ilgili uyuşmazlığı bizatihi çözmelerine yardımcı olmaktadır⁵⁵¹. Bu bağlamda, arabuluculuk sürecinin işleyişine ve sonucun elde edilmesine tümüyle taraflar egemendir⁵⁵². Dolayısıyla, arabuluculuk sürecinin yürütülmesinde iradilik esastır⁵⁵³. Nitekim bu durum arabuluculuk sürecinde uygulanacak usul ve sürece katılacakların belirlenmesinde de taraf iradelerinin esas alınması ile de ortaya konmuştur⁵⁵⁴.

Diğer ADR yöntemlerinden farklı olarak arabuluculukta⁵⁵⁵ taraflar üçüncü kişinin doğru veya yanlış konusunda vermiş olduğu karara uymaktan ziyade, taraflar hakkında zorlayıcı bir karar alınmaksızın potansiyel olarak yaratıcı ve işbirliğine dayalı bir sorun çözme yönteminde buluşma hedefiyle bir araya gelmektedir. Arabuluculuk, bir yargılama faaliyeti olmaması sebebiyle yargıya ilişkin usulü ihtiva etmemektedir⁵⁵⁶. Bu bağlamda, arabulucu bir hâkim veya hakem değildir⁵⁵⁷. Bahse konu niteliği bakımından arabulucunun rolü hakem ve hâkimlerden çok farklıdır⁵⁵⁸. Bu bağlamda, arabulucu uyuşmazlık hakkında herhangi bir karar veremeyecektir⁵⁵⁹. Aksine, arabulucu, sistematik bir şekilde iletişim teknikleri uygulayarak, taraflar arasında iletişimin kurulmasını kolaylaştırmakta ve diyalog sürecinin işlerlik kazanmasına ve bunun canlı tutulmasına katkı sağlamaktadır.⁵⁶⁰ Arabulucunun görevi görüşmeler için uygun ortamı hazırlamak, görüşmelerin devamını sağlamak, konuya dair belgeleri toplamak ve nakletmek ile akıl dışı yorum ve iddiaları azaltmak, ortak menfaatleri araştırmak, uyuşma temelini hesaplanarak taraflara yardım edilmesidir⁵⁶¹. Bu sayede, tarafların birbirlerine ait menfaatleri ve ortak yönleri daha iyi anlamaları ve somut duruma göre işlerlik kazanabilecek değişik çözüm seçeneklerini genel bir çerçevede üretip, değerlendirmeleri sağlanmaktadır⁵⁶².

⁵⁵¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 773; Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 340; Ersen Perçin, “Hukuksal Düzenlemeler,” 185; Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 29.

⁵⁵² Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 14; Koçyiğit, “Tartışmalar”, 396.

⁵⁵³ Koçyiğit, “Tartışmalar”, 396.

⁵⁵⁴ Koçyiğit, “Tartışmalar”, 396.

⁵⁵⁵ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 659; Göksu, *AUCY ve Tahkim*, 31.

⁵⁵⁶ Eminoğlu, “Elverişlilik,” 281; Koçyiğit, “Tartışmalar”, 398; Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 13.

⁵⁵⁷ Göksu, *AUCY ve Tahkim*, 30.

⁵⁵⁸ Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 340; Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 29.

⁵⁵⁹ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 14; Koçyiğit, “Tartışmalar”, 396; Ekmen, “İstac Med-Arb,” 57; Ersen Perçin, “Hukuksal Düzenlemeler,” 185; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 43.

⁵⁶⁰ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 14; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 44.

⁵⁶¹ Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 299-300.

⁵⁶² Koçyiğit, “Tartışmalar”, 396.

Arabuluculuğun tercih edilebilir olmasının sebepleri kısaca; hızlı ve ekonomik olmasının yanı sıra geleceğe odaklı olması ve tarafları geçmişten kurtarıp geleceğe bakmaya teşvik etmesidir⁵⁶³. Arabuluculuk prosedürünün hızlı bir şekilde yürütülmesi gerekliliği kanundan kaynaklanmakta olup, bu husus hem HUAK m. 15/3’de⁵⁶⁴ hem de Arb. K.Y. m. 17/3’de⁵⁶⁵ düzenlenmiştir. Öte yandan, HUAK m. 15/4’de açıkça düzenlenmiş olduğu üzere keşif, bilirkişiye başvurma, tanık dinleme gibi sadece hâkim tarafından yapılabilecek olan ve niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olan işlemler arabulucu tarafından yerine getirilemediği için arabuluculuk prosedürü daha ekonomik olarak nitelendirilebilecektir.

Arabuluculuğun en önemli özelliklerinden bir diğeri ise, “*gizliliğin esas olmasıdır.*” Şöyle ki; arabuluculukta hem sürecin kendisi hem de arabuluculuğun içeriği gizlidir⁵⁶⁶. HUAK’de de düzenlenmiş olan “*gizlilik*” kuralı hem taraflar bakımından hem de arabulucu bakımından bağlayıcı bir yükümlülüktür⁵⁶⁷. Gizlilik ilkesi ile bağlantılı olarak arabuluculuk müzakereleri sırasında sunulan ve/veya elde edilen belgelerin delil olarak kullanılmasını yasaklamıştır⁵⁶⁸.

HUAK m.1/2 uyarınca, arabuluculuk yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, “*tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden*” doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesinde uygulama alanı bulmaktadır⁵⁶⁹. HUAK m.1’in gerekçesi incelendiğinde görüleceği üzere, “*tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemler*” ile kastedilen husus “*tarafların sulh olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlıklarıdır.*”⁵⁷⁰

⁵⁶³ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 661; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 46.

⁵⁶⁴ HUAK m.15/3: “*Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür*” şeklinde yer alan hüküm ile arabuluculuk prosedürünün hızlı şekilde yürütülmesi gerektiğini düzenlemiştir.

⁵⁶⁵ Arb. K. Y. m. 17/3: “*Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.*” şeklinde yer alan hüküm ile arabuluculuk prosedürünün hızlı şekilde yürütülmesi gerektiğini düzenlemiştir.

⁵⁶⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 782.

⁵⁶⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 782; Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 32.

⁵⁶⁸ Göksu, *AUÇY ve Tahkim*, 34.

⁵⁶⁹ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 16; Emimoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 195; Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 12.

⁵⁷⁰ Bkz. <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y2/T1/WebOnergeMetni/b210f9e6-294d-4603-8179-1be38025af41.pdf> (Erişim Tarihi:05.02.2025)

Arabuluculuğun iki türü mevcut olup bunlar: “*ihtiyari arabuluculuk*” ve “*zorunlu arabuluculuk*” (dava şartı arabuluculuk)⁵⁷¹.

HUAK m.2/b’de yer alan arabuluculuk tanımına ilişkin lafzi yorum yapıldığında ilgili hükümde yer alan “*ihtiyari olarak yürütülen bir yöntemdir*” şeklindeki lafzın “*ihtiyari arabuluculuğa*” ilişkin olduğunu ortaya koymaktadır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak arabuluculuğun esasen ihtiyari diğer bir ifade ile iradi olması gerekmektedir⁵⁷². Arabuluculuğun ihtiyari olması durumunda taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda serbest olup⁵⁷³, bu husus HUAK m. 3/1’de açıkça düzenlenmiştir. Bu bağlamda, kanun üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri her konuda ve her zaman tarafların iradi olarak arabuluculuğa başvurmalarının yolunu açık tutmuştur⁵⁷⁴. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri konular, kişilerin hür iradelerine bırakılmış olan, bunları kullanıp kullanmama konusunda kendilerinin karar verebilecekleri hak ve yetkileri kapsamaktadır⁵⁷⁵. HUAK m.3/2 uyarınca taraflar gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahiptir.

Arabuluculuk her ne kadar esasen ihtiyari olsa da arabuluculuğa özellikle başvurmayı teşvik etmek ve arabuluculuğu yaygınlaştırmak için “*zorunlu arabuluculuk*” olarak nitelenebilecek ikinci bir tür yaratılmıştır⁵⁷⁶. Bu bağlamda, bazı kanunlarda arabuluculuğa başvurulması dava şartı olarak kabul edilmiş olup, bu durumda “*zorunlu arabuluculuktan*” söz edilmektedir⁵⁷⁷. Dava şartı arabuluculuk, tarafların bir usul hukuku kurumu aracılığı ile mahkemeye ya da hakeme başvurmadan önce mutlaka tüketmeleri gereken bir süreç olarak belirlenmiştir⁵⁷⁸. HUAK’ta hangi davalar bakımında arabuluculuk başvurusunun dava şartı olarak öngörülmüş olduğu hususu listelenmemiş olup, ilgili düzenlemenin özel kanunlarda yer alacağı hususu

⁵⁷¹ Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 196.

⁵⁷² Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 341.

⁵⁷³ Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 17; Koçyiğit, “Tartışmalar”, 396.

⁵⁷⁴ Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 342; Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 196; Kırca, *Hükümsüzlük*, 234.

⁵⁷⁵ Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 198.

⁵⁷⁶ Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 343.

⁵⁷⁷ Kuru ve Aydın, *El Kitabı*, 1135.

⁵⁷⁸ Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 343.

belirtilmiştir⁵⁷⁹. Örneğin, TTK'ye 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun⁵⁸⁰ ile ticari uyuşmazlıklar bakımından dava şartını getiren 20. maddesi ile eklenen 5/A maddesi uyarınca, TTK'nın 4. maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davaları açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır⁵⁸¹. Bunun yanı sıra, bazı diğer özel kanunlarda da dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurunun zorunlu olduğu haller düzenlenmiştir⁵⁸². HUAK m. 18/A uyarınca, ilgili kanunlarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak kabul edilmiş olduğu hallerde, arabuluculuk sürecine ilişkin HUAK m.18/A'nın ilgili hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Dava şartı arabuluculuğun düzenlenmiş olduğu kanunlarda boşluk bulunan durumlarda da niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanmak üzere HUAK hükümlerine atıf yapılmaktadır⁵⁸³. Örneğin, HUAK m. 18/A/4 uyarınca dava şartı arabuluculuğun söz konusu olduğu hallerde uyuşmazlığın konusuna göre yetkili mahkemenin bulunduğu yer arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen yazı işleri müdürlüğüne başvuru yapılması gerekmektedir.

3.2.3.2 Genel kurul karar iptalinin arabuluculuğa konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler

Çalışmamız kapsamında incelenen genel kurul karar iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamadan ziyade ADR yöntemlerinden biri olan arabuluculuğa konu edilip edilemeyeceği hususunun ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

Öncelikle, çalışmamızın “*Genel Olarak Arabuluculuk*”⁵⁸⁴ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere bazı kanunlarda dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulması dava şartı olarak düzenlenmiştir. Niteliği itibari ile TTK'da düzenlenmiş olan genel kurul karar iptalinin TTK uyarınca zorunlu arabuluculuğa tabi olup olmadığı hususu incelenmelidir. TTK m.4 vd. hükümlerinde

⁵⁷⁹ Fügen Sargın, “Yabancı Unsur İçeren İş Sözleşmelerinden Doğan Ya Da Ticarî Dâva Konusu Olan Hukukî Uyuşmazlıkların Çözümünde Dâva Şartı Arabuluculuk,” *Ankara Barosu Dergisi* S. 4, C.77 (Ocak 2020): 207-38.

⁵⁸⁰ RG. 19.12.2018, S.30630.

⁵⁸¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 775; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 147.

⁵⁸² Örneğin bkz. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu m. 73/A, HUAK m. 18/B, 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m.3.

⁵⁸³ Sargın, “Dava Şartı Arabuluculuk,” 214.

⁵⁸⁴ Bkz. s. 110.

ve diğer kanunlarda belirtilmiş olan ticari davalardan konusu bir miktar paranın ödenmesine ilişkin olan alacak ve tazminat davaları zorunlu arabuluculuğa tabidir⁵⁸⁵. Ayrıca, TTK m.5(A)/1⁵⁸⁶ hükmü ile dava şartı arabuluculuğa tabi olan uyuşmazlıkların neler olduğu hususu düzenlenmiştir. Bu bağlamda, gerek TTK m. 4 ve m.5 (A)/1’de gerekse diğer mevzuat hükümlerinde genel kurul karar iptaline ilişkin dava şartı arabuluculuk düzenlemesinin mevcut olmaması sebebiyle “zorunlu arabuluculuğa” ilişkin hükümler genel kurul karar iptali bakımından uygulanabilir nitelikte değildir⁵⁸⁷.

Öte yandan, genel kurul karar iptalinin “ihtiyari arabuluculuğa” konu edilip edilemeyeceği hususunun ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Şöyle ki; çalışmamızın “Genel Olarak Arabuluculuk”⁵⁸⁸ başlıklı kısmında detaylı olarak incelenmiş olduğu üzere bir uyuşmazlığın ihtiyari arabuluculuğa elverişli olabilmesi için, ilgili uyuşmazlığın tarafların ilgili uyuşmazlık konusu üzerinde serbestçe tasarruf edebilmeleri gerekmektedir⁵⁸⁹. Bu bağlamda, tarafların kendi iradeleriyle mahkemeye başvurmaksızın ortaya çıkarabilecekleri sonucu arabuluculuğa taşıması mümkün iken, sadece mahkeme kararı neticesinde neticelendirilebilecek olan uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişsizdir⁵⁹⁰.

Konuya ilişkin doktrinde ve İstanbul BAM emsal niteliğindeki bir kararında⁵⁹¹ yer alan bir görüş uyarınca, genel kurulda usule uygun bir karar alınması durumunda genel kurul kararlarının iptalinin arabuluculukta çözümlenmesi mümkündür. İlgili

⁵⁸⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 774.

⁵⁸⁶ TTK m. 5(A)/1: “Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.” şeklindedir.

⁵⁸⁷ Kırca, *Hükümsüzlük*, 189; Pehlivanoglu, “Muhtemel Zarar,” 222.

⁵⁸⁸ Bkz. s. 110.

⁵⁸⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 784; Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 16; Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 342.

⁵⁹⁰ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku*, 784.

⁵⁹¹ İstanbul BAM 14. HD’nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararında genel kurul kararı iptalinin arabuluculuğa elverişli olduğu hususu: “Taraflarca kabul edilen sözleşmenin “Şirketten doğan anlaşmazlıkların çözümü” başlıklı 22. maddesinde, “Bu şirketten ve bu sözleşmeden doğacak olan anlaşmazlıklardan arabuluculuğa başvurulur... Anılan 22. maddedeki tahkim koşulunun iki aşamalı olduğu anlaşılmaktadır. Tahkim şartındaki düzenlemeye göre taraflar, öncelikle arabulucuya başvuracaktır. Sözleşmede açıkça ifade edilmemiş olsa da tarafların sözleşmeye yansıyan bu irade ve ifadelerinden anlaşıldığı üzere, arabuluculuk faaliyetinden sonuç alınmaması halinde tahkim prosedürü işletilecektir...tahkim sözleşmesinde, tarafların, hakeme başvurmadan önce arabulucuya başvurmalarını ya da uzlaşma görüşmeleri yapmalarını veya hakem bilirkişiye başvurmalarını zorunlu kılan ve ancak bu yollardan sonuç alınamazsa hakeme dava açılabilirliğini öngören tahkim sözleşmeleri geçerlidir. Çünkü, esas olan tarafların uzlaşarak uyuşmazlığı sonlandırmalarıdır.” şeklinde ifade edilmiştir.

görüşü destekler nitelikteki İstanbul BAM'ın ilgili kararında da esas olanın tarafların uzlaşarak uyuşmazlığı sonlandırmaları olduğu ve bu sebeple esas sözleşmede yer alan arabuluculuk şartının geçerli olduğu değerlendirilmiştir⁵⁹². Bu bağlamda, tarafların uzlaşarak uyuşmazlığı neticelendirmesini sağlayan arabuluculuğun ilgili niteliği göz önünde bulundurularak, esas sözleşmeye arabuluculuk şartı eklenebileceği ve genel kurul karar iptaline ilişkin arabuluculuğa başvuru yapılabileceği değerlendirilmektedir. Genel kurul karar iptalinin arabuluculuğa elverişli olduğunu savunan görüş uyarınca, esas sözleşmeye arabuluculuğa başvurma imkânı tanıyan bir hüküm konulmamış ise, somut bir iptal davasında arabulucuya başvurabilmek için genel kurul kararı alınmalıdır⁵⁹³. Nitekim genel kurul kararının ortadan kaldırılması konusunda tek yetkili organ genel kurul olup, arabuluculuk sürecinde şirketi temsil eden yönetim kurulunun konuya ilişkin yetkisi bulunmamaktadır⁵⁹⁴.

Öte yandan, genel kurul karar iptalinin arabuluculuğa elverişsiz olduğunu savunan görüş ise, genel kurul karar iptali neticesinde verilmiş olan iptal kararının, iptal talebinde bulunan pay sahipleri ve/veya davacı sıfatını haiz diğer menfaat grupları bakımından da bağlayıcı olduğunu, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin kanunda özel usulü düzenlemelerin öngörülmüş olmasına karşın arabuluculuk bakımından ilgili kanuni prosedürlerin düzenlenmemiş olduğunu, emredici hükümler ilkesinin geçerli olduğunu ve arabulucunun tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemediği denetim, karar ve özel usulü işlemleri gerçekleştirmeye veya teminat altına almaya olanak ve yetkisi bulunmadığını ileri sürerek genel kurul karar iptalinin arabuluculuğa elverişsiz olduğunu değerlendirmektedir⁵⁹⁵. Çalışmamızın “*Genel Olarak Arabuluculuk*”⁵⁹⁶

⁵⁹² İstanbul BAM 14. HD'nin 20.10.2022 tarihli, 2022/1843 Esas sayılı ve 2022/1373 Karar sayılı kararında genel kurul kararı iptalinde esas olanın tarafların uzlaşmaları olması sebebiyle esas sözleşmede yer alan arabuluculuk şartının geçerli olduğu: “*esas olan tarafların uzlaşarak uyuşmazlığı sonlandırmalarıdır. Bu nedenle, hakemde dava açılmadan önce tarafların uzlaşma çabası içerisine gireceklerine ve bu amaçla, öncelikle arabulucuya başvurmaları gerektiğine dair tahkim öncesi ihtiyari veya zorunlu aşamalar öngören sözleşme hükümleri (tahkim öncesi uyuşmazlık çözüm klostları), tarafların uyuşmazlığı hakeme götürme iradelerini sakatlamaz (Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz: EKŞİ, Nuray, Tahkim Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usulleri ve Bu Usuller Tüketilmeden Tahkime Başvurulmasının Sonuçları, İstanbul, 2015). Somut olayda taraflar, bu sözleşmeyle ve şirketle ilgili olarak ortaya çıkacak uyuşmazlıkların arabuluculuk yoluyla çözülmemesi halinde tahkim yoluyla çözüleceğine dair açık ve kesin iradelerini ortaya koymuşlardır. Tahkim sözleşmesi, bu bakımdan da geçerlidir.*” şeklinde ifade edilmiştir.

⁵⁹³ Kırca, *Hükümsüzlük*, 234.

⁵⁹⁴ Kırca, *Hükümsüzlük*, 234.

⁵⁹⁵ Eminoğlu, “Elverişlilik,” 283 vd.; Eminoğlu ve Erdoğan, *Arabuluculuk*, 308; Koçyiğit ve Bulur, *Dava Şartı Arabuluculuk*, 75.

⁵⁹⁶ Bkz. s. 108.

başlıklı kısmında belirtilmiş olduğu üzere arabuluculuk niteliği itibari ile yargıya ilişkin usulü içermemektedir. Ancak, çalışmamızın “*İptal Davalarında Uygulanacak Usul*”⁵⁹⁷ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere TTK’nın ilgili hükümlerinde genel kurul karar iptaline ilişkin olarak teminat, farklı uyuşmazlıkları tek süreçte birleştirme, genel kurul kararlarının yürütmesinin geri bırakılması gibi usulü hususlar düzenlenmiştir. Bahse konu detaylı düzenlemenin sebebi, ilgili uyuşmazlıkların kamu düzeni ile ilgili görülmesidir⁵⁹⁸. Fakat öte yandan arabuluculuk sürecini yöneten arabulucu teminat öngörmeye, farklı uyuşmazlıkları tek süreçte birleştirmeye ve genel kurul kararlarının yürütülmesinin geriye bırakılmasına karar verme yetkilerini haiz değildir. Bu bağlamda, Eminoğlu⁵⁹⁹ arabuluculuğun süreç olarak, arabulucunun ise sürecin taraflarca belirlenmesine yardımcı olan kişi olarak özel usulü işlemleri gerçekleştirmeye veya teminat altına almaya olanak ve yetkisi bulunmadığını, bu sebeple genel kurul karar iptali ve benzer usulü işlemlerin öngörüldüğü davalara konu olabilecek uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olmayacağını değerlendirmektedir.

Çalışmamızın “*İptal Edilen Genel Kurul Kararının Hukuki Etkileri*”⁶⁰⁰ başlıklı kısmında belirtilmiş olduğu üzere, genel kurul karar iptalinin devlet eliyle yapılan yargılamaya konu edilmesi ve iptal koşullarının somut olayda mevcut olması durumunda mahkeme sadece iptale karar verebilecektir. Öte yandan, arabuluculukta taraflar kendilerine özel bir çözüm yolu geliştirme konusunda tamamen serbest olup, klasik yöntemlere de bağlı kalmamaktadır⁶⁰¹. Önemle belirtmek gerekir ki taraf iradelerinin esas olduğu göz önünde bulundurularak, sürecin sonunda arabulucunun gerekli görmesi halinde uyuşmazlığa çözüm önerisi getirmesi de söz konusu olabilmektedir⁶⁰². Bu bağlamda, genel kurul karar iptalinin arabuluculuğa konu edilmesi durumunda taraflar hür iradeleri ile uyuşmazlığa konu genel kurul kararının iptal edilmesine ve yeni bir genel kurul kararı alınmasına dair anlaşmaya varabilecektir. Ticari hayatın gereklilikleri de göz önünde bulundurulduğunda genel kurul karar iptalinin arabuluculuğa konu edilmesi gerektiğine iştirak etmekteyiz.

⁵⁹⁷ Bkz. s.44

⁵⁹⁸ Eminoğlu, “Elverişlilik,” 282.

⁵⁹⁹ Eminoğlu, “Elverişlilik,” 282; Eminoğlu ve Erdoğan, *Arbuluculuk*, 308.

⁶⁰⁰ Bkz. s.45.

⁶⁰¹ Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 341.

⁶⁰² Akipek Öcal, “Genel Olarak Arabuluculuk”, 341.

Genel kurul kararlarının alınmasında “çoğunluk ilkesinin” geçerli olması ve nitelikli bir çoğunluğun aranmaması sebebiyle, çoğunluk pay sahipleri istedikleri kararları alabilecektir. Çoğunluk pay sahipleri tarafından kendi menfaatleri gözetilerek alınabilecek olan kararlardan bir tanesi de genel kurulda yönetim kurulu üyelerinin seçiminde söz konusu olabilecektir. Zira TTK m. 359/1⁶⁰³ ve m. 408/2-b⁶⁰⁴ hükümleri uyarınca yönetim kurulu üyeleri genel kurulda belirlenmektedir. Yönetim kurulunda temsil edilme hakkı şirket üzerinde kontrolün sağlanmasında pay sahiplerine yardım eden araçlardan bir tanesidir⁶⁰⁵. Fakat “çoğunluk ilkesi” uyarınca çoğunluk pay sahipleri oy çoğunluğuna dayanarak, istedikleri kişiyi yönetim kurulu üyesi olarak atayabilecek olup, bu durum azınlıkta kalan pay sahiplerinin şirketin işleyişine olan ilgisini giderek azaltarak, anılan pay sahiplerinin giderek şirketten uzaklaşmasına sebep olacaktır⁶⁰⁶. Bu bağlamda, hakim pay sahiplerinin payların ve oyların çoğunluğunu elinde bulundurması sebebiyle genel kurul kararlarının azınlık pay sahipleri bakımından tahakküm aracına dönüşmesi söz konusu olabilecektir⁶⁰⁷. Azınlık pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması ve şirket yönetiminde azınlık pay sahiplerinin de aktif rol oynayabilmesi adına genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yollarına başvurma hakkının tanınması söz konusu olabilecektir. Zira çalışmamızın “Genel Kurul Kararının İptalinin Uygulamasına İlişkin Değerlendirme⁶⁰⁸” başlıklı kısmında detaylı olarak belirtilmiş olduğu üzere, mahkemeler tarafından iptale konu karar bakımından “yerindelik denetimi” yapılamamaktadır. Bu sebeple, çoğunluk pay sahipleri salt kendi menfaatlerini gerçekleştirmek adına kendi seçmiş oldukları kişilerin yönetim kurulu üyesi seçilmesini sağlayabilecek ve şirketin yönetimini kendi menfaatleri uyarınca gerçekleştirebilecektir. Her ne kadar yönetim kurulunda temsil edilme hakkına aykırılık durumunda başvurulacak yöntemler TTK’da düzenlenmemiş olsa da doktrinde genel kurul tarafından önerilen adayın haklı bir sebebe dayanmaksızın seçilmemesi, belirli gruplara mensup kişiler arasından yönetim kurulu üyesi seçilmemesi veya genel kurul tarafından gösterilen gerekçenin haklı neden

⁶⁰³ TTK m. 359/1: “Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur.” şeklindedir.

⁶⁰⁴ TTK m. 408/2-b: “Çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez... Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları...” şeklindedir.

⁶⁰⁵ Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 47.

⁶⁰⁶ Gökçe, “Belirli Gruplar,” 667.

⁶⁰⁷ Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 4.

⁶⁰⁸ Bkz. s.53.

oluşturmaması durumunda genel kurul kararının iptalinin talep edilebileceği kabul görmektedir⁶⁰⁹. Böyle bir durumda mahkemelerin “*yerindelik denetimi*” yapmaksızın, iptal davalarını incelemeleri sebebiyle azınlık pay sahiplerinin menfaatlerinin zedelenmesi ve iptal düzenlemesi ile hedeflenen menfaat korumasının sağlanamaması muhtemeldir. Öte yandan, genel kurulun yönetim kurulunda temsil imtiyazını ihlal eden kararına karşı iptal davası açması ve mahkeme tarafından ilgili kararın iptal edilmesinin ardından, genel kuruldaki yeniden yapılacak olan seçimde tekrardan yönetim kurulunda temsil imtiyazını ihlal eder nitelikte karar alınması mümkün olup, hak sahiplerinin haklarını kullanamama riski mevcuttur⁶¹⁰. Ancak, genel kurul karar iptalinin ADR yollarından biri olan “arabuluculuğa” konu edilmesi durumunda çoğunluk pay sahipleri ile azınlık pay sahipleri bir araya gelerek yönetim kurulu üyesi seçilmesine ilişkin istişarede bulunabilecek ve gerekirse her iki taraf da fedakârlıkta bulunarak uyuşmazlığa konu genel kurul kararının iptal edilmesi ve yeni bir genel kurul kararı alınmak suretiyle kendi talep ettikleri kişilerin yönetim kuruluna üye olarak seçilmesini sağlayabilecektir. Bu bağlamda, arabuluculuğun “çok taraflı olma” özelliği sayesinde tarafların bir araya gelerek, taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanmasını kolaylaştırması söz konusu olabilecektir. Zira, çok taraflı bir arabuluculuk toplantısında toplantıya katılan bütün menfaat gruplarının talep ve beklentileri istişareye konu edilebilecektir. Taraflar arasında müzakerelerin hukuki süreç içerisinde yürütülmesi, müzakere ortamının oluşturulması ve tarafların karşılıklı fedakârlıkta bulunmasının sağlanması bakımından ADR yollarına başvuru büyük önem arz etmektedir. İlgili örnekte olduğu gibi “*yönetim kurulu üyesi seçilmesi*” gibi şirket bakımından kritik önemi haiz olan işlemlere ilişkin genel kurul kararlarının iptali ve yeni bir genel kurul kararı alınmasına dair karar alınması bakımından ADR yöntemleri oldukça etkili olabilecektir. Genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yollarına başvurulması durumunda devlet eliyle yapılan yargılamada yetersiz kalan hususlar giderilebilecek, taraflar arasında menfaat dengesi kurulabilecek ve görece zayıf konumda olan azınlık pay sahibi gibi farklı menfaat gruplarının menfaatlerinin korunması söz konusu olabilecektir. Neticeten, bizler de genel kurulda usul hukukuna uygun bir karar alınması durumunda esas sözleşmeye arabuluculuğa başvurma imkânı tanıyan bir hüküm konulabileceği yoksa genel kurulda yeni bir karar alınması suretiyle

⁶⁰⁹ Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 157.

⁶¹⁰ Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 158.

genel kurul karar iptaline ilişkin arabuluculuğa başvurmanın mümkün kılınabileceği görüşüne iştirak etmekteyiz.

3.2.4 Med-Arb ve genel kurul karar iptali

3.2.4.1 Genel olarak med-arb (arabuluculuk-tahkim)

Tahkim ve arabuluculuk uyuşmazlığın mahkemeye götürülmeksizin çözümlendirilmesine imkân vermesi bakımından benzerlik göstermekle birlikte her iki yöntemin bazı ciddi farklılıkları da vardır⁶¹¹. Tahkim de arabuluculuk da yaygın uyuşmazlık çözüm yöntemleri olmalarına karşın iki yöntemin de kuvvetli ve zayıf yönleri vardır⁶¹². Tahkim ve arabuluculuk yöntemlerinden mümkün olduğu kadar faydalanmak amacıyla karma bir yöntem olan “*arabuluculuk-tahkim*” (med-arb) yöntemi geliştirilmiştir⁶¹³. Bu sayede hem arabuluculuğun hem de tahkimin dezavantajlı özelliklerinin bertaraf edilmesi amaçlanmıştır⁶¹⁴. İlgili yöntem ile yeni ve daha kuvvetli bir uyuşmazlık çözüm metodu ortaya konmuştur⁶¹⁵.

“*Arabuluculuk-tahkim*” yöntemi yerine kullanılan “*med-arb*” ifadesi, arabuluculuk ifadesinin İngilizce’deki karşılığını ifade eden “*mediation*” ve tahkim ifadesinin İngilizce’deki karşılığı ifade eden “*arbitration*” kelimelerinin birleşimi olarak ortaya çıkan “*mediation-arbitration*” ifadesinin kısaltılmasıyla elde edilmiştir⁶¹⁶.

İlgili yöntem, birleşik (karma) ADR yöntemlerinden biri olup, arabuluculuğun farklı ADR yollarından biri ile birleştirilerek uygulanmasıdır⁶¹⁷. Arabuluculuk-tahkim içerisinde hem arabuluculuğu hem de tahkimi içeren bir yöntemdir⁶¹⁸. Birleşik (karma)

⁶¹¹ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 18.

⁶¹² Ekmen, “İstac Med-Arb,” 57.

⁶¹³ Arabuluculuk-tahkim yönteminin henüz bu şekilde isimlendirilmemiş olsa da İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD’deki işçilerin greve gitmemesi için fabrikalarda kurulan uyuşmazlık çözüm kurullarında uygulanmaya başlandığı ileri sürülmektedir. Med-arbın ortaya çıkışına ilişkin detaylar için Bkz. Zeynep Ülkü Kahveci, “Arabuluculuk – Tahkim (Med-Arb) ve Istac Kuralları,” *Tahkim Yargılaması Birinci Bölüm – Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt – 2* içinde, der. Mustafa Erkan ve Candan Yasan Tepetaş (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 219.

⁶¹⁴ Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 218.

⁶¹⁵ Ekmen, “İstac Med-Arb,” 57.

⁶¹⁶ Betül Canatan, “Med-Arb Yönteminin Getirdiği Olumsuzluklar ve Gizlilik Sorununa Yönelik Bazı Med-Arb Modelleri,” *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S.1, C.9 (Ocak 2023): 81 – 92.

⁶¹⁷ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 931; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 42.

⁶¹⁸ Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 216.

ADR yöntemlerine hâkim olan ve baskın karakterli olan yöntem arabuluculuktur⁶¹⁹. İlgili yöntemde, arabuluculuk neticesinde sonuca ulaştırılamayan uyuşmazlıkların, aynı kişinin hakem rolünü üstlendiği tahkim yönteminde sonuca ulaştırılması hedeflenmektedir⁶²⁰. Med-Arb yönteminde, tahkimin prosedürün esaslarından biri olan “*kesinlik*” ve arabuluculuk sürecinde mevcut olan “ *tarafların sürece katılım*” özellikleri bir arada mevcuttur⁶²¹.

Arabulucu-tahkim yöntemi uyarınca, taraflar uyuşmazlığın çözümü için öncelikli olarak arabuluculuk yöntemini deneyecek olup, arabuluculuk yöntemi ile uzlaşma sağlanamaması durumunda mahkemeye gidilmeksizin uyuşmazlık hakem tarafından çözümlenecektir⁶²². Öte yandan, arabuluculuk sürecinde tarafların anlaşmaya varamaması durumunda taraflar mahkemeye gitmeksizin tahkime başvuracak olup, uyuşmazlık hakkında hakem karar verecektir⁶²³. Bu bağlamda, med-arb esasen basamaklı bir tahkim anlaşmasıdır⁶²⁴.

Arabuluculuk-tahkim prosedüründe, taraflar uyuşmazlığın çözümü için ilk olarak arabulucuya başvurmakta, önceden belirlenen sürede veya arabulucunun takdir ettiği bir zaman diliminde arabuluculukta kısmen veya tamamen bir çözüme varılamaması durumunda uyuşmazlığın tamamı veya bir kısmı tahkim ile çözüme kavuşturulma çalışılmaktadır⁶²⁵. Sürecin sonunda taraflar uyuşmazlığın tamamı hakkında sulh olamasalar dahi uyuşmazlığın belirli bir kısmına ilişkin sulh olabilmektedir⁶²⁶. Bahse konu ADR yönteminde arabuluculuk ve tahkim yollarına sırayla başvuru yapılması sebebiyle birçok uyuşmazlık bakımından etkili, ekonomik ve daha fazla tercih edilen bir yöntem olarak nitelendirilmektedir⁶²⁷. Zira med-arb’da arabuluculuk aşamasında taraflar arasındaki uyuşmazlığın bütün veya bazı meseleler bakımından sonuçlandırılması durumunda, tahkime gerek kalmamakta veya tahkime sadece tek bir konu veya çok az mesele kalmaktadır. Ayrıca, arabuluculuk evresinde uyuşmazlık, tarafların konumları ve bakış açıları net bir şekilde açıklığa

⁶¹⁹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 931.

⁶²⁰ Şahin, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma*, 308; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 42.

⁶²¹ Canatan, “Med-Arb Modelleri,” 82.

⁶²² Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 18; Ekmen, “İstac Med-Arb,” 58; Taşkan, “Med-arb”, 8; Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 216.

⁶²³ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 19; Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 217.

⁶²⁴ Ekmen, “İstac Med-Arb,” 57; Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 221.

⁶²⁵ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 932.

⁶²⁶ Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 219.

⁶²⁷ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 932; Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 219.

kavuşturulmuş olduğu için tahkim evresine geçilmesi ihtimalinde her şeyin en başından konuşulup, değerlendirilmesine gerek kalmamaktadır⁶²⁸. Bu durumda, med-arb prosedürü azami ölçüde verimli (ekonomik) olmaktadır⁶²⁹. Med-arb’da tahkim yargılamasında olduğu gibi tarafların yargılamaya müdahil olabilmesi, esnek bir yargılama metodu olması, hızlı ve verimli bir yöntem olması, gizlilik ilkesine tabi olması, uyuşmazlığın uzmanlarca çözümlenmesi ve bağlayıcı bir uyuşmazlık çözüm yolu olması sebebiyle tahkimin, insani ve barışçıl, hızlı ve az masraflı olması sebebiyle arabuluculuğun avantajlı niteliklerini taşımaktadır⁶³⁰. Bu bağlamda, taraflar uyuşmazlıklarını mahkemeye gitmeksizin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle çözümleyecek olup, her iki yöntemin de avantajlarından faydalanabilecektir⁶³¹.

Arabuluculuk-tahkim yönteminin iki farklı uygulama şekli mevcuttur.

İlk uygulama şeklinde, uyuşmazlığa konu meseleler baştan iki kısma ayrılmakta olup, bir kısım konular arabuluculuk sürecinde diğer konular ise tahkimde görüşülmektedir. Öte yandan, diğer uygulama şeklinde uyuşmazlığa konu meselelerin tamamı sırasıyla ilk olarak arabuluculukta görüşülmekte olup, arabuluculuktan netice alınamaması durumunda tahkimde görülmektedir⁶³².

Arabuluculuk-tahkim yönteminin temelinde “birleşik tipli karma sözleşme” yer almaktadır⁶³³. Tarafların arabuluculuk sözleşmesine veya arabuluculuk şartına istinaden arabulucu ile yapmış olduğu sözleşme “arabulucu sözleşmesi”dir. Tarafların arabulucu hakem ile yapmış olduğu bileşik sözleşmede ise baskın karakteri itibariyle vekalet sözleşmesi olan arabulucu sözleşmesi ve hakem sözleşmesi bir arada bulunmaktadır⁶³⁴.

Olağan arabuluculuk-tahkim yoluna, uyuşmazlık ilk olarak tarafsız üçüncü kişi olan arabulucu tarafından çözüme kavuşturulmaktadır. Arabulucunun uyuşmazlığı kısmen veya tamamen çözüme kavuşturamaması durumunda konu tahkimle havale edilmektedir⁶³⁵. Arabuluculuk-tahkimin en yaygın kombinasyonu “tahkim öncesi

⁶²⁸ Tanrıver, *Arabuluculuk*, 42.

⁶²⁹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 934.

⁶³⁰ Ekmen, “İstac Med-Arb,” 59.

⁶³¹ Ekmen, “İstac Med-Arb,” 58.

⁶³² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 932; Taşkan, “Med-arb”, 92.

⁶³³ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 932.

⁶³⁴ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 932.

⁶³⁵ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 933; Tanrıver, *Arabuluculuk*, 42.

arabuluculuk” (*pre-arbitral mediation*) olup, farklı tarafsız üçüncü kişilerce yürütülebileceği gibi (*med-arb different*), arabulucu olarak konuyla ilgilenen kişi tarafından anlaşmaya varılamaması durumunda hakem olarak göreve devam etmesi ile de aynı tarafsız kişi tarafından da yürütülebilecektir (*Med-arb same*)⁶³⁶. Arabuluculuk-tahkimin diğer kombinasyonları, tahkim arabuluculuk (*arb-med*) veya tahkim-arabuluculuk-tahkim (*arb-med-arb*) şeklinde olabilecektir⁶³⁷.

Taraflar arasında akdedilmiş olan sözleşmede med-arb şartının bulunması durumunda; taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek olan uyuşmazlıklarda uyuşmazlık öncelikle arabuluculuk süreci başlatılarak çözümlenmeye çalışılacak olup, tarafların anlaşamaması durumunda ise tahkim yoluyla nihai olarak çözümlenecektir⁶³⁸.

ISTAC dünyada bir ilki başarmış ve arabuluculuk ve tahkimin özelliklerini taşıyan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olan “*Med-Arb*” (Arabuluculuk Tahkim) kurallarını düzenlenmiş olup, ilgili kurallar ISTAC’a ait resmi web sitesi olan <https://istac.org.tr/tr/> alan adlı web sitesinde ilan edilerek yürürlüğe konulmuştur⁶³⁹. Bu sayede, ISTAC kurumsal arabuluculuk-tahkim konusunda öncü konumunda değerlendirilmektedir⁶⁴⁰.

Tarafların, med-arb yoluna başvurma konusunda ve ISTAC Med-Arb kurallarını uygulama konusunda mutabık kalmaları durumunda, taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek olan uyuşmazlıklarda *İstanbul Tahkim Merkezi Arabuluculuk-Tahkim Kuralları* uygulanacaktır. ISTAC’ta verilen hakem kararları nihai ve bağlayıcı olup dünyanın her yerinde rahatlıkla icra edilme gücüne sahiptir⁶⁴¹.

Yine aynı şekilde, İstanbul Ticaret Odası (“*İTO*”) ve İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi Ticari (“*İTOTAM*”) işbirliği ile hazırlanarak 2021 yılında 2021-9 yayın numarası ile yayınlanmış olan “*Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb)*

⁶³⁶ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 933.

⁶³⁷ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 933.

⁶³⁸ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 5.

⁶³⁹ Bkz. <https://istac.org.tr/tr/istac-med-arb-kurallarini-ilan-etti/> (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

⁶⁴⁰ Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 220.

⁶⁴¹ Ziya Akıncı, “İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC),” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, der. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023), 4.

Kuralları” İTOTAM’a ait resmi web sitesinde⁶⁴² ilan edilerek yürürlüğe konulmuştur⁶⁴³. Bu bağlamda, tarafların med-arb yoluna başvurma konusunda ve İTOTAM Med-Arb kurallarını uygulama konusunda mutabık kalmaları durumunda, taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek olan uyuşmazlıklarda İTOTAM Arabuluculuk-Tahkim Kuralları uygulanacaktır.

Türkiye’de Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) kurallarını düzenlemiş olan bir diğer kuruluş ise Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin (“TOBB”) girişimleri neticesinde uyuşmazlıkların çözülmesi için 09.12.2020 tarihinde kurulmuş olan *TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi*’dir. TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi (“TOBBUYUM”) tarafından da Ocak 2024 tarihinde “*TOBBUYUM Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Kuralları*” TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi’ne ait resmî websitesinde⁶⁴⁴ ilan edilerek yürürlüğe konulmuştur⁶⁴⁵. Bu bağlamda, tarafların med-arb yoluna başvurma konusunda ve TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi Med-Arb kurallarını uygulama konusunda mutabık kalmaları durumunda, taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek olan uyuşmazlıklarda *TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi Arabuluculuk-Tahkim Kuralları* uygulanacaktır.

3.2.4.2 Genel kurul karar iptalinin med-arb (arbuluculuk -tahkim) yoluna konu edilmesine ilişkin değerlendirmeler

Bir uyuşmazlığın, med-arb yöntemi ile çözüme kavuşturulup kavuşturulamayacağı meselesinin ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Kural olarak med-arb tarafların kendi iradeleri ile tercih edebilecekleri bir ADR yöntemidir⁶⁴⁶. Bu bağlamda, özel hukukta geçerli olan irade prensibi ilgili ADR yönteminin uygulanabilirliği bakımından da geçerlidir⁶⁴⁷. Şöyle ki, birçok alandan doğan uyuşmazlık arabuluculuğa elverişli iken aynı alanlardan doğan uyuşmazlıklar tahkime elverişli olmama ihtimali vardır. Bu sebeple, taraflar aralarındaki hukuki ilişkiden

⁶⁴² Bkz. <https://www.itotam.com/> (Erişim Tarihi: 24.11.2024)

⁶⁴³ Bkz. https://www.itotam.com/Dosyalar/2021/YENI_BASLIK_MED-ARB%20KURALLARI.pdf / (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

⁶⁴⁴ Bkz. <https://www.tobbuyum.com.tr/index.php> (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

⁶⁴⁵ Bkz. <https://tobbuyum.com.tr/med-arb-kurallari/> (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

⁶⁴⁶ Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 220.

⁶⁴⁷ Kahveci, “Med- Arb ve Istac Kuralları,” 221.

doğacak ya da doğan uyuşmazlıklarını med-arb yöntemiyle çözmek istediklerinde ilgili hukuki ilişkinin gerçekleştiği alanın tahkime elverişli olup olmadığına bakmak durumundadır. Böylesi bir durumda uyuşmazlığın arabuluculuk aşamasında çözümlenmesi durumunda herhangi bir sorun olmayacaktır. Ancak, uyuşmazlık arabuluculukta çözümlenmeyip tahkim aşamasına devam edilirse tahkime elverişsiz bir alandan doğan uyuşmazlığın arabuluculuk-tahkim uygulaması sonunda verilen hakem kararının iptali söz konusu olabilecektir⁶⁴⁸.

Med-arb prosedürünün Türk hukukunda yeni uygulama bulması sebebiyle, genel kurul karar iptalinin med-arb yöntemi ile çözümlenip çözümlenemeyeceğine ilişkin doktrinde henüz somut görüşler mevcut değildir. Fakat genel kurul karar iptalinin tahkime ve arabuluculuğa elverişliliğine ilişkin tartışmalar kıyasen med-arb uygulama alanı bulabilecektir. Bu bağlamda, çalışmamızın “*Genel Kurul Kararı İptalinin Tahkime Elverişli Olduğunu Savunan Görüş*⁶⁴⁹” ve “*Genel Kurul Karar İptalinin Arabuluculuğa Konu Edilmesine İlişkin Değerlendirmeler*⁶⁵⁰” başlıklı kısımlarında konuya ilişkin yer alan görüşlerimiz uyarınca genel kurulda usul hukukuna uygun bir karar alınması durumunda esas sözleşmeye med-arb’a başvurma imkanı tanıyan bir hüküm konulabileceği yoksa genel kurulda yeni bir karar alınması suretiyle genel kurul karar iptaline ilişkin med-arb’a (arabuluculuk-tahkime) başvurunun mümkün kılınabileceği görüşüne iştirak etmekteyiz.

3.3 Esas sözleşme ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuru hakkının düzenlenmesi

Anonim şirketlerde, genel kurul karar iptaline ilişkin olarak çalışmamız kapsamında ele alınan ADR yöntemlerine başvurunun mümkün olup olmadığı hususu çalışma kapsamında incelenen ADR yöntemleri bakımından tek tek değerlendirildikten sonra, ADR yöntemlerine başvurunun esas sözleşmeye hüküm eklemek suretiyle yapılıp yapılamayacağı hususunun ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

⁶⁴⁸ Ekmen, “Istac Med-Arb,” 60.

⁶⁴⁹ Bkz. s.104.

⁶⁵⁰ Bkz. s.117.

Öncelikle, çalışmamızın “*Genel Olarak Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri*”⁶⁵¹ başlıklı kısmında detaylı olarak açıklanmış olduğu üzere Türk hukukunda farklı ADR yöntemleri mevcut olup, çalışmamız kapsamında incelenen ADR yöntemlerinden arabuluculuk, sulh, tahkim ve med -arb için özel kanunlarda farklı özel başvuru usulleri öngörülmüştür. Her bir ADR yöntemi için özel mevzuat hükümlerinde yer alan başvuru yöntemleri çalışmamızın ilgili ADR yöntemine ilişkin kısımlarında detaylı şekilde yer almaktadır.⁶⁵² Ancak, çalışmamız kapsamında incelenmekte olan her bir ADR yönteminin özel başvuru usullerine ek olarak, ilgili yöntemlere başvuru hakkının anonim şirket esas sözleşmesinde düzenlenmiş olması ihtimali vardır. Önemle belirtmek gerekir ki, esas sözleşmede yer alan bir düzenleme uyarınca genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yöntemlerine başvurulup başvurulamayacağı ve ADR yöntemlerine başvurma hakkının esas sözleşme ile düzenlenip düzenlenemeyeceği hususları ayrıca tartışmalıdır. İlgili tartışmaların ve görüş farklılıklarının daha net anlaşılabilmesi için esas sözleşmeden ve esas sözleşme kapsamında kısaca, emredici hükümler ilkesinden ve anonim şirketlerde sözleşme özgürlüğünün emredici hükümler ilkesi ile sınırlandırılmasından bahsedilmesi gerekmektedir.

3.3.1 Esas Sözleşme

Esas sözleşme, şirket tüzel kişisinin anayasası olarak görev ifa eden, şirketin iç ve dış ilişkileri ile pay sahiplerinin şirkete ve birbirlerine karşı hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenleyen, şekle tabi, katılıma açık bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır⁶⁵³. İlgili tanımdan da açıkça görüldüğü üzere esas sözleşme adeta “*anonim şirketin anayasası*” olarak değerlendirilmekte olup, pay sahipleri bakımından kılavuz görevini yürütmektedir⁶⁵⁴. Esas sözleşmenin muhtemel içeriğine ilişkin olarak; “*zorunlu hususlar*” ve “*ihtiyari hususlar*” şeklinde ikili bir ayrım söz konusudur⁶⁵⁵. Esas sözleşmede bulunması gereken “*zorunlu hususlar*”, “*gerçek (maddi/kooperatif) sözleşme hükümleri*” olarak isimlendirilmekte olup, şirketin bizzat kendisini,

⁶⁵¹ Bkz. s.61.

⁶⁵² “Tahkim” için Bkz.s.67, “Arabuluculuk” için Bkz. s.107, “Med-arb” için Bkz. s.117, “Sulh” için Bkz.s.61.

⁶⁵³Karasu, *Emredici Hükümler*, 29; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 653; Aydın, *Anonim Şirketler*, 114; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 241.

⁶⁵⁴ Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 35.

⁶⁵⁵ Karasu, *Emredici Hükümler*, 31; Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*,1: 299.

organizasyon yapısını, kuruluş amacını, malvarlığını, organlarını, şirket ile kurucular ve pay sahipleri arasındaki ilişkileri düzenleyen soyut ve genel nitelikteki hükümler olarak değerlendirilmektedir⁶⁵⁶. TTK m. 339 uyarınca “zorunlu unsurların” esas sözleşmede yer almaması veya eksik yer alması durumunda şirket tescil başvurusunun sicil müdürü tarafından reddedilmesi gerekmektedir⁶⁵⁷.

Çalışmamız kapsamında incelenmekte olan “genel kurul karar iptaline ilişkin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuru hakkı”, zorunlu hususlardan biri olarak kanunda düzenlenmemiştir. Bu sebeple, “genel kurul karar iptaline ilişkin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuru hakkının” esas sözleşmeye eklenebileceğinin kabulü halinde, ilgili düzenlemenin “ihtiyari hususlar” bakımından incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, öncelikle ilgili hakkın, esas sözleşme ile düzenlenip düzenlenemeyeceği hususunun incelenmesi gerekmektedir.

Pay sahiplerinin kendi aralarındaki ve/veya diğer menfaat grupları ile olan ilişkilerindeki düzenlemeler birtakım sınırlamalara tabidir. Çalışmamız kapsamında incelenmekte olan anonim şirketler bakımından “sözleşme özgürlüğü” pay sahiplerinin şirkete ve birbirlerine karşı hak, yetki ve yükümlülüklerini ve dolayısıyla şirketin iç ilişkisinin esas sözleşme ile düzenlenebilme ve değiştirilebilme özgürlüğünü ifade etmektedir⁶⁵⁸. Esas sözleşmede zorunlu unsurlara ek olarak, “emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla” isteğe bağlı unsurlara yer verilebilmektedir⁶⁵⁹. Anonim şirketler hukuku bakımından esas sözleşme ile getirilmiş olan bahse konu sözleşme özgürlüğü birtakım hükümler ile sınırlandırılmaktadır. Kanun hükümleri nitelikleri bakımından “aksi kararlaştırılamayan hükümler” ve “aksi kararlaştırılabilen hükümler” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁶⁶⁰. Hukuksal bir ilişkide taraflarca aksi kararlaştırılamayan ve uyulması zorunlu olan kurallar “emredici hükümler” olarak isimlendirilmekte iken, taraflarca aksi kararlaştırılabilen veya taraflarca yapılan irade açıklamalarının yorumunda kullanılan hükümler ise “yedek hükümler” olarak isimlendirilmektedir⁶⁶¹. Bir hukuki vakıya ilişkin olarak kanunda yer alan emredici

⁶⁵⁶ Karasu, *Emredici Hükümler*, 31.

⁶⁵⁷ Karasu, *Emredici Hükümler*, 31; Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 302; Aydın, *Anonim Şirketler*, 114.

⁶⁵⁸ Karasu, *Emredici Hükümler*, 29.

⁶⁵⁹ Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, 1: 659; Şehirali Çelik, Kırca, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, 1: 299; Ergün, *Anonim Şirketler Hukuku*, 42.

⁶⁶⁰ Karasu, *Emredici Hükümler*, 45.

⁶⁶¹ Karasu, *Emredici Hükümler*, 45.

hükümlerin sayısı arttıkça sözleşme özgürlüğü de o oranda sınırlandırılmakta iken, yedek hükümlerin sayısı arttıkça ortakların esas sözleşme serbestisi o oranda artmaktadır⁶⁶². Emredici hükümler ilkesinin en önemli amacı, anonim şirketlerin esas sözleşmelerine belli bir standart getirerek, hukukî güvenlik, açıklık ve öngörülebilirliği sağlayarak, mevcut ve müstakbel pay sahipleri, alacaklılar ve işçiler gibi farklı menfaat gruplarının menfaatini korumaktır⁶⁶³. Pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması bakımından ilgili ilke; çoğunluk pay sahiplerinin istedikleri hükümleri esas sözleşmeye ekleyerek güçsüz pay sahiplerinin zarara uğramasının önlemeyi hedeflemektedir⁶⁶⁴. Bu bağlamda, esas sözleşmede yer alan hükümlerin “*emredici hükümler ilkesi*”ne tabi olmasının mevcut ve potansiyel pay sahiplerinin menfaatlerini koruyucu fonksiyona sahip olduğu söylenebilecektir.

Çalışmamız kapsamında incelenmekte olan genel kurul karar iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilip edilemeyeceği hususunun, esas sözleşmeye hüküm eklemek suretiyle gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği değerlendirilirken emredici hükümler ilkesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Niteliği itibari ile esas sözleşmenin bir sözleşme çeşidi olması sebebiyle TBK’nin sözleşmelerin geçerliliğine ilişkin hükümleri içeriği uygun düştüğü ve konuya ilişkin özel hüküm bulunmadığı müddetçe uygulama alanı bulacaktır. TBK m. 26’da açıkça belirtilmiş olduğu üzere “*kanunda öngörülen sınırlara riayet edilmesi*” kaydıyla, taraflar sözleşme içeriğini özgürce belirleyebilecektir. Kural olarak “*sözleşme özgürlüğünün*” sınırı TBK m. 26 ve m. 27 uyarınca belirlenmektedir⁶⁶⁵. Bu bağlamda, esas sözleşme bakımından da “*sözleşme özgürlüğünün*” esas alındığı düşünülebilir ve “*sözleşme özgürlüğünün*” emredici hükümlere aykırı olmamak kaydı ile kullanılabilir kabul edilebilecektir⁶⁶⁶. Fakat mutlak şekilde sözleşme özgürlüğünün esas alındığına ilişkin yorum yapılması da hatalı olacaktır. Zira şahıs şirketlerin farklı olarak, TTK tıpkı limited şirketlerde olduğu gibi anonim şirketlerde de önceliği esas sözleşmeden ziyade kanuna vermiştir⁶⁶⁷. Bu bağlamda, anonim

⁶⁶²Karasu, *Emredici Hükümler*, 25.

⁶⁶³Karasu, “6102 sayılı TTK,” 312.

⁶⁶⁴Karasu, “6102 sayılı TTK,” 313.

⁶⁶⁵ Necla Akdağ Güney, *Anonim Şirketlerde Kuruluş* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 284.

⁶⁶⁶ Akdağ Güney, *Kuruluş*, 285; Eminoğlu, “Elverişlilik,” 279.

⁶⁶⁷ Karasu, *Emredici Hükümler*, 36.

şirketler hukukundan doğan uyuşmazlıkların değerlendirilmesine taraf iradelerinin esas alındığı esas sözleşmeden ziyade TTK ve sair yasal mevzuat hükümleri önceliklendirilmektedir. Bu bağlamda, TTK m. 340 uyarınca esas sözleşmede yapılacak olan ihtiyari düzenlemeler ancak “*kanunda açıkça izin verilmiş olması*” koşuluyla geçerli olacaktır⁶⁶⁸. İlgili düzenleme ile pay sahiplerinin korporatif düzlemdeki amaç ve ihtiyaçlarına göre sözleşmelerde düzenlemeler yapma yetkisi önemli ölçüde sınırlandırılmıştır⁶⁶⁹. Bu sebeple, anonim şirketlere ilişkin hükümlerde “*sözleşme özgürlüğü ilkesinden*” ziyade “*emredici hükümler ilkesinin*” geçerli olduğu söylenebilecektir⁶⁷⁰.

Niteliği itibari ile esas sözleşmede yer alan maddi nitelikteki hükümler pay sahiplerinin kendi aralarında akdetmiş olduğu sözleşmelerde farklı olarak hem mevcut pay sahipleri hem de şirkete sonradan dâhil olan pay sahipleri bakımından bağlayıcıdır⁶⁷¹. Bu sebeple, TTK ile esas sözleşmeye ilişkin olarak sözleşme özgürlüğü ilkesinin sınırlandırılması söz konusudur⁶⁷².

3.3.2 Esas sözleşmeye “ADR yöntemlerine başvuru” hakkının eklenmesi meselesi

Türk hukukunda anonim şirket genel kurul kararlarının iptalinin kural olarak şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemeleri nezdinde dava açılmak suretiyle gerçekleştirilebileceği hususu şüphesizdir. Ancak, devlet eliyle yapılan yargılamaya başvurmaksızın, esas sözleşmeye hüküm eklemek suretiyle ADR yöntemleri ile genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği hususu tartışmalıdır. Genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yollarına başvuru hakkına ilişkin düzenlemelerin esas sözleşmede yer alan bir hüküm ile mümkün olup olmayacağı ayrıca incelenmelidir. Zira, çalışmamızın “*Esas Sözleşme*”⁶⁷³ başlıklı kısmında belirtilmiş olduğu üzere esas sözleşme anonim şirketlerin anayasası konumundadır. Şirket üzerinde kontrolün sağlanması, esas sözleşmeye konulacak hükümler ile mümkündür⁶⁷⁴.

⁶⁶⁸ Aydın, *Anonim Şirketler*, 120; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, 242.

⁶⁶⁹ Sulu, “Arbuluculuk ve Tahkim,” 512.

⁶⁷⁰ Karasu, *Emredici Hükümler*, 45; Karasu, “6102 sayılı TTK,” 312.

⁶⁷¹ Karasu, *Emredici Hükümler*, 29; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 190; Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 35.

⁶⁷² Karasu, “6102 sayılı TTK,” 312.

⁶⁷³ Bkz. s. 123.

⁶⁷⁴ Oğuz, *Temsil Edilme Hakkı*, 47.

Her ne kadar her bir ADR yönteminin kendine özgü özellikleri olsa da genel kurul karar iptalinin sadece mahkeme önünde dava açılması suretiyle mümkün olacağını ve bundan dolayı esas sözleşmeye ADR yöntemine başvuruya ilişkin hüküm eklenemeyeceğini savunanların argümanları bütün ADR yöntemlerini kapsar niteliktedir. Zira ilgili görüşü savunanlar genel kurul karar iptalini düzenleyen TTK m.445’de yer alan hükmün lafzına ilişkin lafzi yorumda bulunarak genel kurul karar iptaline ilişkin salt şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemeleri’nin görevli ve yetkili olduğunu, ilgili madde hükmünün emredici nitelikte olduğunu ve anonim şirketler bakımından “*emredici hükümler ilkesinin*” geçerli olduğunu savunmaktadır⁶⁷⁵. Bu bağlamda, esas sözleşmeye “*genel kurul karar iptali talebi ile ADR yöntemine başvurma hakkına*” ilişkin hüküm eklenemeyeceğini savunulmaktadır.

Öte yandan, doğrudan veya dolaylı şekilde “*genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yöntemlerine başvurma hakkına*” ilişkin esas sözleşmeye hüküm eklenebileceğini savunanlar, savunmalarını esasen “*tahkim*” prosedürü üzerinden yürütmektedir. Her ne kadar, esas sözleşmeye ADR yöntemlerine başvuru hakkının eklenip eklenemeyeceği hususu esasen “*tahkim*” prosedürü üzerinden yürütülmekeyse de ilgili savunmalar diğer ADR yöntemleri bakımından da kıyasen uygulanabilecektir.

“*Genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yöntemlerine başvurma hakkı*” esas sözleşmede yer alacak “*doğabilecek bütün muhtemel uyuşmazlıklar bakımından uygulanabilir nitelikteki*” bir hüküm ile veya “*özel olarak belirli bazı muhtemel uyuşmazlık konuları bakımından uygulanabilir nitelikteki*” bir hüküm ile düzenlenebilecektir. Bu durumda, esas sözleşmeye eklenen genel nitelikteki ve ilgili anonim şirkete ilişkin doğabilecek bütün muhtemel uyuşmazlıkları kapsar nitelikteki ADR başvuru şartlarının da incelenmesi gerekmektedir.

3.3.3 Esas sözleşmeye “*tahkim şartının*” eklenmesi

ADR yöntemlerine başvurma hakkının, esas sözleşme ile düzenlenip düzenlenemeyeceği hususuna ilişkin tartışmada ADR yöntemlerinden biri olan “*tahkime*” ilişkin tahkim şartının esas sözleşmede düzenlenmiş olması ve ilgili esas

⁶⁷⁵ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, 240 vd.

sözleşmenin İstanbul Ticaret Sicili tarafından tescil edilmesi önemli bir etki yaratmıştır. Şöyle ki; 25 Ekim 2021 tarihli tescil başvurusuna istinaden İstanbul Ticaret Sicil Müdürlüğü nezdinde ilk esas sözleşmesel tahkim şartı 28 Ekim 2021 tarihinde tescil edilmiş ve 1 Kasım 2021 tarihli ve 10441 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiştir. Bu sayede, esas sözleşmede tahkim şartının yer alması ile yerleşik uygulamayı değiştirmeye ve dönüştürmeye yönelik ilk adım atılmıştır⁶⁷⁶. Ancak, önemle belirtmek gerekir ki esas sözleşmeye tahkim şartının eklenip eklenemeyeceği konusunda nihai kararı yargı verecek olup, ilgili tescil işlemi ticari hayatın gerekliliklerini ve ilgili gerekliliklere ADR yöntemlerinden biri olan tahkimin daha net şekilde yanıt verdiğini ortaya koyması bakımından önemlidir⁶⁷⁷.

Öncelikle, önemle belirtmek gerekir ki tahkim şartının esas sözleşmede yer alabilmesi sadece tahkime elverişli ihtilaflar bakımından mümkün olup, bu bağlamda “tahkime elverişlilik” bir ön koşul niteliğine sahiptir⁶⁷⁸. Bu sebeple, esas sözleşmede genel kurul kararlarının iptaline ilişkin tahkim şartına yer verilip verilemeyeceği hususu değerlendirilirken “tahkime elverişlilik” ölçütünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Doktrinde yer alan bir görüş uyarınca, anonim şirket esas sözleşmesine tahkim kaydının eklenebileceği kabul edilmektedir⁶⁷⁹. Esas sözleşmeye tahkim şartının eklenmesi kuruluş aşamasında veya daha sonradan olabilecektir⁶⁸⁰. İlgili görüş uyarınca, esas sözleşmeye eklenen tahkim şartının yazılı şekil şartına uygun olması ve taraf iradelerine dayanması durumunda, şirket esas sözleşmesine tahkim şartının eklenmesinde herhangi bir hukukî engel bulunmamaktadır⁶⁸¹. Konuya ilişkin emsal

⁶⁷⁶ Kadir Çevikbaş ve Cem Veziroğlu, “İstanbul Ticaret Sicili’ne Tescil Edilen İlk Esas Sözleşmesel Tahkim Şartına İlişkin Tespitler,” *KHAS Hukuk Bülteni 2021-2022 Akademik Yılı Derlemesi*, (Aralık 2021) (<https://Hukukbulteni.Khas.Edu.Tr/Bulten/60>) (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

⁶⁷⁷ Çevikbaş ve Veziroğlu, “Tahkim Şartı,” (<https://Hukukbulteni.Khas.Edu.Tr/Bulten/60>) (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

⁶⁷⁸ Kayıklık, “Rüzgâr Tersine Dönerken,” 2; Cem Veziroğlu, “Anonim Ortaklık Esas Sözleşmesinde Düzenlenen Tahkim Şartının Geçerliliği,” *Tahkim Yargılaması Birinci Bölüm – Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt – 2* içinde, der. Mustafa Erkan ve Candan Yasan Tepetaş (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 9, Balak, “Tahkim Şartı,” 11.

⁶⁷⁹ Taş, “Milletlerarası Ticari Tahkim”, 38; Balak, “Tahkim Şartı,” 11.

⁶⁸⁰ Altıntaş Şahin, “Şirketler Hukukunda Tahkim,” 1267; Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 190; Veziroğlu, “Tahkim Şartının Geçerliliği,” 17.

⁶⁸¹ Bahtiyar, *Anasözleşme*, 210.

nitelikte Yargıtay kararında⁶⁸² da esas sözleşmede yer alan tahkim şartının taraflar bakımından bağlayıcı olacağı değerlendirilmiştir.

Doktrinde yer alan başka bir görüş uyarınca anonim şirket esas sözleşmesine tahkim kaydı eklenmesi mümkün değildir⁶⁸³. Zira, esas sözleşmeye tahkim kaydının eklenmesi ile tahkimin iradi ve ihtiyari olma niteliği bağdaşmamaktadır. Nitekim ilgili görüşü destekler nitelikte de Yargıtay kararları⁶⁸⁴ mevcut olup, ilgili yargı kararlarında da esas sözleşmede yer alan tahkim şartının geçersiz olacağı belirtilmiştir.

Doktrinde yer alan başka bir görüş uyarınca, anonim şirket esas sözleşmesine tahkim hükmü konulması durumunda ve taraflar arasında esas sözleşmenin geçerliliğine veya varlığına dair ihtilaf olması halinde tahkim şartı konusunda da anlaşmazlık yaşanabilecektir⁶⁸⁵. Zira esas sözleşmenin iptal edilebilir olduğu, kesin hükümsüz olduğu veya yokluğunun tespit edilmesinin talep edilmiş olduğu durumlarda esas sözleşmede yer alan ilgili tahkim şartının bu durumdan nasıl etkileneceği sorusu ortaya çıkmaktadır⁶⁸⁶.

Diğer bir görüş uyarınca esas sözleşme ve tahkim şartı, birbirinden bağımsız sözleşmeler olup, esas sözleşmeye tahkim şartı eklenmiş olması durumunda ilgili tahkim şartının esas sözleşmeden ayrı ve bağımsız olmasını engellememektedir⁶⁸⁷. Esas sözleşmenin bir parçası haline getirmek maksadıyla tahkim şartını içeren bir belgeye atıfta bulunulması halinde dahi tahkim sözleşmesinin yapıldığı kabul edilmektedir. Doktrinde yer alan başka bir görüş uyarınca, emredici hükümler ilkesi anonim şirketlerin esas sözleşmelerinde tahkim şartına yer verilmesine engel oluşturmamakta, tahkim hükmü esas sözleşme bakımından tamamlayıcı hüküm niteliğini haiz olup, ilgili hüküm esas sözleşmede yer alabilecektir⁶⁸⁸.

⁶⁸² Yargıtay 11. HD 2004/6212E., 2005/2842K., 28.03.2005 T.,

⁶⁸³ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 69-70.

⁶⁸⁴ Yargıtay 11. HD 2019/2226E., 2019/5000K., 01.07.2019 T., Yargıtay 11. HD 2011/13485E., 2012/19915K., 05.12.2012T., Yargıtay 11. HD 2014/141 E., 2014/ 6951 K., 09.04.2014 T.

⁶⁸⁵ Mustafa Erkan, *Tahkim Şartının Ayrılabilirliği Prensibinin Asıl Sözleşmenin Yokluğu Durumunda Değerlendirilmesi*, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* S.2, C.17 (Ocak 2013): 535-62.

⁶⁸⁶ Erkan, "Tahkim Şartının Ayrılabilirliği," 538; Göknil Emdî, "Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkim Şartının Bağımsızlığı," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* (2008): 548.

⁶⁸⁷ Ekşi, *HMK'da Tahkim*, 105.

⁶⁸⁸ Ayoğlu, *Sermaye Şirketleri*, 30-31.

Helvacı, anonim şirketler bakımından tahkim yargılamasını doğrudan doğruya dışlayan bir hükmün Türk hukuk sisteminde mevcut olmadığını, bu hususun bütün anonim şirketten kaynaklı uyuşmazlıkların tahkime elverişli olduğu anlamına gelmediğini, fakat tahkimin anlaşmaya dayalı olma özelliğinin anonim şirketler bağlamında da aynen geçerli olduğunu ve bakımından tahkim anlaşmasının şirket ana sözleşmesinde yer alabileceğini belirtmiştir⁶⁸⁹.

Önemle belirtmek gerekir ki, çalışmamızın “*Alman Hukukunda Genel Kurul Karar İptalinin Tahkime Konu Edilmesi*”⁶⁹⁰ ve “*İsviçre Hukukunda Genel Kurul Karar İptalinin Tahkime Konu Edilmesi*”⁶⁹¹ başlıklı kısımlarında değinilmiş olduğu üzere İsviçre ve Alman hukukunda esas sözleşmeye tahkim şartı eklenmesi kabul edilmektedir. Bahse konu ülkelere ek olarak Fransa, İtalya, İspanya ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere olmak üzere farklı ülkelerde de şirketler hukuku uyuşmazlıklarının çözümünde şirket esas sözleşmesinde yer verilecek tahkim şartına imkân tanınmaktadır⁶⁹². Karşılaştırmalı hukukta genel olarak kabul gören ve yer alan esas sözleşmeye tahkim şartı eklenmesine dair uygulamanın, Türk hukuku bakımından da örnek teşkil etmesi gerektiğini değerlendirmekteyiz.

Uygulamada, esas sözleşmeye ADR yöntemlerinden biri olan “*tahkime başvuru hakkının*” eklenebileceği hususunda İTO ve İTOTAM işbirliği ile “*şirket ana sözleşmelerine konulabilecek örnek tahkim şartı*” da hazırlanmış olup, ilgili örnek tahkim şartı 24.11.2021 tarihinde paydaşlara duyurulmuş ve İTOTAM’a ait resmi internet sitesinde⁶⁹³ “*Şirketler hukukundan doğan uyuşmazlıkların etkin ve alanında uzman kişilerce çözümünü temin etmek için şirket esas sözleşmesine İTOTAM (İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi) tahkim şartını koyabilirsiniz.*” açıklaması ile birlikte yayımlanmıştır. Bahse konu şirket ana sözleşmesine konulabilecek örnek tahkim şartında:

“*Türk Ticaret Kanunu, işbu esas sözleşme ve şirket kararlarından kaynaklananlar da dahil olmak üzere pay sahipleri arasında veya şirket ve pay sahipleri arasında veya yönetim kurulu üyeleri ile şirket ve/veya pay sahipleri*

⁶⁸⁹ Helvacı, “Tahkim Yargılaması,” 187.

⁶⁹⁰ Bkz.s.87.

⁶⁹¹ Bkz.s.89.

⁶⁹² Özkorkut, “Tahkim”, 174.

⁶⁹³ Bkz. <https://www.itotam.com/> (Erişim Tarihi:26.12.2024)

arasında doğacak tüm uyuşmazlıklar; emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla, İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (İTOTAM) Tahkim Kuralları uyarınca nihai olarak tahkim yoluyla çözümlenecektir.

Uyuşmazlıklara İTOTAM Tahkim Kuralları yanında Türk Ticaret Kanunu'nun ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili uyuşmazlığa özgü esasa ve usule ilişkin hüküm ve kuralları uygulanacaktır.

Uyuşmazlık..... (tek hakem veya üç hakemden oluşan hakem kurulu) tarafından çözüme bağlanacaktır.

Tahkim yeri İstanbul'dur.

Tahkim dili Türkçe'dir.” şeklinde yer alan düzenleme ile şirket esas sözleşmesine tahkim şartının eklenebileceği kabul edilmektedir.

Ayrıca, her ne kadar özel olarak “*esas sözleşme*” için olduğu belirtilmiş olmasa dahi “*yapılacak olan sözleşmelerde*” kullanılması amacı ile farklı kurum ve kuruluşlar tarafından “*örnek tahkim şartları*” da hazırlanmış ve ilgili tahkim şartları da bahse konu kurum ve kuruluşlara ait resmi internet sitelerinde yayımlanmıştır.

İTOTAM⁶⁹⁴ tarafından yayımlanmış olan “*örnek tahkim şartı*”, “*Ticari uyuşmazlıklarınızın etkin, süratli ve alanında uzman kişilerce çözümünü temin etmek için yapacağınız sözleşmelere İTOTAM (İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi) tahkim şartını koyabilirsiniz.*” açıklaması ile yayınlanmıştır. Bahse konu şirket ana sözleşmesine konulabilecek örnek tahkim şartında: “*İşbu sözleşmeden kaynaklanan veya bu sözleşmeyle ilgili olan ya da bu sözleşmenin ihlali, feshi veya geçersizliğine ilişkin bulunan her türlü uyuşmazlık veya istem İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi Tahkim Kuralları uyarınca nihai olarak tahkim yoluyla çözülecektir.*” demek suretiyle şirketler hukukundan doğan uyuşmazlıklarda tahkime başvurulabileceği ve bu hususa ilişkin tahkim şartının “*sözleşmelere*” eklenebileceği belirtilmiştir. Her ne kadar ilgili örnek tahkim şartında özel olarak esas sözleşmede yer alabileceği belirtilmemiş olsa dahi esas sözleşmenin bir sözleşme türü olması sebebiyle ilgili hükmün esas sözleşme bakımından da uygulanabilir olduğunu değerlendirmekteyiz. Ayrıca, ilgili örnek tahkim şartına ilişkin

⁶⁹⁴ Bkz. https://www.itotam.com/Dosyalar/2021/_combotah.pdf (Erişim tarihi:26.12.2024)

amaçsal yorum yapıldığında, bahse konu örnek tahkim şartının hazırlanma amacının içeriğine uygun düşmek kaydı ile şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tamamında “*tahkim yoluna başvuru*” açmak olduğu görülmektedir. Bu sebeple, her ne kadar ilgili örnek tahkim şartında özel olarak esas sözleşme ve genel kurul karar iptali belirtilmemiş olsa dahi, ilgili maddenin hazırlanış amacı gereği esas sözleşmeye hüküm eklenmesi suretiyle genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda da uygulanabileceği değerlendirilmektedir.

ISTAC⁶⁹⁵ tarafından da sözleşmelere eklenmesi amacı ile “örnek tahkim şartı” hükmü hazırlanarak, “*Bu sözleşmeden kaynaklanan veya bu sözleşmeyle ilişkili olan tüm uyuşmazlıklar, İstanbul Tahkim Merkezi Tahkim Kuralları uyarınca nihai olarak tahkim yoluyla çözümlenecektir.*” açıklaması ile yayınlanmıştır. İlgili örnek tahkim şartının taraflarca özelleştirilmek istenmesi durumunda, ISTAC tarafından tahkim şartına eklenmesi amacıyla örnekseyici nitelikte birtakım maddeler düzenlenmiş olup, ilgili maddeler ISTAC’a ait <https://istac.org.tr/tr/> alan adlı resmi internet sitesinde; “*Aşağıdaki hükümler, örnek tahkim şartına eklenebilir:*

Acil Durum Hakemine İlişkin Kurallar uygulanmaz.

Tahkim yeri (Şehir / Ülke) ’dir.

Tahkim dili (...)’dir.

Hakem sayısı (...) olacaktır.

Uyuşmazlığın esasına (...) hukuku uygulanır.” şeklinde yayımlanmıştır.

ITOTOM tarafından yayımlanmış olan “örnek tahkim şartı” ile paralel şekilde, ISTAC tarafından düzenlenmiş ve yayımlanmış olan örnek tahkim şartında da özel olarak “*anonim şirkete ait esas sözleşmeden*” bahsedilmemektedir. Fakat her ne kadar ilgili örnek tahkim şartında özel olarak “*esas sözleşmede*” yer alabileceği belirtilmemiş olsa dahi esas sözleşmenin bir sözleşme türü olması sebebiyle ilgili hükmün esas sözleşme bakımından da uygulanabilir olduğunu, amaçsal yorum uyarınca ilgili tahkim şartının “*esas sözleşme*” bakımından da uygulanabilir olduğunu değerlendirmekteyiz. Bu bağlamda, niteliği itibari ile uygun düştüğü hallerde anonim

⁶⁹⁵ Bkz. <https://istac.org.tr/tr/uyusmazlik-cozumu/tahkim/ornek-tahkim-sarti/> (Erişim tarihi:26.12.2024)

şirketlere ait esas sözleşmelerde de ISTAC tarafından yayımlanmış olan “*örnek tahkim şartına*” yer verilebileceğini, somut olay koşullarının uygun düşmesi halinde genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda da ISTAC tahkim kurallarının uygulanabileceği değerlendirilmektedir.

TOBBUYUM tarafından da sözleşmelere eklenmesi amacı ile “*örnek tahkim şartı*” hükmü hazırlanmış olup, bahse konu “*örnek tahkim şartı*”, TOBBUYUM’a ait resmi internet sitesinde⁶⁹⁶ “*Bu sözleşmeden doğan veya bu sözleşme ile ilgili uyuşmazlıklar, TOBB UYUM nezdinde, TOBB UYUM Arabuluculuk-Tahkim Kuralları çerçevesinde, tahkim yoluyla bağlayıcı ve nihai olarak çözülecektir. Tahkim yeri ...(Ankara) dır. Tahkim dili ...(Türkçe) dir. Sözleşmenin esasına ...(Türk) hukuku uygulanacaktır.*” açıklaması ile yayınlanmıştır.

Bizler de doktrinde⁶⁹⁷ Türk hukukunda şirket esas sözleşmelerine konan tahkim şartının bağlayıcılığı ve geçerliliği hususunda özellikle korporatif nitelikteki ve doğrudan TTK kapsamında düzenlenen uyuşmazlık türleri bakımından henüz tam olarak oturmuş bir uygulama olmadığına dair değerlendirmeye iştirak etmekteyiz.

3.3.4 Esas sözleşmeye “arabuluculuk” maddesi eklenmesi

Öte yandan, diğer ADR yöntemlerinden biri olan “*arabuluculuk*” prosedürüne ilişkin olarak da İTO- İTOTAM ve TOBBUYUM tarafından özel olarak “*esas sözleşme*” belirtilmiş olmamak ile birlikte “*yapılacak olan sözleşmelerde*” kullanılması amacı ile “*örnek arabuluculuk şartı*” hazırlanmış ve ilgili kurum ve kuruluşlara ait resmi internet sitelerinde yayınlanmıştır.

İTOTAM’a ait resmi internet sitesinde⁶⁹⁸ “*Ticari uyuşmazlıklarınızın arabuluculuk yoluyla kısa sürede yapıcı bir şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlamak için İTOTAM'a başvurabilirsiniz.*” şeklindeki açıklama ile “*örnek arabuluculuk şartı*” yayınlanmış olup, ilgili örnek arabuluculuk şartı şu şekildedir:

⁶⁹⁶ Bkz. <https://www.tobbuyum.com.tr/index.php> (Erişim tarihi:26.12.2024)

⁶⁹⁷ Uygun, “Tahkimle Çözüm,” 37.

⁶⁹⁸ Bkz. <https://www.itotam.com/> (Erişim tarihi:26.12.2024)

“Taraflar, işbu sözleşmeye ilişkin uyuşmazlıklarını İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi Arabuluculuk Kuralları'na göre arabuluculuk yoluyla çözmeyi kabul eder.”

İlgili “örnek arabuluculuk şartı” uyarınca, bir sözleşme türü olan “esas sözleşmeye” de “arabuluculuk” şartı eklenmesi mümkün olup, muhtemel uyuşmazlıkların arabuluculuk ile çözümlenmesine karar verilebilecektir. Her ne kadar ilgili örnek arabuluculuk şartında özel olarak “esas sözleşmede” yer alabileceği hususu belirtilmemiş olsa dahi esas sözleşmenin bir sözleşme türü olması sebebiyle ilgili hükmün esas sözleşme bakımından da uygulanabilir olduğunu değerlendirmekteyiz. Ayrıca, ilgili örnek arabuluculuk şartına ilişkin amaçsal yorum yapıldığında, bahse konu örnek arabuluculuk şartının hazırlanma amacının içeriğine uygun düşmek kaydı ile şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tamamında “arabuluculuğa başvuru yoluna başvuruyu” açmak olduğu görülmektedir. Bu sebeple, her ne kadar ilgili örnek arabuluculuk şartında özel olarak “esas sözleşme” ve “genel kurul karar iptali” belirtilmemiş olsa dahi, ilgili maddenin hazırlanış amacı gereği esas sözleşmeye hüküm eklenmesi suretiyle genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda da uygulanabileceği değerlendirilmektedir.

Yine aynı şekilde, TOBBUYUM’a ait resmi internet sitesinde⁶⁹⁹ “TOBBUYUM Arabuluculuk maddesi” başlığı altında “Bu sözleşmeden doğan veya bu sözleşme ile ilgili uyuşmazlıklar, TOBBUYUM nezdinde, TOBBUYUM Arabuluculuk Kuralları'nda belirtilen esaslar çerçevesinde arabuluculuk yoluyla çözülecektir.” şeklindeki açıklama ile “örnek arabuluculuk şartı” yayınlanmıştır. ITOTOM’a ait “örnek arabuluculuk şartının” esas sözleşmeye eklenmesi ve genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanmasına ilişkin detaylı şekilde yer alan açıklamalarımız⁷⁰⁰, TOBBUYUM’a ait “örnek arabuluculuk şartının” esas sözleşmeye eklenmesi ve genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanması bakımından da aynı şekilde geçerli olup, niteliği itibari ile uygun düşmesi halinde ilgili “örnek arabuluculuk şartının” esas sözleşmeye eklenebileceğini ve genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklar bakımından uygulanabileceğini değerlendirmekteyiz.

⁶⁹⁹ Bkz. <https://tobbuyum.com.tr/sozlesmelerinize-ekleyiniz/> (Erişim tarihi: 26.12.2024)

⁷⁰⁰ Bkz. s. 132.

3.3.5 Esas sözleşmeye “med-arb” maddesi eklenmesi

Bir diğer ADR yöntemi olan “*med-arb*” prosedürüne ilişkin olarak da İTO-İTOTAM ve TOBBUYUM tarafından özel olarak “*esas sözleşme*” belirtilmiş olmamak ile birlikte “*yapılacak olan sözleşmelerde*” kullanılması amacı ile “*örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartı*” hazırlanmış ve ilgili kurum ve kuruluşlara ait resmi internet sitelerinde yayınlanmıştır. Şöyle ki;

İTOTAM’a ait resmi internet sitesinde⁷⁰¹ “*Ticari uyuşmazlıklarınızın Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) yoluyla kısa sürede yapıcı bir şekilde çözüme kavuşturulmasını temin etmek için sözleşmelerinize Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) şartı koyabilir ve İTOTAM'a başvurabilirsiniz. Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb), tarafların uyuşmazlıklarını çözmek için önce arabuluculuğa, anlaşma sağlanamaması halinde ise, tahkime başvurduğu karma bir uyuşmazlık çözüm usulüdür.*” şeklindeki açıklama ile “*örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartı*” yayınlanmış olup, ilgili örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartı şu şekildedir:

“İşbu sözleşmeye ilişkin her türlü uyuşmazlık İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi'nin Arabuluculuk - Tahkim Kuralları (Med-Arb) uyarınca nihai olarak çözülecektir.

** Aşağıdaki hükümler taraflarca yukarıdaki arabuluculuk-tahkim şartına eklenebilir:*

- a. Arabuluculuk dili..... olacaktır.*
- b. Tahkim dili..... olacaktır.*
- c. Uyuşmazlığın esasına..... hukuku uygulanacaktır.*
- d. Tahkim yeri dır.*
- e. Hakem sayısı dır.”*

İlgili “*örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartı*” uyarınca, bir sözleşme türü olan “*esas sözleşmeye*” de “*arabuluculuk-tahkim (med-arb)*” şartı eklenmesi mümkün olup, muhtemel uyuşmazlıkların arabuluculuk-tahkim (med-arb) ile çözümlenmesine

⁷⁰¹ Bkz. <https://www.itotam.com/> (Erişim tarihi:26.12.2024)

karar verilebilecektir. Her ne kadar ilgili örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartında özel olarak “*esas sözleşmede*” yer alabileceği belirtilmemiş olsa dahi esas sözleşmenin bir sözleşme türü olması sebebiyle ilgili hükmün esas sözleşme bakımından da uygulanabilir olduğunu değerlendirmekteyiz. Ayrıca, ilgili örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartına ilişkin amaçsal yorum yapıldığında, bahse konu örnek arabuluculuk-tahkim (med-arb) şartının hazırlanma amacının içeriğine uygun düşmek kaydı ile şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların tamamında “*arabuluculuk-tahkim (med-arb) başvuru yoluna başvuruyu*” açmak olduğu görülmektedir. Bu sebeple, her ne kadar ilgili örnek tahkim şartında özel olarak “*esas sözleşme*” ve “*genel kurul karar iptali*” belirtilmemiş olsa dahi, ilgili maddenin hazırlanış amacı gereği esas sözleşmeye hüküm eklenmesi suretiyle genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda da uygulanabilir olduğu değerlendirilmektedir.

TOBBUYUM’a ait resmi internet sitesinde⁷⁰² “*TOBBUYUM Med-Arb Maddesi*” başlığı altında “*Bu sözleşmeden doğan veya bu sözleşme ile ilgili uyuşmazlıklar, TOBBUYUM nezdinde, TOBBUYUM Arabuluculuk-Tahkim Kuralları çerçevesinde arabuluculuk tahkim yoluyla çözülecektir. Taraflar; uyuşmazlıklarını, öncelikle arabuluculuk yoluyla çözecekler; arabuluculuk yoluyla anlaşma sağlanamadığı takdirde, uyuşmazlık tahkim yoluyla nihai olarak çözülecektir.*” şeklinde yer alan açıklama ile “*örnek arabuluculuk-tahkim şartı*” yayınlanmıştır. ITOTOM’a ait “*örnek med-arb şartının*” esas sözleşmeye eklenmesi ve genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanmasına ilişkin detaylı şekilde yer alan açıklamalarımız⁷⁰³, TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi’ne ait “*örnek arabuluculuk-tahkim şartının*” esas sözleşmeye eklenmesi ve genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanması bakımından da aynı şekilde geçerli olup, niteliği itibarı ile uygun düşmesi halinde ilgili “*örnek arabuluculuk-tahkim şartının*” esas sözleşmeye eklenebileceğini ve genel kurul karar iptaline ilişkin uyuşmazlıklar bakımından uygulanabileceğini değerlendirmekteyiz.

Yukarıda yer alan İTO ve İTOTAM işbirliği ile hazırlanan ve/veya ISTAC tarafından hazırlanan ve/veya TOBBUYUM tarafından hazırlanan örnek nitelikteki ADR yöntemlerine başvuru şartları uyarınca usulen esas sözleşmeye hüküm eklemek

⁷⁰² Bkz. <https://www.tobbuyum.com.tr/index.php> (Erişim tarihi: 26.12.2024)

⁷⁰³ Bkz. s. 135.

suretiyle genel kurul karar iptaline ilişkin ADR yöntemlerine başvurulabileceği söylenebilecektir. Ancak, ADR yöntemlerine başvuruya ilişkin olarak her bir ADR yönteminin özelliklerinin ve maddi hukuka ilişkin kuralların da incelenerek nihai sonuca varılması gerekmektedir. Nitekim salt usulen esas sözleşmeye hüküm eklenebilir olması ilgili hükmün maddi hukuk bakımından geçerli olduğu sonucunu doğurmamaktadır.

SONUÇ

Çalışmamızda, anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptaline ilişkin uygulama ile teoride yer alan hususlar detaylı şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Her ne kadar TTK'da hukuka aykırı olduğu iddia edilen genel kurul kararlarının pay sahipleri de dahil olmak üzere farklı menfaat grupları tarafından dava edilebilmesi hakkı düzenlenerek, birtakım menfaatlerin korunması hedeflenmiş olsa da uygulamada beklenen korumanın sağlanamadığı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda,

alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması çerçevesindeki işlevselliği üzerine kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Genel olarak, genel kurul kararlarının hükümsüzlük halleri, iptaline ilişkin usul ve esaslar, pay sahiplerinin korunması ilkesi ve alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin uygulanabilirliği detaylı şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

TTK'nın 445. maddesi uyarınca, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin düzenlemeler, pay sahiplerinin, yönetim kurulu üyelerinin ve diğer menfaat gruplarının haklarını koruma amacını taşımaktadır. Ancak, uygulamada azınlık pay sahiplerinin haklarının çoğunluk pay sahipleri tarafından zedelenme riski altında olduğu bir gerçektir. Mahkeme yargılamasının, zaman alıcı ve maliyetli olabilmesi, yerindelik denetiminin yapılmaması, mahkemenin sadece genel kurul kararının iptaline ilişkin karar verebilmesi ve yeni bir genel kurul kararı alma yetkisini haiz olmaması gibi faktörler, genel kurul kararlarının iptaline yönelik davaların etkinliğini sorgulatmaktadır. Bu noktada, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, daha hızlı ve düşük maliyetli çözümler sunma potansiyeline sahip olup, tarafların alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri aracılığı ile yeni bir genel kurul kararı alınması noktasında mutabık kalması ve bu sayede daha çok tatmin edilmesi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden: arabuluculuğun, sulhun, tahkimin ve med-arbın nitelikleri itibari ile genel kurul kararlarının iptaline ilişkin uyuşmazlıkların çözülmesi bakımından uygun olduğu değerlendirilmiştir. Çalışmamızda bahse konu yöntemlerin genel kurul kararlarının iptali bakımından devlet eliyle yapılan yargılamaya alternatif teşkil edip edemeyeceği hususu incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız kapsamında incelemeye konu edilmiş olan ilk alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi sulhtur. Tarafların kendi iradeleriyle uzlaşmaya varmalarını sağlayarak uyuşmazlıkların daha dostane bir şekilde çözülmesine olanak tanıyan sulhun, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanabilirliği öğretide tartışmalıdır. Genel kurul kararlarının iptali hususunun sulh yoluyla çözülmesine ilişkin, doktrinde yer alan bir görüş uyarınca "yetki sorunu" ve iptalin "erga omnes" etkisi gerekçe gösterilerek sulhun elverişsiz olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan, bizlerin de iştirak ettiği bir diğer görüş uyarınca genel kurul kararlarının iptaline ilişkin sulhun mümkün olduğu değerlendirilmiştir.

Bir diğ er alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olan tahkim hem Türk hukukunda hem de karşılaştırmalı hukukta sıklıkla tartışılan bir konudur. Çalışmamızda, tahkimin genel kurul kararlarının iptali konusunda ne denli elverişli olduğu, öncelikle İsviçre ve Alman hukukundaki içtihat ve düzenlemeler ışığında gösterdiği tarihi gelişim bağlamında ele alınmıştır. Bu ülkelerde tahkim lehine gelişen yasal düzenlemeler ve yargı kararları, Türk hukukunda da tahkime elverişliliği destekleyen bir yaklaşım sergilemektedir. Ancak, Türk hukukunda genel kurul kararlarının iptali konusunda farklı görüşlerin varlığı, tahkime elverişlilik konusundaki belirsizlikleri sürdürmektedir.

Arabuluculuk da genel kurul kararlarının iptaline ilişkin uyuşmazlıklar bakımından uygulanabilir nitelikte bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak değerlendirilmiştir. Türk mevzuatına göre, genel kurul karar iptali zorunlu arabuluculuğa tabi değildir, ancak ihtiyari arabuluculuk kapsamında, arabuluculuğa başvuru olasılığı bulunmaktadır. Genel kurul kararlarının arabuluculuğa elverişliliği, tarafların iradesine bağlı olarak çözülebilecek bir mesele olup, bu yöntemin daha esnek ve taraflar arasında uzlaşmayı teşvik eden bir çözüm sunduğu söylenebilir.

Son olarak, med-arb (arabuluculuk-tahkim) yöntemi de günümüzde gelişmekte olan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak değerlendirilmiştir. Med-arb, arabuluculuk ve tahkimin birleşiminden oluşan bir süreç olup, uyuşmazlıkların çözümünde daha etkili bir yol sunabilmektedir. Ancak, uygulama açısından daha fazla emsal kararının bulunmaması, bu yöntemin yaygınlaşmasını engelleyen bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bu değerlendirmeler kapsamında, tarafların genel kurul kararlarının iptaline ilişkin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurma yönündeki iradelerinin somutlaştırılması adına esas sözleşmeye konuya ilişkin hüküm eklenip eklenemeyeceği incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, esas sözleşmeye alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurma hakkına ilişkin bir hüküm eklenmesinin hukuken mümkün olduğu, ancak "emredici hükümler ilkesi", "erga omnes etkisi" ve "sözleşme özgürlüğü" gibi hukuki sınırların dikkate alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, genel kurul kararlarının iptali konusunda alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin uygulanabilirliği hem Türk hukukunda hem de karşılaştırmalı

hukukta önemli bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Sulh, arabuluculuk, tahkim ve med-arb gibi yöntemler, genel kurul kararlarının iptaline dair daha hızlı ve tarafların menfaatlerini daha iyi koruyabilen çözümler sunma potansiyeline sahiptir. Nitekim, uygulamada da genel kurul kararlarının iptaline ilişkin uyuşmazlıkların alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilmesi bakımından olumlu gelişmeler mevcuttur. Bu bağlamda, Türk hukukunda bu yöntemlerin daha geniş bir şekilde benimsenmesi, anonim şirketlerdeki uyuşmazlıkların çözümünü daha etkin ve verimli hale getirebilir.

Çalışmamız kapsamında ele alınan tüm bu değerlendirmeler ışığında, başta pay sahiplerinin menfaatlerinin korunabilmesi adına genel kurul kararlarının iptali sürecinde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin dikkate alınması gerektiği, bu alandaki yasal düzenlemelerin geliştirilmesi gerektiği, İsviçre hukukundaki tahkim lehine mevzuat düzenlemeleri emsal alınarak genel kurul kararlarının iptalinin alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine konu edilebilmesi adına mevzuat düzenlemesi yapılması gerektiği ve konuya ilişkin içtihat değişikliğine gidilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKÇA

Akdağ Güney, Necla. Anonim Şirketlerde Kuruluş. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
(Kuruluş)

Akil, Cenk. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Sulh ve Sulh Yoluyla Şarta Bağlı Hüküm Verilip Verilemeyeceği Meselesi.” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.4, C.16 (2012):1-18. (Sulh)

Akipek Öcal, Şebnem. “Genel Olarak Arabuluculuk.” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı*

- içinde, derleyen Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir, s. 335-356. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023.
- Akıncı, Ziya. Milletlerarası Tahkim. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020. (Milletlerarası Tahkim)
- Akıncı, Ziya. “İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC).” *Tahkimle İlgili Kamu Çalışma Grubuna Yönelik Arabuluculuk ve Tahkimde Güncel Gelişmeler Seminer Kitabı* içinde, derleyen. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Eda Manav Özdemir, Güray Özsu, s. 3-6. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023. (İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC))
- Alhan, Acem Süleyman. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali.” Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, 2018.
- Altay, İsmail. ‘Anonim Ortaklıklarda Ortaklıktan Çıkarma Hakkı Uyuşmazlıklarının Tahkim ile Çözümü.’, *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, derleyen Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı, s. 29-62. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022. (Çıkarma Hakkı Uyuşmazlıkları)
- Altıntaş Şahin, Mehtap. “Şirketler Hukukunda Tahkim.” *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 22, S.48 (2023): 1257-1284.
- Aslan, Adem. “Yargıtay Uygulamaları Kapsamında Tahkim İradesi ve Tahkim Anlaşması.” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, derleyen Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir, s.29-50. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Atık, Bekir. Örnek ve İçtihatlarla Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantısı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.
- Aydemir, Fatih. Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2017. (Tahkim Sözleşmesi)

- Aydın, Fazıl. En Son Değişiklikler ile Yeni Türk Ticaret Kanunda Anonim Şirketler. Ankara: Bilge Yayınevi, 2013. (Anonim Şirketler)
- Aydoğdu, Bennar. “Tahkim.” *Bursa Barosu Dergisi*, S.100, C. 42 (2017):75-81.
- Ayhan, Rıza, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Ayoğlu, Tolga. Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018. (Sermaye Şirketleri)
- Bacanlı, Mehmet Rıfat. “Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (ISTAC) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi.” *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 8 (Ocak 2017): 75-113. (Delillerin İbrazı)
- Bahar Sayın, Hediye. Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Butlan)
- Bahtiyar, Mehmet. Anonim Ortaklık Anasözleşmesi. İstanbul: Beta Basım Yayın, 2001.(Anasözleşme)
- Bahtiyar, Mehmet. Ortaklıklar Hukuku. İstanbul: Beta Basım Yayın, 2022. (Ortaklıklar)
- Bahtiyar, Mehmet. “Anonim Şirket Genel Kurulunda Toplantı Yeter Sayısının “Toplantı Süresince Korunması” Şartına İlişkin TTK. 418/1 Hükmünün Değerlendirilmesi.” Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan içinde, derleyen Burcu Göçet, s. 127-136. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017. (Toplantı Yeter Sayısı)
- Balak, Ahmet Can. “Şirket Sözleşmelerinde Tahkim Şartı.” *İTOTAM - Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, derleyen Senem Bahçekapılı Vincenzi Ve Muhammed Buğrahan Helvacı, s. 9-15. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022. (Tahkim Şartı)

- Batıgün, Elif Selen. “Alman Hukukunda Milletlerarası Ticari Tahkimin Kanunlar İhtilafı Boyutu.” *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2, C.3 (2021): 384-457. (Kanunlar İhtilafı)
- Bengi, Ali. “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlemlerinin Hukuka Uygunluk Denetiminde Yeni Bir Kriter: “Business Judgment Rule”.” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2009. (Business Judgment Rule)
- Bilgili, Fatih, ve Ertan Demirkapı. *Şirketler Hukuku*. Bursa: Dora Yayıncılık, 2013.
- Bozkurt, Tamer. *Şirketler Hukuku*. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2012.
- Canatan, Betül. “Med-Arb Yönteminin Getirdiği Olumsuzluklar ve Gizlilik Sorununa Yönelik Bazı Med-Arb Modelleri.” *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.9, S.1 (Ocak 2023): 81 – 92.
- Civelek, Okan. “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptalinde Usul Hukuku Sorunları.” Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2024. (Usul Hukuku Sorunları)
- Çamoğlu, Ersin. *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Hukuki Sorumluluk)
- Çavuşoğlu, Gökçe Filiz, ve Süleyman Yılmaz. “Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi.” *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.10, S.2 (Aralık 2019): 594 – 613. (Taşınmaz Aynı)
- Çevikbaş, Kadir, ve Cem Veziroğlu. “İstanbul Ticaret Sicili’ne Tescil Edilen İlk Esas Sözleşmesel Tahkim Şartına İlişkin Tespitler.” *KHAS Hukuk Bülteni 2021-2022 Akademik Yılı Derlemesi*, (Aralık 2021) (<https://Hukukbulteni.Khas.Edu.Tr/Bulten/60>), (Erişim Tarihi: 26.12.2024) (Tahkim Şartı)
- Ekmen, Yasin. “İstac Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Uygulaması “, *Tahkimle İlgili Kamu Çalışma Grubuna Yönelik Arabuluculuk ve Tahkimde Güncel Gelişmeler Seminer Kitabı* içinde, derleyen. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Eda Manav

Özdemir, Güray Özsu, s.57-69, Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları; 2023.
(Istac Med-Arb)

Ekşi, Nuray. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim. İstanbul: Beta Yayınları, 2013. (HMK'da Tahkim)

Emdi, Göknıl. "Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkim Şartının Bağımsızlığı", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, (2008).

Eminoğlu, Cafer. "Anonim Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Arabuluculuğa Elverişliliği ve Elverişliliğin Tespitinde Ölçüt Önerileri." *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C.7, S.2, (2021): 271-291. (Elverişlilik)

Eminoğlu, Cafer, ve Ersin Erdoğan. Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020. (Arabuluculuk)

Erdem, H. Ercüment. "Şirketler Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği." *Tahkim Anlaşması* içinde, derleyen Süheyla Balkar ve Hatice Özdemir Kocasakal, s.1-24, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.(Tahkime Elverişlilik)

Erdem, H. Ercüment. 'Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim: İsviçre Örneği, Alınacak Dersler ve Öneriler', *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, derleyen Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı, s. 67-84.İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022. (İsviçre Örneği)

Ergün Mevci. Anonim Şirketler Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.

Erkan, Mustafa. "Tahkim Şartının Ayrılabilirliği Prensibinin Asıl Sözleşmenin Yokluğu Durumunda Değerlendirilmesi." *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.17, S.2, (Ocak 2013): 535-62. (Tahkim Şartının Ayrılabilirliği)

Ersen Perçin, Gizem. "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinden Arabuluculuğun Hukuksal Düzenlemelerdeki Yeri." *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, C.31, S. 2 (Eylül 2012): 177-201. (Hukuksal Düzenlemeler)

- Gökçe, Selman Yavuz. “Belirli Grupların Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsil Edilmesi İmtiyazı.” *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.14, S. 1 (Haziran 2024): 667-97. (Belirli Gruplar)
- Göksu, Mustafa. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim. Ankara: Seçkin Yayınları 2020. (AUÇY ve Tahkim)
- Helvacı, Mehmet. “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Tahkim Yargılaması Üzerine Düşünceler.” *II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu* içinde, derleyen Erol Ulusoy ve Aslı Yıldırım, s. 179-202. İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019. (Tahkim Yargılaması)
- Helvacı, Mehmet. ‘Sermaye Ortaklıklarına Özgü Davalarda “Tahkime Uygunluk” İle İlgili Değerlendirmeler’, *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, derleyen Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı, s. 99-117.İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022. (Tahkime Uygunluk)
- Huysal, Burak. Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Tahkime Elverişlilik)
- Kahveci, Zeynep Ülkü, “Arabuluculuk – Tahkim (Med-Arb) ve Istac Kuralları”, *Tahkim Yargılaması Birinci Bölüm – Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt – 2* içinden, derleyen Mustafa Erkan ve Candan Yasan Tepetaş, s. 215-250. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Med- Arb ve Istac Kuralları)
- Kaldırım, Nur. “Şirketler Hukukundan Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim.” Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, 2019. (Tahkim)
- Kansoy Temel, Fatmagül. ‘Sicil Uygulamaları Çerçevesinde Tahkim Şartı’, *İTOTAM- Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri* içinde, derleyen Senem Bahçekapılı Vincenzi ve Muhammed Buğrahan Helvacı, s.19-23.İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2022. (Tahkim Şartı)
- Karadaş, İzzet. 6100 Sayılı HMK’da Düzenlenen Ulusal (İç) Tahkim. Ankara: Adalet Yayınları, 2013. (Ulusal (İç) Tahkim)

- Karasu, Rauf. Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi. Ankara: Yetkin Yayınları, 2015. (Emredici Hükümler)
- Karasu, Rauf. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.18, S.2, (2012):311- 331. (6102 sayılı TTK)
- Kaşak, Esra. Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2019. (Yetki Dağılımı)
- Kayıklık, Abdurrahman. ‘Anonim Şirkette Azınlığın Korunması: Kim İçin, Neden ve Nasıl Bir Koruma?’, İstanbul Hukuk Mecmuası, C.80., S.2, (2022): 407-453. (Azınlığın Korunması)
- Kayıklık, Abdurrahman. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü İhtilaflarında Tahkim.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt 16, Sayı 4, (Aralık 2020): 133-176. (Tahkim)
- Kayıklık, Abdurrahman. ‘Bir BAM Kararı Vesilesiyle Şirketler Hukuku İhtilaflarında Tahkim Üzerine Notlar’, (NASAMER Law Blog, 29 Mart 2023) (Erişim Tarihi: 26.12.2024) (BAM Kararı)
- Kayıklık, Abdurrahman. “Şirketler Hukuku İhtilaflarında Tahkim: Rüzgâr Tersine Dönerken.” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C.30, S.2, (2024): 1-18. (Rüzgar Tersine Dönerken)
- Keskin, Harun. “Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış.” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 34, S. 3, (Eylül 2018): 241-274.
- Kırca, İsmail. Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022. (Hükümsüzlük)
- Kırca, İsmail, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat. *Anonim Şirketler Hukuku C.1*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınlar, 2013. (Anonim Şirketler Hukuku)

Kırca, İsmail, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat. *Anonim Şirketler Hukuku C.2*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınlar, 2013. (Anonim Şirketler Hukuku)

Koçyiğit, İlker. “Ticari Davalarda Arabuluculuk Uygulaması Tartışmaları.” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, derleyen Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir, s. 395-422. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023. (Tartışmalar)

Koçyiğit, İlker, ve Alper Bulur. *Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk*. Ankara: Adalet Bakanlığı Yayını, 2019. (Dava Şartı Arabuluculuk)

Kraayvanger, Jan ve Mark C. Hilgard, “Arbitrability of Shareholders’ Disputes Under German Law.” *International Litigation Quarterly* Vol. 26, No: 1(Fall 2009): 9-11. (Arbitrability)

Kuru, Baki, ve Burak Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2021. (El Kitabı)

Kuru, Baki, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz. *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları. 2013. (Medeni Usul Hukuku)

Markert, Lars. “Arbitrating Corporate Disputes- German Approaches and International Solutions to Reconcile Conflicting Principles.” *Contemporary Asia Arbitration Journal*, Vol. 8, No. 1 (2015): 29-59. (Conflicting Principles)

Monti, Antonio. “Three Essays on International Commercial Arbitration,” Switzerland 2002. https://www.montiswisslaw.com/wp-content/uploads/2017/01/International_Commercial_Arbitration.pdf (Erişim Tarihi: 26.12.2024)

Moroğlu, Erdoğan. *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020. (Hükümsüzlük)

Oğuz, Ersin. *Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Belirli Grupların Temsil Edilme Hakkı*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2019. (Temsil Edilme Hakkı)

- Önen, Ergun. *Medeni Yargılama Hukukunda Sulh*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1972. (Sulh)
- Özbay, İbrahim. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri.” *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.10, S.3(2006), s. 459-475.
- Özbek, Mustafa Serdar. *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Özkorkut, Korkut. “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim.” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, derleyen Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir, s. 173-202. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023. (Tahkim)
- Pehlivanoglu, Murat Can. “Karşılaştırmalı Hukukta Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarında Gösterilecek Teminat Kapsamında “Şirketin Muhtemel Zararları” Kavramı.” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.146(2019):219-246.
- Pekcanitez, Hakan. “İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezinin Kısa Tanıtımı.” *Tahkimle İlgili Kamu Çalışma Grubuna Yönelik Arabuluculuk ve Tahkimde Güncel Gelişmeler Seminer Kitabı*, içinde, derleyen. Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Eda Manav Özdemir, Güray Özsu, s. 9-20. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, 2023. (İTOTAM)
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.
- Peksöz, Vildan. “Hak Düşürücü Sürelerin Dava Şartı Olarak Nitelendirilme (Me)Si.” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.28, S. 1 (Şubat 2024): 101-26.
- Polat, Burak. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarına Karşı Açılan İptal Davası Sırasında Pay Devrinin Davacılık Sıfatına Etkisi.” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 45 (Ocak 2021): 399-416. (Davacılık Sıfatı)

- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. Ortaklıklar Hukuku 1. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019. (Ortaklıklar Hukuku)
- Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010. (Kooperatif Hukuku)
- Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi*. Cilt 1. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Pulaşlı Hasan, *Şirketler Hukuku Şerhi*. Cilt 2. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Pulaşlı, Hasan. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi.” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. 17, S.1-2 (2013): 885-898. (Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı)
- Saka, Zafer. Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.
- Sargın, Fügen, “Yabancı Unsur İçeren İş Sözleşmelerinden Doğan Ya Da Ticarî Dâva Konusu Olan Hukukî Uyuşmazlıkların Çözümünde Dâva Şartı Arabuluculuk.” *Ankara Barosu Dergisi*, C.77, S. 4 (Ocak 2020): 207-38. (Dava Şartı Arabuluculuk)
- Songur, Gülseren Damla. Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler. Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2019. (Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerinde İşlemler)
- Sulu, Muhammed. “Pay Sahipleri Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözümünde Arabuluculuk ve Tahkim.” *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 8, S. 2 (Aralık 2022): 511-28. (Arabuluculuk ve Tahkim)
- Şahin Ceylan, Şule. Geleneksel Toplumdan Modern Topluma Alternatif Uyuşmazlık Çözümü. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2009. (Geleneksel Toplumdan Modern Topluma)
- Şanlı, Şeyda. “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu.”, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.24 (2022), s. 209-219 (Hukuki Sorumluluk)

- Şehirali Çelik, Feyzan Hayal. Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2008. (Çıkar Çatışmaları)
- Tamer, Elanur, ve Semih Sırrı Özdemir, “Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Anonim Şirketlerde Genel Kurula İlişkin İlkelerin Değerlendirilmesi.”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S.14 (2019): 329-373. (Kurumsal Yönetim)
- Tamer Gökdemir, Tülay. “İsviçre Hukuku’nda 01.01.2023 Tarihinde Yasalaşan Revizyonla Gelen Birtakım Yenilikler -Genel Kurul, Sermaye Yapısı, Üstün Oy, Esas Sözleşmesel Tahkim Kaydı”, *İstanbul Ticaret Odası Regesta Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 8, S. 3, (2023):301-346.(İsviçre Hukuku)
- Tanrıver, Süha. “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk.”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 64, (2006): s.151-179. (Çözüm Yolları)
- Tanrıver, Süha. Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk. Ankara: Yetkin Yayınları,2022. (Arabuluculuk)
- Tanrıver, Süha. "Mahkeme Huzurunda Yapılan Sulhler.", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. 1-2, (1994): 333-348. (Sulh)
- Taş, Mehmet. “Türk Hukukunda Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Milletlerarası Ticari Tahkimde Görülmesi.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2007. (Milletlerarası Ticari Tahkim)
- Taşkan, Yusuf. “Türk Hukukunda Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi Olarak Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Usulünün Değerlendirilmesi.” Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2023.(Med-arb)
- Taşkın, Alim. Hakem Sözleşmesi. Ankara: Turhan Kitapevi, 2005.
- Tiryakioğlu, Bilgin. “Tahkim Türleri ve Tahkimin Dayandığı İlkeler.” *Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı* içinde, derleyen Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir, s.3-28. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları,2023. (Tahkim Türleri)

- Tüzemen Atik, Ebru. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde “Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi” Koşulu ve Özellikle “Peşinen Muhalefet’in” Geçerliliği Sorunu.” *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.12, S.1(Haziran 2022): 1006 – 1046. (Genel Kurul Kararlarının İptali)
- Uygun, Doğuhan. ‘Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkimle Çözümü.’, *Tahkim Yargılaması Birinci Bölüm – Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt – 2* içinden, derleyen Mustafa Erkan ve Candan Yasan Tepetaş, s.25-66. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Tahkimle Çözüm)
- Veziroğlu, Cem. “Arbitration Of Corporate Law Disputes İn Joint Stock Companies Under Turkish Law: A Comporative Analysis.” *Global Relations Forum Young Academic Program Policy Paper Series*, S. 9 (2019): 1-39. (Comporative Analysis)
- Veziroğlu, Cem. “Anonim Ortaklık Esas Sözleşmesinde Düzenlenen Tahkim Şartının Geçerliliği.” *Tahkim Yargılaması Birinci Bölüm – Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt – 2* içinden, derleyen Mustafa Erkan ve Candan Yasan Tepetaş, s. 3-24. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021. (Tahkim Şartının Geçerliliği)
- Yalçın, Selim. Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımının Dürüstlük Kuralına Aykırılık Nedeniyle İptali. Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2018.(Dürüstlük Kuralına Aykırılık)
- Yavuz, Mustafa. “Anonim ve Limited Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinde Etki Kuralı.” *Gümrük Ticaret Dergisi*, C.8, S.26 (Aralık 2021): 52-63. (Etki Kuralı)
- Yayla, Ümit. Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Yeni Sermaye Piyasası Kanunu Uyarınca Anonim Ortaklık Genel Kuralları ve Elektronik Genel Kurul. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013. (Elektronik Genel Kurul)
- Yıldırım, Burçin. “Anonim Ortaklıklarda Şirket İçi Uyuşmazlıkların Milletlerarası Tahkim Yoluyla Çözümlemesi.” Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, 2012. (Şirket İçi Uyuşmazlıkları)
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) Şerhi*. C. IV. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.

İTERNET KAYNAKLARI

- ISTAC, İstanbul Tahkim Merkezi. “ISTAC Med-Arb Kurallarını İlan Etti”. Erişim 26.12.2024. <https://istac.org.tr/tr/istac-med-arb-kurallarini-ilan-etti/>
- ISTAC, İstanbul Tahkim Merkezi. “Örnek Tahkim Şartı”. Erişim 26.12.2024. <https://istac.org.tr/tr/uyusmazlik-cozumu/tahkim/ornek-tahkim-sarti/>
- İTOTAM, İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi. “İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (İTOTAM)”. https://www.itotam.com/Dosyalar/2021/_combotah.pdf Erişim 26.12.2024.
- İTOTAM, İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi. “İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (İTOTAM) Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Kuralları”. Erişim 26.12.2024. https://www.itotam.com/Dosyalar/2021/YENI_BASLIK_MED-ARB%20KURALLARI.pdf
- İTOTAM, İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi. “İstanbul Ticaret Odası Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi (İTOTAM)”. Erişim 24.11.2024. <https://www.itotam.com/>
- TOBBUYUM, TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi. “TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi”. Erişim 26.12.2024. <https://www.tobbuyum.com.tr/index.php>
- TOBBUYUM, TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi. “Med-Arb Kuralları”. Erişim 26.12.2024. <https://tobbuyum.com.tr/med-arb-kurallari/>
- TOBBUYUM, TOBBUYUM Arabuluculuk ve Uyuşmazlık Çözüm Merkezi. “Sözleşmelerinize Ekleyiniz”. Erişim 26.12.2024. <https://tobbuyum.com.tr/sozlesmelerinize-ekleyiniz/>
- TBMM, Türkiye Büyük Millet Meclisi. “Kanun Tasarısının Metni”. Erişim 05.02.2025.

<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y2/T1/WebOnergeMetni/b210f9e6-294d-4603-8179-1be38025af41.pdf>

ALARA AÇILMIŞ 22317310034

ORJİNALLİK RAPORU

%5	%5	%7	%4
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	turkisharbitrationacademy.com	%2
İnternet Kaynağı		
2	Submitted to Koc University	%1
Öğrenci Ödevi		
3	www.itotam.com	%1
İnternet Kaynağı		
4	acikbilim.yok.gov.tr	%1
İnternet Kaynağı		
5	dergipark.org.tr	%1
İnternet Kaynağı		

Alıntıları çıkart üzerinde Eşleşmeleri çıkar < %1
Bibliyografyayı Çıkart üzerinde

W
W

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Alara AÇILMIŞ

Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Hukuk Fakültesi	Atılım Üniversitesi	2017-2020
Yüksek Lisans	Özel Hukuk	Atılım Üniversitesi	2023-2025

İş Deneyimi:

Çalıştığı Yer	Görev	Yıl
Abacıoğlu Karaca Hukuk ve Arabuluculuk Ofisi	Avukat	2021-

Yabancı Diller: B2 seviye İngilizce, A1 seviye Almanca

Tarih: 13.01.2025